1821

DE
REB
HISP

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

2-K-3 291, 205

BIBLIOTECA DEL Rey N. Señor

VII H 2

1453

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

2-K-3
291 205
VII
Cuenca 191
N. 191
VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

2-

VII

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

VNiVERSIDAD
DE SALAMANCA

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

2

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

2
VI
VNiVERSIDAD
DE SALAMANCA

VNiVERSIDAD
DE SALAMANCA

VI

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

2

VI

De la Bibliotheca del Coll.o m.or de Cuenca

Sereniss.o D.no suo Infanti Sancio Ill.mi
Aldefonsi Regis Legionis, et Castellae
Toleti, ac Vandaliae maiori filio,
et Haeredi, et Viscaiae potentissimo
Adeptori.

Humillimus scriptor suus Frater Joannes Egidij
Fratrum Minorum apud Zamoram Doctor
indignus, diu; et foeliciter,
nunc prospere procedenti
et Regnanti.

Quemadmodum sanguis animalium; et, quod est mirabilius, sanguis uvae, ac mori, juxta Machabaeorum historiam, ostensus Elephantibus, ipsos acuit ad praelium; sic exempla illustrium Principum, animos nobilium excitant, et animos ad virtutem, aemulum, et profectionem Principum magis movent exempla, quam verba, facta, quam dicta, experimenta quam ostentamenta. Exemplum Alexandri pugnantis, quam verbum Aristotelis disputantis: exempla Octaviani, et Trajani, quam verbum Tullij: et Joviniani. Verba siquidem ungunt, sed exempla pungunt: verba pellunt, sed exempla compellunt. Idcirco, mi Serenissime D.ne Infans Sancti, ut animositatis v.rae strenuitas ad actus semper magis arduos, et magis strenuos vivacius animetur, brevem libellum de praeconijs Hispaniae vobis scribere cogitavi. Ut autem quod quaesieritis facilius invenire possitis, singulis subsequentibus per ordinem capitulis digestis titulos annotavi, quibus quasi quibusdam clavibus, intellectus ad sequentia referetur, et omni confusione remota, animus vester tanquam stellis interlucentibus illustretur. Primus autem Tractatus erit de Hispaniae nominis impositione, et impositionum varietate, et populationum diversitate. Secundus erit de Hispaniae fertilitate. Tertius de eius franquesia seu libertate, et liberalitate, quam Reges debent inducere ad benefaciendum maxime suis. Quartus de eius fortitudine quoad status, et quoad animum, et de diffinitione fortitudinis, eiusque speciebus. Quintus erit de aliquorum nostrorum Ecclesiasticorum Hispaniae potentifica strenuitate, et animositate. Sextus de Virorum Ecclesiasticorum exemplifica bonitate, quae Reges debet inducere ad cultum, et circumspectionem Dei per timorem divinae pietatis, et cognitionem divinae veritatis, et amorem divinae bonitatis. Septimus de Philosophis, et Doctoribus eiusdem sapientissima perspicacitate, quam Reges inducere debent ad circumspectionem sui, et populi per virtutem temperantiae, et continentiae, justitiae et Clementiae, Providentiae et Cautelae. Octavus erit de Civitatum eiusdem nominibus immutatis. Nonus vero erit de Apologia Principum, et Magistrorum, et eorum Tyrannica ceruicositate incipiendo a creatione mundi usque nunc, descendendo per imperatores, et

Lib. 1.

quam

Reges

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Vide Tabellam istorum tractatuum in fine libri. fol. 50 pag. 2. In fine
- (en la hoja siguiente esta la misma tabla de letra mayuscula y las declaraciones de abrebiaturas.)

usque ad tempora nostra. Deinceps erit de Juribus magnorum, et de Obligationibus vassallorum, in quibus videlicet vassalli Dominis, et vassallis Domini teneantur. Hec autem scribuntur propter mores, et non propter Historias, quia de historijs actum fuit in alijs libris nostris.

Explicit Prologus.

INCIPIT TRACTATUS PRIMUS DE HISPANIÆ POPULATIONE.

Hispaniam sicut referunt Beatus Hieronimus, et B. Isidorus Tubal quintus filius Japhet primitus populavit, ipsamque attente Tubal Cetubaliam appellavit, et attendentes Cetubales, qui juxta Pirinei primitus habitarunt, quandam stellam, que tempore Solis occubitus occultatur, occasum eius vesperum, stellam Hesperum, et patriam predictam a Stella nomine Hesperiam ultimam vocaverunt. Cetubales itaque in populos dilatati ad plana Hesperie descenderunt, et circa fluvium, qui nunc Hiberus dicitur, villas et Pagos, et oppida construxerunt, et ibi remanentes, qui prius Cetubales, prius ab Hibero flumine corrupto vocabulo Sceltiberos vocaverunt. Unde et eadem Provincia Celtiberia appellatur, que oceano, et Pireno, et Nibero flumine Epicenis montibus terminantur. Que secundum Beatum Isidorum quia Celtis ethymologiarum intra Italiæ et Gentes vocabulis Celtiberi nomine a Gallis Celticis sunt sortiti, ex quorum nomine Regio dicta Celtiberia appellata. Nam ex flumine Hispanie Hibero ubi consederunt, et ex Gallis, qui Celtici dicebantur mixto utroque vocabulo, Celtiberi sic vocati. Et habet Celtiberia Carpentaniam Provinciam, que in se continet oppida s. Aucam, Calagorram, Tirasonam, et Auripam, que prius Cesaraugusta ab Augusto Cesare fuit dicta, et Romanorum Principatum occupavit, que tamen sicut referunt plurimi, et Isidorus ad Carthaginensem Provinciam pertinebat. Deinde ad alias partes Hesperie Celtiberes procedentes a meritis suis cognationes et nomina vocaverunt, et in diversis Provincijs diversos Principes habuerunt, ex quibus fuit Gerion, et Cacus, et alij qui usque ad Herculem duraverunt, et viri potentissimi, et armis strenuissimi supra modum. Celtiberia vero circa partes Pireneorum montium a Tubal filio Japhet in parte sicut dictum est superius populata. Tertia etas incepit, que terminatur secundum Isidorum sub Saule primo Rege Judeorum; Hercules vero qui natus fuit sub Gedeone, scilicet flammis se ingessit tempore Jepte judicis Israel, filius Jovis, et Almene quondam uxoris Amphitrionis, juventutis sue primordia bellis, et militie dedicavit, et cum fere totam Asiam occupasset, pervenit ad saxum mire magnitudinis, et excelsum, ut saxum, et populos, qui se inibi receperant expugnaret, et incolas in deditione cogeret, sed terremotu repulsus in Libiam navigavit habens secum Athlantem Astrologum magnum Pronepotem magni Athlantis fratris Prometei, qui fabulose dicitur homines de luto formasse, et spiritum immisisse. Mercurius etiam nepos eius militarium artium peritus, tempore Moysi scribitur claruisse. Hunc Athlantem Hercules charum habebat, eo quod eius consilio regebatur: erat autem Magus altissimus, qui dicebatur Athlas. Sed quia Hercules Athlantem magnis honoribus extollebatur, eius vicem nomine dixit Poeta = Hercule supposito secula fulsit Athlas =

Habebat

Habebat etiam secum Transilinum, seu Transquilinum in Musica clarum qui Siculus Syrenas, eo enim tempore Argonautarum dicitur piculus accidisse: Hic in finibus Hesperie navium suarum stationem locavit, et in illa parte turres fortissimas fabricavit, que essent posteris in monumentum, quod adhuc hodie Gades Herculis, seu Herculis nuncupatur = Erat autem hunc temporis in Hesperia Princeps quidam Gerion vocabatur, et abundabat gregibus, et armentis, et habebat ea Regna que nunc dicuntur Gallecia, Lusitania, et Bethica. Unde et iste Gerion cum esset animal fortis, et ferox, triceps describitur fabulose, de quo Ovidius in nono Metamorphoseos. —— Nec me Pastoris Hiberi

Forma triplex, nec forma triplex. tua cerbou movit.

Et idem in lib. Heroidum

Prodigium triplex armenti dives Hiberi
Gerionis quamvis viribus unus erat.

Expressius autem de morte Virgilius in VII. lib. Eneid ait ——

Postquam Laurentia victor
Gerione extincto, Tirinthius attigit arva
Tyrrheno que boves in flumine lavit Iberos.

Contra hunc Gerionem Principem in Hispania pugnavit Hercules, et repetito bello ferocem virtutem domuit, et privavit pariter vita, patrimonio et armentis, obtentamque partem illam Hesperie populis, qui secum a Gallecia venerant cooptavit tradidit habitandam. Unde et a Galleceis, alios Gallatis Gallecia vero Provincia Hispanie nomen accepit, Labatius alia causa eius nominis assignetur, sit in lib. de naturis historie fuit dictum, et in lib. nostro, cuius titulus est Archivus sive armarium scripturarum et in libro de etatibus mundi, et etiam infra subscribitur.

Cum inde procedens Hercules in eam que nunc Lusitania dicitur prope fluvium Ana in Campo Lusitanie propter victoriam habitam ludos instituit recolens Olimpiadem quam Pelopius avus eius maternus instituit in Olympo, et eam Provinciam a Lusi liberi Patris filij Jovis, et Ana flumine Lusitaniam nominavit, eo quod in Olimpiade potentem Jovi Olimpiato fabricabant. Inde procedens ad Bethicam Provinciam in planitie que Bethis flumine irrigatur Civitatem Hispalim populavit, nomen accepit, eo quod primi habitacula palis suppositis regimen susceperunt, et in ea Spartos qui secum de prope Sthichiam venerant, acceptos collocavit. | Ana

Provincia autem illa a sive et flumine nomen sortitur, ut infra plenius subscribitur, his tribus Regnis predictis Gerion creditur prefuisse, procedens quoque per Carthaginensem Provinciam occupans vastavit, et Cacum, qui in Carpentania et Celtiberia morabatur bello convictum in fugam retro coegit, Hic dicitur Nical infeanistis, et eius hitatio principalis in monte Carpentanie, adhuc hodie mons Caci dicitur, et celebris habitabatur, et armentorum, et gregum, et venationum copia formulabat, et in sinco jugo sublimior invenitur, cuius principium prope Termam, et Pireno prope Secobricam terminatur. Cacus autem bello inferior, fuga predictas Lavinium petijt, et in monte qui nunc Aventinus dicitur in spelunca jacet ostenditur. Tenebrosa metu Herculis facere cepit, cuius aditum gravis moles catenis appensa ferrea protegebat, quam ipse paternis artificio fabricavit. Hic semiviri et semifer dicitur fabulose, eo quod immanitate terribilis, et atrocitate terribilis homines in ipsius latebris infestabat, et tam hominum, quam ferarum strages immanissimas exercebat: quorum capita dira superbiendo testanti postibus affigebat

Detruncat vero miserabilibus execrandam ingluuie rabiem saciabat, hominibus mortuis sagittatis. Capita namque hominum conquassabat, corpora hominum comedebat. Verum Hercules in radice montis Caci ciuitatem exstruit, qui secum de Tyro, et Ausonia venerant populauit, de qua dicit Lucanus.

Cumque superba foret Babilon spolianda trophaeis
Ausonijs. &c.

Et ciuitatem propter vitam habitam populauit, et Ciuitati Euthyrijs, et Ausonijs constructae nomen indidit Tyrasonam, inde ad munitionem Celtiberiae Graecorum coaitus in dedicationem recepit, et qui bellis eos Hercules per urgebat Ciuitatem Vrgellium aedificauit, eisque condidit Ciuitatem, quam ca Shesiniam nominauit, cuius Ciuitas Vicus hodie nuncupatur: ibique ex nouem nauibus fuit pedissequus coetus ad Galleciam applicauit, nona ad littus applicuit Celtiberiae, vbi Ciuitatem aedificauit, quam ex vna Barcha Barchinonam appellauit, vnaque Hercules Graecorum delictis a statione nauiu in freto Britannico remeauit. Et obtenta Hispania, immo verius desolata, quae a suo priore primo Celtibales habitaberunt satis felicitate gaudebat. Infelices populos quos longaquius inermes fecerat, et ignauos Graecorum iugo, qui naturaliter subditi sunt infecti, gladijs Herculis subiugauit, dimissoque eis Hispano gotalo nobili, qui secum ab adolescentia fuerat conuersatus ab eius nomine totam Hesperiam Hispaniam nominauit. Ipse autem Hercules ascensis nauibus in Italiam est profectus. Hesperia id est Hispania subiugata.

Et Notandum secundum Lucam Tudensem Episcopum in Chronicis suis, quod tempore Gedeonis descendit Mercurius Trimegistus in Hispaniam, et Ciuitatem aedificauit quam Florem appellauit. Haec nunc Legio appellatur, vt inferius annotabitur. Herculis Doctor fuit eo tempore Lingus: Hercules Antheum palaestrae artis inuentorem in palaestra vicit, et interfecit, et agonem olympiacum instituit, et se flammis ingessit, quia in morbum inciderat pestilentem. Vlixes in Hispaniam nauigio venit, et Ciuitatem Vlixbonam condidit.

Haec autem omnia ideo exarantur vt foelicitates mundi huius quam breues sint, et instabiles discernamus.

De Hispano Rege.

Hispanus, non de quo superius diximus: Vir industrius, animosus, strenuus, qui cum Hercule fuerat ab adolescentia conuersatus, et quem Hercules Genti praefecerat Hispanorum, dissipatam Hispaniam reparauit, et opera fortissima prudenter exstruxit, quorum aliqua adhuc extant: Turris scilicet in Pharo Galleciae secundum aliquos, et in Gadibus quae hodierna tempora admirantur. Secundum Lucam Tudensem in Chronicis suis Iulius Caesar turrem in Pharo Galleciae aedificauit: hoc autem dicit, vbi tractat de Augusto, et de Pompeio, ac Iulio Caesare. Sed in sequentibus de ciuitatibus Hispaniae tractabitur melius discernetur. Veruntamen potest esse quod Hercules primus aedificauit Hispalim, et alia castra multa, Hispanus vero, qui fuit primus Rex post Herculem incoata consummauit, Iulius vero Caesar, ipsa per commodum destructa resarciuit, et restaurauit. Vnde Isidorus dicit in Chronicis ad insinuandum quod supradictus Hispanus primus Rex Hispanorum Hispalem vrbem famosissimam aedificauit, quam ex suo nomine Hispalim nominauit, et in ea Regni solium confirmauit.

Hispsavero

Hispsavero secundum ipsos Hispania nomen traxit. Sed in vna tamen de Ciuitatem Hispaniae nominibus immutatis plenius scribetur: Hispanus similiter aedificauit Ciuitatem [illegible] gio Dorij in loco subiecto promontorio, quod Caradium, Et prope eius Cobram sita Secobia nuncupatur, vbi aquaeductum construxerunt, qui miro opere Ciuitati aquarum in ctibus famulatur. In multis etiam alijs locis inueniuntur opera ab operibus nostri temporis aliena, quae tanto amplius hodie admirantur, quanto ab antiquiori tempore adhuc extant. = Graecorum igitur seruitute Hispania remansit oppressa vsque ad tempora Romanorum, qui regnauerunt in Hispania vsque ad Reges Gothorum Suintilam filium Recharendi, qui regnare coepit in era DCLxiij. Hic omnino expulit eos: Prima quidem populatio Hispaniae fuit Celtiberorum, 2.a Graecorum. 3.a Romanorum; et in parte Carthaginensium. Quarta Vandalorum Alanorum. Quinta Arabum, et Assyrorum. Sexta mixta vsque in hodiernum diem sub Era M.CCCXVj. sub anno Domini M.CC.LXXViij. nulla vero potentia diuturna, quod vt fertur Ecc. V. omnis potentatus breuis vita, Regnum autem in gentem transfertur propter iniustitias et iniurias, et contumelias, et diuersos vt in eodem cap. continetur.

De Hispaniae fertilitate

.11. Tractatus.

Hispaniam autem reddit primum commendabilem rerum omnium affluentia, fructuum copia, quam tam in fertilitate terrae nascentium, quam in [illegible] metallorum omnium terras alias communiter antecellit. Vnde Scriptura diuina in Machabeorum historijs protestatur, quod Romani multa fecerunt in Regione Hispaniae, et subiugarunt aurum, et argentum quod illic multum est. Solinus quoque Philosophus in lib. de Mundi mirabilibus dicit quod Hispania est terrarum plaga optimis comparanda, et nulli posterius habenda, quam qui semel obtinet, aut emit, non vendit de facili, vel amittit, frugibus et et vineis, et arboribus copiosa, omni materia affluit, quicunque aut pretio ambitiosa est, aut vsui vitae necessaria. Si aurum, et argentum requiras habet, et ferrarijs nunquam deficit: Non cedit vitibus, oleo non vincit, nihil in ea otiosum, nihil sterile, et quae in ea sunt sterilitate rudentem materiam nauticis subministrant, in cognitum vbi sales effodiunt. Ibi sunt tres Prouinciae vbi Lusitania Bethica, et Carthaginensis. In Lusitania et Tagus fluuius aureas fert arenas, et Vlisbona in promontorio sita caelum, terras, et maria distinguit terris Hispaniae latus. Circa Vlixbonam et aquae foecundit. mirabili ab equae coniunctione sui cum equis. Auraram spiritum mutantur, haec omnia et multa plura Solinus Philosophus in Laude Hispaniae agregauit, quae Doctoribus curiosis diligentius percurrenda.

Similiter Papias de foecunditate Hispaniae faciens mentionem dicit sic Hispania est Princeps montibus clausa, reliquis partibus mari conclusa, omnium frugum, seu fructuum generibus foecunda, metallisque quamplurimum copiosa. Beatus quoque Isidorus in 2. Ethymologiarum libro, foecunditati Hispaniae pluribus testimonijs tradit dicens Hispania est salubritate caeli aequalis omnium frugum generibus foecunda, gemmarum, metallorumque copijs ditissima, aurum habet vt Pactolus fluuius Hispaniae qui aureas fert arenas. =

Similiter Martialis in 6. lib. Epigrammaton dicit sic

Et Hispanus impleat auro.

Hugitio quoque in lib. suarum dirivationum dicit: quod Hispan fuit quidam Rex
Hispaniae, a quo Hispania est vocata, et habet 6. Provincias. s. Tarraconensem, Car-
thaginensem, Lusitaniam, Galliciam, Bethicam: habet etiam transfretum in regione
Africae, Mauritaniam, et sunt duae Hispaniae, Citerior, quae in septentrionali
plaga a Pirineo usque ad Carthaginem porrigitur; Ulterior, quae in meri-
die a Celtiberis usque ad Haditanum fretum extenditur — Citerior autem, et
Ulterior dicta est non quia. Et ultra, scilicet ulterior, quasi citra
trans, et ultra, vel quia ultima, vel quia non sit post hanc ulla, idest alia terra =

Et Hispania quoque secundum eundem in eodem libro Hispania dicitur a stella
Hespero stella, quae in ea sola lucet, et hic est vera Hesperia respectu Italiae quae
in similiter Hesperia dicitur. Siquidem Hesperus frater Athlantis pulsus a ger-
mano Italiam tenuit, eamque de suo nomine vel de nomine pristinae regionis quam
reliquerat Hesperiam appellavit — Si quidem dicis Hesperiam sine additamento
Italiam significas, si aliquid addis secundum diversa additamenta potest significare
nunc Hispaniam, ut si dicas ultimam vel aliquid tale, nunc Italiam, ut
si dicas magnam, vel consimilem =

In preconium Hispaniae.

Dixit quidam egregius versificator:
Quis posset numerare tuas Hispania laudes
Dives equis, praeclara cibis, pretiosa metallis
Parca fuge, larga manu, prodigadonis
Armis, militia, rebus, pietate
Hispani clarent. etc.

Et ut brevi sermone comprehendam omnia praelibata, diligenter
est memoriae commendandum, quod Gothi omni nobilitate conspicui, subju-
gatis sibi Asiae, ac Europae Provinciis, et expertis bella, et certamina,
et mansiones varias, quibus insederant, attendentes locorum commoda, ipsam
omnibus praetulerunt, eo quod inter omnes mundi Provincias specialibus ubertatibus
redundabat. Quam Pireneis montibus a mari usque ad mare, praeterea Oceano
concludit Pireneo. Gallia etiam Gothica idest Narbon. Provincia cum Ruthena
et Alva, et Vibario Civitatibus, quae Gothorum tempore ad Narbonem Provinciam
pertinebat, et Africa etiam una Provincia, videlicet, quae Tingitania appe-
llatur ad Gothorum dominium pertinebat — Hispania quippe quasi Paradisus
Domini, quinque principalibus fluminibus irrigatur. s. Ibero, Dorio, Tago, Ana,
et Bethi; montanis inter quibus interiectorum, media quae valles sui latitu-
dinem deserviunt, ubertati, et humore fluminum foecundata, et praemagnis rivis,
et fontibus irrigantur, sed et puteorum suffragia raro desunt: foecunda frugibus,
amena fructibus, deliciosa piscibus, sapida lacticiniis, clarissima venati-
onibus, gloriosa Armentis, et gregibus, superba equis, commoda mulis, et
privilegiata castris: curiosa vina de sespane, dives metallis, gloriosa sericis,
dulcis mellibus copiosa oleo, laeta croco, pollens ingenio, audax in praelio, agilis
operatio, fidelis Domino, facilis studio, pollens eloquiis, facilis moribus, nulli in
fertilitate similis, nulli in munitionibus comparabilis, paucis in magnitudine aequalis,
in liberalitate praecipua, in audacia singularis, paucis in magnitudine aequalis.
Sunt Italiae flumina quae in retentis nominibus capitolia nuncupantur,
ut Mineus qui in partibus Galleciae oritur, et per eandem discurrens Provinciam
in Oceanum derivatur. Ab hoc flumine Provincia illa Minea appellatur ab
Barijs

Barijs, et Sicarijs, quae oriuntur in territoriis Seguntinis, Toletanis Provin-
ciae in Tyrrenum retentis nominibus.

hadedecir Albaris et Sicaris

De Hispaniae Liberalitate 3. Tractatus

Hispaniam vero non solum ditavit rerum affluentia, sed etiam sanguinis, et libe-
ralitatis, quae Principes eius dudum non sustinet locupletes. Eo mota tanta est Princi-
pum largitas, quod prodigalitatis speciem induit, sine forma; et cum ostium commu-
niter patet omnibus, indumenta praestant, et sumptuosa paucis admodum de rebus in dubitabiliter
confestim donantur petentibus: eveniunt et ipsorum communiter militibus, liberalitas
est datur, et abundantius quam petatur: unde sequuntur Magnum Alexandrum, de quo
refert Seneca in lib. de beneficiis: quidam petenti denarium Philippi quondam urbem, quo
respondente tamen munus suae fortunae minime convenire, respondit Alexander:
Non attendo quid te accipere, sed quid me deceat donare. Refert idem Seneca
in Lx. Epistola quod Alexandri cuidam civitati eidem rerum suarum omnium dimidium
promittenti, qui venerat in Assyriam, ut acciperet quod daretur, sed ut haberet, quod
daret. Et quidem vitae natura quae liberalitate regum beneficiorum erogatorum, quae
in tribunecto tota consistit; unde ingestis sententiis Romanis, qui Titum penes se
habuerat, ut nullum ad se petitorem quando accedentes sine re vel sine spe signi-
ficantes dimitteretur quoquemodo propter quod interrogatus ab amicis cur plura promitteret
quam dare valeret, respondit, non oportere quemquam a facie Principis tristem
recedere in hac causa. Unde recordatus semel super coenam, quod nihil in illa die
alicui contulisset, ingemuit, atque dixit. Amici hanc diem perdidi, nam alicui
nihil dedi. Praefato vero Principi aliqui Principes adhaeserunt, quae cavillationes
adinvenerunt, ne petentibus aliquid largiantur, et talem Antigonus secundum
Senecam similantem, a quo cum quidam petijsset talentum respondit, non decere ipsum tantum
munus de eo petere, cum quo repulsus denarium petijsset, respondit non decere
Regem tam munus facilem vile dare, nec respexit Antigonus Senecam quod
illa cavillatio sibi responderant, ergo talentum tamquam Rex, et denarium tamquam
pauperi dare potuisset. Et certe largitas necessaria est Principibus cum largitur
cui oportet, et quantum oportet, et quando cuique oportet, et faciunt hoc absque
tristitia et non expectant remunerationem. Et est memoriae commendandum, quod
aliquis est largus sibi, et suis aliquis est parcus. Et aliquis est parcus sibi, et
largus suis, et dixerunt inde quod parcus est sibi, et largus suis est justus. Persae
vero dixerunt istis, et dixerunt, quod largus est sibi, et suis justus est: sed omnes consen-
tiunt in hoc quod qui largus est sibi, et parcus suis est destructor Regni, et si tamen
quod est parcus sibi, et largus suis, tamen melior est istis aliqua tamen, et largus habet
viros comites, ut, ut liberalitatis, et ubi unde, libenter creditur, quod
beneficium non est, quod subtrahitur, sed magis vestrum beneficij. Unde Reges
libenter debent beneficere, ut alij libenter eis valeant servire, mentem
non donum ponderent. Cito sibi debent dare, quia ut dicit quidam sapiens beneficium
est ingratum quod diu inhaesit manibus largientis, si quidem non habet gratias
qui postquam rogavit accepit: nulla res carius venditur, quam quae precibus compa-
ratur, tam quam demit, quantum in ore addidit. Item Aristoteles in lib. de ingenuo
Regni dixit: quod datrame quam potarem induerit duratur Regni, amores po-
puli, gratiam Dei. Utiliter etiam debent Reges dare, quia secundum sapientem. Cui si-
bi te

qui utilitatem dat infirmis cum expedit, cum expedit, aquam frigidam negat, et aegrotato [illegible]. Utiliter vero datur cum gentibus [illegible] maiora conferunt, alienigenis non minora. Unde cum Rex quidam quaesivisset, quid agendum Philosopho [illegible] conferendi lapidem grandem, quem posuerunt in humero eius, iecit quoniam parvum non lapidem, quem posuerunt in manibus eius iecit etiam, et dixerunt ei hoc faciendo. Alexander etiam Magnus cum intravit Asiam partitus est gratis militibus suis, et dum adhuc viveret, divisit regnum suum pueris suis, qui secum nutriti fuerant a iuventute. Et Salomon, [illegible] suis maiora addere ad siccitatem ignis, quam magis ignis propinquus, aqua sitim non transit nisi repletis vacuitatibus primis. Pudeat igitur Rectores ab elementis superati per mores. Utinam Reges, qui habent possidentque largitiones, non accipiant maiores [illegible] de pecuniis subditorum quam fas exposcit, [illegible] non dictavit, nec leges extorrent, ut populum opprimant, et marsupia hauriant, contra quos scriptum est: Vae qui condunt leges iniquas, in quibus scribentes iniustitiam scripserunt, ut opprimerent in iudicio pauperes, ut vim facerent humilium populi nostri, ut essent viduae praeda eorum, et pupillos diriperent.

Item dixit Aristoteles Alexandro. Rex qui mandando transgreditur posse suum exigit a populo ultra posse eius interficit se, et suos. Et dixit durationem Regni est excusare ne accipiant opulentias populorum, et dixit [illegible] magnus: bonum, et complementum Regis, et durationis legis illius est excusare pecunias subditorum. Siquidem Principes antiqui non affectabant donari propter pecuniam sed propter gloriam, et Reipublicae custodiam, et ideo non solum sua sed etiam semetipsos exponebant, [illegible]. Unde narrat [illegible] lib. 5. et August. lib. de Civit. Dei. de Theodoro Rege Atheniensium, quod cum instaret bellum inter Athenienses, et Peloponenses, et accepissent in responsis a diis suis quod illi essent futuri victores, quorum Princeps occideret. Rex Theodorus in habitu pauperis, transivit ad hostes, [illegible] mortem sibi [illegible] provocando, maluit enim mori dum vincerent sui quam suis vivere superatis. Unde antiqui Consules pauperes erant in rebus privatis, quod narrat August. in eodem lib. cap. 18. quod Lucius Valerius defunctus in suo consulatu adeo pauper fuit, ut denariis a populo collectis eius sepultura curaretur. Conformiter narrat Vegetius lib. 4. de re militari de Attilio Regulo, qui cum summum profuisset, adeo pauper fuit, ut coniugem, liberosque collocaret in agello qui colebatur a bruno villico. Nec enim volebat esse ditiores in suis dignitatibus quam ante. Unde narrat August. de Quintio, quod cum 4. iuga possideret, et ea suis manibus coleret ab aratro adductus est, ut dictator fieret, maiori utique honore quam Consul, victisque hostibus, cum ingentem gloriam assequutus fuisset talem in eadem paupertate mansit. Cum enim Rempublicam haberent opulentissimam in suis domibus pauperes erant, ut ait August. dictis, ubi narrat quod quidam [illegible] qui fuerat bis Consul ex illo senatu pulsus est, cumque V. pondo argenti in vasis habere compertus est. Non enim donare, aut donari propter lucrum [illegible] intendebant, sed magis propter utilitatem Reipublicae et suam honestatem, et gloriam intendebant. Unde Karius Consul respondit Samnitibus sibi auri offerentibus magnum pondus: non mihi praeclarum esse videtur aurum habere, sed aurum habentibus imperare: hoc quidem respondit Fabius Consul Legato Epirotarum, ut refert Vegetius 4. lib. de re militari. Nolebant etiam indigentibus praestare antiquitus quasi si erant inopes, eo quod Reipublicae proficere non valebant. Unde narrat Valerius lib. 6. quod Cornelius Scipio noluit venire in Hispaniam,

eo quod

eo quod credebat se nescire recte facere vel nescire. Item Helius Imperator cum Senatus ipsum rogaret, ut Caesar ipsius filius vocaretur, respondit: sufficit quod ego sine meritis praecedentibus regnaverim. Principatus enim non debetur sanguini, sed potius meritis: et ideo inutiliter regnat, qui Rex nascitur, potius licet sit habilis ad alendum quam bonus fiendum, eo quod Reipublicae proficere non valebant. Unde narrat Valerius lib. 6. quod Scipio Aemilianus [illegible] sententiam ut non mitteretur in Hispaniam quidam Consul propter suam avaritiam, nec etiam alter Consul propter suam inopiam, [illegible] quod neuter Reipublicae proficere valebat, eo quod alter nihil habebat, alteri vero [illegible] avaritiam nihil sufficiebat. Narrat etiam Valerius lib. 3. quod cum Scipio accusaretur de pecunia, respondit, cum totam Africam vestrae subdiderim potestati, nihil meum ex ea dixi praeter cognomen: Vocor enim Scipio Africanus eo quod vobis Africam subiugavi. Non enim fuit multa pecunia locupletem, sed potius modicam affectare. Narrat etiam de Consulibus Romanorum quod adeo pauperes erant, et moriebantur quod non habebant unde possent filias maritare. Veruntamen Senatus aliter succurrebat. Iulius Caesar qui immunis fuit ab avaritia adeo in eius laudem dicitur, quod magis dixit militibus suis, item [illegible]. Advertatis ergo, Domini, quam avaritia multum est in Principibus detestanda, [illegible] quae ipsi fuerunt mirabiliter detestati. Unde narrat [illegible] quod Crates Thebanus, quondam ditissimus, cum ad philosophandum pergeret in Athenas magnum pondus auri abiecit, nec putavit se simul posse divitias, et virtutes possidere. Item Seneca 5. lib. de benefic. dicit quod Diogenes multo potentior fuit, et locupletior Alexandro quod Alexander nec dare tantum quam sibi potuit nec eripere.

Item [illegible] contra Iovinianum dicit, quod Diogenes propter frigus duplici pallio usus fuit, [illegible] peram habuit, et baculum propter suam debilitatem. Habitavit in vestibulis portarum transeuntibus vera dicens, cumque habitaret in dolio, quod frigus habebat [illegible], et aliter voluerit secure domum volubilem vocabat: et dum semel vidisset pauperem cum cava manu bibentem, abiecit vas ligneum, quod portabat dicens: nesciebam quod natura haberet poculum. Rex igitur qui ad naturam vivit nunquam pauper erit, qui vivit ad opinionem numquam dives: exiguum natura desiderat, opinio vero immensum: non qui parum habet, sed qui plus cupit ille pauper est. Si igitur quaeritis, o Domine, quid sit modus divitiarum, Respondeo quod primus habendi modus est habere quod necesse est: secundus quod est habere quod satis est. Rex avarus pecunia non impletur, et ideo similis est inferno. Avaro Regi tam deest quod habet, quam quod non habet, et ideo creatorem suum postponit, et praefert nummum, et creaturam praeponit Deo coelesti terrenum, stabili caducum, aeterno transitorium. Recte igitur dixit Scriptura quod radix omnium malorum cupiditas: est avaritia servitus idolorum, mater fraudis, genitrix simoniae, sentina culpae, nuntia gehennae. O abyssus insatiabilis, insatiata caribdis, quae numquam dicit sufficit. quia ut dixit quidam Poeta.

Quo plus sunt potae, plus sitiuntur aquae.

O pestis, quae nihil ad [illegible] instructionem, cum habendi sitis incaduit, [illegible] auri sacra fames. Cum caetera certis suis terminis claudantur avaritia nullo fine includitur: terra suis limitibus terminatur: aqua suis fundis limitatur: aer suo fine includitur: coelum suis terminis cingitur, sola avaritia mensuram nescit: si terra daretur, mare quaereret: si mare daretur, aerem peteret; si aer, coelum sitit, si coelum, vult aequari Deo: si posset aequari Deo, vellet esse supra eum. O pestis crudelior daemone: daemon voluit esse tanquam Deus, ista vult esse plusquam Deus. Haec est avaritia propter quam Reges se perdunt, ad mendacium currunt, foedera rumpunt

amicitias solvunt, mutant Regna, patent naufragia. O Reges per avaritiam multa sunt vobis armanti, multa de vobis conqueruntur: fortuna scilicet et natura: Europa, et Sanitas, proximus, mundus, et Deus: audite quid dicat vobis fortuna. O Reges per avaritiam multa sunt vobis armantur, multa de vobis conqueruntur fortunae. Atrox cura, Europa [illegible]. O vos Reges cur tanta quaeritis familiaritatem? Cur in eam turbulentam appetitis? Si vobis do divitias ad hoc do, ut auferam, ad hoc largior ut recipiam, ad hoc blandior, ut gravius torqueam, ad hoc serena sum, ut nocturnis fulminem, ad hoc illumino, ut profundius obtenebrem vos qui in alto estis: cur meum quaeritis turbidum. Qui in plano estis, cur ad me anhelantes suspiratis: qui in portu estis, cur ad me aspiratis naufragium? audite quid dicat vobis natura. O Reges sine honoribus vos genui, sine honoribus ad me redditis, sine divitiis vos peperi: sine divitiis ad me venistis: sine macula [illegible] exivistis; quid est quod sine avaritia vos genui, et vos in avaritia vivitis. Quid est quod sine cupiditate vos adduxi: vos cum cupiditate ad me revertimini. O Reges quaeritis facere vestra, quae sunt aliena, et aliena sunt omnia, quae vobiscum nata non sunt. Vestra esse nequeunt nobiscum dum vel semper esse non possunt: quae videntur non sunt propria, exquisita, possessa. Aliud alienum est, quidquid optando evenit: non est vestrum, quod fortuna fecit esse vestrum; ille plus beatus est, qui ex alieno non pendet. Audite fratres Reges quid dicat vobis Europa quaerentem cum fine simile inquietari jacco, et sine incentivo langueo, vos ad cupiditatem invitatis, vos ad avaritiam excitatis, vos mihi datis arma quibus contra vos pugnem, vos datis mihi instrumenta quibus decertem, vos invitatis, ut sequar, vos invitatis, ut sequar; audite quid dicat vobis charitas. O Reges cur dilatatis vos quibus indiget proximus? Cur vobis appropriatis, quae communicanda sunt pauperibus, cur cibatis histriones, et vermes quibus cibandi sunt pauperes. Vultis esse mercatores optimi, foeneratores egregii, prudentes mercenarii; date quae non potestis retinere, ut consequamini ea quae non potestis amittere: date modicum, ut consequamini centuplum. Date alienas possessiones, ut consequamini aeternam haereditatem. Audite quid dicat vobis proximus: Cur vobis appropriatis? O Reges cur mihi generatis mortem molimini. Cur imponitis falsa. Cur committimini crimina, ut meam evacuetis bursam, ut emungatis pecuniam? Audite et Reges quid dicat vobis terra, cur infertis violentiam matri vestrae; quae vos genuit de visceribus suis, cur me vexatis, ut vobis fructus reddam in centuplum: cur vexatis matrem, ut aurum non sufficiunt ea quae vobis largior spontanea voluntate, nisi extorqueat violentia. Veniet tempus quando in primas origines revertimini, quando vos recipiam, quando ministeriis meis claudam, quando vos exponam vermibus qui me exposuistis verberibus. Audite O Reges, quid dicat vobis mare. O Reges cur me inculcatis navibus, temere verberatis, scrutamini viscera retibus, arctatis litora: Non mirum si vos demergam, si vobis naufragium infligam, si impugnem procellis, et verberibus variis. Audite O Reges, quid contra vos dicit Dominus. Quid est quod me creatorem vestrum postponitis: considerate quod de luto vos plasmavi, ad imaginem meam formavi. Considerate quod manus meae vos fecerunt, in circuitu plasmaverunt; attendite quod sicut lac vos mulsi, sicut caseum vos coagulavi; pelle, et carnibus vos vestivi, ossibus et nervis vos compegi: quid est quod me contemnitis si non gratis pro datis, saltem sitis grati pro dandis. Gratiae estis homini pro pecunia, sitis grati Deo pro vita aeterna. Et si movet quod dedit, saltem moveat quod promittit. Attendite tamen Reges quod ipse vobis dedit Regnum, exigentes, non tamen, ut ipsa de pau-

de paupertate ex avaritia sine causa spoliantur ditiones vestro consilio, et auxilio, et in causis, non ut corrumpetis, non ut devietis, sed ut dirigatis, non ut in fugam convertatis, sed ut pugnetis spectatis. Ut autem haec omnia prudenter Rex faciat, et exactionibus injustis pauperes, viduas et orphanos, et pupillos non opprimant, et subveniat usque ad finem: Sciat Rex, redditus suos Regios, ut non male fundat aliquid de utilitatibus ejus, et si hoc fecerit tunc sui gratum erunt quemque quod [illegible] facili, et non expendit vanis habet. Secundus Rex consideret, quod principium animalis est cor quod natura statuit in medio animalis ab omnibus quae sunt extra, a quo virtus in omnia membra diffundit, et ab ipso cuncta sanguinis redditur in ipsum, si gravaret cor, et membra perirent, si plus acciperet quam mitteret. Necessarium est natura sua, et dixit Aristoteles Alexandro: Qui consuluit, ut pecuniam extorqueatis a populo vestro consuluit ut odiant vos, et consuluit damnum vestrum. Et dixit Aristoteles: quod in tersum Regem Aegypti, nisi quia volebat regnare plusquam redditus sui sufficiebant, et hac necessitate compulsus incepit accipere res suas, et insurrexerunt in eum populi, et fuit destructum Regnum ejus; et tibi [illegible] quod acceperunt populi Regem avarum, et aurum fusum infundentes [illegible] ejus dixerunt: Aurum sitisti, aurum bibe. Hoc fecit Crassus [illegible] fidi Syriae praesentes Romanorum. Et Antiochus Rex in Templo Nanaeae [illegible] pecunias relicto immenso exercitu accipere voluisset, infra ambitum Templi ingressus cum paucis lapidibus interiit, et ipse cum suis divisus membratim, et capitibus amputatis foras projecti sunt. Benedictus quoque Rex temperatus qui temperat cui dat, et quantum dat, et quomodo dat; cur quando dat, et quare dat, et non accipit, et quantum accipit, et quomodo, et quare accipit. Temperantia quae in Regibus sit quasi specialis auriga dandi, et accipiendi, et radix, et mater omnium strenuitatum regalium, sine qua strenuitas nulla est, cum de hac dixit Aristoteles in 6. Ethicorum de ingenio regiminis. Temperantia est retentio a concupiscentiis omnibus et temperantia est omnium concupiscentiarum, quam strenui Reges Hispaniae habuerunt. Et ideo non solum a mari usque ad mare, sed etiam ultra se licet acquisierunt.

De Hispaniae fortitudine, et Nobilium strenuitate §. IV. Tractatus

Hispania reddit nihilominus in mendabilem fortitudinem, potentiam et militiam: ipsa namque, quantum ad situm est Pirenaeis montibus clausa, reliquum per circuitum mari cincta, castris fortissimis communita. Unde Alexandri verba multum dicenti [illegible], et in [illegible] Hispaniae bellis. Habet siquidem Hispania milites strenuos, inter omnes milites mundi praecipue animosos, quorum animositas, et audacia tam ferox est, ut non solum alios, verum et patriam numquam in periculum ducunt. Sunt etiam post triumphos valde clementes, qui ut victores permaneant Principe indigent sapiente, nam quis potens mortalis tantis viribus resistere [illegible], nisi sapientia gubernat illos. Regis quidem sapiens eorum mores subtiliter considerans dicit. Hesperia bellis promptus, victis quae benignus, impatiens, fortis, audax dans vulnera mortis. Praestat ingenio, gaudetque in munere dando.

Habet vero idem et milites bellicosos, et etiam pedites agiles, et animosos cum quibus potest bellorum fortia exercere; et muros ferreos pene tenere. Hispani siquidem non sunt Ephebi, non politi, non cincinnati;

n. calamistrati, ut coeteræ nationes, sed sunt ferruginei, et nervosi, ad prœ-
liandum apti. Consistit n. fortitudo in ossibus, et nervis. Hispani, prout virilis
forma deposcit, sunt decenter formati, coesariem n. diffusam, sed forcipibus
castigatam, quandam severitatem incoeptam virilitati effigerunt, nec libidine
fibrantes omnes, in quandam inbellem, et effeminatam effigiem sua vide-
atur derivari natura.

Communicatio quidem comæ ignominia est, ipsi viro, laus vero,
et gloria mulieri: nam capilli sibi pro velamine sunt concessi, ut Apostolus
bene 1.a ad Corinth. attestatur. Reges autem quia titionem sunt parati desti-
nati, fortitudine indigent militari, sine qua n. possunt subiectos sibi populum
ab hostium incursibus defensare. Fortitudine nihilominus indigent cardinali
sine qua n. valent bestiales appetitus (sicut expedit) refrenare. Fortitudo
autem est egressio, et perpessio ex indignatione contra et tolleratione clementiæ
propter bonum, et decorum prout dictat nullatenus dere quod oportet, et quomodo
oportet, et quando oportet, et aggreditur ut vindicet, et perpetitur, ut parcat
ex iusta indignatione, et clementi tolleratione, quia instabile est Regnum, quod
n. clementia firmat. In cuius exemplum Reges Apum aculeis n. utuntur.
Rex ipse qui vult diligi n. nisi ex causa saeviat, non cito, non nimis, ministros
etiam crudos non habeat. Tyranni n. voluntate saeviunt: Leges ex causa,
tolleret igitur Rex clementer, et erit securus, et dilectus a populo. Nemo sapiens
sibi oculos eruit, aut linguam astringit, aut pedem abscindit nisi cum dolore
et ut maximum evitetur, vites in suo tempore putantur, ex eo hoc meliorantur.
Rami sicati quoque arboribus auferuntur, ut arbor in posterum magis crescat.
Ita et mali de medio tolluntur, ut boni Reipublicæ conserventur, et etiam augmententur.
Non tamen cito, non nimis Rex puniat aut saeviat, ne forte in horrendum periculum incidat. Nunquam Rex infesserit milites, quos in aliis
fecit esse crudeles. Fortitudo ipsa n. tantum corporalis sed spiritualis, et mentalis
maxime in Principibus esse debet, de qua loquens Macrobius lib. 1. dicit sic: Fortitudo
animi est supra pericula metum agere, nil nisi turpia timere, fortiter adversa, vel prospera tollerare. Vel fortitudo secundum Tullium in 1. Rethoricæ lib. 2. Est
considerata periculorum susceptio, vel secundum eundem 2.o Rhetoricorum lib. 3. fortitudo
est rerum magnarum appetitio, rerum difficilium contemptio, et laboris cum
utilitatis ratione perpessio. Cuius partes sunt magnificentia, fiducia, patientia, et
perseverantia secundum ipsum: Est autem magnificentia magnarum, et excelsarum
rerum cum ampla quadam et splendida propositione agitatio, atque administratio secundum Tullium, et secundum magnificentiam, Lex est cordis declinando
subiici vilitatibus, ut privari libertatibus, vel est sermonis ostendo iucunditatem
in sermonibus: Vel est operis magnifice agendo in effectibus. Prima magnificentia debet esse hominis: est n. proprium hominis habere excelsum, et gloriosum spiritum quaerentem ut honestissime vivat, non utilitatissime
ut ait Seneca in epistolis, et ideo debet dedignari subiici vilibus, et maxime
peccatis. Unde ait idem Seneca in epistolis, Ad maiora sum natus, quam, ut sim
mancipium corporis mei; etiam alibi ait idem: Si scirem Deos ignoscituros,
et homines ignoraturos peccare dedignarer. Haec autem magnificentia dedignatur privari debita libertate, et proprietatem tuendam, et sustinendam periculis,
et morti se multi Principes subiecerunt. Unde narrat Vegetius lib. 4. de rebus
militaribus quod obsidente Annibale Catilinam tantam inopiam perpessi sunt,
ut murem centum denariis vendidissent. Cuius venditor fame periit; emptor
autem

autem supervixit, sed tamen Romani fortiter, et constanter servare perse-
veraverunt. Fidentia, species est fortitudinis, per quam, et magnis rebus
ipse animus multum in se fiducia cum spe certa collocavit, ut dicit Tullius 1.
Rhetoric. lib. 2.o Et exemplum in Platone de quo dicit Tullius idem de ipso dicerent
multa mala, et sudore faceret sibi fidem. Audit. Non est possibile n. amari
ab eo, quem tam amaverat. Patientia pars est fortitudinis. Est patientia hone-
statis, aut utilitatis causa. L. arduarum, et difficilium voluntaria, ac diuturna
perpessio, ut ait Tullius. Consistit autem vel in sustinentia contumeliarum sine impro-
periorum in verbis, sive in perpessione longanimi poenarum in corporibus, sive in
remissione iniuriarum malefacientibus, sive in moderatione disciplinarum in correctionibus. Unde narratur de Vespasiano cui cum dictum esset, vulpem posse mutare
pilum, non animum, ipsum autem ab avaritia neminem posse mutare. Respondit iis dicentibus se risum, non autem correctionem, sed poenam
deminisse. Seneca quoque narrat 3. lib. de ira, quod cum Antigonus Rex audisset
aliquos de se mala loquentes amovit velum interpositum inter se, et suos, et
dixit; Discedite hinc, ne forte Rex audiat vos. Aliquid maledicentibus sibi
respondit: Sicut tu potestatem habes mala linguam, sic et ego audire auribus
meis possum: Et sicut tu linguae, sic et ego mearum aurium Dominus sum,
quas sic dixerat: sicut tu potes dicere mala lingua tua, sic ego possum audire
auribus meis. Ibidem legitur quod Antitanes respondit cuidam maledicenti sibi:
n. curo, inquit, quia auditus debet esse robustior lingua, cum singulis hominibus
singulæ linguae, sed aures binæ, et sic debet homo plus sustinere duobus auribus, quam possit aliquis loqui una lingua. In eodem libro narratur, quod Xenophon cuidam maledicenti sibi respondisse fertur: Tu didicisti maledicere,
et ego didici maledicta contemnere. Ibidem legitur de Diogene, quod cum amicus
nuntiasset ei dicens, cuncti te vituperant, respondit oportet sapientem a binsipientibus
vituperari, et meliorem esse iudicat lingua mala illum quem capit. Ad hanc
patientiam tenendam studebant Antiqui, ut dicit lib. 5. de ungis philosophorum — Socratem interrogavit Alcibiades, qualiter tantam uxorem suam iurgiosam sustineret
: at ille ait: Cum talem domi perpetior, mansuesco, et expertior, ut coeterorum foris petulantiam, et iniuriam facilius feram, et ideo, domi eam sustineo.

Patientia 2.o modo dicta in perpessione poenarum in corporibus viguit
in antiquis, ut n. narrat Valerius lib. 3. Pompeius digitum cremandum
praebuit, dum Senatus consilium prodere iubetur: quam combustionem sustinuit
patienter. Ibidem narratur de Anaxarco, quem cum Tyrannus punire fecisset
et amputationem linguae ei communicaret, non est, inquit, haec pars corporis mei in ditione tua, hinc eam dentibus commanducavit, et eam manducatam in os Tyranni expuit.

Patientia vero 3.o modo dicta, quæ consistit in remissione iniuriarum viguit satis in Principibus per antiquis. Unde Tito in laudibus confessum
ait, quod nihil solebat oblivisci nisi iniurias. De tali n. patientia narrat
Seneca lib. 3. de ira, quod Philippus Rex, cum venissent legati Atheniensium eorumque audita legatione benigne ait, dicite quid possum, quod sit gratum
Atheniensibus. Cui respondit unus de legatis. Te, inquit, suspendere, scilicet
esse gratum Atheniensibus. Et cum circumstantes essent indignati, et
vellent in eum irruere, iussit illum Rex incolumem dimittere. Dicens
coeteris legatis, nuntiate Atheniensibus multo superbiores, qui ista dicunt
quam, qui impune audiunt. Ibidem narrat de Antigono Rege qui

, qui cum probi essent in castris obsiderentur, et fiducia caeli confidentes male loquebantur in opprobrium eius, qui erat statura humilis. Respondit, gaudeo, inquit, et aliquid boni spero, quia in castris meis silentes habeo, idest, si me de me non male loquuntur.

Patientia vero quae modo dicta, scilicet quae est in moderatione disciplinarum, sive correctionum viguit in antiquis, quia Valerius lib. 5. dicens quod Architas Tarentinus cum animadvertisset per assiduam negligentiam villici a corrupta, et perdita, intuens que illum male virum = sumpsissem, inquit, a te supplicium, nisi tibi essem iratus. Maluit enim ipsum impunitum dimittere, quam ipsum ira plus iusto gravius punire. Est aliquando disciplina moderanda, ut enim dicitur eodem libro dicebat Tyrannus imperator insanum esse si aliquis habeat oculos lippos quod eos malit effodere, quam curare. Item dicebat quod corda in mensicabili instrumento debent proportionari, et securius est quod remanet tantum quam quod corrumpitur. Consimili modo dicebant faciendum esse in disciplina, quam debent homines curari, et non opprimi, vel exstirpari. Nihilominus insolentes sunt castigandi disciplina, ut habitum est supra, ne respublica destruatur.

Perseverantia quae pars est fortitudinis et est perseverantia in ratione bene considerata stabilis, et perpetua mansio, ut ait Tullius in Rhetorica. Hac perseverantia fit homo immortalis, ut non frangatur adversitatibus nec extollatur prosperitatibus, non terreatur comminationibus, nec flectatur promissionibus. Unde in laudem Fabij dixit, Pyrrhus ille est Fabricius, qui difficilius ab honestate, quam sol a cursu suo averti potest. Ut enim dicit lib. 3. de vitis Philosophorum, Socrates negat sapientem posse offendi, sed adversus omnem fortunam robore viri, et se perseverantia reddit immobilem. Hoc enim est proprium scilicet erigere animum super minas, et promissa fortunae, ut ait Seneca de naturalibus quaestionibus lib. 3. ut recitat expositor super Boetium de consolatione. Posuerunt antiqui duo dolia esse in limine domus Jovis de quibus pocula bibebat. Domus Jovis significat mundum istum: duo dolia, prosperitates et adversitates, de quibus omnes intrantes mundum oportet gustare, ut ait Seneca Epistola CVI. Unus est portus huius vitae scilicet eventum contemnere, quatenus animus sapientis, et stulti variis affectionibus determinat bene Augustinus lib. 4. de Civitate Dei cap. 5. recitans opinionem Zenonis, et Chrysippi, qui fuere principes Stoicorum qui interesse sentiunt id intra animum sapientis, et stulti; quod stulti animus passionibus cedit, atque accomodat a mentis assensum. Sapientis autem animus quamvis patiatur ex necessitate eas passiones, retinet de iis quae appetere, vel fugere debet, veram, et stabilem, et inconcussam mentem suam. Et ponit exemplum de quodam Stoyco Philosopho qui ex pavit in navi ob tempestatem; cui, cum obiectum esset quod timuisset, et ita turbatus esset opinione Stoicorum ponentium passiones non cadere in sapientem, ille respondit ut dictum est. Ut enim ait Seneca lib. de providentia quis est vir, qui non est erectus ad honesta, qui non ad officia cum periculo paratus, qui non est laboris sui appetens, et cetera. Nihil est infelicius eo cui nihil unquam advenit adversi, nec licuit illi se experiri. Unde ait ille de Socrate, qui potius veneni accepisset, non aliud quam medicamentum immortalitatis, laetus obduxit: de ipso, et de morte eius narrat Valerius lib. 7. qui forti animo, et constanti cum potionem veneni accepisset, uxore que sua, inter fletum, et lamenta vociferante cum innocentem periturum esse: quid, inquit ille, nocenti mihi mori satius esse duxisti, quasi diceret: Malles quod nocens morerer

moreror, quam innocens? Ideo includit Seneca ut supra. Miserum esse iudico, quod nunquam fuit miser, nam sibi sine adversitate vivit. Nec nosci se quid potuerit, nec aliquidem ipse; opus enim est ad notitiam sui experimento: quid quisque possit nisi tentando quisque didicit, illos, quos miseros dicit, quos nimia felicitate torpescunt, quos velut in mari sicco tranquillitas iners detinet, quae fortes. Et quod sit perseverantes in fortitudine, et in sustinenda morte pro veritate, et honestate fuerunt antiqui, patet ex predictis — Et non solum viri, sed et mulieres, ne aliquod dedecus paterentur. Narrat Ambrosius lib. 3. de virginibus de matre, et filiabus quae amplexantes se, et quod ducentes thoros proiecerunt se in alveum fluvij ne a praedonibus dedecus castitatis paterentur. Narrat Augustinus lib. 1. de Civitate Dei cap. 13. de Lucretia, quae dum esset oppressa a filio Tarquinij Regis induxit suos ad vindictam: deinde facti infelicem mutuo dolore, atque impatiens se peremit. Qui a nimis hoc non debet faciendum: non enim debet quisque se interimere ad vitandam turpitudinem alienam, non enim polluit aliquam aliena libido in corpore, proposito animo permanenti ipsi corpori non aufert castitatem violentia libidinis aliena, quae servat perseverantia continentiae suae, ut ait Augustinus ubi supra. De castitate et de decoris amore honestatis, perseverantia fortitudinis in talibus sunt commendanda =

De fortitudine autem perseverantia antiquorum in sustinentia mortis filiorum suorum narrat Valerius lib. 6. dicens, quod Anaxagoras audita morte filij dixit, nihil inexpectatum, aut novum nuntias: ego enim illum ex me natum sciebam esse mortalem: sciebam enim ait, naturam accipiendi, et reddendi legem dari, atque ut neminem mori, qui non vixerit, ita nec neminem quidem vivere inquam posse, qui non sit moriturus.

Ibidem narrat quod Xenophon audita morte filij maioris natu, qui in bello ceciderat, coronam tantum deponere contentus fuit, agebat enim solemne sacrificium. Deinde percontatus quomodo accidisset, ut audivit fortissime pugnantem interisse, capiti coronam reposuit, et minime quibus satisficiebat testatus est se ex virtute filij voluptatem, quam ex morte amaritudinem sentire.

Item quam fortes fuerint in sustinentia ablationis rerum suarum patet ex dictis supra. Unde narrat Valerius lib. 7. de quodam Philosopho, qui cum hostes patriam suam invasissent, et homines fugerent cum rebus suis, interrogatus ille quid secum ferret de bonis suis, respondit: mea bona mecum porto. Boni mores, nec mortalium, nec Deorum manibus labefieri queunt, et ut manentibus praesto sunt, ita fugientes non deserunt. Unde Episcopo Paulino narrat Augustinus lib. 1. de Civitate Dei cap. 5. quod dum Civitatem suam barbari vastaverunt, sic in corde suo precabatur dicens. Domine non excrucier propter aurum, et argentum. Ubi enim sunt omnia mea tu scis: ibi enim habebat omnia sua, ibi enim condere, et thesaurizare illa noverat, qui mala mundo ventura praedixerat.

Ad praedictas partes fortitudinis possunt reduci partes fortitudinis quas posuit Macrobius lib. 1. dicens, fortitudo praestat magnanimitatem fiduciam, constantiam, securitatem, magnificentiam, tollerantiam, firmitatem, quibus possunt adaptari praedicta exempla.

Et Notandum est diligenter, quod secundum antiquos qui non erant

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

illuminati fide, nec ardenti charitate, vice solidati spe, tam virtuosi fuerunt in operibus virtutum, et tanta sustinuerunt, vel cupiditate gloriae, vel temporali utilitate, vel propria honestate, quanta debent facere fideles, qui sunt praedictis virtutibus praemuniti: scilicet fide, spe, charitate praediti, quanta debent contemnere pro aeterna foelicitate, sicut enim ait August. qui asquens in praedictis l. 5. de Civit. Dei c. 16. et 18. dicens quid magnum pro illa aeterna coelestique patria s. blandimenta contemnere, si pro hac temporali ac terrena gloria patres filios occidere.

Ut autem exemplis evidentibus pateat invenientibus, ac legentibus militaris Hispaniae potentatus, aliqua exempla breviter subscribemus: etenim in libro illustrium personarum, et in libro de dictis exemplo fortitudinis militaris copiosius inveniuntur.

De Vinacio

Viriatus vir memoria, et laude dignus, tempore Simonis fratris Jonathae, et Metelli Consulis Romani in Hispania primo pastor, deinde latro, primo infestando vias, deinde provincias, postremo exercitus Romanorum, semper vincendo, fugando, subiendo magno terrori fuit Romanis: nam Palatinum praetorem, deinde Claudium turpiter cum exercitu suo domavit, et insignia Romanorum in suis montibus erexit, sed postea insidiis suorum interfectus est: cumque interfectores eius a Scipione Consule praemium peterent, responsum est, nunquam Romanis placuisse praemium interfici. Etenim et Romanos per annos 12. totam Hispaniam commovens, guerram artissimam faciendo Romanis, et ab eorum incursionibus Hispaniam defendendo, ut viriliter, et animose patriae defensor. Lepidus Consul postea hinc in Hispanos citeriores arma movens, turpiter ab eisdem victus fugit, et sex millia suorum amisit.

turpiter |

De Trajano Imperatore

Trajanus Imperator natione Hispanus post Magnum Alexandrum ultra montes India penetravit: erat autem Trajanus domi mansuetissimus, et extra strenuissimus in armis. Babyloniam, et Arabiam coepit, cuius introitum illud praedicatur egregium, ut dum interrogaretur quare se nimium circa omnes communem esset, respondit, tales se imperatores esse privatus, et catenis dignitatis, quales essent sibi imperatores privatus optasset. Hic quatordecim legiones militum misit ad occidentem per Romanum imperium revellarent. Ex quo duae venerunt in Hispaniam et civitatem Sublatium, et Florem construentes, non longe ab ipso flore urbem condiderunt quam Legionem vocaverunt. Incoeptum ab Athe et Nerva et a Trajano perfectum. Jussit et fieri in Hispania pontem qui dicitur de Alcantara super flumen Tagum, et quod Italia ob insigne nominis fuit. Compellente autem senatu dedit licentiam gentibus Christianos persequendi. Huius regni anno primo Joannes Apostolus 65. anno post passionem Domini, aetatis vero suae 99. obiit in Epheso.

Florem

Gallenus Medicus Pergami genitus Romae clarus habetur, in mari rubro classem instituit, ut per eam fines Indiae vastaret per

Provincias

2 cola

per provincias ... se aequalem exhibens, amicos suos et frequentabat, vel etiam aegrotantes liberalem se ditis exhibebat. Hic primus ingentem bellis gloriam a Persis reversus apud Seleuciam profluvio ventris extinctus est: ossa vero ipsius collocata in urna aurea Romam delata in foro quod ipse aedificavit sub columna posita sunt, cuius altitudo c. 140 pedes. Hic solus omnium intra urbem sepultus est, et inter Divos latus. Huius hoc insigne memoriae est, ut in senatu a principibus non aliter aclamaretur nisi foelicior Augusto melior Trajano. Sub eo passus est Sanctus Ignatius discipulus S. Joan. Evangelistae Episcopus Antiochiae, qui Trajano ... ad mortem christianos committenti occurrit, et se christianum confitens ferro vinctus Romam ducitur. Huius cor cum minutum divisum esset, nomen Christi in singulis particulis aureis literis scriptum inventum est. Eo tempore florebat Eustachius cognomento Placidus Magister militiae Trajani Imperatoris cui in venatione inter cornua cervi Christus in cruce apparuit, et postea primus cum uxore et filiis adversa sustinuit.

Pantheon, Romae flamine crematur. Plinius orator, et historicus floret qui mitigavit Imperatorem Trajanum saevientem in christianos, a persecutione scribens Imperatori, in christianis nihil mali reperiri, usque huc posse, praeter quod idolis non sacrificabant, et Christum velut Deum ante lucem surgentes laudarent.

Huius tempore Simon Cleophae consobrinus Jacobi Apostoli qui in Episcopatum successerat Hierosolymis martyrio coronatur. Hic Trajanus Hispanus Imperator gloriosus justitia magnus fuit. Unde legitur in ... B. Gregorii, quod cum filius Trajani per urbem equitando nimis lascivie discurreret filium cuiusdam viduae interemit, quod cum vidua Trajano lacrymabiliter exponeret, ipse filium suum, qui hoc fecerat viduae loco filii sui defuncti tradidit, et magnifice ipsam dotavit. Dum igitur quadam die iam defuncto Trajano, Gregorius per forum Trajani transiret, et huius mansuetudinem judicis recordatus fuisset ad S. Petri Basilicam pervenit, et ibidem pro eius errore amarissime flevit: tunc fuit sibi divinitus responsum: ecce petitionem tuam complevi, et Trajano poenam aeternam peperci: de caetero autem diligentissime caveas, ne pro damnato aliquo preces fundas. Damascenus autem in quodam suo sermone narrat quod Greg. pro Trajano orationes fundens audivit vocem sibi divinitus illatam: vocem tuam audivi, et veniam do: cuius rei, ut ille dicit testis est oriens omnis, et occidens: super hoc dixerunt quidam quod Trajanus fuit revocatus ad vitam, et gratiam consequutus veniam meruit, et sic gloriam obtinuit: nec erat in inferno finaliter deputatus, nec sententia diffinitiva damnatus. Alii vero dicunt quod anima Trajani non fuit simpliciter a reatu poenae aeternae absoluta, sed eius poena usque ad tempus scilicet usque ad diem judicii fuit suspensa: alii vero dicunt quod poena quoad locum vel modum aliquem tormenti sub conditione fuit taxata donec orante Greg. per Christi misericordiam locus vel modus aliquis mutaretur. Alii ut Joannes Diaconus qui legendam Gregorii compilavit, dicunt quod non legitur orasse sed flevisse, et frequenter Deus misertus concedit quod homo quamvis desiderans petere non praesumit: et quod eius anima non est ab inferno liberata, et in paradiso reposita, sed simpliciter ab inferni cruciatibus liberata. Valet enim ut ipse ait, anima et in inferno existere, et inferni cruciatus per Dei misericordiam non sentire.

Fertur quoque quod Angelus ipsi addiecit: quia enim pro damnato rogasti, elige tibi datur optio: aut enim in Purgatorio duobus diebus cruciaberis, aut cunctis tempore vitae tuae infirmitatibus, et doloribus fatigaberis. Qui praeelegit toto tempore vitae suae doloribus concuti, quam duobus diebus in Purgatorio cruciari.

quia enim

Unde factum quod semper deinceps aut febribus laborabit, aut podragae molestia pressus fuit, aut validis doloribus conquassatus, aut dolore stomachi mirabiliter cruciatus. Unde in quadam Epistola sic legitur dicens, tantis podragae, tantisque molestiarum doloribus premor, ut vita mea, mihi gravissima poena sit. quotidie enim in dolore deficio, et mortis remedium expectando suspiro. Illi alibi dolor meus interdum mihi lentus est, interdum nimius, sed nec ita lentus, ut recedat, nec nimius, ut interficiat. Unde fit ut qui quotidie in morte sum repellar a morte. Sic autem me infecto noxiorum humoris imbibit, ut vivere mihi poena sit, et mortem desiderare, et expetere quam gemitibus meis solum credo esse remedium.

In eadem quoque legenda Gregorii legitur quod quodam tempore Trajanus ad quoddam bellum vehementissime festinabat: cui vidua quaedam flebiliter occurrit dicens: obsecro ut sanguinem innocentem profundentis in judicare digneris. Cumque Trajanus si sanus reverteretur se vindicare testaretur vidua dixit, et quis mihi hoc praestabit si in praelio mortuus fueris. Trajanus dixit: ille qui post eum me imperabit utique: cui vidua, et quid tibi proderit si alter mihi justitiam fecerit? utique nihil, et vidua, nonne inquit, melius tibi est ut mihi justitiam facias, et pro hoc mercedem accipias, quam quod alteri hanc transmittas: tunc Trajanus pietate commotus de equo descendit, et ibidem innocentem sanguinem vindicavit.

De Nerva.

Nerva similiter imperator, qui Trajanum praecessit fuit natione Hispanus, et in imperio moderatus, et aequitatem se, et communem omnibus praebuit, sub quo Beatus Joannes ab exilio Ephesum rediit, imperavit autem anno uno, et mensibus sex.

De Adriano

Adrianus Primus, et imperator egregius nepos fuit imperatoris Trajani de Hispania traheus genus, iste rebelles Judaeos secundo subjugavit, urbemque Jerosolymam restauravit, et in Judaeos [illegible] alienigentes in ea collocavit. Hic fuit in omnibus gloriosus, leges multas condidit, et in columnam [illegible] in Urbe fieri fecit. Qui cum Trajani nepos esset, tamen gloriae Trajani invidens, et statim tres Provincias Assyriam, et Mesopotamiam, et Armeniam, quas Trajanus addiderat imperio dereliquit. [illegible] Idem et Daciam facere conantem amici deterruerunt eum; quia Trajanus victa Dacia ex toto orbe Romano infinitas hominum multitudines adduxerat, [illegible] transtulerat: pacem tamen omni tempore imperii sui habuit. facundissimus Latino sermone et Graeco eruditissimus fuit. diligentissimus circa aerarium fuit, et militum disciplina. Obiit in Campania imperii sui anno XXI. Senatus ei voluit tribuere divinos honores: tamen successor ipsius multo conatu vix apud senatores obtinuit, quod negabant. Adrianus ergo restaurata Hierosolyma praecepit ne cui Judaeorum intrare liceret [illegible], sed christianis tantum: Et illo tempore factum est, ut locus passionis Christi esset intra muros, qui fuit extra. Et quia ipse vocabatur Elius Adrianus voluit Hierusalem nomine suo Heliam vocari. Sub Adriano passa est Romae B. Virgo Seraphina Antiochena genere manens in domo nobilissimae Sabinae foeminae quam ipsa ad christum convertit. Unde infamiam Sabinam quod collegisset ossa Sanctae Seraphinae accusatur, ac demum ipsa martyrio coronatur. Floruit ejus temporibus Secundus Philosophus, qui philosophatus est omni tempore silentium servans, causam autem silentii in suo libro demonstrat. Hoc tempore Aquila genere Ponticus studiosus interpres Mosaicae legis floret. Hic Adrianus praecepit per epistolam ut nemini liceret Christianos sine objectu criminis, aut accusatione damnare. Hic postquam Rempublicam justissimis legibus ordinavit, et Bibliothecas Athenis miro opere extruit: obiit in Campania. Hujus tempore Graeco more tunc primum in Orientali Ecclesia Christianorum ministeria celebrata sunt, quae prius hebraice celebrata fiere.

De Theodosio

Theodosius similiter natione Hispanus imperavit solus per annos tres, et cum Honorio, et Arcadio filiis annis XIII. hujus tempore maximum schisma fuit inter Paganos, et Judaeos. Hic destruxit templa idolorum, sub isto transtulit Hieronimus novum, et vetus testamentum. Ambrosius prius Hylarius hymnos composuit: Arsenius Romae claret, factus ex senatore Monachus, Augustinus quoque cum esset Manichaeus ad fidem convertitur. Iste christianissimus imperator fuit. Hostes suos non tam ferro vel multitudine, quam jejunio, et oratione confusos prostravit. Hic Christi nomen [illegible] contra Barbaros summe diligebat. Unde multae gentes ad ipsius inductum, relictis erroribus, et idolis ad Christum conversae sunt. Hic Orientis, et Occidentis imperium pacifice possidens apud Mediolanum defunctus est. Cujus corpus eodem anno in Constantinopolim translatum est. Fuit autem Theodosius propagator Reipublicae moribus, et tempore Trajano similis. Clemens, misericors, et communis, solo habitu se differre a caeteris putans, in omnibus honorificus: verum efficacior in bonos. Lucium Consulem Hispanum Romae sedit, et alios viros clarissimos, et illustres, qui Rempublicam augmentarunt.

Gensericus Siciliam, et Romam tempore Papae Leonis viriliter subjugavit, sicut fuit subjugata tempore Alarici. Fratris Athaulphi Gensericus vero victor, et inclitus Carthaginem est reversus.

Rex Andebotus Duces Romanos in Regione Baeticae commisso praelio interfecit, et magna strage [illegible] copias aggregavit, et exercitum Romanorum miserunt autem ipsum Andebotum Romani ut Bethicam Hispaniae [illegible] occuparet.

Leuvigildus Rex apud Legionem in bello Romanos milites interfecit, et ipsam Urbem coepit, ut Legionem ex suo nomine nominavit: quod prius a legionibus militibus Legio vocabatur.

Reccaredus Rex filius Leuvigildi ingressus est bellum adversus infestos fidei auxilio sublevatus, ut ante fuerat dictum, et Francos sexaginta millibus repulit, et prostravit, misso contra eos Claudio Duce Lusitaniae Emeritensis, qui nobilitatem maximam obtinuit, nec tempore [illegible] traditur.

Sisebutus Rex Judaeos ad fidem Catholicam convertit. Asturos Rebellantes domuit, et Ruccones a Romanis quoque confirmatos. bis feliciter triumphavit: tantae clementiae extitit quod victor, utique hostes [illegible] manu pauperibus servitio datos pretio restitueret libertati. Hujus temporibus nephandus Mahomet ab Hispania effugatus in Africam transfretavit, Imperante Eraclio [illegible] secta sua [illegible] praedicavit.

Bamba Rex genere nobilis, sed moribus nobilior antequam eligeretur in Reges

multis revelationibus praedictus habebatur: postea vero suscepit Regni gubernacula in villa quae Gertigos vocabatur, et distat c. XX miliaribus a Toleto in Salmantino territorio in [illegible] ipsa hora qua a quiritis Toletano Pontifice ungebatur cernentibus cunctis, de ipso capite vapor ab eo loco ubi in [illegible] sedebat, in modum columnae fumus ascendisse, et apis [illegible] ex eius capite exsiluisse, et ad coelos continuo volasse. Praefatus vero Asturias, et Vascones crebro in finibus Cantabriae rebellantes, Narbonensem, et Nemausensem [illegible] cum confinibus Provinciis sceptris suis potenter subiecit, et [illegible] incurvavit. Et Paulum perfidum proditorem qui contra eum cum Provincialibus rebellaverat, et domuit, et [illegible], ipsumque vinctum, et corona picea coronatum duxit Toletum, cum [illegible] carceri mancipavit cum sociis nefariae factionis. Deducti vero fuerunt [illegible] qui Paulo consenserant decalvatis capitibus, rasis barbis, pedibus nudis, indutis saccis, camelis impositi; factionibus [illegible] ludibrium, et derisum. Dilatabat autem Rex Bamba a mari usque ad mare, et a Tangi civitate Africae usque ad Rodanum, sua sceptra [illegible] dilatavit excelsus nobilitate, largus abundantia, [illegible] religione, [illegible], sermone clarus, Conciliis eloquentia, Episcoporum frequentia, Religiosorum Reverentia. Sed Ardavastus ex Graecia trahens originem Regis potui herbam infecit, quae vocatur spartus, per quam statim Regis memoria perturbata fuit: unde timens mori, Religionis assumpsit habitum, et ad Monasterium convolavit in villa quae dicitur Pampliega. Vixit autem in Regno annis IX. et in Monasterio VII annis. Tempore vero Alfonsi in Regem Romanorum electi, Toletum fuit translatum corpus eius per manus fratris Joannis Martin de Ordine fratrum Minorum Episcopi Gadicensis.

Rodericus Ultimus Rex Gothorum hortante, et adiuvante Senatu, et adhuc Vitiza vivente coepit conregnare anno Ulitharmiramomelim IIII. Arabum vero XC primo sub Era DCCXL. anno VII. Vitizae, et tantum tribus annis regnavit, uno per se, duobus cum Vitiza. Erat autem Rodericus durus in bellis, et ad negotia expeditus; sed in moribus non dissimilis Vitizae. Nam et circa initium Regni sui Vitizae filios Sisibertum, et Evam probris, et iniuriis lacessitos a patria propulsavit, qui relicta patria ad Rechilanem Comitem Tingitaniae ob paternam amicitiam transfretarunt. Erat autem tum temporis Toleti palatium a multorum Regum temporibus semper clausum, et seris pluribus obseratum. Hoc fecit Rex Rodericus contra voluntatem omnium aperiri, ut sciret quid intus haberetur: putabat enim thesauros maximos invenire. Sed cum aperuit, praeter unam arcam repositam nihil invenit, qua aperta reperit quendam pannum in quo Latinis litteris erat scriptum, quod cum dissiperet seras frangi, arcam, et palatium aperiri, et videri quod in ibi habebantur, gentes eius effigiei quae in eo panno erant depictae, Hispanias invaderent, et suo dominio subiugarent: quod Rex videns doluit itaque vidisse, et iterato praecepit arcam, et palatium inserari. Erant autem in panno depicti facies, vultus, dispositio, et habitus Arabum, qui sua capita tegunt velis, sedentes in equis habentes vestes diversis coloribus variatas, tenentes gladios, et balistas, et vexilla in altum defixa.

quae picturam

quae picturam visa, Rex, et Proceres timuerunt. Mos autem erat tunc temporis apud Gothos, ut Domicelli, et Domicellae magnatum filii in Regali aula nutrirentur, et inter ceteras Domicellas filia Comitis Juliani praestantior habebatur. Erat autem Julianus vir Nobilis de nobili Gothorum prosapia ortus, illustrissimus Palatina, in armis exercitatus, Comes Spathariorum, familiarius, et consanguineus Vitizae, et in oppido Consoburae [illegible], et in maritimis diversarum possessionum [illegible] abundabat. Contingit autem ibidem Julianum legationis causa a Rege Roderico in Africam mitteret, qua allegato pendente, Rex Rodericus filiam eius de qua diximus violenter oppressit: Haec erat Regi sponsa non traducta. Alii dicunt uxori Comitis vim fecisse. Sed utcumlibet fuerit filia, sive uxor, ista violentia Galliae, Gothicae, et Hispaniae extremi exitii causa fuit. Utrumque peracta legatione rediens Julianus, ut stuprum comperit, uxore, vel filia revelante, dolorem Continuit alacritate cuncti prouocata, et legationis expositione recessit indigenatus. Et tempore hyemali navigio accepto ibi uxorem cum rebus domesticis collocavit, et habito verbo cum Arabibus in Hispaniam est reversus, et aegrotantis matris desiderium simulans, a Rege filiam impetravit in firmae matris solatio destinandam: quam receptam transmisit matri suae. Eo tempore Comes Julianus Insulam Viridem, quae nunc Arabice Gelzirathadra dicitur detinebat, ex qua Barbaris Africanis damna plurima inferebat. Legitur autem in Legenda Beati Nicolai de Lexuma, quod Rex Rodericus apud civitatem Capparum cum uxore Comitis Juliani adulterium perpetravit, et quod uxor Comitis Juliani fuit uxor Galafrae Regis Toleti, et mater Galianae quam duxit magnus Bravulus in uxorem. Julianus

Muza vero quidam Princeps in Africa erat tunc temporis et erat ab Ulith amiramomenino Praeses Africae constitutus. Huic fuit Julianus Comes facto colloquio foederatus promittens ei, si sibi redderet, si sibi redderet Hispaniam se daturum. Muza autem cognomento Avenozair audiens Comitem Julianum gavisus est gaudio magno: eo quod strenuitatem eius magnam expertus fuerat in periculis gentis suae, et continuo verbis huiusmodi Ulith miramomenino Arabum nuntiavit, qui inhibuit ei ne in Hispaniam transfretaret, timebat enim posse ingentem suae periculum reducitare. Consuluit tamen, ut paucos mitteret, per quos posset promissum Comitis aperiri: Muza autem misit cum Comite Juliano quendam Tharec, seu Tarith nomine, et cognomine Avenzara, CC militibus, et CCCC peditibus Africanis, et hi in quatuor navibus transfecerunt anno Arabum XC I. sub Era DCC. [illegible] in mense qui dicitur Ramadan, et iste fuit primus adventus Arabum citra mare. Et applicuerunt ad Insulam citra mare, quae Arabice dicitur Gelzirathareb. Et ibi substitit donec ad se cognati et complices ex Hispania advenerunt, et primus insultus fecit in Gelzirat Alhadra, et inde abstulit magnam praedam et alia loca maritima devastavit, et in Hispania quae a tempore Leovigildi Principis fere per CXL annos in pace substiterat, tam nunc incoepit innovare antiqua miseriae cladibus lamentari, caedibusque in Lusitania et Bethica perpetratis, Julianus cum Arabibus quos adduxerat ad Muzam rediit sanus et sospes. His diebus Sinderedus urbis Regiae Praesul, et primus Arabum adventum expavescens, et Vitizae insolentiis fatigatus Romanam patriam se se dedit, oves deserens, ut mercenarius, non ut Pastor. Viri autem

Longaeui vrbanus diuinum sanctimonia in episcopum beatum elegerunt intrusione, qui iam nil potuerit non obstante.

Muza primus hic vocatus ab Vlith amiramomenino in tota Africa, relicto in patria Principem Tarich Abenzier, qui erat Arabs, et insuper dit vt Juliano Comiti auxilia largiretur, et amicitiam conseruaret. Tarich autem dedit Comiti Juliano XII. millia bellatorum, quos separatim duxit in Hispaniam in nauibus mercatorum, ne causa transitus perciperetur, et conuenerant ad montem, qui ab illo Mauro Gebel Tarich adhuc hodie nuncupatur Gebel mons interpretatur, mense Regeb anno Regni Arabum XC. Era DCC. Hoc quem cum ad Regis Roderici notitiam peruenisset, misit ad eos consobrinum suum nomine Enecone, qui cum eis saepius dimicans fuit victus, et ad internecionem deletus. Unde et Arabes super dictis animi audaciam assumpserant, Juliano Comite eos per Bethicam, et Lusitaniam deducente. Gothorum n. exercitus prima vastatione perterritus, et longa pace annorum vitiis dissolutus antiquam magnanimitatem ignorabat, et facti desides, et imbelles, ignaui certaminis inuenti, et obitibus terga dederunt, ad montem citius quam ad fugae subsidia peruenerint. Tarich autem cum Juliano Comite ad Muzam in Africam est reuersus, et Juliani fidelitas exhibita facta apud Arabes fuit mirabiliter approbata; Unde et Muza Tarich, et Comiti ampliorem exercitum sociauit, et retinuit, et retinuit Riccabelis Comitem Tingitanum. Tenebant n. eum obsidem Comitis, quod si forte cum alijs mitteretur, qui cum Hispaniam applicuissent in Bethica, et Lusitania coeperunt diripere, et excidia exercere. Rex autem Rodericus audita strage suorum, et Promontoria vastata, cum Gothis omnibus Hispaniarum pariter congregatis aduenientibus Arabum festinat, et in occursum eorum strenue properauit: Cumque venissent ad flumen qui Vedelac dicitur, prope Assidonam, quae nunc est Xerez, ex altera parte sedit exercitus Africanus. Rex autem Rodericus cum corona aurea, et vestibus deauratis aduectus mulis in lecto eburneo ferebatur, ut Gothorum Regum dignitas exigebat, et per octo dies continuos a Dominica in Dominicam dimicarunt. Itaque de Tarich exercitu fere XVI. millia ceciderant. Sed Juliano Comite, et Gothis qui secum aderant dure instantibus, sanguinentur acies christianae, et obitibus terga dantes die Dominica V. idus mensis Sauel, anno Arabum XCII. Era DCCLII. Rex Rodericus, et christianus exercitus vincitur, et fuga inutili perierunt. Duo autem filii Vitizae, qui cum Juliano Comite conspirauerant, Regi Roderico in hoc praelio astiterunt, et alter a dextris, et alter a sinistris collateralles acies gubernabant, et dicuntur in praecedenti nocte cum Tarich consilium habuisse, ut ipsis a bello cessantibus, Gothorum exercitus de facili vinceretur. Et dixerunt quod Rex Rodericus cum esset magnanimus, antequam fugeret permitteret se occidi, et eo mortuo posse eis Regnum praedictum peruenire; non ei credebant, quod possent vel vellent Arabes Patriam retinere. Unde et in conflictu armis depositis, quem toties effugerunt, et hoc ipsum Tarich promisserant, et Tarich promisserat quod restitueret eis omnia, quae fuerant patris sui, et in exercitu christiano dicuntur fuisse plusquam centum millia armatorum, si populus duorum annorum peste et inedia imbecillis esset, et quia diuinae gratiae protectionis manum elongauerat ab Hispanis, gens illa victrix, gens illa nobilis, gens Gothorum cum sederent Asia, et Europa, et eius fugatibus Vandalis vbi consertis Africam triumphis Arabis incurrunt, consertoque praelio cum Arabibus Rex Rodericus fortiter insistebat, sed vniuersitatis strenuitatis Gothis procurauit, quae multorum sanguine consueuerat gloria hostes suos cogit fugare Julianus autem

dextris

Julianus autem animabat Gothos, qui secum aderant, nec non Arabes, ut bellum lacrimis restaurent, cum bellum ex vtraque parte instanter esset, ne vera alterius gentibus plurimi ceciderunt. Tam iam quae Gothorum acies fere vndique consternata, Rex Rodericus interdum fugam, interdum occursibus intellebatur. Sed tamen diu bello ipsius gens Gothorum ipso cecidere, in ipsa fuga praesidio liberatur, et diu hoc arguitur, quid de Rege Roderico processus acciderit ignoratur: tamen corona, vestes et insignia, et calceamenta auro, et lapidibus adornata, et equus qui Orelia dicebatur in loco tremuloso circa flumen sine corpore sit inuenta. Quid autem fuit factum penitus ignoratur, nisi quod modernis temporibus apud Visseum ciuitatem Portugalliae scriptus tumulus inuenitur. Hic iacet Rodericus ultimus Rex Gothorum, maledictus furor impius Juliani Comitis, quia pertinax, et indignatus, quam dira vesania furia animosus, indignatione impetuosus furore, oblitus fidelitatis, immemor Religionis, contemptor Diuinitatis, crudelis in se, homicida in Deum, hostis in domesticos, vastator in Patriam, reus in omni memoria eius, in omni Era amarescat, et nomen eius in aeternum putrescit. Proh dolor! hic finiuis (?) lenis Gothica ac Hispaniae Maiestatis. — Era DCC. XII. cuius plurimis bellis Regna plurima incuruauit, uno bello vexilla sua gloria inclinauit. Bello autem miserabiliter consumato, cum vix superesset qui ad bellum ex altera utrorum non venisset omnibus in se caesis, remansit terra populis vacua, sanguine plena, fletu madida, vlulatu clamosa, aduenis hospita, ciuibus peregrina, nudata incolis, orbata filiis, confusa barbaris, infecta sanguine, stupida vulneribus, destituta munimine, et suorum solatio desolata et obitu cantica in loquela labiis iam lingua loquitur peregrina. Viri exercitus inermes, et equorum ignes ... habens: corporis facies, ut nigredo vultus, gloria quasi olla; et eorum oculi veluti ignis velo torpaedi milesius, et lupus crudelior vespertino, Hispaniam filios suos plorat, et consolari non potuit quia non sunt: facta eius habitatio iam deserta, et ingratam extensa: iam eius filii gladio ceciderunt, et eius milites iam captiui, Principes eius in opprobrium abierunt, et viri bellatores in exterminium: qui erant liberi mancipati sunt seruituti, quae consueuerant in militia gloriari coguntur cultro, et nomen non incuruari: qui vestiebantur voluptuose, nec vilibus satiantur; et qui nutriti sunt in croceis, non tangibilia amplexantur. Paruuli allidantur, adolescentes confodibus inuoluntur: Juuenes gladiis extinguuntur: viri praeliis prosternuntur; senes excidio consumuntur, et quos senium, et decrepitas fecerant honorandos, eos Afrorum crudelitas subigit extirpandos, mulieres seruantur ad ignominias, et earum speciositas ad contumelias, qui robustus animo occubuit gladiis: et qui velox pedibus, a sagittariis est confossus, deperit gladiis inimicorum, et in domesticos debacchatur. Non erat qui resisteret Gothis dimicantibus in se ipsis, quis dabit capiti meo aquas, et fontes oculis lacrimarum, ut plorem excidium: cessauit frequentia ministrorum, absessit dignitas Praelatorum: periit doctrina fidei et sanctitas, vino soluuntur Patrum orthodoxorum sanctuaria, destruuntur ecclesiae, diruuntur, et qui laudabant in cymbalis perguntur in blasphemiis. Lignum salutis et sanctis euertitur, non est qui aspiciat vel salutet, solemnia nuptialitas cessauerunt, et ecclesiae organa in blasphemias transierunt, non est qui sibilet in ecclesiis, et subsannat confessio Machometi, et foedat abusio ornamentum, et vasa sancta contaminantur alieni, Regionem deuorant inimici, et omnis habitatio desolatur; cum occiditur habitator ciuitates ignibus consumuntur, et quae vrbs ha (?) succiduntur: adeo ni pestis inualuit, quod in tota Hispania non remansit ciuitas cathedralis, quae non fuerit, aut incensa, aut diruta, aut obtenta: Arabes quas vi non poterant subiugare.

falso prohendere deceperant, oppa filio Egicæ Toletano, et Hispalensi
Episcopo suadente ut subjecti Arabibus viverent sub tributo, et si forte dominus
pateretur vissitaret, fierent subvenientibus insuccessu, et sic faventibus circum-
venti reddiderunt oppida, et proscriptiones Civitatum, et isti dicti sunt vulga-
riter Almozaraues, idest, admixti Arabes, eo quod mixti Arabibus
convivebant: quorum hodie et apud nos nomen perseverat, et genus, et taliter jam
Arabes fere omnia occupaverunt, et omnibus aucupatis, rupto foedere, the-
sauros Ecclesiarum, et divitias inclitas pariter exhausserunt, nisi quod
Episcopi postmodum cum reliquiis Asturijs sedederunt. —

Tharich autem post bellum infaustè patratum xpianos fuit usque
etiam insequutus, ex quorum in civitate, et qui effuga fugerant adhuc de multitudine
confidentes ei in occursum occurrerant, et bellis infoeliciter inchoatis in foetiis perie-
runt, et occisis principibus plures ad Civitatis ambitus redijcerunt. Tharich
autem cum suo exercitu resedit ad fluvium in loco fontis, qui ex tunc dicitur fons
Tharich. Christiani autem audientes quod Rex advenerat, quod Gothorum
gloriam suam multitudine superarat, et licet falso quod humanis carnibus vesce-
rentur, tanta se formidine abijecerunt, ut nec resistere cogitarent, et
quia Toletum Civitas Urbes fortitudine praecellebat, curabant omnes in ibi re-
ceptari, et aliae Civitates, et oppida remanserunt pauci desolatis ha-
bitatt. Tunc Comes Julianus Tarich consuluit ut diviso exercitu bella-
toribus compartitis per diversas Hispaniam vastaret, et ipse daret de suis
complicibus, qui ducatum, et auxilium Arabes adjuvarent. Tunc Tharich
divisit exercitum, et misit quendam qui de xpiano factus fuerat Sarracenus,
et dicebatur Arabice (nam ex equitibus Gothorum de pedestri ordine erat) Mage
Atrumi, et erat servus Amiramomenis, et duxit secum DCC milites, et Cor-
dubam est missus, vix enim inter Arabes pedes quispiam reperiebatur, nam
ex equitibus Gothorum de pedestri ordine milites fuerant facti, et misit alium
exercitum ad Malacam, et Garnatam. Ipse autem cum maiori exer-
citu venit Montesam prope Gienum, et Civitatem ... dissipavit.
Mogeit autem cum Cordubae advenisset in villa quae Tercia dicitur prope
Cordubam insidias occultavit, et quidam de exercitu magna ... pastore
quem receperant rumores Cordubae speculaverunt, qui, et retulit maiores
Cordubae ad Toleti refugium confugisse, et praefectum urbis cum CCCC
militibus remansisse, et Urbem circumdatam muro forti, nisi quod juxta
pontem muri ambitus intercessit. Mogeit autem cum suo exercitu transivit
Bethim, et aere nocte tenebroso venit ad locum per quem muri inter-
ruptio viam dabat, ubi cum lateri ficulnea cui ut scala auxilio adhae-
rentes ad locum muri ruti ascenderunt, et vittis mulierum Mogeit ipsi
funibus ad murum eductum conscenderunt, et vigilibus interfectis, fores, et januas
aperuerunt, et per pontis januam intraverunt: quod cum urbis Dominus
percepisset, in Ecclesia [illegible] quod erat fortissimum se recepit, sed
ibi cum suis per menses tres obsederunt: post quos idem Dominus Civitatis alimen-
torum penuria imminente dimissis aliquibus in Ecclesiae munitione abijt fu-
gitivus: quod cum ad Mogeit notitiam pervenisset ipse eum insequ-
utus continuo festinavit, infoelix autem fugiens equi casu praecipitatus con-
quassatus, desperatis rebus, in proprio Corpore residebat, quem Mogeit super-
veniens cepit vivum: nec aliquis de senioribus Hispanorum captus est nisi prae-
ter ipsum; omnes enim aut deditione aut foedere se dederunt. Mogeit autem
Cordubam rediens, tandiu praesidium Ecclesiae impugnavit, donec captos capitibus
mutilavit: et ex tunc dicta fuit Ecclesia Captivorum. Judaeos autem qui inibi
morabantur

morabantur cum suis Arabibus ad populationem, et custodiam Cordubae dimiserat.
Dominium autem urbis quam ceperant ubi a Miramomenino Arabum praesen-
tavit. Exercitus autem qui Malacam iverat cepit eam, et Christiani qui inibi habita-
verant, ad montium abdita confugerunt.

Alius exercitus Granatam diutius impugnatam, victoria simili occupavit,
et Judaeis ibi morantibus, et Arabibus stabilivit. Deinde ad urbem quae hodie Orcel-
ana Murcia dicitur perrexit, et Dux eius Theodemirus cum eis infoeliciter congre-
ssus, et in urbe ambitum circumspectus, cum esset quidem et discretus fecit mulierum
capillos circumcidi ut muris aparentes viri crederentur, et arma
quae ipse manibus praeferebant lanceas putarentur. Ipse autem se simulans nuntium
civitatis exivit ad obsessores, et blandimento Dominio tradendo, securitatis gra-
tiam impetravit, interposita foederis treguarum. Tunc paucos exercitus introduxit
in Civitatem: et cum vidissent hominum raritatem, se datis treguis mirabi-
liter doluerunt: nec tamen pro religione treguas violaverunt, sed paucis Ara-
bibus relictis versus Toletum ivere. Ubi Tarich tunc temporis consistebat. ingere
Cum enim Toletum venissent, invenerunt eam fere habitatoribus destitutam, plu-
res enim ad Mayam, alij ad Asturias, alij confugerant ad montana. Tha-
rich autem ex Arabibus quos secum duxerat, et ex Judaeis quos Toleti invenerat
munivit Toletum: et inde iuit Guadalfajaram, et ad montem qui dicitur
Gebel Culemam, imposuit ei nomen Gebel Tarich. Inde venit ad Civitatem
Monti Valinam, in qua invenit mensam viridem ex lapide pretioso, et mensae
et pedes ex uno lapide erant, et erat immensae latitudinis, et longitudinis, et
imposuit illi nomen Medinat Almeyda, quod in nostra lingua Civitas mensae.
Tandem venit ad Mayam Patriciam Civitatem ad quam propter fortitudinis
praerogativam dicta confugerat multitudo. Sed quia fame [illegible] fuit cap-
ta, cepit ibi multa millia captivorum, et Thesauros, et donaria Mag-
natorum. Exinde campos Gothicos, et Astoricam devastavit, et in Astu-
rias Civitatem Gegionem et alia loca plurima occupavit, et in Lio-
nes Praepositos stabilivit, et Toletum postmodum est reversus anno Ara-
bum XCiij. —

Muza autem filius Abenulzar anno sequenti, mense Ramadan
audiens magnalia quae Tarich Princeps militiae sui exercitus exercuerat
in Hispanos, tam ... ductus invidia in Hispanias transfretavit,
ducens secum plusquam X y milia bellatorum, et cum venisset ad insulam
viridem quae Gezirat Alhadra jam Arabice dicebatur, instruxerunt
eum per viam quam Tarich intraverat, ipse iret, quod noluit acceptare.
Tunc ductores qui dicuntur arabice Adalides, et alij xpiani suase-
runt per alium locum, et Civitates quae ad Tarich nondum fuerant redditae,
ipse perderet, maiora praeteritis patrans, et ipse gaudens eorum consilio
approbato, venit ad locum munitum, qui latine Civitas Solis, ab Ara-
bibus Medinat Abnaceb ex inde fuit dicta. Haec est inter ... et ...
nunc Xarchem, latine autem dicitur Assidona, et eam pugnae violentia occupa-
vit. Deinde venit Carmonam, et quia dictum fuerat, quod vix impugnatione
aliqua posset capi, misit Comitem Julianum cum aliquibus xpianis, ut fugas
quasi victi a praelio simularent; et sic a Civibus receptati, pro hospitalitatis
officio hospitam Civitatem in manus Arabum perdiderunt; illi enim

Viri se occiderunt, et per portam quae Gertaba dicitur Arabes induxerunt. Deinde venit Hispalim, in qua Gothorum consistebat multitudo, quae ante Gothorum adventum a Silinguis Vandalis Urbs Regia habebatur. Sed Gothi ab ea mutaverunt Curiam in Toletum. Hanc Hispalim cum Muza aliquandiu obsedisset, Christiani qui ibi erant ad villam quae Beia dicitur confugerunt. Ipse autem captam Hispalim de Iudaeis, et Arabibus populavit, exinde ivit Beiam, et eam dispendio similiter occupavit, deinde ivit [Emeritam], quae multis, et antiquis aedificiis antiquae dignitatis gloriam testabatur, et incolae similiter praesumentes contra eam ad praelium exierunt: sed eadem die Muza non potuit praevalere: videns autem quod vi non poterat obtinere in lapidicina urbi proxima insidias occultavit, et sequenti die, ut heri fecerant, cives ad praelium processerunt: sed inter collatum, et agis intercepit, et caedibus plurimi ceciderunt. Et qui evadere potuerunt ad urbis ambitum confugerunt: erat enim muris firmitas miro opere fabricata: Christiani autem eodem pestilentiae desperantes sequenti die colloquium petierunt: cumque praemissi ad Muzae praesentiam accessissent, viri canitiem attendentes ad suos pro colloquium redierunt, et ex praefixo cum Arabibus operati sunt senem berbiterum desiderium, et ideo illa die a compositionis colloquio destiterunt. Tunc Muza praecepit murum perfodi circumcunque, obsessum autem ambitu exeuntes plures ex fossoribus occiderunt, et quos pridie canos viderant, tinctura operae coloris contrarii invenerunt, et facultate attoniti miraculo reputarant, et ad suos illico redeuntes nuntiaverunt virtutem praedictam, quae nunc juvenilis, nunc senilis praesentia juxta beneplacitum mutabatur, et hoc miraculo conturbati urbem protinus reddiderunt. Interposito tamen pacto, ut salvis rebus recederent, et personis et coepit villam anno Arabum xciiij ultima die mensis Ramadan, et dum haec fierent christiani de Ellapla, et Beia, et aliis partibus insurgentes Hispalim adierunt, et urbis praesidium occupantes plures ex Arabibus, quos Muza reliquerat occiderunt. Caeteri qui evadere potuerunt, ad Emeritam, quam Muza coeperat confugerunt, tunc Muza filium suum Abdulaziz misit Hispalim cum exercitu copioso, qui veniens urbem iterato occupavit.

De Rebellione Pelagii in Asturiis.

Pelagius dum haec aguntur in Asturiis rebellavit: Muza autem victoriis et spoliis gloriosus ivit Toletum. Ubi Tarich non minori gloria residebat, qui in occursum Muzae ad Talaverae confinia egressus, et juxta eum qui erant dicti simulato gaudio convenerunt. Muza autem qui Tarich calumniis cogitabat Tharich redarguit indignanter, et quod licet sine liter mandatum, tamen praedictam erat superantis, et Toletum pariter venientes de oblatis, et adquisitis, de divitiis, et thesauris, de mensa etiam petiisse quod fuit exactissime, et receptis mensa viridi, et pecuniis quas Tarich voluntarie revelavit vegetes ambo Caesar Augustam ipsam, et civitates alias, et plura oppida Carpentaniae, et Celtiberiae occuparunt. ~

De fuga Pelagii ad montes, et recursu christianorum ad ipsum.

Pelagius postquam fuit tota Hispania, et Aquitania cum adjacentibus provinciis ab Arabibus occupata in Asturiis rebellavit, hic Pelagius a facie Regis Vitizae, cujus fuerat spatarius, fugerat, eo quod ipsum voluerat excaecare, et apud Cantabriam eo tempore latitabat, sed audiens succubuisse exercitum christianum, et Arabes quamlibet terrae latitia invasisse, sumpta secum sorore apud Asturias sedem navit, ut saltem in Asturiarum angustiis posset christiani nominis scintillulam conservare: erat autem in Regione Legionensi jam Sarraceni subdita, et eam in montanis loca aliqua occupabant. Praefectus quidam Munuza nomine christianus quidem fuit alio ut historiam, sed Arabibus foederatus, qui captus pulchritudine sororis Pelagii, cum eo amicitiam simulavit, et fingens causam legationis Pelagium misit Cordubam, quae tum temporis, sicut adhuc erat Arabibus sedes Regni, eo misso Munuza sperante quodam liberto sibi sororem Pelagii copulavit. Sed postquam Pelagius rediit factum noluit tolerare, et resumpta secum sorore, tractus dissimulans in Asturiis se recepit non minus magnanimus, quam sollicitus de liberatione Patriae, ad hoc spirans. Munuza autem pro obligatione consensus reputans se contemptum Tarich Principi nuntiavit, jam manifeste Pelagium rebellare, qui missis ministris praecepit Munuzae, ut Pelagium caperet, et Cordubam destinaret: cumque milites ad Asturiam pervenissent, voluerunt Pelagium dolo composito retinere. Sed consilio perquendam amicum inito, qui secrete dictum Pelagio revelato, qui non poterat armis resistere, ad oppositam ripam Pionie fluminis, e quo insolens permeavit: et quia flumen inundabat Sarraceni persequi cessaverunt, et ad vallem quae Canice dicitur ille venit, inveniensque plurimos, qui medi ad edicta Arabum properabant, spiritu fortitudinis, et spe in Domino confortavit, adjiciens quod ipse peccata flagellat filios pestilentes, in fine tamen non obliviscitur misereri: illi autem sacra monita attendentes, et ex ipso mentis facti magnanimi, ad montes ad minus magnum, qui Aseuba dicitur confugerunt, et post Asturias sacra monita persuadens, quasi de somno pusillanimes excitavit, et de omnibus partibus Asturiarum ad eum tanquam ad Dominum concurrentes in tanta desolatione ipsum in Principem elegerunt; coepitque ex loca devia, et in eam caedes agere contra Mauros, et quasi Gironagg [?] convenientes totam ulterius perhibebant, et sic ad spem eum Arabum odorare, exercitus autem qui in capturam ejus venerat, Cordubam est reversus: quod cum audisset Tarich, qui Cordubae residebat Alchamam [?] Principem militiae contra Pelagium destinavit, et Oppam Archiepiscopum Toletanum, et Hispalensem filium Egicae, ut Pelagio ad obediendum suis monitis suaderent. ~

De caverna Pelagii, et eius obsessione et Arabum prosternatione. ~

Quorum adventum cum Pelagius percepisset, in caverna quadam quae est in latere montis Auseva, de quo diximus, se recepit. Est autem haec caverna quasi divino opere rupe inexpugnabili conclusa, et ab impugnatione secura. Et cum illa caverna vix sit mille hominum receptiva, assumptis

secum [?]

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS

quos strenuos credidit, reliquos divinae gratiae commendavit, et intentis mentibus Dei misericordiam imploravit. Cumque Alcama, et Oppa Archiepiscopus cum multitudine fundibulariorum, et peditum ad Asturias pervenissent, et vastationem aliquas perpetrassent, demum in circuitu Cavae fixis tentoriis resederunt. Oppa autem qui multos Christianos suasserat, tunc ut fertur, multis infidelis dicit Pelagius taliter alloquutus: Quanta fuit Gothorum gloria in Hispanijs ipse nosti, quae semper a Romanis, et ipsis Barbaris invicta fuerit, nec Dei judicio gloriat: quae est, licet clausus in monte cum viris paucis nitaris resistere Arabibus, quos totius exercitus gentis gothicae sub uno Rege non potuit sustinere. Recole Gothorum Regnum quanta divitiarum quantitate abundavit, et nunc ... exstinctum consumptumque ad nihilum est redactum. Consule igitur tibi ipse, et eis qui tecum pari miseria consumuntur. Et Tarich inclito Principi te exhibe voluntati, ut et honoribus redoneris, et cum his qui tecum sunt, vita et operibus atque opibus perfruaris. Cui respondit Pelagius: Et si Deus ad tempus percutiat filios pestilentia, non tamen projicit in aeternum. Nostra autem Archiepiscope Oppa, quanta ... et frater tuus Rex Vitiza vestris sceleribus cum Juliano Comite iram Altissimi provocastis, propter quod excidium gentis Gothicae supervenit, et flet Ecclesia gemitu et luctu filiis suis perditis, et extinctis, nec consolari voluit, donec Dominus consoletur. Sed quidem modicum et momentaneum exterminium nostris peccatis adjicit Ecclesiae, ut resurgat. Et ego sperans in misericordia Jesu Christi, hanc multitudinem tuam venio nullatenus pertimesco: habemus enim advocatum apud Patrem Dominum Jesum Christum in quem credimus, et speramus. Tunc Oppa Episcopus de persuasione desperans exercitui dixisse fertur: in nomine hominis ostenditur, nil restat de caetero nisi pugna. Tunc Alchama praecepit fundibulariis, sagittariis, et jaculariis speluncam fortiter impugnare. Sed Dei manu ipsius concludi misericordia diminuente, lapides, sagittae, et jacula in emittentium interitum vertebantur, sic quod ibi fere XX millibus Arabum interfectis, caeteri ... vertigine turbabantur. Quod Pelagius cum vidisset laudans Dei potentiam et spiritu fortitudinis roboratus cum suis egreditur e spelunca, et Alchamam cum maxima multitudine Arabum interfecit, ipsi ... gladio perierunt, qui autem ab ijs evaserant in Libanam ad ripas Deve fluminis pervenerunt. Reliqui vero ad Asturias ardua fugientes, ... quos Pelagius relinquerat caedibus perierunt: et super quodam montis supercilio incedentes eodem supercilio in flumen corruente, et aggere opprimente in flumine submersi, et quod usque submersio non miraculo praesentantur. Oppa autem a Pelagio captus mansit. Ab aliquibus dicitur Oppa fuisse frater Vitizae, ab aliquibus frater Comitis Juliani. Si verius filius fuit Egicae, et frater Vitizae. Sed utrumlibet istorum fuerit, certum est fuisse Archiepiscopum Hispalensem simul et Toletanum. Urbanus autem Sisiberti successor arcam reliquiarum, et scripta Beati Ildefonsi, et Juliani primo meris, et vestem sacram, quam B. Virgo dederat Ildefonso, cum jam videret in Hispanijs destructionem Ecclesiae, et populi Christiani ad Asturias direxisse, ... ut persecutio ... ab Arabibus ... Eo tempore ut creditur fuit allatum Zamoram corpus Beatissimi Alfonsi. Cum itaque Dominus divino praelio inimicos suos ad ... Cavae Pelagii Principis,

Principis, et in Rupe Deve fluminis imminente suspicere, et jaculis postravisset, Munuza qui civitati Gegioni maxime, et Asturijs praesidebat fugae periculo se commisit: sed ab Asturibus in vico qui Olaliae dicitur, fuit captus, et interfectus. Fuerat autem Gegio civitas sita in littore, quae terra ... appellatur, in qua est monasterium Salvatoris. Muza autem condolens stragi, suspicatus est Sectinem filios Vitizae, et Julianum Comitem pervenisse, et eos pariter captivos, et vita privavit. Gothi autem, quibus fugae facultas affuerat, audientes quod a Gothis magnus Dominus non discesserat, clanculo se fugantes ad Pelagium Principem advenerunt. Et ... legere, et Machabeorum gestam imitantes pro fide communi elegerunt, Civitatem etiam Legionem, quae in defensione Asturiarum ab Arabibus tenebatur, primo exercitu invaserunt: in ea vexilla fidei exaltantes. Pelagius vero post multa bella decenter exercita migravit ad Dominum apud Canticum, et Cangas anno XVIII regni sui.

Aldefonsus gener Pelagii gregatim coepit regnare, et in Asturijs sub Era DCCLXXIV. Fuit Aldefonsus Catholicus nominatus, eo quod documentum fidei legaliter observavit: Sed civitates quas plurimas ab Arabibus occupatas in fortitudine Altissimi occupavit, ut Lucum, Tudam, Astoricam, Portugalem, Anagiam, Bracharam, Vesei, Flavias, Letesmam, Salmanticam, Numantiam, quae nunc est Zamora, et Abulam. Occupavit et Campos Gothicos, qui ab Estula, Carrione, et Pisorica, et Dorio fluminibus includuntur. In partibus vero Castellae similiter occupavit Septimancas, Dueñas, Saldaniam, Amajam, Mirandam, Cursamque, Alesaucum, Transmieram, Supportam, Carrantium, Malaveggique, et Orduniam, et Vizcajam, et Navarram, et Rucoviam, et Saraviam, usque ad Pireneos montes castra plurima communicavit populis Christianis. Loca vero plurima diruit, et vastavit, quae propter defectum bellatorum ea, quae non poterat retinere. Vita Altissimi robustus, ordinibus Ecclesiae, armaque, et ideo ... fecit in forti ... permanent ... — Cumque post eius multos triumphos cuncta opera pietatis Deo, et Ecclesiis, et hominibus exhiberet, gloriosa morte vitam finivit, et sepultus est cum uxore sua Ermisenda in Ecclesia Sanctae Mariae in territorio S. Cangas. Regnavit autem XVIII annis. In cuius transitu vox psallentium in aere fertur audita: Ecce quomodo tollitur justus, et nemo considerat; ablatus est a facie iniquitatis, et erit in pace memoria eius. Reliquit autem ex filia Regis Pelagii Hermesinda duos filios Froilanum, et Immarianum Patrem Vermundi Regis Diaconi, et unam filiam Adosindam, cui postmodum nupsit Silo de genere Regio, et propter ipsam obtinuit postmodum thronum Regni. Reliquit nihilominus Aldefonsus tertium filium post mortem uxoris ex ancilla ... nomine Mauregatum, de quo infra scribetur.

Froila filius Aldephonsi Catholici successit in Regno Legionis et Asturiarum sub Era DCCXC. Iste populavit Ovetum, et fecit ibi Ecclesiam Cathedralem. Cumque Omar Dux Cordubae fines Galleciae infestasset, occurrens ei Froila bello prostratum cepit, et interfecit, et in eo praelio LIV millia Arabum ceciderunt. Rebellantem etiam suo dominio Galleciae populum subjugavit, et ... depraedatos Navarros etiam rebellantes ..., et sibi ... uxorem, et eorum ... Muniam nomine duxit, et cum eis Vastones sibi infestos suo subdidit dominio:

licet

Iste Alauensi Ciuitate quam edificauerant Vandali transtulit Episcopatum Oueti. Iste fratrem suum Vimaranum propter zelum Regni, cum esset fidelissimus interfecit: quod non impune tulit, nam ipse apud Cauinas [illegible] fuit fraude simili interemptus, et apud Ouetum traditus sepulturæ.

Silo qui regnare coepit Legione ac in Asturijs sub era D.CCCX. Galleciam rebellantem in monte Cipirio superauit, et suo imperio subiugauit.

Mauregatus Aldephonsi Catholici filius ex ancilla Regnum Aldephonsi nepotis sui filij Froylæ ac nomine cum exercitu Arabum occupauit, ipsumque in Nauarram, et Alabam effugauit, ipse vero in fauorem Arabum annuatim vt dicitur L. puellas et L. nobiles eis dabat; quinque autem annis regnauit, et Prauiæ in Prauia habuit sepulturam.

Aldefonsus Rex dictus castus filius Vimarani regnare coepit Legione, ac in Asturijs sub era D.CCC.XXVIIJ, et duxit Bertam sororem Karoli in vxorem, quam non cognouit, et coelibem vitam duxit, Rex castus fuit communiter appellatus. Anno Regni sui tertio exercitus Arabum, duce suo Magay Asturias ingressus: Sed Aldefonsi milites in loco qui lucus dicitur Arabes praeuenerunt, et cum eodem duce bello inito LXX millia Arabum ceciderunt, multisque prælijs repellens Arabes pacem Patriæ confirmauit. Anno autem Regni sui XI. a suis tyrannice de Regno expulsus in Abelensi Monasterio se recepit. Idem Atheudo, et alijs suis fidelibus reuocatus, regni culmini redonatus. Hinc accinxit fortitudine lumbos suos, et robrauit brachium suum, et sicut manum suam misit ad fortia ita et digiti eius apprehenderunt fusum: id est opera humilitatis, et opera pietatis: nam cum multis virtutibus emicaret, Palatia Regia pulchro, et forti opere construxit, Oueti fundauit Ecclesiam Cathedralem et maius altare in honorem Sti. Saluatoris, et Altaria duodecim Apostolorum cum suis [illegible]. Edificauit Ecclesiam quoque Stæ. Mariæ et Basilicam Sti. Tyrsi ex lapidibus, et columnis marmoreis argento, et auro cum Regalibus Palatijs adornauit. in Altari etiam sancti Michaelis posuit Arcam Reliquiarum, quam Rex Pelagius, et Vrbanus Episcopus vrbis Regiæ tempore perditionis Hispaniæ ad Asturias transtulerunt. Ad quam hodie ex vniuersis partibus deuote concurrunt populi christiani laudantes Dei beneficia, quæ Dominus ipsis per eas ibidem sufficienter impartitur, et in eadem Ecclesia dicitur esse vestis illa gloriosissima, quam B. Virgo dedit glorioso Pont. Aldephonso. Ferunt autem Arcam Reliquiarum dictam Ierosolymis constructam fuisse, et translatam, indeque Toletum adductam: demum tempore quassationis Hispaniæ cum multis alijs Stis Religijs in Asturijs collocata: quo vt creditur translatum fuit Zamoram cum alijs Reliquijs corpus Beati Aldephonsi, et Bethlen nostris temporibus est inuentum. et ipsius meritis in eadem Ciuit. Deus multa miracula operatur.

Prefatus autem Rex Aldefonsus cum ante se haberet lapides pretiosos cogitauit crucem de eisdem auro, et lapidibus fabricare: ipso autem ab Ecclesia ad Palatium veniente occurrerunt duo Angeli in effigie peregrina se esse Artifices afferentes. Rex autem dedit auro, et lapidibus, etiam dedit domum in qua possent secretius operari: Cumque in prandio consedisset misit nuntios ad Artifices sollicitans qui nam essent. Cumque nuntij accessissent

accessissent inuenerunt crucem miro opere consumatam, et eius splendore totius domus penetralia illustrantem, adeo, vt non possent tantum splendorem intuentium oculi tollerare: quod Rex audiens festinauit, et tanto splendore comperto, agens gratias Saluatori, conuocato Clero, et Populo, et Pontifice gloriosissimam crucem Altari obtulit Saluatoris. Et ipse tanta referens Leoni 3° qui sedi Apostolicæ praesidebat, obtinuit, vt in Ouetensi Ecclesia Archiepiscopus crearetur. Cumque castitati, et orationi insisteret animus eius. Semena Soror eius Comiti Sancio viro Nobili furtiuo connubio clam coniunxit, ex quo concepit filium nomine Bernaldum, quamquam historiæ aliæ fabulentur; quod cum ad Regis notitiam peruenisset Comitem Sancium in Castro Luna dicitur carcere, et vinculis coarctauit, mortis et vinculorum statuens finem. Sororem autem Semenam Religioni monasterio mancipauit. Bernaldum autem, quem non habebat filium, diligenter nutriuit: qui postquam adoleuit statura, vultu, eloquio, ingenio, consilio, et armis fere omnibus praeminebat. Rex autem longo regimine, et a laboribus fatigatus ad Imperatorem Carolum, qui Italis, et Theutonicis, et Gallicis imperabat, secrete nuntios destinauit, qualiter carebat filijs, et Regnum, si veniret in adiutorium sibi daret. Imperator autem Carolus impugnationi Arabum insistebat: qui cum Hispanias occupassent transiecto Pyrenæo Galliam Gothicam, Burdegaliam, Pictauiam, et Turoniam, et fere totam Aquitaniam occupauerant. Sed eos Carolus ab occupatis sedibus virtute praelij abigebat, et citra Pyrenæum partem Celtiberiæ, quæ nunc Catalonia dicitur, victoriosissime sibi subiectam conseruauit, et in his prælijs occupatus spopondit nuntijs ad Regis Aldephonsi auxilium se venturum: Post nuntiorum autem redditum innotuit Legatio Magnatibus Aldephonsi, qui æquanimiter non ferentes suaserunt Regi cum instantia, vt quod mandauerat, reuocaret: alioquin ipsum de Regno expellerent, et pacta ei nullatenus obseruarent. et sibi de alio Domino prouiderent malebant enim mori liberi, quam in Francorum degere seruitute. In his instante fortius coeteris Bernaldo bonæ indolis, bonæ spei. Rex autem licet turbatus minis, et consilijs satisfecit, et iteratis nuntijs ad Carolum quod spoponderat reuocauit. Iratus autem Carolus fidem mentitam interpretatus coepit Regi Aldephonso terribiliter comminari, et post finem bellis Arabum direxit acies in reliquias Hispanorum: qui cum ad montana Vizcaye peruenisset, in quibus pauci qui gladium effugerant, habitabant, cum clamore valido tacti dolore cordis intrinsecus lacrymas cum sacrificijs Deo miserunt, quasi non superesset eis vlterius viuere, et quod redituri morti iterum parabantur. Quod tanto amplius cruciabat, quanto ab alijs timebant, a quibus debebant praesumere charitate; et quibus erant coniuncti foedere christiano, cumque hoc verbum fuisset in Asturijs, Alaua, et Vizcaya, Nauarra, Ruchonia, et Aragonia diuulgatum, omnes eodem animo, et pari studio elegerunt mori potius quam seruire, Ecclesiæ insimul cum Rege Aldephonso contra Carolum processerunt. Carolus autem ad Radicem Pyrenei ex opposito in Valle quadam exercitum collocauit, quæ adhuc hodie Hospitalis vallis vocatur: indeque procedens per vallem, quæ vallis Caroli dicitur, et planior inuenitur, ne ascendentes impediret asperitas Pyrenei, vsque ad summitatem montis prouecto agmina iusserunt. In prima acie venerunt Rollandus Praefectus Britannicæ, et Anselmus Comes, et Egiardus, qui erat praepositus mensæ Caroli: quibus occurrentes

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Rex Aldephonsus cum praedicto populo virtute gladii, imo Domini superavit, et eis prostratis plures occidit, qui primo agmine praecesserunt, caede, et impetu ceciderunt a Karolo per valles Caroli venientes. Cumque strages praecedentium comperisset, turbatus insonuit buccina quam ferebat, damna, metum, fugam, et periculum comitatus ei aliqui, qui a strage praecedentium avertebant, eisdem comitibus sociati, ad eum semianimes audita buccina confugerunt; et adeo tota extrema exercitus obsessa erant propter Bernaldum, de quo fama erat, quod cum exercitu Arabum per partes Astae [illegible] veniebat postrema exercitus invasurus, ipse etiam in strage primorum semper assistit Aldephonso. Carolus autem indignatione et confusione defectus, tantam multitudinem suorum extinctam deplorans, et cladem quam ab Arabibus intulerat, parare pendere ad Germaniam repedavit, ut praeparato exercitu Hispaniam praeceptaret. Sed demum [illegible] intercepto exercitus [illegible] obiit apud Grani, et ingloriosus remansit sepeliri, quod erat sui [illegible] victoriae Epitaphii [illegible] vacua remanente, quam valle Caroli [illegible] remittens ingloriosus recessit, et multis. Nonnulli histrionum fabulis inhaerentes, ferunt Carolum civitates plurimas, castra, et oppida in Hispaniis acquisisse, multaque proelia cum Arabibus strenue perpetrasse, et stratam publicam a Gallia, et Germania ad Sanctum Jacobum recto itinere direxisse. Quod quidem in quantum ad partes Cathaloniae scilicet Barcinonense, Gerundense, Ausonense, et Urgellense territorium satis constat, quod cum Gothicae Galliae Rex Francorum obtinuit, ad se ex ea acquisitione quam super dictum [illegible] pertinere. Sed Comes Barchinonae dicit se transfactione ab eis factam liberum, et exemptum.

Verum cum Carolus tempore Regis Casti, qui coepit regnare Era DCC. XXV. fuisse noscitur, non invenimus quod civitates, castra, vel oppida in Hispaniis acquisisset, quod Tarrachona Metropolis diu destructa tempore Bernardi Toletani primatis fuit acquisita, sicut patet in Registro Urbani Papae II qui Urbanus eundem Bernardum ad restaurationem civitatis, et ecclesiae suis litteris animavit. Post recuperationem etiam Toleti Regiae civitatis Comes Barchinonae Ilerdam, Dertusam, et [illegible] acquisisse, et Monzonem [illegible] Nobilis de Aragonia acquisivit, et ei castrum illud proditione sublatum Comiti Barchinonae [illegible] provenit. Et a Rege Petro Aragoniae postea acquisita. Caesaraugustam, Tirasonam, Calatajud, et Darocham cum coeteris adjacentibus Aldephonsus Rex Aragoniae acquisivit, assistentibus sibi Petro Comite Perticae, et supervenit Tutela cum aliis castris, quae post cecidit Garciae Ramiri Regi Navarrae cum sua filia Margelina, et Gastone Vicecomite Bearnii, et cuius castra, et possessiones in Aragonia provenerunt. Idem etiam Rex habens uxorem Urracam filiam Regis Aldephonsi qui coepit Toletum populavit Soriam, Almazanum, Berlangam, Belliforamen, sed in finibus Regni Castellae Aldephonsus Rex Legionis, qui coepit Toletum, coepit etiam Talaveram, Maquedam, Sanctam Eulaliam, et Alfamin, populavit Escalonam, coepit Magerit, Canales, et Olmos, Talamancam, Uzedam, Guadalfajaram, Hitam, et Almozanam populavit, non minus Buitragum, tempore eius Bernardus, qui tunc temporis erat Primas, Alcala acquisivit. Idem etiam Rex Aldephonsus Secobiam, Abulam, Salamanticam, cum omnibus oppidis, et villis suarum dioecesum populavit, quae a tempore vastationis Arabum semper manserant desolatae.

Medinaceli

Medinaceli, quae olim fuit victoriis accessivit [illegible] Comitibus Castellae Christiano nomini provenerunt. Optam, et Aurelianam, [illegible] obtinuit Imperator [illegible] Sanctius filius eius sua subdidit ditioni Conchiam, Alarconem, et Moyam, Placentiam, Bejaram, Alarcuris, Calatravam, [illegible] Aldephonsus Nobilis cum omnibus antedictis addidit fidei Christianae. Rex Ferrandus Pater Regis Aldephonsi, qui coepit Toletum, Conimbricam acquisivit, [illegible] Sanctam Hyrenam, Elvas, [illegible] coepit Aldephonsus, qui primus in Portugallia habuit Regis nomen: coeterum oppida eandem dioecesum, quae habet ipse, quaedam filius eius Rex Sancius populavit. Aldephonsus autem Rex Legionis filius Regis Ferdinandi qui obiit Benavente obtinuit [illegible]; Emeritam nobilem civitatem, [illegible] Alcantaram atque Caceres; populavit etiam in Gallaecia [illegible] salvas terras, Villam novam de Sancta Melide, [illegible] et alia loca multa tam in Gallaecia, quam in Asturiis. Cum Beriso autem populavit pontes [illegible] In [illegible] Legionis populavit Rodas, Ardon, [illegible]. In Extremadura populavit Salvaleonem, Mirandam, Carpium, Montelevem, [illegible] Regales, Galisteum, et alia plurima loca. Rex autem Fernandus filius eius obtinuit Cordubam, Gihenium, Baetiam, Ubedam, Sanctum Stephanum, Hispalim potentissimam civitatem, et alia loca multa. Rex autem Aldephonsus filius praefati Regis Ferdinandi, dum adhuc esset infans Regnum obtinuit [illegible] Murciam, et postea Regnum suscepit gubernandum, villas quae [illegible] occupavit, [illegible] Alcala, Vejer, et alia loca multa. Cumque omnia supradicta fere infra quadringentos septuaginta annos [illegible] et paulo minus Christianorum accreverunt potestati, [illegible] fere anni paulo plus vel paulum minus a tempore quo Carolus Magnus et eius exercitus temptaverunt Pyrenaeos montes Hispaniae penetrare, non videtur civitates vel oppida, sive castra subditos Carolo, vel eius exercitus potuerit Hispaniam occupare.

Hoc etiam series chronicorum fere omnium antiquorum, et famosa fere omnium [illegible], et vulgaris historiae narrationis essentialiter est tenendum, quod Carolus Magnus imperator iuxta Pyrenaeos montes [illegible] ab Hispanis [illegible] fuit victus, et ibidem famosi Pares Franciae corruerunt. [illegible] Galalonem Comitem Caroli fuerit [illegible] Gallicorum, vel [illegible] ex inordinata [illegible] vel ex [illegible] imperii [illegible]. Hoc relinquens [illegible] Gallicorum. [illegible] verum [illegible], quod Carolus de Hispaniis triumphum non habuit [illegible]. Sed stratam Sancti Jacobi suo itinere potuit publicare [illegible] valles [illegible] penetrare: [illegible] longa post [illegible] gloria Apostoli Jacobi [illegible] publicatam poenitentium animus incitasset [illegible] convenerunt, [illegible] Beati Apostoli limina visitantes. [illegible] forte aliquid insigne [illegible], quo cum Rege Galafro Toleti degebat [illegible] Rege [illegible] Gallia [illegible] Patriam [illegible], Toletum adiit [illegible] inter Reges Galafrum Toleti, et Marsilium Caesaraugustae [illegible] Rege Toleti [illegible] in Gallias [illegible] Galianam filiam Regis Galafrid, quam ad fidem Christi conversam duxisse dicitur in uxorem: fama est etiam eidem apud Toletum Galianae palatia construxisse. [illegible] de Letesma, quod uxor Comitis Juliani fuit post mortem uxor Galafre Regis Toleti, et mater

Galianam, quam duxerat Magnus Carolus in uxorem.

Aldephonsi Regis Casti anno Regni XXX. duo exercitus Arabum Galleciam sunt ingressi. Dux unius exercitus vocabatur Abdalmelc, Dux alterius Melit, et audacius ingressi, audacius sunt repulsi: Alter in loco qui vocatur Naron, Alter in Anceo fluvio perierunt. Sub eodem tempore anno Regni eius XXXVij. cum fama [illegible] Hispanos, et Arabes [illegible] quidam Arabs nomine Mahamet nomine de familia Abderramen Regis Cordubae, cui cum Rebellione paraverat indignationem veritus, confugit ad clementiam Aldephonsi cum multis Arabibus, qui ei favebant, a clementer susceptus per vij annos in Galleciam fecit moram. Qui vij anno sui adventus Arabum manu astuta habitatoribus Galleciae molestissimus inferebat, et positionis pristinae non oblitus addidit Legionem facti [illegible], in castro, quod Sancta Christina dicitur in proprium Clementi Domini, et exterminii telluris hispanicae visus est revellare: sed Rex audiens movit exercitum, obsedit castrum cum multis millibus bellatorum. Cum bellum ob Regem predictus proditor prosequi posse [illegible] capite mulctatur, quod Regi illico praesentatur, castrumque captum Regio Dominio restitutum: et ex Arabibus, qui primo secum venerant, et aliis qui postmodum advenerant, casi usque ad L. millia remanserunt. Rex autem Aldephonsus Victus [illegible] victoria est [illegible], licet autem dicatur Lij annis regnasse Silo in annis viij. conregnavit. Etenim Aldephonsus Castus Regis Froilae filius causa ditionis Adosindae Reginae vicem Regis supplebat in Regno, quia Silo carebat filiis ex coniuge, et expulsus anni V. tempore Mauregati, et duobus in Regno partibus Veremundi. Solus autem LI. singulis et uxorem habuerit, ab eius contactu semper extitit alienus, caste, sobrie, immaculate, ac pie Regni gubernacula dirigendo, amabilis Deo, et hominibus, cuius corpus omni veneratione apud Ovetum morte propria consumatus immaculatum spiritum ad coelos emisit, cuius corpus omni veneratione delatum in Ecclesia Sanctae Mariae, quam ipse fundaverat in tumulo lapideo sepelitur. Ipse vero antequam moreretur Ranimirum filium Veremundi Regis Diaconi successorem elegit, et regnavit sub Era DCCCLXXX.

Ranimirus filius Veremundi Regis et Diaconi ad Regni Legionensis, et Asturiarum fastigium sublimatur faciente Rege Aldephonso dum adhuc viveret, et in extremis laboraret in Era DCCCLXVj annis regnavit. Ob [illegible] in Asturiis insurrexit Nepotianus Comes palatii favente sibi Asturibus et Vasconibus, sed ad pontem fluvii qui Narceja nuncupatur aspiciebat hic ipso certamine fugam parat: [illegible] captus, et [illegible] in [illegible] relegat. Post haec LXX naves Normanorum venientes ad eum in Pharo Galleciae convenit, earum multitudinem interfecit; comitem quoque Pelagii Aldelum privavit oculis. Perjuros [illegible] cum vij filiis interfecit qui surrexerat adversus eum. Ipse apparitione Beati Jacobi confortatus LXX sarracenorum millia interfecit: in quo bello apparuit Beatus Jacobus vexillum manu bajulans. Ranimirus cepit Albeldam, Clavijum, Calagurram, et quasdam alias quas Regno adjecit, ex hinc haec inveterata in [illegible]: ad summam Deus, et sancte Jacobe, et vota, et donaria Beato Jacobo persolverunt. Construxit autem Rex Ranimirus Ecclesiam Sanctae Mariae in latere montis Naurancii duobus milliaribus ab Oveto, anno Regni sui Vj, et Oveti honorifice humatur.

Ordonius vero filius Ranimiri eidem successit in Regno Legionensi, et Asturias sub Era DCCC.LXXV. et regnavit annis X. Hic aedificavit [illegible] Asturicas, Legionem, et Amajam, ab Arabibus devastatas: Vascones subjugavit, et Muzam, et Albajdem Arabes, qui Franco [illegible] subjugavit interfecit.

interfectis plusquam X millibus denumeratis militari. Lupus autem filius Muzae, qui Toleti praeerat Regi Ordonio se subdicit. Cauriam cum Rege suo Zenith, et Salamanticam cum Rege suo Muzereth potenter invasit, et pluribus interfectis, reliquum vulgus cum uxoribus, et filiis fecit vendi. Obiit autem Oveti morbo podagrae, et cum prioribus Regibus tumulatur.

Aldephonsus filius regnavit post eum in Era DCCCLXXV. et regnavit annis XLVj. Erat autem annorum XIIij. cum fuit ad Regni fastigium elevatus: Quo tunc insurrexit Froila ex partibus Galleciae, et regnare coepit tyrannide; Aldephonsus vero ad Alavam se recepit. Froila vero Oveti interfectus a Senatu: quo audito Aldephonsus rediens Legionem subliatum, et Cejam populavit, Ejlone Comitem Alavensium misit in Asturias ferro vinctum, eosque qui conspiraverant in eum, et Alavam, et suo imperio subjugavit. Post haec uxorem ex Francorum regali stirpe duxit nomine Amelinam, quae postea Ximena, mutato nomine fuit dicta, ex qua suscepit iiij. filios Garsiam, Ordonium, Froilam, et Gundisalvum Archidiaconum Ecclesiae Oveti. Hic Gallicas, Gothicas, Vasconum, et Navarras admodum Arabum liberavit innumeris interfectis, Ecclesiam quoque Sancti Jacobi, quae erat creata quadris lapidibus, et columnis marmoreis reparavit. Bernardus eo tempore Castrum, quod [illegible] aedificavit, et in territorio Salmantino, et ex hoc castro cum Arabibus coepit castrum [illegible] tenebant. Tunc coeperunt Arabes Legionem et Asturicam, locaque confinia infestare. Quo facto Rex quidem Aldephonsus cum Bernardo [illegible] manentem juxta Urbicum fluvium XIj millia Arabum [illegible] interfecit, et praeter X. qui obsecri fuere fugientes vix de toto exercitu aliqui remanserunt. Post haec Zamorensis civitatis Arabes obsidentes [illegible] Bernardo Arabes conquassavit, et eorum prophetam Alhama interfecit. Per hoc tempus Froila frater Regis cum aliis quatuor fratribus mortem Regis jurarunt in Bordaliam se recepit pro qua sibi [illegible] speculata. Sed Rex ipsum, et Bermudum communivit, et Odoarium, et Froilam comprehendit, et oculis orbavit. Veremundus autem fugit Astoricam, ibique vij annos tyrannidem fecit Regi. Tunc Rex Inventiam, et Astoricam vindicavit, et ad Arabes compulit fugere Veremundum. Colymbriam a Sarracenis obsessam suo imperio vindicavit. Visium, et Flameum separavit a paganis, et usque ad Tagum eo tempore habitari. Septimanicas, et Duriis in campos Gothicos populavit: Ecclesias Beati Jacobi, et Sanctorum [illegible], et Primitivi magnifice fabricavit quam postea Arabes destruxerunt. Civitatem Zamorensem nobiliter populavit, Ibique quoque construxit Ecclesiam Cathedralem. Zamora vero dicitur a Rata [illegible], et Roma litteris permutatis, ut habetur in Chronicis. [illegible], et hoc infra subjungitur [illegible] Civitatem Hispaniae nominibus immutatis. Eodem tempore Carolus Magnus Imperator cum exercitu copioso debellaturus Hispaniam [illegible] properabat. Sed Bernardus cum exercitu [illegible], et cum Muza [illegible] ibi ad clausuras [illegible] montium [illegible] hostibus [illegible], dum exercitus Caroli [illegible] fugeret, mox in fugam conversus est, et multi ibi ex Romanis, quam [illegible] in illo exercitu captivorum, et sarracenorum gladiis perierunt. Carolus postea cum Rege Aldephonso amicitiam fecit. Cuius consilio instituit Beati Isidori, et Sanctorum [illegible] Rex Aldephonsus in Regno suo servavit. [illegible] gratia Ecclesias Sancti Salvatoris, et Sancti Jacobi Carolus instituit, et a glorioso Papa Joanne obtinuit, ut utraque Ecclesia metropolitano Privilegio frueretur: Carolus in Franciam est reversus. Secundum [illegible] rum qui in [illegible] praelio fuerant capti, Rege Aldephonso [illegible], et ab immultudine [illegible] ibi largissime conferente, quibus peractis, Bernardus cum infinita multitudine spoliorum in Patriam se recepit.

Navarras

Secundum

Advertendum est autem diligenter, tres fuisse Carolos imperatores Romanorum, ut in varijs est praedictis. I. fuit Carolus Magnus, qui tempore Alfonsi Casti fuit, sub glorioso Papa Leone. 2. fuit Carolus Calvus, sub Joanne Papa, cui 3. Carolus successit, qui Carolus Marcellus dictus est: unde saepius in historijs ambiguitas oritur, et unius facta alteri tribuit. Ex mandato autem Joannis Papae fecit praedictus Alfonsus Ecclesiam Sancti Jacobi consecrari, et cum Episcopis et Baronibus Concilium in Asturijs celebravit, et ibi Ecclesia Ovetensis dignitate Metropolitana insigniretur, et Hermegildus in Archiepiscopum sublimaretur. = Eo tempore mortuus est Bernardus de Carpio Princeps inclitus et famosus, qui cum Gallis et Arabibus proelia multa gessit. Post haec Rex Zamoram veniens Garciam filium suum comprehendit, et apud Gozonem ferreis vinculis mancipavit, quia suspectum eum habebat, eo quod socer eius Munio Fernandi tyrannidem machinatus contra Regem rebellare parabat, et quod fratres alij filij indignati conspiratione facta Patrem suum regni regimine privare tractabant. Huius autem dissensionis causa fuit Regina Semena, quae dicta fuerat Amelina, et Regis Caroli de Gallis. Haec Regem Alfonsum non habuit carum, ut affectus expetit maritalis, virum privare dominio cogitabat, seu cogitavit Garciam, quem patris vinculis alligaverat, subrogare. Rex autem uxoris, et filij, et suorum assentientibus conatus in Asturijs Regni Regimine se privavit. Et filio suo Garciae licet invitus Regni constituit successorem. Post haec autem Sanctum Jacobum visitavit, inde rediens impetravit Sarracenos licentiam a filio impetravit, qua impetrata Sarracenos invasit, et factus inclytus, spolijs, et captivis victor Civitati restituit Zamorae, ibique proprio morbo correptus, felicem spiritum Creatori restituens vitae cursum feliciter consummavit, et sepultus Astoricae post translatus Ovetum in Ecclesia Sanctae Mariae cum uxore sua Xemena Regina sinalem obtinuit sepulturam cum regnasset annis XLVIJ. = Hic aedificavit in Asturijs Castrum Gozon in maritimis in patria huius Ecclesiae Ovetensis. Garsia filius Alfonsi Casti successit in Regno Era DCCCCXLVIJ et regnavit annis tribus. Garsia autem trium annorum expletis circulis Zamorae ex hac morte decessit, Ovetum quod delatus in monumentis regalibus est sepultus; hic cum Arabibus proelia multa gessit.

Ordonius frater Regis Garciae Regni suscepit gubernacula Legione in Era DCCCCL XLIIIJ. et regnavit annis VIIJ mensibus VI. Hunc Ordonium Rex Alfonsus Gallaeciae praefecerat adhuc genitore vivente. Principes Corduben. exercitus captivum duxit. Reges Lusitaniae Abulpi Canth, et Regem Abdalich cum multitudinibus consternavit, et reditum cum victoria Legionem maiorem beatam Apostoli Petri et Pauli intra urbem ex virtute suorum collocavit, favente Frunimio Legionensi Episcopo: post multa proelia, quae in Navarra egit in regno Regis Garciae filij Regis Sancij contra Arabes, et in alijs multis locis, et post ea multos Principes de Castella confoederatus Garsiae Ennechonis Abarca Principi Navarrorum, filiam eius nomine Sanciam duxit uxorem, post haec etiam coepit Anagarum, quod olim Terram vocabatur, et Vicariam in eo exercitum dicitur habuisse, quod ibi Gothorum tempore sedes judicij habebatur. Reversus autem ad propria cum egrederetur Zamora, infirmitate percussus vitam finivit, sepultus Legione in Ecclesia Cathedrali.

Froyla, seu Froylanus frater Ordonij eidem successit in Regno Legionis et Asturiarum in Era DCCCCXCIJ, regnavit autem anno uno, et mensibus duobus. Hic

Hic absque culpa fecit occidi filios Olmundi, et Fruminum fratrem eorum Legionensem Episcopum exilio condemnavit: sed percussus lepra vitam finivit, et Episcopum Fruminum Ovetenium legitime in gloria sepelivit. Eisdem diebus Nobiles de Bardulia, quae nunc est Castella tyrannidem exercuerunt, in Froylanum Regem suum, et Dominum, et conceptum Domino naturali superesse duos milites judices elegerunt, quorum alter fuit Nunius Nunij Cathalanus dictus Rasura filius Nunij Bellide, a quo descendit Imperator. Alter vocabatur Flavinus Calvus, quod vulgariter Lainus dicitur, seu Lainius, ex quo descenderunt multi nobiles de Castella, specialiter Rodericus Didaci dictus Campeator. Plus autem Flavinus Calvus, seu Lainus Calvus de militia, quam de judicio cogitabat. Erat enim miles celer, et animosus, Hispanicorum militum gerens morem: Et huius genere descendit Rodericus Didaci tali modo. Flavinus Calvus fuit duos filios scilicet Fernandum Flavini: Fernandus vero Flavini genuit filium Flavini Fernandi. Veremundus Flavini genuit Rodericum Veremundi. Flavinus Fernandi genuit Fluvinienem Flavinj: Rodericus vero Veremundi genuit Fernandum Roderici, non illum, qui dicitur de Castro. Fernandus autem Roderici genuit Petrum Fernandi, et filiam Hegilo nuncupatam, vulgariter autem Hegilo dicitur Helo. Junio Flavini duxit uxorem nomine Hegilonem: genuit autem ex ea Flavinum Nunij. Et Flavinus Nunij genuit Didacum Flavini Patrem Roderici Didaci dicti Tyndi. Duxit autem in uxorem Didacus Flavini filiam Roderici Alvari de Asturijs, qui fuit vir bonus, et potens nimis, et genuit ex ea Rodericum Didaci: mortuo itaque Didaco Flavini Patre Roderici Didaci, Rex Sancius de Castella recepit Rodericum Didaci, ac nutrivit, eidemque concessit militaria sacramenta. Cum Rex Sancius apud Grades in Aragonia Regem Ranimirum Nepotem suum per tubos expugnaret, Rodericus super omnes strenuissimus est inventus, et in illo bello fuit mortuus Ranimirus: cuius rei gratia Rex Sancius ipsum sibi fortiori dilectionis vinculo copulavit, et in suis signiferis ordinavit; Cum etiam Rex Sancius fratrem suum Garciam apud Sanctarem Herenam in Portugallia expugnaret, Rodericus Didaci dictus Cidi inter omnes gloriosius inventus, Dominum quem suum, qui captus ab hostibus ducebatur viriliter liberavit, et Regem Garciam cum suis commilitonibus captivavit, qui scilicet Rex Garcia apud Castrum quod Lyma dicitur mortuus fuit in compedibus, et Legione in Ecclesia Beati Isidori est sepultus. Cum autem Alfonsus frater Regis Sancij, qui ex Toleto fugitivus Zamoram post obitum Regis Sancij advenisset, Castellani et Navarri ab eo juramentum exigere decreverunt, quod non fuerat consius mortis Regis Sancij fratris sui, sed cum nemo vellet ab eo recipere juramentum, ad recipiendum se obtulit solus Rodericus Didaci Campiator. Unde cum postea licet strenuus, non fuit in eius oculis gloriosus, qua de causa ipsi terram abstulit, et de Regno expulit divina forsitam voluntate, ut moveret Arabibus ipse guerram. Expulsus a Regno praedictus Rodericus Didaci post mortem Regis Sancij cum Harpe strenuissimo Sarraceno solus cum solo personaliter dimicavit, ipsumque apud Medinam Coeli viriliter superavit, multosque Varones, et milites captivavit. Sed velut liberalis, et nimium animosus ipsos illico manumisit. Duxit autem in uxorem Dominam Semenam neptem Regis Alfonsi filiam videlicet Nobilis Comitis de Asturijs, qui genuit ex ea filium, et erat ei nomen Didacus Roderici, quem occiderunt cum Sarraceni apud Consuegram, filiarum una vocata est Christina, alia Maria. Post haec Christinam tradidit infanti Ranimiro, Mariam vero Comiti Barchinonae, infans autem Ranimirus habuit ex uxore sua Christina Garciam Ranimiri Regem Navarrae

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

Rex Garsias genuit ex uxore sua Regina Margarina Regem Sancium Navarræ. Rex Sancius habuit ex uxore sua Reg.a Blanca filia Imperatoris Regem Sancium, qui sepultus est in Ecclesia Hospitalis Roscidævallis.

Rodericus g.o Didaci dictus Cidi post recessum a Regno Castellæ, cum in confinio quasi trium Regnorum Castellæ, Aragoniæ, et Navarræ fixisset tentoria, ab inimicis undique circumspectus, contigit sicut fertur, quod uxor sui consanguinarij, vel alterius officiales, qui propinquos ex parte ejus editos gerebat. Cumque mane Rodericus Didaci castra movere jussisset, in fine hujus Rex, cum sibi quidam de ipsius comitiva eidem reddiderit, quod in uxore consanguinarij contigerat ipsa nocte, ad quam relationem tanquam Dominus caritatis strenuus animosus inquiri fecit, quod ex his Nobiliores Domini de Castella post partem erant solitæ accubare, cuius re ipse, ut comperit præcepit stare se ad tentoria, et iterum Regi, quæ iam mota fuerant quousque vires resumpsit. Et leges feminei muliebres partim enata, ut in exemplum esset potentibus hujus mundi, qui sicut gaudent potestate, sic et gaudere debent animi pietate, maxime domesticorum in fidelitatem judicatum juxta divinas et Canonicas sanctiones.

Rodericus autem Didaci dictus Cidi congregata manu consanguineorum et militum aliorum proposuit per se Arabes infestare: cumque versus fronteriam Aragoniæ pervenisset, congressus est cum Petro Rege Aragoniæ, obtinuit contra eum, et etiam ipsum cepit, et centenos manumisit. Et processus pervenit Valentiam, et obsedit. Tumque ad succursum Valentiæ Bucchar Rex Arabum tunc cum exercitu advenisset, inito certamine obtinuit Rodericus, et Bucchar fugit vix vita relicta. Coesa tamen de suis multitudine immensa, convenerunt eidem quatuordecim Reges de Ultramarinis partibus, et cum Cismarinis cum paganorum multitudine infinita, quos in acie gladij effugavit. Post hæc autem Civitas incontinenti se reddidit Roderico, et eam habuit quoad vixit, fuitque in ea Geronimus in Episcopum consecratus à Domino Bernardo Primate, et Archiepiscopo Toletano. Et postea mortuo Roderico Didaci sub Era M. C. XXXX. mense Maij fuit Civitas iterum ab Arabibus occupata. Corpus autem Roderici Didaci inter insultus Arabum fuit à suis fratribus, et sororibus deportatus ad Monasterium S.ti Petri de Cardena Monachorum nigrorum prope Burgis ubi hodie requiescit.

Est autem memoriæ commendatus, quod Rodericus Didaci supradictus accusatus, et reptatus coram Nobili Aldefonso, qui cepit Toletum quod eum pro ditionatione incedebat, Rex Alfonsus abstulit ei terras, et omnia quæ habebat, uxorem quoque, ac liberos comprehendit; qua re Rodericus Didaci ad Regem Aldephonsum in excusationem sui militem quendam misit, et ut subscripta verba diceret informavit. Rodericus Didaci excusat se, et jurat secum pugnare volenti quod nunquam fecit, nec facere potuit quod dictus eius Aldephonsus venit super Halaheth, nec nunquam fraudem sibi aliquam fecit, et ego talis miles jurabo pro eo, quod verum est quod dico, et si mentior tradat me Deus in manus tuas: sin autem de reptatione mea me liberet justus judex. Secundum juramentum fuit tale: Ego Rodericus Didaci juro tibi militi qui me reptas, quod Domini mei Regis nec scivi, nec facere potui, et juro per Deum, et per Sanctos quod nihil mali cogitavi ad Regem, nec locutus fui, et si mentior tradat me Deus in manus tuas, sin autem a falsa reptatione me liberet justus judex. Tertium juramentum fuit hoc: Ego Rodericus Didaci juro tibi militi me reptanti quod in fraudem non misi litteras meas Regi, ut retinent se, et quod nec cogitavi

nec cogitavi, nec dixi per quod minus valeam contra Regem, et hoc juro per Deum, et per Sanctos eius, quod si mentior tradat me Deus in manus tuas: sin autem a falsa reptatione me liberet justus judex. Hæc eadem juramenta recepit Rodericus Didaci fieri per personam propriam, et quilibet suorum militum secum pugnaturus per se ipso faceret eadem juramenta. Quartum juramentum fuit hoc: Rodericus Didaci juro tibi militi Regi meo pugnare volenti per Deum, et Sanctos eius quod usque ad diem illam, quia uxorem meam, et liberos absque meritis captivavit, et omnia bona mea sine meritis dissipavit, quod nunquam cogitavi, nec dixi id per quod minus valeam ad Regem: quod si mentior tradat me Deus in manus tuas: sin autem me liberet justus judex. = Ultimo Rodericus Didaci sic describit hanc sententiam: Ego judico, et confirmo quasi non fuerint acceptata.

Abdelmelich Princeps Hissen Regis Corduba, ac Toleti, missus fuit cum magno exercitu ab eodem Hissen ubi Christianorum Galliam debellaret. Hic Narbonam, et Gerundam, et loca circa his posita cepit, et subjugavit, et tot spolia secum duxit, ut in veram partem Hissem suo Primi ex his Morabitinos XLV. millia pervenerunt: ex quibus Mesquitam Corduba quam Pater suus inceperat consumavit. Narbonenses autem, et coeteri Christiani tanto ex terminio servebantur, quod pacto concordiæ interiectis inter se tali conditione fuerunt, ut Narbonenses usque Cordubam humeris, et vehiculis terram ferrent, ex qua in ipso præsidio Mesquitam ædificavit: construxit autem Alchasar quibus alios, et veteres renovavit; quidquid autem terræ poterat liberaliter tribuebat. Et ita utilitate restitit Christianis, ut reaquaerentur vix dives quisquam proferebat. Redemptionem Maurorum voluntarij fabricationem fecit mihi scriptam per quam acceptatione illa meravaleam excusare, vel secundam quod jam est me aperit. Tertio impossibile liberare, et quod si veni in adjutorium Domini mei Regis cum procederet debellaturus Sarracenos in Hallaheh, et paratus sum pugnare cum milite mihi æquali, et talis qualis et eorum, quod fui in amore Domini mei Regis, pugnabo autem super judicio meo ad vindictiones, aut miles meus pro me, qui si fuerit victor meum judicium acceptabo = acceptetur: si vero fuerit victus, ego de parte mea ejus judicium acceptabo. Rex autem Aldefonsus nihil horum quæ scripsit R. Didaci voluit acceptare, nec dicto respondere, imo Toletum rediit post hæc verba; magnam summam pecuniæ diu misisset, vix potuit invenire quam redemptionis liberaret quæ cum suorum aliquis morte propria vitam, aut gladio finiebat, paternum stipendium filio quantumlibet parvulo erogabat, donec ætate perfectus militiæ serviret. Hic construxit pontem, qui Cordubæ adhuc extat: fuerat ibi pons alius, qui sub isto inferius subsistebat, et eis in directum partem maiorem, et prope stadium, qui in lingua stadium Alcazar, et tanta diligentia Pontis fabricam procurabat, quod ipse personaliter operantibus assistebat, et fabricæ ordinem dirigebat. Hissem autem Rex Corduba Princeps Abdemelich ad sequendam Astronomus respondit: cui prædictis Regibus adueravit, et inquirens ab eo de vita sua respondit: eris prosperitate fortunatus, et manus tua comprimet inimicos, et in Regno VIIJ annorum numerum completos, quod Rex audiens dubitavit, Astronomum autem remuneravit. Et inde autem recepit se virtutibus Politicis exercere, et se omnibus beneficium exhibere, et pauperibus justitiam conservare. Hic Galletiam devastavit, anno Arabum CLXXV. et in reddita habuit obitum Veremundum deinde ut diximus Narbonam obtinuit, et Gerundam Anno Arabum CLXXVI. et cum quadam et plura bella exercuit cum Rege Galleciæ Aldephonso, et cum quadam vice Galleciam intravisset anno Arabum CLXXIX. Christiani in montanis loca devastaverunt, et in transitu concurrentes pluribus captis, ex

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL ES

ex Arabibus plurimos occiderunt. Hissem autem regnasset annis vij mensibus septem, vitam finivit, et filium suum Abhacam nomine Regni sui reliquit successorem.

Haec autem de strenuitatibus Principum Hispaniae sufficiant causa brevitatis = De aliis vero Legionis, et Castellae, Aragonum, et Navarrae, ac Portugalliae Hispaniae Principibus, et militibus gnosis, et eorum victoriis gloriosis, et acquisitionibus famosis apud Mariam Hispaniae populares [illegible] incipiendo a creatione mundi, et nationum historias Generales, usque ad Regem Nobilem Aldephonsum, qui in Regem Romanorum electus est, Et illustrem infantem Sanctium fratrem eius maiorem, qui iam eidem incepit conregnare, in libro nostro de mundi aetatibus, et de viris illustribus fuit dictatum, et ideo pertransientes bellicosum Hispaniae potentatum, ad aliam Hispaniae potentiam calamum convertamus.

De Virorum Hispaniae sanctitate ac Honestate. V. Tractatus.

nascentium | Quemadmodum autem attulit Hispaniam necessariorum copia seu fertilitas, frequentia seu liberalitas, et nihilominus strenuitas militaris, ita eandem extulit, et attollit, bonos viros, mira sanctitas, et honestas, quae totam Hispaniam decorant, et totam Hispaniam defendunt, et in primis gloriosus [illegible] Apostolus Beatus Iacobus Hispaniarum Apostolus, in medio tamquam lux, et solium Hispaniae dederat: cuius meritis, et miraculis tota Hispania fundamentum fidei suscepit, in fide crevit, inimicos fidei expulit, et subiecit, et adhuc protegit, et defendit, ne Arabibus occupetur, sicut sit plurimis in conflictibus revelatum.

Accedat etiam ad Hispaniam decorandam, et ad informandam Praedicatorum veritatem, et Doctor gentium devotissimus Paulus Apostolus, qui sicut se venturum in Hispaniam promisit, ita et venit, ut testimentatur et insinuatur. Deinde corporaliter in eadem [illegible] in [illegible] Galliarum, [illegible] sub Nerone Principe tentus fuit. Quamvis tota multos gloriosos Martyres venerent, specialiter tamen de duobus Martyribus Hispaniae eximiis Laurentio, scilicet, et Vincentio, cui quibusdam melodiis, et gaudiis tripudiis solemnizat.

Quae Patria, vel quae Civitas, vel regio urbis Hispaniae reperiatur; quae Christi Martyrem Marcellum Centurionem cum Beatissima uxore Nona, et xij filiis Centurionibus edidit, quorum sanguine et fide plebs catholica roboratur. Nomina eorum haec sunt. Claudius, Lupercius, Victorius, Facundus, Primitivus, Emeterius, Celedonius, Servandus, Germanus, Faustus, Ianuarius, et Martialis: nusquam reperitur tantus Pater ut Marcellus, qui cum tot, et tantis filiis viro [illegible] ad palmam Martyrii pervenerunt. Ut autem ad Confessores [illegible] [illegible] sanctorum multitudinem, quorum doctrina et Martyrio Hispania fulget, et veniam ad Severianum Ducem Carthaginensem, qui de uxore sua Theodora tres Doctores multos meruit obtinere, videlicet Leandrum, et Isidorum Archiepiscopos, et Fulgentium Episcopum Astigitanum. Hi tres Doctores fuerunt venerabiles Confessores, quorum doctrina utpote in eorum libris florigeris orbis experitur gestire immensis. Adiungantur etiam ad Hispaniae laudem Virgo Christi Florentina Religiosarum Monialium Abbatissa, et Theodosia gloriosa Regina, quae sanctorum trium Doctorum ex utroque Parente sorores fuerunt. Laudabilis est inter sacras Virgines Beatissima Florentina, sed Theodosia Regina

Regni dignitatem [illegible] efferendo, quod in gloriosissimo suo filio, et matre Hermenegildo acerrimam mentem perhibit passionem, cum in paterna nollet haeresi consentire, pater ipsum in Christi Martyrem consecravit. Fuit autem Theodosia uxor Leovigilli Regis, et ex eo suscepit Hermegildum, et Rechaeredum Reges. Nostri vero legitimi sunt patre Severiano, qui tantorum trium Doctorum, et tantarum duarum filiarum filiati contubernio fruerentur. Extollit etiam Hispaniam sanctus ille Romanus Papa Damasus natione Hispanus, qui praecessit etiam Apostolorum Principis [illegible] Petri Papae mire fundavit Romae, et ex diversis mundi partibus multa [illegible] corpora detulit ad eandem urbem gloriosius decorandam; decorat eandem [illegible] et viri discretissimus Dominus Pelagius Cardinalis, et Dominus Egidius Zamorensis [illegible] [illegible] Cosme, et Damiani Diaconus Cardinalis, quorum unus animal oculatum [illegible] discretionis praeditus, et [illegible] animal pennarum sublevatus, titulis honestatis [illegible] vir Philosophicus in omni scientia eruditus magister Petrus Iuliani Ulixbonensis, qui in summum Pontificem postmodum est creatus, et Ioannes vocatus et Dominus Ordonius Episcopus Tusculanus, quorum elegantia corporis, quorum modestia sermonis, et operum nobilitate sanguinis adhuc [illegible].

Gloriosissimus Aldephonsus Archiepiscopus Toletanus sanctus eloquentia clarus, et ipse sanctus Beatorum trium Doctorum [illegible] Eugenii consanguineus, cum ipse Hispaniam laude dignam; qui vivens in corpore, pallio caelesti a Regina Caeli Almiflua Matre Christi meruit insigniri. Attollit mirabilem Hispaniam Beatissimus Legionensis Episcopus Froylanus, super quem Spiritus Sanctus in specie columbae descendit; cuius etiam labia, immissis ardentibus prunis non adusserunt. Innumerabiles quidem Sancti et alii Sancti in eadem Patria [illegible] ut Sanctus Vincentius, Sabina, Christeta, Foelix, Fructuosus, Eulalia, Marina, Euphemia, et alij plures, quorum si vellem nominare sunt Beatissimi Dominicus, et Antonius, qui Apostolorum opera nostris temporibus adauxerunt. Dominicus [illegible] seu sanctissimum Ordinem Praedicatorum instituit Spiritu Sancto suggerente: et Beatus Antonius Beatissimi Patris Francisci in ordine Fratrum Minorum pauperum Beatus ave sanctitate successit. Qui mortem foelicem sui saepe meruit revelata facie contemplari. Sanctus etiam Dominicus Cluniacensis Ordinis Abbas de Sylos [illegible] captivos a manibus Arabum precedens sanctis videretur reportare. Foelix Patria, quae imitatur tantorum Patrum sanctitatem, sed sanctitate et excepta prudentia, sufficientia decoratur Catholicos Principes, qui fortes [illegible] et generosos, sanguine clarissimo dicunt leges et [illegible] sacratissimas acceperunt, dum in eadem et ipsi tam sanctorum virorum doctrinas et opera imitantur, et illud semper memoriae [illegible] per quem Reges Regnant, et legum conditores iusta decernunt: cuius Regnum in cuius manu sunt omnium potestates, et omnia iura Regnorum. Cuius Regnum est Regnum omnium sanctorum, et Dominatio in omni generatione et generationem: ipse creator est omnium operum, et Rex potens, et metuendus nimis, sedens super thronum, et iudicans Dominus.

De Triplici Strenuitate quam debent Reges habere.

Advertite o Domini, ij sermones mei, et discite sapientiam, et non excidatis, sentite de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis quaerite illum, quia invenitur ab iis, qui quaerunt illum: apparet autem iis, qui fidem habent in illum. Timete illum qui fecit vos, scientes quod prima strenuitas Regis est timere Deum [illegible]

ipsum

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

2º cognoscere divinas potestates. 3º diligere divinas bonitates. Et his enim quia per hos sancti Reges Hispaniae vicerunt Regna, operati sunt justitiam, adepti sunt repromissiones, obturaverunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis: effugerunt aciem gladii, fortes facti in bello. Attendite igitur Domini primum gradum sublimitatis Regiae, quae est timor divinae potentiae: et sit ille irretinabiliter a minore timere appetit, quam maiores timere didicit: Ut igitur excutiat reverentiam istam, timeat Rex superiorem quem excepit, ut sic ipsum timeant inferiores, timeat etiam ipse posse Dei immortalis, qui appetit ut timere posse sui hominis, et mortalis. Timeatque Deum ipse interrogaturum judicaturumque opera Regis, prout ipse Rex interrogat judicatque opera gentis, ut ipse hoc dicit Sapientiae 6 Regibus. Audite Reges, et intelligite, quoniam data est vobis a Domino potestas, et virtus ab Altissimo qui interrogabit opera vestra, et cogitationes scrutabitur. Nec subtrahet, nec verebitur personam cujusquam magnitudinem cujusquam: Dominator enim omnium est, et pusillum, et magnum ipse fecit, et significavit quod de regalibus Regibus et pauperibus aequaliter judicabit, qui sicut Reges non habent amplius quam unum ad judicium, et recte qui adhuc sublimiores, et sublimiores, tanto magis timere debent. Fortitudo enim in justitia et sublimitas in sublime impingit, humilia vero et debilia dedignatur: fulmina enim turres et arbores scindunt; et ut subtilius inspiciamus fortitudinem, et potestatem fulminis admirantes inspiciamus fortitudinem, et proprietates fulguris admirantes, inspicientes, seu inspiciamus [illegible] quod herbas, et [illegible] penetrat, et offendit induras, frangit, et dissolvit, et liquefacit aurum in marsupio et in manibus, nec tamen aduerit marsupia, et gladium consumit, nec [illegible] carnes eorum. Exemplum hoc Regibus magnum est, ut sermo divinus fortiorum fortis instat [illegible]. Timete igitur ut timeamini; et inspicite quod vegetabilia versus coelum sublimitatem erigunt, ubi Deus suum dominium sentiunt: et mare agnoscit dominium lunae, et quasi gaudens crescit in adventu ejus; in recessu vero decrescit: et humida omnia subjecta jacent dominio ejus, et hoc est quod dicit Aristoteles, quod mare, et aquae stant, et moventur motibus lunae: et luna reflectitur in dominium Planetarum superiorum et pro hoc nunciat inferioribus dominium suum, et alterant Planetae effectus suorum, dum subjiciunt dominio Stellarum fixarum, et dixit Philosophus, Primus motus rerum [illegible] sequuntur motus [illegible]. Igitur si vultis, o Domini, ut caeteri timeant vos veraciter, maiorem ostendite, et vos illis quam timetis Dominum superiorem, siquidem qui non timet [illegible] timeri, et certum est quod timor timere inutilis et securius est quod timeatur, quam quod timor [illegible]. Ignis enim non calefacit, nisi quia calor ejus uberior est, et motor non movet, nisi quia potentia ejus maior est potentia moti: et cum potentiam motoris non superabundaverit movere non poterit ipsum motum, et si modicum superabundaverit, modicum, et tardius movebit. Igitur timor Domini in vobis fortem imprimet timorem in populis, et calefaciet, fovebit, ut spiritum timoris [illegible] pariant. Timorem autem divinum Reges antiquos legimus habuisse. Nam narrat Barlaam quod cum quidam Rex magnus, et prosperis in curru deaurato sederet quibusdam pauperibus vestibus attritis indutis, et attenuatis in acie obviasset, continuo de curru exiliens, et adeo pedes eorum ipsos humiliter adoravit, et deinde surgens suscepit ad oscula pauperes [illegible]. Principes autem, et milites hoc videntes indignanter germano Regi [illegible] suadentes, ut Regem reprehenderet ne talibus hominibus vilibus suam magnificentiam inclinaret: quod et factum est. Erat autem Regi consuetudo quod quando aliquis morti tradendus erat, Rex ante januam ejus insignum mortis

mortis praeconem cum tuba ad hoc deputatum mittebat. Vespere igitur veniente ante fratris januam tuba sonare fecit: quod ipse audiens, et de sua salute desperans, totam noctem insomnem duxit, et testamentum fecit: mane autem facto indutus nigris vestibus cum uxore, et filiis ad fores palatii lugens accessit, quem Rex ad se ingredi faciens dixit. O stulte, si praeconem meum adeo timuisti, quomodo praecones Domini mei, in quem adeo peccavi timere non debueram, qui sonabili tuba mihi mortem significat, et terribilem judicis adventum denuntiat? Hujus tubae adventum B. Hieronymus pertimescebat, et ideo dicebat: sive comedo: sive bibo, sive lego, sive aliquid aliud ago, semper illa vox terribilis videtur insonare auribus meis dicens. O vos mortui venite ad judicium; tunc tribus ad tribum pectora ferient: tunc Reges, qui quondam potentes fuerunt, nuda latera patebunt. Tunc aderit [illegible] Plato cum discipulis suis, et Aristoteli nihil poterunt argutiae [illegible] judicatus [illegible] terrae. Narrat [illegible] cum venerit filius unius mulieris [illegible] et ibidem Barlaam quod praefatus Rex duos capsas jussit fieri, et auro extra [illegible] operari, et intrinsecus impleri ossibus mortuorum. Duos vero capsas alias jussit [illegible], et gemmis, et margaritis pretiosis impleri fecit, vocansque illos Principes, et magnates, qui illi erant indignati, eorum pauperibus exhibuerat reverentiam, et honorem, quae fuit ab eis quaeque capsa pretiosior esse judicaret: illi vero duas deauratas dijudicaverunt pretiosiores, reliquas vero viles. Post Rex fecit coram eis deauratas capsulas aperiri, atque foetor intollerabilis exhalavit, et addidit Rex. Tales igitur Principes, et Magnates, sicuti capsae istae sunt quidem extrinsecus splendidi, sed intrinsecus foetidi. Deinde capsas alias aperiri, et ecce odor indemirabilis exhalavit: quibus Rex: istae illis pauperibus [illegible], quos honorem [illegible], qui ex similibus vestimentis operiuntur, [illegible] tamen omni odore virtutum resplendent, quos Dominus Altissimus reverentur. Vos autem quae foris sunt attendistis, et quae intus sunt non consideratis. Magnus etiam Alexander autem [illegible] Pontificem [illegible] indutum Pontificalibus vestibus, descendit de equo, et eundem adoravit, et Pontificem veneratus est: et obstupuerunt Principes exercitus, et judicatum Regis mentem putaverunt: solus Parmenio quaesivit ab eo, cur sacerdotem gentis judaeae adorasset, et respondit, non hunc adoravi, sed Deum qui principatum sacerdotii gerit: quia vidi per somnium in Macedonia constitutus: ubi cum cogitarem Asiam obtinere jussit, ut considerem, quia ipse nostrum exercitum duceret, et Persarum mihi traderet imperium: Nunc autem primo vidi in hoc sacerdote ipsius effigiem, et quod mihi dixit verum considero [illegible] et hominem reverenciatus sum, et ingressus est urbem Alexander, et sequenter, et in templo sacrificavit Deo secundum sacerdotis [illegible]. Et eidem Alexandro [illegible] Darium persequenti mare Pamphilium apertum. Nec solum timor divinus Principibus est necessarius, imo etiam humanus, quia quanto gradus altior, tanto indigentia salvatoris maior necessitas imminentior, et casus gravior; quia alta per pondus multis indigent fulcimentis; et secundum portam [illegible] liber perflatur altissima venti; et alta cadunt, et colliduntur in se, et finaliter extra se, humilia vero interna jacent, et ne in hunc modum cadant.

cogitaret posset

Ut autem haec omnia exemplis evidentibus pateant, scitote quod in antiquis codicibus, et modernis non legimus Regem habuisse Regnum quod non timuerit ipsum Regem, nisi postquam, et ipse cessavit timere Dominum. David siquidem post Bethsabe adulterium, et Uriae homicidium adversarium sibi habuit proprium filium Absalonem: et Salomon post idolatrias, [illegible], et [illegible] sensit inimicos. [illegible] Reges [illegible] idolatras interfecit.

Domitianus quoque Imperator Romanus post discessum a timore Domini, a suis percussus interiit. Ergo in Regibus [illegible] vere timor Divinus

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ideo perdunt suos animos, Vassallos.

Ascendit ad secundum gradum Regiae nobilitatis, qui est cognitio dominae veritatis, et scitur, quod ipsa in nobis potissime cognoscitur per effectus, secundum n. Philosophum in principio Metaphys. quodcumque principium, et principia, quae conveniunt in eadem intentione: ipsum principium est caussa totius intentionis in omnibus principiatis, sicut patet in igne, et in omnibus calidis. Cumque veritas increata conveniat intentione veritatis, omnis veritas creata procedit a veritate increata, et similiter esse per participationem primae veritatis. Quaecumque sunt existunt in suo esse vera. Unde veritas est, qua verum quodcumque, quod est, constituit, existit, et custodit in suo proprissimo esse, et de natura veri est idem esse, quod est contra Dorah [?], et eodem modo esse nec alterari omnino. Sed Rex pilosa [?] convertitur de uno in aliud, diversatur, et variatur, alteratur; et alteratum, et numquam permanet in eodem, quod est ob verbum Philosophi dicentis: Quod veritas est in qua non cadit contradictio, diversitas, vel alteratio: quod n. alterat non permanet in veritate. Sunt autem ad hoc ostendendum exempla evidentia in natura: vegetabilia, et caetera entia dum sunt, vera sunt, postquam autem alterari, diversari, et commutari incipiunt, mentiuntur; et elementum quodlibet dum exuta substantiali forma, unum in aliud convertitur, et mentitur, quia non stat in se ipso: quod est in concavo coelorum, et stellarum veraces sunt; nisi quia equis distantiis, et per easdem semitas girando reflectunt in circulos suos, et uno eodemque modo semper manent invariabiles. Veritas laudabilis est, et benedictus Deus veritatis, et benedicti Reges agnoscentes, sequentes, et tenentes veritatem, et manentes illud in se ipsis loquentes eadem genti suae, non mentientes, nec dicerantes, nec transgredientes verba et promissa sua, amantes veritatem, et odientes mendacium: et hanc habere instruxit Aristoteles Alexandrum, quia sine hac Rex, nisi solo nomine tantum.

equis

Rex ergo ut Regnum habeat stabile, non credat verbis mendacibus, vel duplicibus, vel distortis, vel indiscrete, seu imprudenter prolatis: quod hoc non decet Principes sapientes, et veritatis altissimi amatores: immo si credat judicabitur Rex insipiens, et a veritate remotus, et non solum coram Deo, sed et coram hominibus reprehensibilis apparebit. Unde narrat Barlaam quod sagittarius quidam aviculam parvam nomine Philomenam capiens, cum eam vellet occidere, vox data est Philomenae, et ait, quid tibi proderit homo si me occideris? nec n. ventrem tuum de me implere valebis; sed si me dimittere velles, tibi consilia darem, quae si diligenter observares, magnas inde utilitates consequi posses: ille vero ad eius loquelam stupefactus promisit, quod eam dimitteret, si haec sibi consilia proferret: at illa inquit, Nunquam rem quae apprehendi non potest, apprehendere studeas. De re perdita, et irrecuperabili nunquam doleas: verbum credibile nunquam credas: haec tria custodi et bene tibi erit. Ille autem ut promiserat, eam dimisit. Philomena vero per aera volitans, dixit ei: Vae tibi homo, quam malum consilium habuisti; et quam magnum thesaurum hodie perdidisti: est n. in meis visceribus margarita, quae struthionis ovum sua vincit magnitudine: ille audiens valde contristatus est, quod eam dimisisset, et eam apprehendere conabatur dicens: veni in domum meam, et omnem tibi humanitatem exhibebo, et honorifice te dimittam. Cui Philomena nunc pro certo cognovi te fatuum esse, nam ex iis quae tibi dixi nullum profectum habuisti: quia et de perdita, irrecuperabili doles, et me tentasti capere, cum nequeas meo itinere pergere, et insuper margaritam grandem in meis visceribus esse credidisti, cum ego tota ad magnitudinem ovi struthionis non valeam pertingere. Sic quoque stulti Reges credunt verbis mendacibus, stulte, et imprudenter prolatis, et inveniuntur

tantum

cum

cum duplicibus, et mendacibus duplices, et mendaces. Et Rex mendax nec habuit, nec habet, nec habebit, nec habere potest vassallos, vel amicos fideles, et hoc patet in exemplo. Benadab Rex Syriae idolatra recedens a veritate Dei, per Azahelem servum suum vita privatur, et Sedechias Rex Iuda perjurus declinans a veritate Dei, postquam recessit a Nabuchodonosor, qui adjuraverat eum per Dominum, captus excaecatus est, et vinctus catenis ductus est in Babylonem, et ad propria accedamus: videte quid induxit Arabes in Hispaniam; nonne Vitiza Rex ipse quidem XV annis ante ingressum eorum relegavit a veritate sub poena capitum inhibuit genti ne obedirent Romano Pontifici; et in subversionem fidei orthodoxae praecepit multigamiam, et coegit [illegible] meram [?], et maculari [?] [illegible] sacerdotum, et obstantibus sanctis Patribus, cum [illegible] et haereticis mentiens veritatem. Toletanum, et Hispalensem movit sedes, et extendens manus ad non concessa perfecit Episcopos, et Praelatos. Sed quid accidit ei, magis arbitror esse silendum, et respirandum [?], quam dicendum. Ideo Rex observet, et teneat firmiter veritatem requiritur, ut in sermone Regis, nec superfluus, vel diminutio, vel distortio inveniatur, quia ex ore Regis super populum vita, et mors. Unde in Ecclesiastico [?]: [illegible] laudant Reges occidere, et occidunt: dixit remittere, remittunt: dixit percutere, percutiunt: dixit exterminare, exterminant: dixit aedificare, aedificant: dixit plantare, et plantant: quem vituperat, vituperatus est, et quem laudat, laudatus est, quia sermo illius est potestate plenus; quia sermo Regis ideo debet esse circumspectus, quo per ipsum stat, quia in ore ipsius vita, et mors. Et ob hoc docuit Aristoteles Alexandrum in quinto de ordinatione ingenii Regni, et dixit: expedit ut Rex non sit multorum verborum, nec loquator, nec narrator malorum, et promissit: Rex non ignorat de occultis malitiis hominum, nec velit [illegible], nec loquatur de his, quae dedit. Idem excludens Aristoteles, et elongans a Rege mendacium, subjunxit [illegible] eius, ex mendacio seminatur discordia, discordia, et ex discordia injuria, et ex injuria divisio, et ex divisione odium, et ex odio guerra, et ex guerra inimicitia, et ex inimicitia bellum, et ex bello est crudelitas, et destruit populationes, sive agregationes, vel societates humanas, et evertit, et destruit naturam, et quod est destructio naturae, et damnum omnium quae sunt in mundo. Post haec in eodem libro inducens Aristoteles veritatem in Rege laudavit eam, et dixit: Radix omnium laudabilium est veritas, et ex veritate timor Divinus, et ex timore Divino justitia et ex justitia societas, et ex societate largitas [?], et ex largitate solatium, et ex solatio amicitia, et ex amicitia defensamentum, nisi cum fuerit multum vere, quia si frequenter audiret eum homines ex assuetudine parvipendent eum, et post pauca dicit, quod non deceat, nec transgrediatur verbum suum, quod est hoc contemnens lex eius, et caveat a juramento nisi in iis, quae complere debuit omnino, etiam si oporteret subire mortem pro illo. Et o Domini, in opere lingua recurrite ad naturalia: lingua enim mentis est haustorium, et sagena. Et hic quomodo agit contra naturam, quia haurit quod non invenit, et proferre quod non habet, quod est contra naturam. Nunquid colligent de tribulis ficus, aut de spinis uvas? non est ignis infrigidare, nec alicuius quod non habet dare. Quo immentatur haustorium seu sagena cum dare nititur quod non habet. Quid loquitur Rex blasphemus: ipse nititur in se agere, dum culpam originis suae, ipse est veluti ramus contra radicem; fluvius contra fontem: motus contra motorem: opus contra opificem: securis elevata contra secantem: extinguens virtutem suam, et aliorum; inhonorans ea quae sunt, vituperans eorum caussas

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL

verum bonitatis infamiam dum damnat eorum sontes, et per hoc universa
sperat adesse. Sed non cedet cum sperat, quia decantat divina
eloquentia, pugnabit pro eo orbis terrarum contra huiusmodi Principes [illegible]

Siquidem Princeps est oblatrator, seu detractor, poenalis et crudelis, [illegible]
[illegible] vitam vasalli sui qui proximus suus est comedere non [illegible]
negando, vel tempore laedi tacendo, vel depravando bona illius, re-
velando, augmentando, et inveniendo malum eius, qui laudari posse non
audiat, nisi proximum, vel vasallum culpet, qui in commodo vasalli

incommodo

suum commodum auget: quod ipse [illegible] magis est contra naturam, quam
mors, nam si membra sensum hunc haberent, ut proximi membri valetudinem
adferre velint debilitati, et mutilatione totum necesse esset. Detractio autem est
respectu alterius gloriae minuendae mordax ad alterum delatio, id est accusatio.
Est ergo in Rege detractio, et caeteris pestis linguae, et radicale de malis,
nec de aliis, quod dicere non dicitur, ceteris detractationibus faciunt, et ipse hoc
instruxit Aristoteles Alexandrum, et dixit: Recede populo a tuis dis-
cendi verbis: quia populus quod potest ore, et potest facere, et cum aliquid dicat
de dominatum, debet per Prophetiam iudicia sua dicat facere. Caveat
Rex a dicto, ut cum ex facto: et videte hoc in exemplis: Propter
verbum quod dixit Roboam populo suo: Pater meus cecidit vos flagellis: ego
autem caedam scorpionibus, venit impletum verbum, et amisit Regnum patris
[illegible] dixit, audivit, quae est mentis pietas in Deum [illegible]
in filio Isai. Revertere Israel in tabernacula tua, nunc vide domum tuam David.
Et recesserunt ad invicem, et ergo levatus in deliciis haec blasphemavit, et
dixit, meus est fluvius, et ego feci memetipsum, deiectus, et deiectus a Regno
interiit. Et Nabuchodonosor Rex Babylonis post verbum superbiae eiectus
ab hominibus cum bestiis, et cum feris terrae fenum ut bos comedit, et rore
caeli corpus eius infectum est, donec capilli eius in similitudinem Aquilarum
crescerent, et ungues eius, quasi ungues avium, et ab eo regnum eius trans-
latum est. Iannes, et Mambres duo incantatores Aegyptii Moysi restite-
runt, et responsum cum [illegible], similiter et Simon, et [illegible]
[illegible] Principibus modo consimili detraxerunt, et responsum cum poena
publica susceperunt.

Attendite ulterius ad 3. gradum Regiae Serenitatis, quae
est amor divinae bonitatis et [illegible], quod ex ipsa sunt omnia tamquam ex per-
fecta bonitatis causa producta, et in ipsa subsistunt omnia tamquam in
omnipotentiae gradu custodita, et contenta, et ad ipsum tamquam ad suum
finem omnia convertuntur. Et ob hoc dicunt divina eloquentia, quod
ex ipso, et in ipso, et ad ipsum sunt omnia: bonitas enim est, ista non autem
[illegible] adesse, et ab ipsa tamquam a fontali principio esse, aut vivere differunt
in angelis, in coelis, in elementis, in caeteris creaturis, sed quae [illegible]
[illegible] expedire, et erga nos homines valde nimis apparet operatio be-
nignitatis eius. Non ne post oviculam centesimam errantem, et fugientem
[illegible], et super humeros [illegible], bonus sibi circa inimicos ponens [illegible]
suam [illegible] eum: solem suum oriri facit super bonos, et malos:
pluit et super iustos, et iniustos. O ineffabilis bonitas, sustines peccantes
[illegible] post effugientes, et adhuc distantes dummodo redeuntes respicis
et recipis, et diligis praesentia deprimis, non conqueraris, et bona munera
promittis, et ministras erga inimicos. Quis bonitatem non diligat [illegible]
O indicibilis, et inexcogitabilis bonitas, [illegible] omnia bona fiunt. Huius Regis
Altissimi bonitas in Adam, et in Eva [illegible] suis patuit evidenter; qui

postquam

qui postquam inimici Domini sui castrum sibi commissum voluntarie prodiderunt, in mo-
re inferiori, et memor sui bonitatis et clementiae, ipsos adhuc tenebat sua clementia
revocare dicens: Adam ubi es, quid facis Adam? quare fugis? vocat disceden-
tem, sequere fugientem, quia adhuc [illegible], et exspectas, si forte [illegible], et idem orans
facit, et blandimentum ab [illegible], et violenter [illegible], ac reddi revelle
si forte invitet, ut veniat. Heu, non est quemadmodum [illegible], quae caritatis [illegible]
[illegible] sit societati affectus: Ubi est Adam, ubi est? [illegible] vocem tuam
et abscondi me, abscondite ubi es. Quam longe es, et quam [illegible]; Quam longe
es ab illo, et quam prope illi. Suadens mihi, ut ipsum inveniam, et quaerit te,
ut ipsum quaeras, et dicas, Domine ubi es. Cuius quid facis, nam ipse perdidit
tamen quaerit, si perdidit, non tamen perdidit, quae videt, quem perdidit: non
enim quaereret nisi videret: hic autem quid Adam? ubi est? ipse perdidisti
[illegible] perdidisti nebulis, et videre desisti, ne regres: O infoelix Adam ubi est
recordatio tua, dure, indurate, et obdurate; non te emollire potuit tanta
benignitas, tanta flamma, tam ingens ardor dilectionis, ut recti ingredi, et
currere post eum: Tu vero quid facis? audivi, inquit, vocem tuam, et abscondi me;
quare? [illegible] quia fugis in veritatem, et amas pravitatem.
O abscondite, et non abscondite, non enim modicus et ipse non absconditus,
audisti vocem, et faciem non vidisti. Quare, qui absconditus est, hoc enim
lucratus es abscondendo te, ut non videres a quo videbaris, in fugis, et super
fugis, et non effugis, habitus fugis, quaesitus fugis, requisitus fugis, inficiaris
[illegible] quaesitus inveniris, inficiatus confiteris, compunctus condemnaris,
sed bonitate divina, et misericordia liberaris. Debent hanc bonitatem Reges
diligere, et ardentius voluerunt, qui in sublimitate eius copiosius susceperunt.
Inter ipsos namque qui boni sunt redundant bonitate naturae, fortunae, et
moris sani, et pulchri, agiles, et validi, et supra nutrimenta bona de-
ipsis premiis componentibus apti in dulci inferius, nutriti in croceis, ex
[illegible] diversitate bonitatum odorum, sonorum, colorum, et saporum,
et certe delectari suavitate tangibilium, auro, et argento, gemmis, lignis,
pannis, et armis, equis, et militibus, et elevati sunt super altitudinem
nubium, in celsitudinem coelorum, et certe formati in omnibus addiscere
voluerunt omnem curialitatem edocti, et universum instrumentum
necesse erit, nisi per eos quaeri, perfectionem omnem attingerant, et omnis
consummationis viderent finem. Quid retribuent igitur Domino pro omnibus quae re-
tribuit eis: inclinant bonitatem, ut bonitati Dei deserviant, quia bonis
eius omnibus superabundant: resplendeant bonitate divina, qua Reges,
quorum memoria in benedictione est, decorati fuerunt, amantes, et imi-
tantes eam. Et videte hoc in exemplis. Dissimulat bonus David quod ad
imitationem eius, qui amaro fuerunt animo, et oppressi ocasione pro
[illegible] fuit bonus et circa hostes persequentes se non sustinens occidi Saulem.
Propterea quod dixit Dominus de David. Inveni virum secundum cor meum. Et
Samuel pro abiicientibus se, et filios suos rogavit Dominum, et divinissimus
Moyses pro transgressoribus exoravit, ait enim, aut dimitte eis hanc
noxam, aut dele me de libro vitae. Et Aaron, tollens thuribulum, exstans
inter mortuos, et vivos oravit pro inimicis; et ex bonitate mandavit in lege
si videris asinum odientis te iacentem sub onere, non pertransibis,
sed sublevabis eum, et iterum reducto bovem. Sed omittimus propter
prolixitatem [illegible] Hispaniae transeuntes —

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

De Philosophorum Hispaniae pers-
picacitate VI. Tractatus

Post tractatum de Hispaniae fertilitate, liberalitate, strenuitate, et sanctitate disserendum est de Philosophorum Hispaniae subtili perspicacitate. Quemadmodum ipsa Hispaniam reddit commendabilem terrae nascentium copia, principum fortitudo, nobilium militia, et sanctorum testimonia, ita reddit ipsam commendabilem Philosophorum, Historiographorum, et Poetarum, et Doctorum discreta eloquentia. De Hispania siquidem fuit Aristoteles Philosophorum perfectio, et consummatio secundum plurimorum, et secundum Lucam Tudensem Episcopum in Chronicis suis [illegible] Artaxerxe dicto Assuero. Hic Platonis fuit discipulus, Alexandri Magni Doctor egregius, et in lingua graeca copiosissime auditus, in sententiis sermocionalibus fuit vix reperitur, potissime in Logica. Unde Beatus Isidorus in 2° libro Ethymologiarum dicit quod Aristoteles quando librum perhiermenias scribebat calamum in mente habebat; in Metaphisicalibus fuit altissimus, et profundissimus [illegible]; Veruntamen in Astrologia usque ad nonam sphaeram eius contuitus non ascendit, in naturalibus adeo fuit profundus, quod naturae [illegible] seu artifex esse videtur, de ipso multa scribuntur, et dicuntur mirabilia, quae omissa tamquam non authentica, et sicut de Hispania fuit Aristoteles Philosophorum princeps, et Averroes commentator eius eximius, et exemplum quod ipse posuit in commento super Physicis, istud plane fuit, et est Cordubensis. Hic convenit loquendo pro aliis Philosophis in omnibus libris naturalibus: mentem Aristotelis fuit acutus, et sanius perscrutatus. Videtur enim de creatione mundi aliquid praesentisse; ait enim super XI metaphisicae, eloquentes nostrae legis et gentis opinantur, quod est agens, qui agit creando ex nihilo, et nullum huius [illegible] agens viderunt hi, vel dixerunt, quod erant omnia entia sine medio, et quod actio illius agentis transit in uno instanti in actiones contrarias, et convenientes, et infinitas. Accedit ad Hispaniam decorandam Avicena Philosophus, qui praecipue Philosophis plures libros composuit, omnes scientias circulares, et perscrutantiales, et quadrimales, coelicas, et mundanas. Veruntamen, ut aliqui asseverant quatuor viginti Philosophi Cordubae congregati omnes libros illos composuerunt, et Avicenae cuiusdam Regis filio ascripserunt, ut ex hoc in maiori authoritate libri haberentur, et filii Regis nomen in maiori memoria, et reverentia haberetur. Martialis Valerius in primo libro Epigrammatum dicit sic: gaudent duos Senecas, unumque Lucanum facunda Corduba. Inter mortales praebeo nullus similis fuit istis, sicut in libro de naturalibus, et in aliis eorundem libris evidentissime declaratur. De altero eorum B. Hieronimus in lib. illustrium virorum dicit sic: Lucius Anneus Seneca Cordubensis Sotionis Stoici discipulus, et patruus Lucani Poetae, continentissimae vitae fuit. Quem non ponerem in cathalogo sanctorum nisi me illae Epistolae provocarent, quae leguntur a plurimis Pauli ad Senecam, et Senecae ad Paulum, in quibus, cum esset Neronis Magister, et illius temporis potentissimus, optare se dixit eius esse loci apud suos, cuius sit Paulus apud christianos. Hic autem biennio quam Petrus, et Paulus Martyrio coronarentur, a Nerone interfectus est. In Arte Magica, et Mathematica, et scientia Astrologiae Philosophi Hispani peritiores, et doctissimi extiterunt, sicut declarant libri, et Tabulae Toletanae. Ubi fere omnes libri philosophiae sunt translati de Arabico in latinum. Johannes igitur Hispalensis et alii quamplurimi Hispali, et Murcia in Astrologia peritissimi extiterunt. Veniam ad Historiographos, et inter alios de duobus facio mentionem, videlicet de Pompeio Trogo, et Paulo Orosio. De Pompeio Trogo sicut legitur in Chronicis Summorum Pontificum, et Imperatorum Pompeius Trogus natione Hispanus floruit

floruit tempore Antonini Pii: hic totius orbis historias a tempore Nini Regis Assiriorum usque ad Monarchiam Caesaris in nostro sermone deduxit, historiam per libros XLIV, quorum abreviatorem fecit Justinus eius discipulus: qui Justinus Philosophus Antonino Pio librum christianae Religionis compositum tradidit, et benignum eum christianis fecit. Hic Antoninus adeo pius fuit, ut nulli acerbus fuerit, quare eius hominis honorem, qui dicitur tale dixisse: Malo unum civem Scipionis [illegible] servare, quam mille hostes occidere. Quamquam Paulum Orosium reddant commendabilem dicta sua, cum B. Augustinus in libro de Origine animae ad Hieronimum non sublicat eius laudes, imo ipsum de ingenii subtilitate attollit antonomastice, et commendat. Tales de Isidoro seniori, et Isidoro juniori, et Beato Alphonso.

Siquidem Isidorus senior Gothorum historiae descriptor egregius usque ad quintum annum Principis Cintillae fuit seriem historiae prosequutus, et quarto anno Regni Cintilla nondum Suintilla, a quo [illegible] fuisse cum B. Isidorus in Hispalensi Ecclesia solemnia celebrasset, et populum sibi commissum coelestis [illegible] refecisset, se eorum orationibus commendavit, et [illegible] valedicens, obitum suum, quem prophetice noverat revelavit: obiit autem iiii Suintillae Principis anno sub Era DCLXXX. 2° Nonas Aprilis, et cum Beatus Isidorus descripsisset Gothorum originem usque ad quintum Regis Suintilla annum, Beatus Ildefonsus descripsit tempora Gothorum, Alanorum, Vandalorum, Suevorum a V. anno Suintillae usque ad octavum decimum Suintilae, et Idacius immemor qui a principio mundi incepit Chronica usque ad VIII Recesuindi annum [illegible] prosequutus est usque ad destructionem Hispaniae per Arabes ipse scripsit. Rodericus Archiepiscopus Toletanus et Lucas Tudensis Episcopus easdem historias fuerunt mirabiliter prosequuti usque ad tempora eorundem.

Accedunt nihilominus ad Hispaniam decorandam Poetae facundissimi, ex quibus fuit Lucanus ex Civitate Cordubae oriundus, juxta illud, Corduba me genuit, rapuit Nero, praelia dixi, quae gessere pares hinc socer, inde gener. Quam Civitatem cum Nero expugnasset Lucanum ipsum cum Seneca [illegible] quem postea habuisse Magistrum dicitur, secum Romam adduxit. Romae itaque Lucanus [illegible] et videns alios scriptores ad maximos honores vehi, tandem ipse animum suum ad scribendum applicavit; et assumpsit pro materia principali illud civile bellum Julii Caesaris, et Pompei; vocatus autem fuit Lucanus Marcus, et Anneus. Marcus pronomen est ad differentiam personarum. Anneus agnomen est [illegible], agnus graece, [illegible] latine. Refert enim Vetus Commentator quod cum natus esset Lucanus, supra eius verticem examen apum consedit: unde ab apibus agnominatus est agnus: vel dicitur alveo, quia pro aliis [illegible]. Lucanus dicitur quasi de luce poetis luxit, idest splenduit operibus, vel secundum vulgus Lucanus dicitur a quodam castro, quod est prope Cordubam, et ibi dicitur oriundus. Sed primus authenticus existat magis. Decorat nihilominus Hispaniam Martialis Valerius de Bilbili oriundus, qui XV libros Epigrammatum composuit [illegible] metro: ut ipse ait in prologo libri sui [illegible]. Similiter decorat Civitatem Emeritam hunc induxit Princianus pluries in maiori. Similiter Valerius Martialis in primo libro Epigrammatum Decianus, et Bilbili Licianus. Unde Valerius Martialis [illegible] ad Licinianum: Vir Celtiber non tacende gentibus nostraeque laus Hispaniae videbis altam Liciniane Bilbilin equis et armis nobilem &c. [illegible] Hispania omnimoda libertate, cum in agendis causis civilibus propriis utatur legibus, et Reges Hispaniae nulli subduntur imperio temporali.

De Triplici Strenuitate Regis respectu
sui, et Populi VII. Tractatus

Praescriptos quidem viros, et innumerabiles alios tantis laudum dignos Hispania generavit, et habeat Gothorum posteritas genuisse, quos merito debeat imitari: habet siquidem, ut dictum est, Apostolos, Martyres, et Confessores in sanctitate sanctissimos: Oculatos Doctores, inter doctos doctissimos: habet mundi agentes inter peritos

peritis-

habet milites strenuos intra murum militibus quia animositas capitis ideo debet
esse Princeps, qui fortibus, et sapientibus dominetur. Beatus, et gloriosus erit Princeps,
qui in populo suo huiusmodi habet, reget dummodo et ipse sapienter dominetur seu guber-
netur, et suorum consilio persuadeatur. Discant Principes praeclari sanguinis generosi
non minus sapienter, et clementer, quam in manu ratione Regna sibi subdita guber-
nare: tunc enim minis observatur cum magis ex aequitate, quam ex potestate in
regimine procedit subditorum, et ad tantum negotium tanquam Philosophus exer[illegible]
deberet Princeps animadvertere, quod sicuti strenui esse debent respectu Dei pertinentes
divinae potestatis, et cognitionem divinae veritatis, et amorem divinae bonitatis,
ita strenui debent esse respectu sui, et respectu populi super quo debent strenue vigilare

nimis

Prima vero strenuitas respectu sui esse debet conservatio cordis ab
appetitu honorum, et divitiarum, et deliciarum, et ratio huius est quia Rex qui nimios
honores appetit superbus, plus debito se extollit, laudat se, et simulat quod non habet.
Ab appetitu etiam divitiarum Rex conservare debet cor suum, ut prius intra avaritiae
cupiditates resideat, ne foris iniuste aliena surripiat. Ignis cupiditatis prius ex-
tinguatur in mente, ne fumus iniustae exactionis lacrymas educat agentem, ne
exterius incendatur, interius vero contegatur. Insuper appetitus carnis domestica-
ndus, ne eius effectus manifestetur in opere, emendetur cogitatio, ne perpe-
tretur fornicatio. Ne gulae vitia producant radices, eius in animo abscindan-
tur pluratque quod dicit Iulius. Refrenet Rex prius ipse libidines, et avaritias
coerceat, superbiam reprimat, et caetera talia vitia repellat, et tunc aliis
incipiet imperare. Talis Imperator laudatur, et talis hoc nomine dignus
putatur. A corde enim exeunt contraria, et idcirco eius conservatio est necessaria.

Nota.

Unde dicit Scriptura: omni custodia serva cor tuum, quoniam ex ipso
vita procedit, et mors, et extirpata radice arescunt rami, et exhausto fonte
cessabunt rivuli. Cum caloris causae sunt ignis, motus, et lux, cessantibus
causis cessabit effectus: negligite ista, o Domini, non cessabit opus, nam omnino cui
det appetitus nisi tollantur haec duo: non consequitur anima primo, nec homo
est homo, et propter hoc dixerunt sapientes, quod appetitus, et appetitus sequuntur
nec amplectuntur, differunt sicut homo vivus, et mortuus: imo sicut vivus
homo, et pictus: quoniam ista sunt quae separant hominem a perfectione sua naturali,
quae est mitis. Ratione cuius Abraham, Isaac, et Iacob, David, et Salomon, et
Prophetae incustodiendo cordis sui effecti sunt sancti, et in hoc vigilabat cor Salomonis
Unde dicebat: et si ego dormio cor meum vigilat, et in hoc erat sanctitas
David, propter quod dicebat, quoniam ego sanctus sum, et in hoc stabant Prophetae
Unde dicit quidam de illis: super custodiam meam sto vigilans totis noc-
tibus, et hoc fuit effectio Abraham, de qua dixit Deus, ambula coram me,
et esto perfectus. Secunda strenuitas Regis respectu sui est conservatio ser-
monis, quae consistit in hoc, ne in sermone eius superfluitas, vel dimi-
nutio, vel distortio inveniatur. Sermo vero superfluit cum exuberat vel ex-
cedit per inhonestatem vel inutilitatem, ut est sermo scurrilitatis, vaniloquii
seu multiloquii: sermo autem diminutus est, qui cadit a veritate per destructionem,
et conceptum, et impugnationem eius, ut est sermo mendacii, periurii, et
contentionis. Sermo distortus invenitur in vituperio, et in laude; in vituperio
autem Dei, proximi, imponendo ei culpam, vel imprecando ei poenam
ut est respectu Dei est sermo blasfemiae, et maledicti, ut est respectu proximi
est sermo detractionis, et contumeliae. In laude vero propria, vel aliena est
sermo iactantiae, et adulationis, de quibus in tractatu de cognitione divinae
veritatis satis superius est expressum.

Tertia vero

Tertia vero strenuitas Regis respectu sui est perfectio operis in nutritiva, et in
generativa, in habitu, et in gestu, respectu nutritivae. Rex strenuus est ut come-
dat ad necessitatem, sed ad utilitatem et ad superfluitatem, et propter hoc dicitur
de quo dicunt divina eloquia, quod beata terra, cuius Rex nobilis est, et cuius Principes
vescuntur in tempore suo ad refectionem scilicet non ad luxuriam et contrario dicitur
de Rege guloso. Vae tibi terra cuius Rex puer est, et cuius Principes mane come-
dunt, non ad refectionem sed ad luxuriam. Et ut Regem efficeret magis sobrium
adiecit: Noli Regibus dare vinum, quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas,
ne forte bibant, et obliviscantur iudiciorum, et mittent causas filiorum pauperum.
Vitaque quidem Principum sed tantum ebrietatem est contra naturam. Ignis enim
extinguitur ubi plus de pabulo sumitur, lichnus extinguitur cum eidem im-
moderate pinguedo quae pabulum eius est subministratur. In suis fructibus plu-
viae subeunt vegetabilia: temperatio autem interiit, quia excessus humoris arbores
abortare facit, unde in detestationem tanti criminis exclamaverunt sapientes.
O Gula quantum noces, denigras famam, extinguis naturam, rumpis amicitias,
post talia Loth commisit adulterium.

Gula prostravit filios Israel, et Olofernem decapitavit, et Herodes
in prandio erat, quando iuravit, et postea in discoactus [illegible] caput Ioannis Baptistae.
Et sicut visus in alis avium non sinit eas volare in coelum, ita et pinguedo
carnis, et ebrietas capitis non sinunt intellectum volare in Deum. Utique Rex
suo opere sit perfectus, requiritur ut non solum sit sobrius quantum ad nutritivam, sed etiam
quantum ad generationem. Unde Aristoteles scripsit Alexandro nobile
sed fornicationem, quae est natura porcorum, frangit enim corpus, debilitat cor,
minuit vitam, et masculum foeminae subiugat, et submittit. Et dixit sapiens
de his tribus, scilicet concupiscentiam, et praesertim intuitu, et ipsum et amplexum mu-
lierum, quod auferunt animae ultimam perfectionem. Corrumpunt gene-
rationem nativitatibus, et regimen familiarum, et destruunt leges spe-
culationis, et sanctitatis. Corrumpunt corpus, et inducunt mortem ante finem
naturalem, multiplicant angustias, et anxietates, et zelum, et inimicitias
et talia sibi, id est homini contraria. Cum enim homo sit animal sociale indigens
societate omnibus diebus vitae suae, et maxime in tempore necessitatis, ut senectutis
et animal senectutis et debilitatis corporis sui, ut subveniant sibi, et propter ea ne
perdat filios, consanguineos, et propinquos iure propinquitatis prohibita fuit fornicatio
cum soluta: quia in mutatione, et multiplicatione mulierum crescit concupiscentia
et ex hoc confunditur genus, et non suscipiuntur certi liberi, et ignorantur genealo-
giae, et parentela nescitur, et suscitantur rixae, et contentiones. Incestus
vero fuit prohibitus ne periret convictus necessarius; nam zelaret Pater uxorem
a filio, et fratre, et consanguineis, et mulier maritum a filia et consimilibus, et
periret necessitudo convictus. Nunc vero prohibitione legis antiquae moratur mu-
lier cum filio, vel fratre mariti sui: vir autem cum sorore, vel filia uxoris suae
vel matertera amica commoratur. Propterea verecundia naturalis est
coniungere radicem ramo, vel ramum radici, vel unum radici, et ramo: vel
duos ramos in uno, vel sibi ipsis. Incestus est consanguineorum vel consimilium
abusio. Causa vero prohibitionis adulterii ista est, quia non sciunt parentes
certi filii; et rixantur homines infinities plusquam super soluta, et in adulterio
manifesta est iniuria est contra actionis scilicet relationem initam a Domino, et esset
contra exemplum divinum in primae creatione qui coniunxit unam uni, et quod
sequatur et post commixtionem confusa hodie fere animalium omnium, in quibus
Pater ignorat prolem, vel filium, et perirent, et alia multa commoditates.
Adulterium est alieni thori violatio vel abusio. Vitium etiam sodomiticum
prohibitum est, quia non est secundum propagationem naturae; nec conditur

in proprio

in proprio et naturali cuneo, et amittitur semel in hoc, et infuriatur [illegible] contrarium: et multo magis abominabile est in natura, quanto magis contra naturam. Pro huiusmodi, et consimilibus conclusit Aristoteles Alexandro et dixit: Omnis Rector, qui punit, et tollit de medio transgressores, et caveat ipse sibi, quia primus qui [illegible] invenit omnium Rector est, ut caveat ab his pro quibus punit, [illegible] punit, et quod decet faciat, et observet in mandatis suis leges, et ostendat populo, quia ipse observat firmiter leges suas, et quod voluntates eius concordat cum facto. Exemplar in poenis transgressorum Sodomitorum in [illegible] Sodoma, in adulterio Regis David in [illegible] Amon, et in [illegible] mentitis, qui copulam cum mulieribus [illegible].

Quales autem Reges esse debeant in habitu, et ingressu scribit Aristoteles Alexandro dicens: induatur Rex honeste, et optimis indumentis, ut illis se [illegible] non solum a pauperibus panno aptius scissura, sed amictibus in utroque. Et incedendo componat, et ordinet membra sua, similiter cum sedet, aut loquitur.

Ascendite post hoc, o Domine ad [illegible] Regis, et circumspectiones Philosophicas respectu populi, et scitote quod justitia et misericordia Regi sunt necessariae. Ad [illegible] vero justitiae per suas leges debent regulari Reges, ut eorum exercitio alii regulentur; ne forte cum ipsi fuerint transgressores, eorum perniciosa exercitio fiant alii ad iniurias primores: quod minime decet Reges. Unde narrat Valerius lib. 6. quod Zaleucus edidit talem legem, quod quicumque in adulterio deprehenderetur, oculis orbaretur: cumque filius eius fuisset in adulterio deprehensus, et populus adolescenti vellet remittere poenam legis, vix Pater eorum precibus acquievit. Unde inter misericordem Patrem, et justum judicem tenens medium, primo sibi, deinde filio unum eruit oculum, usum utrique videndi tantummodo derelinquens. Idem etiam narrat de Charunda Tirio, quod ipse seditiosas conciones legem condiderat, ut si quis ad concionem accederet, deferret gladium necaretur. Cumque ipse idem a foris veniens, gladio cinctus concionem intraret, admonitus a quodam de solemnitate legis, se se proprio gladio interemit, culpam dissimulare nolens, ne error defenderetur, ne fraus aliqua justitiae fieret sine lege.

Idem narrat Augustinus lib. 6. de Civitate Dei, et Valerius lib. 6. quod Brutus Consul Romanorum filios suos a se [illegible], virgis caesos, et post ad palum ligatos securi percuti jussit, quia dominationem Tarquinii [illegible] expulsum reducere volebant, maluit filiis orbatus vivere, quam publicae justitiae deesse.

Pyrum Item narrat Fennes [illegible] in historia Romanorum quod medicus Regis qui Romam obsederat [illegible] ad Fabricium Romanorum Principem venit promittens se Pyrum occisurum veneno, si sibi aliquid polliceretur, quem Fabricius vinctum reduci ad Dominum suum jussit, Pyroque dici quid contra eius caput Medicus spopondisset; et ait Rex Pyrus admiratus cum dixisse fertur. Est ille Fabricius, qui difficilius ab honestate, quam Sol a suo cursu averti potest. Si igitur ignari legis divinae tales fuerunt in operibus justitiae amore Patriae, et cupiditate inanis gloriae, quales debent esse illuminati fide, ordinati charitate, certi spe gloriae pro Republica christiana in operibus divinae justitiae? Sed heu hodie, ut dicit Apostolus 3. ad [illegible] Philippenses. Omnes quae sua sunt quaerunt praeponentes bonum privatum bono Reipublicae. Unde narrat Valerius lib. 7.

lib. 7. quod Anacharsis telis aranearum leges subtiliter comparabat; nam sicut telae aranearum infirmiora retinent animalia, sicut muscas, validiora vero fortiora transire permittunt, ita et legibus humiles, et pauperes constringuntur, divites, et potentes minime astringuntur. Cum autem justitia dividatur in severitatem, et libertatem, exempla praedicta ad severitatem dicimus pertinere. Est autem severitas virtus debito supplicio coherens misericordiae.

Unde narrat Valerius lib. 6. quod quidam judex male judicasset, Rex [illegible] pellem eius detractam sellae judiciariae apponi, et in ea filium eius post illum judicantem sedere jussit; nova enim poena, ne quis postea corrumpi judex posset providit. Sic enim praecipit lex divina Deut. 16. judices, et magistros constitues in omnibus tribubus tuis, ut judicent populum justo judicio, nec in alteram partem declinent. Justitia vero secundum Aristotelem in lib. de [illegible] ordinatione Regis est habitus qui attribuit Deo, et hominibus, et dixit per justitiam [illegible] coelum in esse, et terra, et per illam populatus est mundus, et est imago rationis; et per illam Regnant Reges, et populi obediunt eis: et sequuntur corda timidorum, et alienantur ab odio, et ab invidia. Justitia quoque ut ait Bernardus in 4.º sermone de Adventu est virtus unicuique quod suum est tribuens scilicet superiori, et aequali, et inferiori. Superiori reddebatur obedientia et reverentia, aequali consilium, et auxilium, ut consilio erudiatur, ignorantia, et auxilio instructa adjuvetur. Inferiori debetur custodia et disciplina, ut scilicet non regnet in eo peccatum, ut fructus dignos poenitentiae faciant, quibus omnibus debet adjungi rectum iudicium. Quae vero significari possunt, scilicet viis columnis, quas supra ad domum aedificandam excidit Princeps. Hinc in antiqui omnia viderunt, et dixerunt videlicet quomodo utilitas est in justitia Regis, quam in fertilitate; et Rex justus est utilior, quam pluvia; et dixerunt quod Rex, et justitia sunt duo gemelli, quorum alterum sine altero impossibile est durare. Et justitia est quasi homo, qui appetit dare, et facere quod rectum est, et tollere injustum [illegible], et mittere quod justum est, et est quasi homo qui habet multas [illegible] bonas, et talis fit Rex judex absque odio, et rancore cum moderato libramine de terra malos palmites tollere, malas herbas eradicare, et malos surculos extirpare, et malas plantulas transplantare; fortius enim crescunt arbores cum superflua resecantur: et quod bonum est immunda efferre, sicut munda inferre, et sanies expurgat, ne caro viva per saniem corrumpatur. Verum unguento pietatis sunt omnia [illegible], quia instabile est Regnum quod non clementia firmat; et Beatus Hieronymus dicit quod nunquam vidit hominem pium male morte perire. Rex enim non solum est Dominus [illegible]: et ideo non solum debet punire, sed [illegible]: nemo enim sibi bene punit pedem suum, et vassallus pes Regis est. Reges apum absque aculeis sunt. Et apes habent aculeos semel tantum pungunt. Chirurgus quoque infirmum aliquando pungit, aliquando ungit, nec membrum omnino resecat, nisi iam cum [illegible] desperat. Rescindat igitur Rex clemens [illegible], non ex voluntate, sed ex necessitate, nec nimis properé, sed cum magno pondere, non ut carnifex, sed ut christianus: vox enim carnificis est, [illegible] mortem pecoris, vox Christi est, nolo mortem peccatoris. Vox carnificis est, si peccavit, si corrigat, nec speret Rex sibi [illegible] esse mites, quos in aliis [illegible] esse crudeles, horreat sententiam, et crudelitatem, et durabit Regnum eius: Hoc enim faciebat Antoninus Pius, quod dicta verba dixisse, malo ex adverso Scipionis unum civem servare, quam mille hostes occidere. Henricus similiter Imperator cum diceretur cur rebelles non occideret, respondebat, ut mihi possibile esse etiam mortuos ad vitam revocare. Moverent autem

debet, et inducere Reges inter alia, et prae aliis ad pietatem, quod omnes homines sumus, et quod etiam omnes mortales sumus. Unde legitur in vita S. Joannis Eleemosynarii; quod antiquitus postquam imperatores coronabantur, statim ad eos marmorarii veniebant dicentes: de quo metallo jubes imperator fieri monumentum tuum? Meditatio namque mortis est sicut frenum homines refrenans, ne per cupiditates, et libidines, et honorum, et malorum latitudines eluat, et discurrat. In cujus consideratione cum ad sepulturam Alexandri multi Philosophi convenissent, cum quidam teneret quod eidem fieret aurea sepultura, dixit Alexander: Aliquando ex auro fecit thesaurum, nunc autem facit aurum de Alexandro thesaurum. Alius vero [illegible] heri non sufficiebat Alexandro mundus, hodie duo, vel tres sufficiunt ei ulnae. Alius vero dixit heri Alexander populo imperabat, hodie populus imperat illi. Alius quoque dixit: Heri Alexander multos a morte potuit liberare, hodie ipse idem mortis jacula non potuit evitare. Alius inquit: Alexander heri ducebat exercitum, hodie ab exercitu traditur sepulturae. Alius dixit: Alexander heri terras premebat, hodie ipse idem premitur ab eadem. Alius [illegible]: Heri gentes Alexandrum timebant, hodie reputant eum vilem. Alius dixit: Heri Alexander amicos habuit, hodie omnes aequales habet. Si quis ista consideraret, nimirum modis se a crudelitatibus, et superbiis refrenaret. Unde Eccles. XXXVij. dr. Memento finis. Item: memorare novissima. Mortis autem meditatio quamquam sit repressiva regum superbiae, crudelitatis, et [illegible], tamen ipsa mortis meditatio ad virtutem prudentiae, quae futura debet sollicite providere, proprie dignoscitur pertinere, de qua inferius subscribetur.

quidem Alexander

Sed Clementiam, de qua superius aliquantum fuit dictum, cum agebatur de [illegible] patet Reges inducere, ac potentes consideratio vanitatis, et vanitatis miserabilis vitae hujus, de qua dicit versificator ille egregius in Alexandreide: quam fragilis gloria mundi, quam respectu fugitivus honor, quam inanis, magnus in exemplo est, cui non sufficerat orbis. Sufficit exciso defossa marmore terra; quinque pedum fabricata domus: qua nobile corpus exigua requievit humo. Et Idem aliquid: Vir bone, quid curas vitae, res perituras? nil profecturas quin damno futuras; nemo diu mansit incolumis, sed [illegible] transit: [illegible] atque levi in mundi gloria gaudet, qui fuit heri imus, ille erit ordine primus. Ideo sicut narrat Quintus Alius, quidam dixit Alexandro: Vide ne dum ad cacumen venire contendis, in ipso ramo decidas. Debet etiam Rex esse populo liberalis, et largus beneficia sua communicans quae expedit, et quantum expedit, sicut in Tractatu de Liberalitate Principum [illegible] fuit dictum; debet nihilominus pollere consilio, et prudentia sine qua [illegible] non poterit Regni pericula praevidere, et Regni periculis subvenire, ut quod perfectius sciat consulere indiget scientia grammaticali, quae est scientia [illegible], indiget scientia logicali, ut quam discernat inter verum, et falsum, ut ipse quidem non mentiatur de quibus novit, mentientem vero possit manifestare. Indiget Rhetorica per quam suadere possit populo suo, ut agat agenda, non agenda relinquat. Indiget Arithmetica, ut non decipiatur in numeris reddituum, et expensarum. Indiget Geometria propter mensuras aedificiorum in muris, turribus, et castellis, et ingeniis, et tormentis, ad capiendas urbes, ubi fuerint [illegible]. Indiget Musica propter alternas requiem post laborem. Indiget Astronomia, quae inter has Regibus utilior est: per ipsam namque secundum Philosophos providetur ante hyemes

hyemem in domibus, vestimentis, aliisque contra frigus, et pluvias, et ante aestatem [illegible] frigidis, et ante famem necessariis et in nobis metipsis si praescimus vitamus futura nociva si possumus, et si omnino non possumus, alleviamus, et si non vitamus, nec alleviamus, possumus Deum rogare, et hinc est quod Aristoteles theologice loquutus dicens Alexandro: prospicite seditiones, [illegible] nec moveant vos, sed stultos, qui debent quod effectus superiores non possunt scire, et si scirent, non possent mutare, quia superiora non possunt mutare. Sed ego dico vobis quod expedit homini scire futura, quia cum sciverit, rogabit [illegible] et petet misericordiam, et cavebit. Et certe necessaria est scientia Astronomiae, quia ut dicit B. Isidorus ad [illegible] Regem Gothorum, Sunt et vij Planetae in septimana, et vij dies, nec plures, nec pauciores. Sed divisiones horarum per dominia eorundem. Saturnus quidem dominatur prima hora Sabbathi, et ex hoc patet, quare d. dies sabbati [illegible] talis planetae, et sic est de aliis diebus septimanae, qui habent denominationem a dominio talis planetae, in prima hora diei illius, et hoc sicut contingit videre supponamus, quod dies habet XXIV horas, die Sabbati hora prima dominabitur Saturnus. Igitur octava adhuc hora sibi dominabitur: quod patet computando Planetas descriptos in circumferentia circuli infra positi, et horas diei similiter computando. Iterum XXij hora dominabitur, quod patet computanti Planetas, et horas: igitur vigesima quarta hora dominabitur Mars. Igitur hora prima diei Dominicae dominabitur Sol: [illegible] idem patet, quod Luna dominabitur prima hora diei Lunae, et [illegible] diei Martis, et sic de aliis Planetis, et diebus septimanae intelligas.

Mensis.

Est autem [illegible], secundum motum lunae, etiam annus peragitur [illegible] Sol stabilimus hunc circulum nostris fecit relatione Sol [illegible] putandum et eadem excrescente superest, et certe Bisextus. Non nascuntur bruta, nec moventur ad generandum, nisi tempore motus horum, nec etiam fructificant, nec maturescunt [illegible] finem [illegible] coelorum, quae vobis ad vitam necessaria sunt. Rex autem inde [illegible] est inter coelum, et terram, ut sciat superiora, et inferiora, et illos regulet ista [illegible] fuit Magister, cum dixit David:

Vide, et fac, ut vidisti in exemplari monte superiori, et juxta hoc loquutus fuit David Salomoni filio suo: Salomon fili mi scito Deum Patris tui, ut ambules in viis creationum ejus, et intelligas universa quae facis. Prudentia Principibus necessaria est, ait Vegetius in libro de re militari, Nullus inquit, est, quem oportet, vel meliora scire, vel plura, quam Principem, cujus doctrina debet omnibus prodesse subditis. Nemo n. [illegible] eligit in Ducem, cognoscant esse prudentem, [illegible] Sapientes. Ita vero fecerunt [illegible] gentiles esse victores, scilicet scientia et exercitatio, et [illegible] quae [illegible] Respublicae impendebant, ut [illegible] lib. 6. Tunc n. ait Plato beatas urbes terrarum fore, cum vel sapientes regere, vel Reges sapere coepissent. Unde [illegible] dicebant quondam [illegible] sapientes Regnum [illegible]. Ex quo [illegible] in Principibus, seu in Principibus [illegible] litterarum, armata militia [illegible] et [illegible] Principatus quasi [illegible] radix: nec mirum, cum sine sapientia stare non valeat Principatus: ait n. [illegible] Rex [illegible] regnant, [illegible] Romanorum hortatus est Regem Francorum, ut filios suos liberalibus disciplinis instrui faceret, dicens, quod Rex illitteratus est quasi asinus coronatus

praeclara

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL

quae ex Philosophia recitat, et ideo antiqui Principes habebant Magistros Philosophos; sicut Traianus habuit Plutarchum, et Nero Senecam, et Alexander Aristotelem. nato enim Alexandro scripsit Philippus Rex pater eius Epistolam. Philippus Aristoteli salutem dicit. Filium mihi genitum scito, quo quidem Diis habeo gratias, non tam quia natus est, quam pro eo quod eum nasci contigit temporibus vitae tuae. Spero enim fore, ut educatus, eruditusque a te dignus existat, et nobis. Rex enim sapiens est populi stabilimentum, ut 6. Sapientiae continetur, et idem sic dicitur: Tyranni in sedibus, et sceptris o Reges populi diligite sapientiam, et 5. Eccles. consilia continentur. Propter quod antiqui Reges cum vacabant a praeliis, litterarum studiis intendebant. Item prudentia necessaria est Principibus, et Praelatis, quia tunc est laudabilis, cum est regiminis ordinati. Secundum quem omnis efficitur Potentatus. Unde narrat in morali dogmate Philosophorum, quod cum Xerxes Rex Medorum indiceret bellum Graecis, tantum exercitum secum duxit, quod vulgariter dicebatur angustum esse mare classibus, castra militibus, campestria explicandis copiis equestribus, et vix coelum patere sagittis. Tunc elato Regi sapiens quidam dixit, multitudo ista tibi metuenda est, quae durare non potest, et contigit, quod Demaratus dixit: nam illa causa grandis exercitus, ob defectum prudentiae, et regiminis, fuit victus a paucis prudenter ordinatis.

De hoc eodem Rege narrat Vegetius lib. 4. quod cum esset victus a contrariis Lacedaemonibus, se dicebat esse deceptum in hoc quod multos homines haberet. Vos autem disciplinae tenaces ullo modo. multi quoque possunt sine prudentia regiminis multitudo. Facile quidem est multos inordinatos in manus concludi paucorum si pauci fuerint ordinati. Prudentia vero secundum Tullium lib. 2. Rhetoricae est bonorum, malorumque scientia: cuius partes sunt tres: Memoria, per quam repetit ea, quae fuerunt. Intellectus per quem animus conspicit ea quae sunt. Providentia, per quam ventura aliquid quod futurum sit. Haec omnia viguerunt in Magnatibus per antiquos, et ita omnibus esse debet. Debet enim esse memoria sed propter conditionem et dimensibilitatis, ut ex potentia non efferatur animus superbus, nec contra Deum, sed fugam meditetur sui ipsius conditionis, et ad hanc memoriam inducendam, et conservandam studebant antiqui prout narrat Augustinus, et Hieronymus in parte in Epistola ex 17. quod victoribus ducentibus Romam post subiugationem Regionum fiebat triplex honor. Primus erat quod victorem obviabat populus cum laetitia. Secundus, quod omnes captivi sequebantur currum eius ligati manibus retro. Tertius honor quod ipse victor indutus tunica Iovis sedebat in curru, quem trahebant 4. equi albi, et ducebantur usque ad Capitolium secundum illud Ovidii: Quatuor in niveis aureus ibis equis. Ne tamen tantis honoribus obliviscerentur sui, nisi plurimam molestiam oportebat illum victorem sustinere illa die. Primum erat, quia ponebatur cum eo in curru quidam servilis conditionis, ut daretur spes cuilibet quamvis vilis conditionis perveniendi ad talem honorem si probitas mereretur. Secundum erat quod ille servus eum colaphizabat, ne nimis superbiret, et dicebat ei, notos seauton, idest nosce teipsum, et noli superbire de tanto ipso tantum honore, respice post te hominem esse memento. Tertium erat quod in illa die licebat cuilibet dicere in personam triumphantis quaecumque vellet: poterat enim dicere quilibet omnia opprobria ipsi victori impune. Unde Iulio Caesari revertenti post multas victorias fuerunt multa scommata dicta, ultione sequente.

Prudentia quoque Regibus necessaria est, quae est potestas versandi cogitationes suas ad inveniendum finem nobilem, ut sciat ea, quae necessaria, et decora sunt homini in suae venustatis vita, ut se, et alios servet, ne opinionem suam, et eorum quae ut proximantur, sunt per ipsum corrumpat gaudium, vel moeror, hoc est tristitia, vel voluptas, et ad hoc oportet ut descendat, et inquirat cum delatum fuerit sibi aliquid de populo, et ut dicat, sicut dixit Dominus: super peccata Sodomae descendam, et videbo, ut sciam quid actum sit. Ergo sciat Rex, et cum sciverit non procedat in actum nisi consiliatione praemissa, et consiliamur, ut dicit Philosophus primus in contingentibus ab homine operabilibus, singularibus, possibilibus, necessariis, frequentibus magnis, et ad finem, inspectis. Ut in esse mundi, et antiquitate eius, et utrum diametrum constat lati: non consiliamur nec in his quae a motu fiunt ex proportionibus mediantibus, ut fortuna, ut inventione thesauri, nec de nimis remotis, ut qualiter vivant, qui nimis distant a nobis. Consiliamur etiam de his quae multotiens accidunt gravibus, in quibus non confidimus nobismetipsis, non de fine sed de his, quae ad finem per quod, et qualiter habeantur fines, et si plures sint, per quem facilius, et melius veniatur ad finem. Discernat ergo Rex in quibus consiliandum est, ne detineat in his, quae consiliatione non egent, et in quibus consiliandum est non praetermittat, ut dicitur quod dicit sermo Divinus, omnia faciat cum consilio, et post factum non poenitebit. Et dixit Aristoteles Alexandro nil faciat nisi prius deliberet cum consiliariis vestris, et dixerunt antiqui: cuncta cum consilio agere initium est sapientiae. Et legitur in libro de vita Persarum, quod consiliarius quidam consuluit Regi suo, et dixit, non consulatis consiliarios vestros nisi sigillatim, ut unusquisque eorum det alius, et erit factum vestrum secretius, et securius, et quilibet erit fidelior, et alii non invidebit, et dixerant Gentiles, sicut maris aqua, et fluminis venti intumescunt, sic cor Regis ex consiliis multis; et instructus fuit Rex Persarum: perquirite consilium vestrorum in factis vestris, quoniam eorum consilium si bonum erit, si malum: si malum dimittatis, si bonum confirmabit vestrum, vel meliorabit. Et convincitur ex verbis eius, quod diligitur consilium Regis sint assistentes, et familiares sint tanti discreti consiliarii: electi, notarii, collectores, fideles, et nuntii fideles. Cum enim homo ex anima, et corpore sit compactus ratione animae Reges debent consulere sacerdotes, qui de occultis habent secundum legalia iudicare. Conveniant autem Rex, populus, et Sacerdotes in unitate Legis, et in agendis, et credendis, Rex consulat Sacerdotem, quia ipse est lux in his, quae ad Deum, et Solicitus, et norma, in his, quae ad populum, et honoret eum, ut patrem, audiat, ut Magistrum, timeat, ut iudicem correctorem suum, et populi. Diligat ut conservatorem totius felicitatis, quia omnium in uno corpore, et perseverant in unitate illa Rex, Clerus, Barones, et milites, et in fine totius illius populus. Et hoc doctores perutile est, ut Rex numquam consulat Clericos, et Laicos simul, nec sciant isti de illis, nec illi de istis, nisi post concordiam utrorumque.

De Litterarum Hispaniae nominibus immutatis VIII. Tractatus, et primo de locis Regni Legionis.

Post Tractatum de Philosophis et Doctoribus Hispaniae perspicuitate sequitur septimus tractatus de Civitatum, et oppidorum Hispaniae nominibus immutatis.

exercitum

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

Hispalis aliq[uan]d[o] Julia Romula fuit dicta, ipsam Julius Caesar fecit aedificari, principantibus in Hispania Perez, et Afranio. Postea Hispalis ab Hispalo Rege Hisp[ani]ae fuit dicta, sicut B. Isidorus, et Lucas Tudensis Episcopus in suis Chronicis asseruerunt. Idemque Isidorus in XV. lib. Ethymologiarum de authoribus urbium conditarum, dicit sic: Hispalim Caesar Julius condidit, et hanc ex suo, et Romanae Urbis vocabulo Juliam Romulam appellavit. Hispalis etiam secundum ipsum à situ nomen accepit, eo quod in solo palustri suffixis in profundo palis locata sit, ne ferserneret propter lubricum et instabile fundam[ent]um.

Legio fuit Flos primitus appellata. Mercurius namque, qui et tamen Egiptus descendens in Hispaniam, hanc condidit urbem. Sed notandum quod Primus Mercurius fuit Hermes. Secundus, qui invenit stringuas, et Florem condidit, fuit Trimegistus Philosophus. Tertius Mercurius fuit junior, et in studiis multis clarus. Postmodum fuit Flos, Legio appellata. Trajanus namque imperator natione Hispanus contra occidentem per Romanum Imperium ordinavit quatuordecim millium legiones, ut civitates in arduis locis positas destruerent, et in plano eas conderent, ne contra Romanum imperium rebellarent. Ex quibus duae venerunt in Hispaniam, et civitates Plaliam, et Florem destruentes, non longe ab ipso Flore urbem condiderunt, quam Legio vocaverunt: incepit haec Urbs a Nerva, et Trajano perfectam. Et notandum quod Legio continet sex millia, sexcentos LXVI. milites. Trajanus nominis fecit in Hispania Pontem, qui dicitur Alcantara super flumen Tagum, et quondam Sahin signa Stinsigne nomini sui. Legio vero civitas postmodum a Leovigild Rege Gothorum loco extitit appellata. Rom[anor]um quidem milites apud Legionem bello extinxit, et ipsam eorum Urbem coepit, quam ex suo nom[in]e Leonem nominavit. Et hoc e apud nos modernos ult[imu]m et proprium nomen eius. Quae autem Patria, vel quae Civitas tam nobilem virum genuit, sicut fuit Beatiss[imu]s Marcellus Centurio, q[ui] ips[ius] apud proprio fuit sanguine rubricatus, et martyrio consecratus. Beatissimus vir praefatus ex Beatissima conjuge sua Nona XII Centuriones filios propagavit, et Christi martyrio dedicavit. Sunt autem haec nom[in]a filiorum: Claudius, Lupercius, Victoricus, Facundus, Primitivus, Emeterius, Celidonius, Servandus, Germanus, Faustus, Januarius, et Martialis. = Haec Civitas fuit caput Regni Suevorum, qui in Gallicia regnaverunt. Taurum fuit Campus Gothicus nominatus: nunc autem Campi Gothici nominatur qui ab Estola, Carrione, Pisorica, et Dorio fluminibus includuntur. Badajoz, Pacta fuit antiquitus nominata. Castrum Baraph Meriana Asturica ramia. Benavente malgrat. Sanctus Jacobus Compostella Juda Calcedonia fuit dicta. Emeritam Civitatem secundum Isidorum XV. Ethymologiarum lib. 2. Caesar Augustus aedificavit postquam Lusitaniam, et quasdam Occeani Insulas coepit, dans ei nomen ab eo, quod ibi milites veteranos continuisset: nam emeriti dicuntur ab eo exercitio militiae absoluti. Emeritensis autem Archiepiscopatus ad Compostellam Ecclesiam est translatus. Ovetum Civitas in Asturiis ab Ove flumine, et Veto, vetus secundum antiquos Historiographos nomen sumpsit, eo quod ibi flagia vetebantur: etenim in monte illo, ubi constructa est Civitas Ovetensis, Principes et Potentes just[iti]am exercebant. Item, quia mons ille, in quo est, erat inter duo flumina quae Ove, ac Deve communiter vocabantur Ovetum est ipsa Civitas appellata. Modo Tangus Calabria fuit dicta. Xarek Sucus. Haec est forsitan Xarek Badajoz

De Locis Castellae.

Castella quondam Bardulia fuit dicta. Toletum Serek tolu fuit antiquitus nominata. Urbs est populosa prae aliis Urbibus Hispaniae. Urbs nihilominus copiosa. Temporibus vero Consulum Romanorum Africa, et Hispania à Scipione destructis, Tholemon, et Brutus duo Consules condiderunt Toletum C.L.VII annis antequam Julius Caesar regnare coepisset, et temp[or]e Tholomei Evergetis Regis Aegypti: secundum aliquos; Jonathas erat dux, et Pontifex Judaeorum; et a Tholomeo duae syllabae sumptae, et a Bruto ult[im]a syllaba sumpta, per earundem syllabarum copulam fit Toletum. In hanc Civitatem Toletanam Gothi Curiam mutaverunt, quae apud Hispalim esse consueverat. Hispalis equidem a Vandalis, et Silinguis Urbs Regia dicebatur. Gothi autem mutaverunt generalia in Toletum. Haec civitas Regia per Judaeos fuit amissa temp[or]e Roderici Regis: nam dum Christiani in die Ramis palmarum ad Ecclesiam S[anc]tae Leocadiae extra urbem Regiam obviaventes tantae solemnitati, et ad audiendum verbum D[omi]ni convenissent, Judaei, qui proditionis signum dederant Sarracenis, Christianis claudentes portas, aperuerunt, et ideo Christiani, et Toletanus populus inermis inventus extra urbem gladio est deletus. In hac Urbe LXX millia Judaeorum tributum solventium absque pueris, et mulieribus, et pauperibus, nostris temporibus sunt inventa, Christianorum, et Sarracenorum est innumera multitudo. Pelagius D. Epus Ovetensis in Chronicis suis dicit quod ab exordio mundi usque ad aedificat[ion]em Urbis Toletanae fluxerunt anni q[uinque] millia septingenti, septuaginta tres. = Darius quippe, qui, et Nothus, cum regnasset Romae annis XIX in 2 anno Regni sui misit in Hisp[ania]m duos Proconsules: Tholemonem, videlicet, atque Brutum, ut ibidem aedificarent potentiss[im]as Civitates, qui venientes ad Tagum fluvium in quodam promontorio Civitatem aedificare coeperunt, et in septem annis consummaverunt; quo facto Dario dicto Notho significarunt quo nom[in]e Civitas vocaretur, qui rescripsit eis, quod ipsi Consules sumerent literas de nomine Tholemonis. h. pro literis computando: de nomine vero Bruti tres ultimas, quibus junctis Tholetum Civitas vocaretur: quod et factum est: quilibet eligat quod credat: Hoc autem certum est, quod, Thole, junctum efficit Tholetum.

Saguntum, vel Saguntum Civitatem Graeci profecti ex insula Jacyntho in Hispania condiderunt secundum Isidorum XX libro Ethymologiarum. Hanc Anibal impetuose postmodum delevit. Saguntus vero ipsa est Medina Coelum, sicut civitas secura juxta Saguntum videlicet Isidorus in eodem. De hac Civitate loquitur Augustinus 3. lib. de Civitate Dei VII cap. ita dicens. Saguntini cum essent Romanorum fideles amici, Annibali obsidenti fortiter restiterunt, si forte Romani eis interim subvenirent. Sed Annibal eos tandiu oppugnationibus lacessivit, ut cogerentur libros vetitos acceptare. Unde Saguntini ne capti in manus hostium pervenirent ingentem rogum publice construxerunt, in quem

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

in quem ardentem ferro etiam trucidatus, omnes sese, suosque interfecerunt. Et XV. cap. eiusdem libri dicit Augustinus, quod Annibale ab Hispania surgente Pyrineos montes superavit, et Alpes dirupit, Italos, et Romanos oppressit, et tantas strages exercuit in Romanis, quod tres modios annulorum aureorum missit Carthaginem in signum maximae victoriae. Sic Beatissimus Augustinus innuit, quod si tantas strages exercuerat in Nobilibus, qui tunc annulos tantummodo deferebant, quantas exercuisset in popularibus, et in aliis, qui nobilitate annulorum, seu privilegio non gaudebant.

Segoviam Civitatem Hispan, qui fuit primus Rex in Hispania post Herculem aedificavit, ut in Coronicis continetur: et quia iuxta iugum Dori in loco sabiosto promonterio quasi Cobia dicitur exstitit firmata, ideo Secobia est vocata, quasi secus Cobia situata, ubi aqueductum construxit, qui miro opere Civitati aquas inventionibus, et iniectionibus famulatur. Hispan vero quam Hercules genti praefecerat Hispanos dissipatas Hispanias reparavit, et opera fortissima prudenter extruxit, quarum aliqua adhuc extant; Turres scilicet in Plaza Galleciae secundum aliquos, et ingradibus, quas hodierna tempora admirantur. Sed in Coronicis Luca Tudensis Episcopi dicitur, quod Julius Caesar Turres in Pharo Galleciae aedificavit.

Hispan Hispalim urbem famosissimam aedificavit, quam ex suo nomine Hispalim nominavit, et in ea Regni solium confirmavit, et ab ipso secundum ipsos Hispania nomen traxit. Alibi vero legitur quod Hercules locum praedictum aedificavit, erexit Julius Caesar. Sed ad dissolvendum contrarietates huiusmodi et instantias, quod potuit esse quod Hercules prius aedificavit Hispalim, et alia castra multa, Hispan vero qui fuit primus Rex post Herculem inchoata confirmavit, Julius vero Caesar ipsa postmodum destructa refecit, et reparavit. —

Burgos aedificavit Comes Didacus dictus Porcella, quam quia ex Burgellis plurimis adunaverat, Burgos statuit nominari sub Era nonagentesima XXI. Sed iter sancti Jacobi, quod peregrini insultus Arabum per Alavam, et Asturiarum dumeta frequentabant ab Anagaro per Biruescam, et Amayam, et mutavit, et ordinavit iter per Confinia Carrionis, donec Legionem, et Astoricam veniatur: hoc contingit tempore Regis Sancii dicti maioris, qui sororem Infantis Garsiae maiorem duxerit in uxorem. Septempublicam quidam dicunt mundam fuisse antiquitus appellatam: quae postmodum a septem publicis mulieribus, quae eam primitus habitarunt, Septempublica fuit dicta. Sidonia ipsa et Sodoma fuit dicta, quae modo Xeres Sidoniam appellatur. Granata fuit Alberri vocata. Betica, Astigis. Cabra, Gabro: Calatrava, Oreto. Giemnium, Mentesa. Gidiel, Oca. Almaria, Urgi. Berga, Glui. Guadalfaiara, Complutum. Alcala Complutum alii vocabant. Talabera, Elvora fuit dicta: est nihilominus Civitas in Portugallia, quae Elvora nuncupatur: Madrid, vel Madride Ursaria fuit dicta. Istud Madritum, ut fertur cum urso fuit fugere accepta, dicunt in prelio Ubetensi. Sanctus Facundus fuit antiquitus Sancto Domingo appellatus.

Portugallia a portu, et Gaja quidam denominatam dixerunt, sed Portugalliam a portu Gallia verius affirmamus. Similiter quidam Ethimologizantes, dicunt Galleciam a Gaja, et Sega flumine denominari. Sed verius Gallecia, quod parva Gallia, vel a Gala quod est Lac, vel a Galathis secundum Isidorum, et Hugucium, et alios Historiographos fuit dicta, hoc autem Ingenuus melius sub...

O Lixbona, vel Ulixbona Civitas est in Hispania ab Ulisse condita, et vocata secundum Isidorum XV. libro Ethymologiarum; qui locus sicut historiographi dicunt coelum, et terra, et mare distinguitur a terris: hoc autem contingit tempore Gedeonis cum Ulisses in Hispaniam navigio venit. Urbs est nunc Regia, et ibidem corpus Beati Vincentii Martyris requiescit —

Munda Civitas immensa caede bovum cruentata oppugnante Caesare vix est capta. Quae fuerit Munda Civitas ignoratur: ab antiquis tamen dicitur esse Conimbria, quae a Mondego flumine dicta Munda, postea a Caesare Conimbria fuit dicta, eo quod in acri pugna Civitatis Caesari conniverunt. Unde ad Conniventiam Conimbria nomen habet, et Mondegus dicitur, quod mundum agens. Alii relationibus inhaerentes dicunt Mundum eum fluvium, quem nunc dicimus Duracionem, et Septempublicam esse Mundam, quae postmodum a septem publicis mulieribus, quae eam primitus habitarunt, Septempublica fuit dicta. Lector eligat quod credat. Agitania quondam Lusitania vocabatur. Unde et Agitaniensis, seu Agitamensis Gardiensis Episcopus ab aliquibus nunc vocatur —

De Locis Aragoniae

Aragonia Provincia est in Hispania, vinearum, et frugum foecunda, fontibus, et fluminibus irrigua, ab Aragotis quondam occupata, a quibus Regio usque hodie nuncupatur: nam Gothorum gens alii in illa Provincia habitabat. Unde in Aragonia, quae Aragothonia est vocata, ut dicit Isidorus, quam perfluit Hyberius fluvius, cuius Metropolis appellatur. | quibus

Tarraconam in Hispania Scipiones construxerunt, ideo caput est vocata Tarraconensis Provinciae secundum Isidorum XV. libro Ethymologiarum Caesaraugusta Tarraconensis Hispaniae oppidum, a Caesare Augusto extructum, et nominatum loci amoenitate, et delitiis praestantius Civitatibus Hispaniae cunctis, atque illustrius, florens sanctorum Martyrum sepulturis secundum Isidorum in eodem. Xatiua Setabis fuit dicta —

Carthago vero duplex est, Cosmarina, quae vocatur Espartaria, et est in Hispania: alia vero vocatur magna, et est in Africa, quae per Scipionem Africanum devastata. De Carthagine vero Spartaria quae est in Hispania dicit Isidorus in XV. libro Ethymologiarum, quod Afri sub Ambule maritima Hispaniae occupantes Carthaginem Spartariam construxerunt, quae modo a Romanis capta, et Colonia facta nomen etiam Provinciae dedit. Post autem a Gothis subversa, atque in desolationem redacta est. In Chronicis vero Gothicis legimus, quod Carthago Cosmarina quae Spartaria nuncupatur tempore Amasis est condita Rege, in de quam Gundericus Rex diruit, et destruxit. Hanc etiam Scipio Africanus deleta Maiori Carthagine vastatione scilicet dissipavit. Haec autem Carthago fuit antiquitus Civitas Regia Principalis, et etiam caput Regni, sed postea a Vandalis fuit eversa Gothorum tempore dignitas ad Toletanam Ecclesiam est translata, et adhuc hodie Carthaginensis dicitur Provincia. | Hambule

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

:Mortuoque Gunderico remanserunt in Hispania tria Regna: in Carthaginensi, et Lusitania Alanorum, qui ad mansiones suas post Regem Gathoe redierunt. Secundum Regnum fuit in Gallecia Suevorum. Tertium in Bethica Silingorum, quae Regio à Silinguis Vandalis adhuc hodie Vandalia nuncupatur. quam Andaluciam corrupto vocabulo vulgariter appellamus. De Carthagine vero magna, et alijs civitatibus totius mundi, et Provincijs sufficienter dictum est in libro nostro de Historia naturali, et in libro Quinti decimi, Armarium Scripturarum. In hoc autem libro, sensibile non intendimus nisi aliquibus Civitatibus, et Oppidis Hispaniae usque Narbonam pertractare: eo quod Narbonensis Provincia ad dominium Hispaniae fuit ex antiquo et etiam certo ni ... dignoscitur pertinere. Notandum autem quod Gerion Princeps Hispaniae tria Regna dicitur habuisse, videlicet Lusitaniam, Bethicam, et Galleciam, ut est dictum. Contra hunc Gerionem pugnavit Hercules, et ipsum privavit vita, patrimonio, et armentis, sicut tangit Virgilius in VI libro Aeneidos. Et Ovidius in libro Heroidum: postquam vero Hercules obtinuit partes illas Hispaniae, quae tunc Hesperia vocabatur, populis qui secum à Gallicia venerant, eas tandem tradidit habitandas. Gallecia ergo à Galatis dicta. Quae Provincia Hispaniae secundum aliquos appellatur: alij vero simpliciter dicunt à Gala, quod est Lac, sortiri nomen, eo quod generat homines Lacteos in albos. Alij vero dicunt Galleciam nomen est diminutivum à Gallia. Unde Gallitia dicitur, quasi parva Gallia. Similiter Galitius, quasi parvus Gallus: et haec duo nomina scilicet Gallicia, et Gallitius per c, non per t scripta reperiuntur in voluminibus per antiquis, et ita scribit Augustinus. Unde Martialis Valerius in libro 10. Epigrammatis dicit: Accipe Gallicij quidquid fecit Apurianus. Capta vero parte illa Hispaniae, quae nunc Gallecia nuncupatur processit Hercules in eam partem, quae modo Lusitania nominatur prope flumina, et post victoriam habitam instituit ibi ludos. Unde à Lusu, et Ana fluminis Provinciam illam Lusitaniam appellavit, ut alibi fuit dictum, sed reperitur, ut ordinabilius memoriae commendetur. Inde procedens Hercules ad Bethicam Provinciam in planitie illa, quae Bethis fluvio irrigatur, Civitatem Hispalim populavit: nomen adoptans, eo quod prima habitacula palis supposititis tegmen susceperunt, et quia Spalos qui secum de prope Sithiam venerant ibidem accolas collocavit. Haec autem sunt in tertio superius exarata, et etiam concordata, procedens ulterius Hercules Carthaginensem Provinciam occupavit, et Cacum, qui in Carpentania, et Celtiberia, quae nunc dicitur Cathalonia morabatur praelio lacessivit, et in fugam abire compulit, seu coegit, ut alibi fuit dictum. Verum Hercules in radice montis Caci, ex ijs, qui secum ex Thyro, et Ausonia venerant, Civitatem propter victoriam habitam populavit, et quia ex Thirijs, et Ausonijs populavit Civitatem, eidem nomen indidit Thirasonam, post hoc ad montes Celtiberiae properans Hercules prohibatus coactos in dedicatione recepit. Et quia bellis urgebat eos, eisdem aedificavit Urgellum Civitatem. Ausonijs vero annum oppidum cum territorio subjugavit, et quod Ausonijs tradidit locum ipsum Ausoniam nominavit. Quae Civitas Vicus hodie nominatur: ibique ex LX navibus suis pedisequis caeteris ad Galleciam applicitis ad litus Celtiberiae applicuit nona Barca, ubi Civitatem aedificavit, quam ex Nona Barca Barchinonam appellavit.

Hrathesque

Hrathesque Graecorum delitijs adstationem navium in freto Britannicae remeavit, dimisso quae erat Hispan quodam nobili, qui secum ab adolescentia fuerat conservatus ab eius nomine Hesperiam, Hispaniam nominavit. Ipse autem cum suis in navibus in Italiam est profectus: vastatis que partibus, et subiectis in Graeciam transfretavit. Remansitque Hispania Graecorum servituti subiecta, usque ad tempora Romanorum, qui Regnaverunt in Hispania usque ad Regem Gothorum Suyntillam filium Recharedi, qui regnare coepit in Era DCLXVIIj, hic omnino eos vel suo dominio subjugavit, vel de Hispania effugavit, post dominium enim Celtiberorum à Thubal Japhet filio Vacatorum successit in Hispania dominium Herculis, et Graecorum fuit Romanorum dominium, et Afrorum. Postea supervenit dominium Vandalorum, Alanorum, et etiam Silingorum: deinde supervenit dominium Gothorum, et duravit, usque ad Regem Rodericum, qui fuit ultimus Rex Gothorum, sub quo tota Hispania fuit ab Arabibus occupata, et crudelissime pata in Era septingentessima Lij exceptis aliquibus partibus in montanis Asturiarum, Biscaiae, Ruconiae, et Aragoniae sicut tetigi sufficienter in libro de Aetatibus, et in alijs libris nostris Historialibus. Paulatim vero et post multa tempora recuperata sunt Altissimo annuente per Regem Pelagium et per Regem Aldefonsum, deinde Catholicum: in cuius transitu voces psallentium in aere feruntur audire, ut superius fuit tractatum, Et Collectum justus, et non consideravit: ablatus est à facie iniquitatis, et erit in pace memoria eius. Recuperata fuit nihilominus per Regem Aldefonsum dictum castum filium Froylani, qui de Carolo Magno cum Bernardo filio semenda sororis sue, et Sancij Comitis in Pyrineis montibus triumphavit, ubi Rotulandus, et Oliverius cum alijs Nobilibus Franciae perierunt. Liberata fuit nihilominus per Regem Ranimirum filium Veremundi Regis, et Diaconi qui LXX naves Normanorum venientes contra eum in Pharo Galleciae concremavit, eorum multitudine interfecta, iste per apparitionem Beati Jacobi confortatus, tradidit LXX Sarracenorum millia interfecit. In quo bello apparuit Beatus Jacobus vexillum manu baiulans coram eis. Recuperata fuit Hispania per Regem Ordonium filium Renimiri, qui Arabes, qui Gallicos sibi depresserant, subjugavit, interfectis plusquam decem millibus Arabum de genere militari. Recuperata fuit nihilominus per Regem Aldefonsum filium Regis Ordonij, qui pugnavit cum Carolo dicto Marcello, et tam de ipso, quam de Romanis, qui cum ipso venerant in Pyrineis montibus triumphavit. Bernardus similiter fuit in hoc bello, qui Carpium tunc construxit: Advertendum est autem quod primum bellum Francorum cum Hispanis fuit tempore Regis Recaredi, qui prostravit Francorum fere LX millia armatorum misso Claudio Emeritensium Duce, parte vero residua Gallicorum in fugam conversa. Claudius Dux Emeritensium Duce supradictos ipsos usque in fines Regni sui fuit acriter persequutus. Secundum bellum famosum Francorum et Hispanorum fuit sub Gloriosissimo Papa Leone cum Carolo dicto Magno, de quo Alfonsus Rex Castus viriliter triumphavit. Tertium bellum famosissimum Francorum, et Hispanorum fuit sub Papa Joanne cum Carolo dicto Marcello, de quo Rex Alfonsus. Recuperata fuit nihilominus Hispania per multos nobiles sibi invicem succedentes usque ad Regem Aldefonsum in Regem Romanorum electum, et illustrem Sanctium filium eius, qui iam eidem incoepit regnare sub anno Domini M.CC.LXXVII.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS

Et de Regibus prelibatis, et de Civitatibus ab eis captis, et etiam populatis, et demissis territoriis usque in hodiernum diem divinitus sibi datis in libro nostro de mundi aetatibus satis sufficienter juxta imbecillitatem nostri ingenii fuit dictum. Nunc autem stylum ad alias Hispaniae Civitates juxta principale propositum commutemus.

DE Carpentania, et Locis Navarrae ac Provinciae

Carpentania 4a. in se habet oppida S. Aucam, Calagurram, Tirazonam, Auripam, quae post Caesaraugusta ab Augusto Caesare fuit dicta, quae tunc sicut referunt Plinius, et Eusebius ad Carthaginensem Provinciam pertinebat. Cantabria est Hispaniae Provincia vocabulo urbis, et Iberi fluminis sic vocata. Ad latrocinandum, et ad bellandum et ad patiendum verbera huius generis animus promptus fuit secundum Isidorum lib. 20. Nunc autem Civitas est destructa, et de ipsius excidio Lucronium, ut dicitur est fundatum. Anagorum quondam tertium fuit dictum. Berlanga et Valeria. Haec de aliquibus Hispaniae civitatibus saltem quantum ad dominium expeditum est. Hispaniae namque Regnum magnitudine diffusum, et tempore Vittizae Regis et etiam Roderici a Tangi Africae Civitate Provinciae Tingitanae quae dominio Hispaniae, dominium, sive Regnum ante tempora Regis Vittizae, et Roderici Regis filii Theuodfredi excelsum nobilitate largum abundantia, devotum Religione, pacificum unione, clarum Conciliorum eloquentia, Episcoporum frequentia, Religiosorum reverentia, Sanctorum Pontificum Leandri, Isidori, Helladii, Eugenii, Ildefonsi, Juliani, Fulgentii, Martini, Ulmensis Idalii, Barchinonensis, Taionis, Caesaraugustani clara doctrina, et Cordubae profunda Philosophia. Sed quoniam humani generis inimicus, humano generi non desinit invidere, Vittizae, et Roderici temporibus seminavit impietatem super eam in Religionem accidentia, in pace discordiam, in abundantia luxuriam, in solertia ignaviam, adeo ut sicut populus, sic etiam, et Sacerdos, sicut impii, sic, et Principes verterentur. Et ideo Regnum est usque hodie imminutum; et Regnum Xpianorum infra maris angustias, adeo angustatur, quod Regnat in Hispania Mahometi Regnum, et Praelatorum Hispaniae malitia faciente, quorum aliqui gulae, ac luxuriae, aliqui ambitioni, et avaritiae, aliqui prodigalitati, et lasciviae, aliqui infidelitati, et superstitioni haereticae, otio, et inertiae se dederunt, quae malorum omnium est sentina.

Pampilona quondam fuit Martua, vel potius Cartua nuncupata, postquam enim Rex Bamba tam Astures, quam Vascones in finibus Cantabriae frequentius rebellantes, suo imperio subjugavit Civitatem, quae vocabatur Ctua amplificavit, et eam Pampilonam quasi Bambae lunam vocavit. Provinciam quoque
Provincias Narbonensem Galliae, quae Hispania citerior dicebatur, acriter rebellantem, sub imperio subjugavit, multis Francorum agminibus interemptis, et Paulum perfidum Galliae Tyrannum rebellantem a Neuma sive

sive et Narbonam in manu fortissima captivavit, et postmodum excaecavit, et coronam pice coronavit, ut superius fuit dictum. Praecepit deinde inclytus Dux Rex Bamba Neuma, sive, et Narbonam, et Lucenium, et Aldam, quae ad Narbonam pertinebant Provinciam restaurari. Narbonam et Arelatum et Pictavium [illegible] subiecerunt. [illegible] Narbona quam Abdelmelich Princeps Hissen Regem Cordubae et Toleti cum Gerunda Civitate, et locis caeteris interfectis subiugavit, et [illegible] duxit, ut in 5° 6° Hissen suo Principe Morabithorum XL° V° millia pervenerunt. ex quibus Mezquitam Cordubae, quam pater suus incoeperat, consummavit.

Narbonenses autem et caeteri Xpiani tanto exterminio [illegible] quod pacis concordia interiecta inter se [illegible] reddiderunt [illegible] Mezquitam aedificavit. Burdegal est secundum Isidorum appellata; eo quod Burgos Gallos primos colonos habuit.

Zamora fuit Numantia antiquitus appellata, sicut Beatus Isidorus, et Lucas Tudensis Episcopus in suis Chronicis attestantur: hoc idem in ordinatione divisionum Hispaniae a Bamba Rege [illegible] reperitur: et hoc idem in eis de Civitatibus et oppidis Hispaniae nominibus immutatis similiter continetur. Hanc Numam Pompilius secundum aliquos primitus populavit, qui post Romulum, qui Romam condidit, secundus Rex exstitit Romanorum. De hac Civitate Numantina loquens egregius Historiographus Orosius dicit, quod in Pyrenaei montibus non procul a flumine Dorio situata. Muri civitatis ipsius triamillia passuum [illegible] Orosius in ambitum habuerunt, quamvis aliqui etiam asserit, eam parvam [illegible], et sine muro fuisse in suis historiis asseverent. Sed et ipsi parvam turrem, sed munitam obtinentes, [illegible] alendorum conservandorumque pecorum, vel et exercendi ruris commodo post bella imminentia Civitatis partem reliquam dimiserunt. Aliquin sicut dicit Orosius tantam paucitatem hominum tam amplum Urbis spacium non munire, sed condere videretur.

Anno igitur ab Urbe condita sexcentesimo XX cum Romani de infidelitate forent quamplurimum diffamati, eo quod pacis foedera cum Numantinis positi violaverant, contigit secundum Orosium, quod Scipio Africanus Consul factus cum consensu omnium Senatorum, missus fuit cum exercitu ad Numantiam expugnandam: ipsa vero Civitas animo semper constans per annos 14 cum solis iiij millibus suis sumptibus [illegible], et asserit. Igitur Scipio Africanus Hispaniam ingressus non statim ingessit hostibus, ut quasi incaptos irrumperet, sed loca, et tempus, et modum, et belli pericula considerans diutissime exercitum expectavit. Sciebat enim Numantinos non de facili quasi timidos corpore, aut corde resistere, et in bellis suos semper exercuisse milites, ut in ipso corpore quoque agilitas exterior praetendebat interioris animi qualitatem. Cumque Romani Numantinos aggredi attentassent, Iberici facta copia praeliandi Romani terga verterunt non valentes Numantinorum impetus sustinere. Sed increpatione, ac comminatione Consulis Scipionis Romani milites, qui in fugam abierant ad Numantinos facies converterunt, et praeter omnem spem ac credulitatem prosequentes se Numantinos fugere compellunt, et quamvis de tali triumpho fuisset Scipio gloriatus, hic actum est professus non esse audendum cum eis aggredi [illegible] bellum. Unde Scipio, et prudentius esse censuit, ut obsidione, ac fossato intermedio concluderent Civitatem: fossati vero latitudo extenditur decem pedum: altitudo vero fossati XX pedum creditur extitisse; propugnaculum vero vallum sudibus perstructum crebris turribus communivit, ut

Vt debere imperator obsessor ... tam nunquam obsessi cum obsessoribus, sed vt ipsi obsessi cum obsessore pugnavit. Numantini ergo longo tempore conclusi, ne famis inedia victi ad deditionem venirent, omni consilio studuerunt, frumenta, et victualia habebantur. Saepe tamen post pugnae facultatem crebro expetunt, vt tanquam extremi morerentur. Sed cum hoc non valuissent nullatenus obtinere duobus Civitatis ostijs reseratis audacter, et viriliter erumperunt, et sese bellorum periculis obtulerunt. Aggressum autem fuit inter Romanos, et Numantinos atrox praelium, et [illegible], et Numantini expugnaverunt Romanos eo tempore adeo nimis dure, quod versum fuit bellum quasi in opprobrium Romanorum. Et vt Vincentius [illegible] attestatur, Romani adversus Numantinos pugnare fugientes obstassent, nisi sub Scipione Consule pugnavissent. Numantini vero suorum interfectis fortissimis bellatoribus, et ne fugere viderentur, compositis [illegible], et [illegible] passim, et [illegible] securi suam adeunt Civitatem; obsidione vero diuturna fatigati clausam vrbem, et sese pariter incenderunt: multi vero ex eis ferro et veneno poculo perierunt, et sese interficere prius elegerunt, quam vt in servitute redacti viverent subiecti. Romani vero nisi omnino praeter securitatem suam de hac victoria habuerunt. Vniversa nempe Numantia, et succensa, Romani altius speculantes dixerunt se Numantinos vicisse, prius quam vidisse. Vnum Numantinum Victorijs catenam retinuit, vnde triumphum dedit. Roma non vidit aurum, vel argentum quod igitur si esse potuisset apud pauperes non fuit. Arma, et vestes ignis absumpsit. Ipsa vero tempestate cum haec apud Numantinum gesta sunt, apud Romam Gracchorum seditiones agitabantur.

Scipio autem deletam Numantiam inspiceret, coeterasque Hispaniae gentes pacem componere coegisset, interrogasset quendam Celtiberum Principem consilium, qua ope Numantia prius invicta durasset vel prius eversa fuisset. Respondit: Concordia invicta fuit, discordia vero fuit exitium operata. Quod Romani tanquam sibi [illegible] exempli loco acceperunt. Hoc tempore Porcius Consul Romanorum de Lusitanis et Gallecis ingenti gloria triumphavit. Lepidus quoque Consul in Citeriori Hispania turpiter victus fuit aufugere, et sex millia suorum amisit. Puer Romae tunc quadrupes natus fuit, et quadrimanus, oculis 4. auribus totidem, natura virili duplex. Pompeius eandem obsedit similiter Civitatem vt loquitur in Chronicis Romanorum. Forsitan prius eiusdem Civitatis restaurationem. Nec aliter potest intellectus historiam habere. Cumque Numantini diutius restitissent, Zara ipsius Pompei filia, tam paucorum civium strenuitatem advertens, qui in tam modica Civitate tanto Principi, et tanto tempore resistebant, capta tam strenuissimorum virorum desiderio, et amore à Pompejo obtinuit libertatem, et cum obsessis vrbis civibus loqueretur. Erat autem Pompeius in loco, qui nunc Pontejnus, corrupto vocabulo appellat. Zara vero Pompei filia in Civitatem intravit, et Cives alloquuta fuit: hac lege rationabilibus persuasionibus Zarae s. Pompei filiae, in concordiam redierunt vt mutato nomine Civitatis, in honorem Pompei Consulis Romani Patris praelibatae Zarae, ac in titulis eiusdem Zarae, Zamora ipsa

Numantina

Numantina Civitas vocaretur à Zara videlicet, atque Roma ipsius Romae litteris permutatis in signum victoriae, quia ipsa Zara Pompeij filia Numantinos ad concordiam Pompeij Patris sui reduxerat, et in signum quod Romanus Consul erga Numantinos aliquam victoriam habuerat, à Zara ipse Roma, quae mutatis litteris dicitur mora, per Zaram filiam Pompeij fuit Numancia dicta Zamora: quapropter hanc forte primitus Numantiam dixerunt aliqui: quasi Caesaris mora, quia super hanc Civitatem Romanus traxit Julius Caesar forsitan Numancia Civitas Zamora extitit appellata. Sed haec est interpretatio nominis, non veritas primariae impositionis. Alij vero dixerunt, quod Gothi hoc ei nomen imposuerant; tenentes ipsam historicam Civitatem, quam obsederunt Historiographi Romani, et confirmabat Dominus Egidius Sanctorum Cosmae, et Damiani Diaconus Cardinalis, alienam rector fabulam reputamus, qui a vara mora id est magna, et ca. dicunt vocatam fore Zamoram. Praelibata ipsa Civitas non in eo loco ingenio nunc est, sed in alijs locis post varios incursus hostium, nunc citra Dorium, nunc vltra extitit populata; nec extra tunc culta, nec constructa fuit modo, sed potius nemorosa. Ista vero in Hispania potissime vsque ad fluvium Dorium, vel Regnum Toleti Celtiberia probabiliter creditur: vocabatur quasi coetus Tubal, vt superius est expressum.

Praelibata igitur Civitas Zamorensis postquam ab obsessione Pompeij Consulis fuit per Zaram eiusdem filiam liberata, multos incursus, et insultus gentium habuit diversarum, de quibus in historiis habitis praelibavimus valde pauca, ex quo ad alia magis necessaria festinamus. Prius intemeratis autem quas Hispania passa fuit ab Hercule, et a Graecis, post irruptiones nihilominus Romanorum, et Affricanorum, et Gothorum, Vandalorum, et Alanorum, Suevorum, Silingorum, et Arabum maxime tempore Regis Roderici, sub quo fuit tota Hispania conquassata, exceptis quibusdam montanis Asturiarum, Biscajae, Alavae, Pulsemiae, et Ruconiae, vt traditum: Contingit quod tempore Aldefonsi Magni filij Regis Ordonij qui regnare coepit in Era M.ccc LXXV. exercitus Arabum congregatus obsedit Zamoram: quod vt profectum, aliis, praefatus Rex Alfonsus audivit, in auxilium civium Arabes viriliter expugnaturum venit, et cum paucis suorum ingressus Civitatem, et vna cum Civibus strenue dimicantibus, et etiam cum Bernardo, qui in eius venit auxilium Arabes ab exterminio conquassavit, et Alcamam eorum Prophetam gladio interemit. Hic Aldephonsus Zamoram nobiliter populavit, qui sub Joanne Papa Ecclesiam Ovetensem eorum Metropolitanam constituit, eo quod Hispania captivatis V. sedibus Metropolitanis [illegible] metropolitica [illegible]: incursantium ei hostilitate fugati, inter angustias Asturiarum Praelati, qui gladium effugerant, confugerant; et vt tanta angustia tolleratur, antiqua Toletani Concilij instituta sollicite convenientes, Ovetensem sedem, et coetus Regis [illegible] vt Metropolitam promovebat, ordinabant [illegible] Canonum sanctiones, multi quae secundum Dominum vtiliter ordinatis, statuto consilio ad propria redierunt. Post haec veniens Zamoram Garciam filium suum, tempore quoque Ranimiri filij Regis Sancij qui regnare coepit in Regno Regis Sancij Patris sui sub Era M.ccc LXXV. et regnavit annis 25. Arabes pro Ranimiri pace securi 35. Castellanos exercitum devexerunt. Cumque Comes Fernandus Gundisalvi resistere non valeret, occuparunt Arabes Septimancas, Domos, et Septempublicas, et Parmanaum, et alia multa loca, et terras coeduos, et incendio devastavit, vigila viro nobili inhumaniter adjuvante, qui a Fernando Gundisalvi Comite ob rebellionem à partibus Alavae erat ejectus. Ex tanto igitur successu Arabes insanientes, et foedus quod cum Ranimiro habuerat infregerunt, et ~~verentes~~ venientes Zamoram ipsam obsidione diutina concluserunt; et cum viriliter resisterent, nec ei tributum aliquod dare vellent; post multas depressiones, et calamitates, quas sustinuerunt, vt liberum servarent

imperium

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS

Dominorum, cum nullatenus vellent tradere Civitatem, nec recuperare possent habere, hostes ipsam Civitatem funditus subverterunt, et ante gustaverunt se mori, quam sub tributo Domini naturalis indebitis subiacere vitam istam. Hoc enim Numantinis, seu Zamorensibus connaturale ad proprium semper fuit, prius mortem subire, quam degenerando vivere: innaturale quidem dominium semper abominabile fuit eis, et naturale dominium summa quaerere(?). Ea vero tempestate strenuus Fernandus Gundisalvi Comes Castellae moritur, qui in multitudine ac stabilitate Patriae fideliter laborabat. Zamoram vero sic destructam Fernandus Monarcha Hispaniae ad preces Legionensium reparavit. Ipsam quidem Civitatem Almanzor olim destruxerat cum Arabibus.

Fernandus praefatus Monarcha Hispaniae liberaliter constituit, ut intra terminos Regni Legionensis Leges Gothicae servarentur: existerant ipsae ab antiquo Legionensis amicitiae foedere copulatae: et utramque Civitatem destruxerat Almanzor Rex potens Sarracenorum. Praefatus vero Rex Fernandus Aldefonso, et Sancio, et Garsiae divisit regna sua, et etiam filiabus suis Urracae, ac Geloirae. Legionem tradidit Aldefonso, et Asturias, et Trasmeras usque ad flumen Ove, et Asturias, et partem Camporum qui Gothici nuncupantur, et Bercium usque in Villam Urdi, et montes qui dicuntur Ezebredus usque ad quos tunc Regnum extenditur Legionis: Sancio vero filio primogenito dedit a flumine Pisorga Castellam, Nageram, sive Naxaram, et Hiberum: dedit nihilominus Urracae ac Geloirae filiabus Zamoram, et Taurum, et monasteria Regni sui: dedit vero Garsiano totam Galleciam cum castris quae dicitur Portugalle. Verum Urracae Aldefonsus praefatus post mortem Regis Fernandi patris sui tamquam in omnibus deferebat, et eius consilio se regebat.

Sancius vero primogenitus qui coepit regnare in Era M.LXXXXX(?) et VI annis regnavit, regna fratrum suorum sibi voluit vendicare spiritu superbiae elevatus. Et primo incursu coepit Aldefonsum Regem Legionis, qui extimebatur(?) infestare: Dum autem Rex Sancius contra fratrem exercitum congregasset, ille veniens ex adverso occursu opposito se obiecit, et in loco qui Plantata dicitur sunt congregati, seu congressi; et Deo disponente, qui Sancium extollebat, ut casu rueret graviori, Rex Sancius fugavit fratrem, et exercitum Legionis: et de utroque exercitu plurimi ceciderunt: et quod Arabes consueverant sustinere fraterno gladio inverso(?) Christiani miseri perierunt. Victusque in praelio Aldefonsus abiit Legionem. Interim autem diem constituunt ad pugnandum sub tali conditione, ut victori Regnum cederet sine pugna. Cumque in loco qui Vulpeclaria dicitur convenissent iuxta ripam fluminis Carrionis, ex utraque parte pluribus bello caesis, devictus Rex Sancius fuit victus, et cum fugae praesidio se dedisset, Rex Alphonsus innata benignitate volens parcere Christianis, praecepit, ut nullus praesumeret persequi fugientes: Iure vero praelii ac pactionis superius memoratae Aldefonso Regi Legionis Regni Castellae dominium, et sors cessit. Fuit autem cum Rege Sancio miles quidam strenuus dictus Rodericus Didaci Campiator: hic Regem suum levitatem animans persuasit, ut quantocius posset fugientem exercitum revocaret, et in aurora Legionensibus, et Gallaecis ex insperato, et clanculo adveniret: Legionenses autem, et Gallaeci post triumphum ad propria redeuntes, fessi circa mane fortius dormierunt, et irruente exercitu Regis Sancii sunt

praevent

vero

sunt praeventi et multis captis aliisque caesis, et ceteris effugatis, non viribus, sed cautela a militibus, vel potius latronibus Castellanis. Rex Aldefonsus captus in Ecclesia B. Virginis, quae est in praesidio Carrionis, et Burgis ducitur captivus: pietati Regis Aldefonsi Rex Sancius correspondens. Tandem procurante Petro Ansurez Comite cum consilio Urracae sororis Aldefonsi ea conditione educitur, ut in Monasterio Facundi, et Primitivi Monachali habitu vestiretur.

Cumque hoc factum Rex Sancius accepisset, Rex Aldefonsus non sponte, sed timore sumpsit habitum Monachalem: Verum iurato consilio cum Petro Ansurii Comite fugit noctu, et Toletum veniens ab Almenone Rege illius solemniter est receptus, et multis muneribus honoratus, et Rex Toleti Almenon interposito iuramento securitatis sibi praestitit captionem(?), et in proximo atrio Regis domos, et mansiones congruas fabricavit, ut Rex Aldefonsus extra strepitum Civitatis cum suis Christianis commodius habitaret, et ut iuxta Regale viridarium recreationem reciperet quando veniret.

Aldefonso quo Rege Legionis sic Toleti degente Urraca Regina prospexit, quod Rex Sancius frater eius intendebat eam ut ambitiosus et cupidus gloriae, ac honoris, iis quae Pater sibi dederat spoliare Zamora ac Tauri eidem dominium auferendo; sed Zamorenses non solum in armis militantes, sed etiam in iure discreti existentes(?), ac sanis consiliariis abundantes, cum inferrent aequanimiter et Alium(?) Urracae Dominam naturalem, et Aldefonsum Legionis, ac Galleciae Dominum naturalem: cui etiam Regnum Castellae iure spectabant(?), ac memorati praelii debebatur, se inter pericula quidem tres(?), Ariam Gundisalvi virum nobilem, ac potentem, qui etiam Urracam Reginam cum Domina educaverat, de ipsius Urracae consilio, et assensu in Ducem, ac Principem elegerunt, ut eo Duce possent tyrannidi Regis Sancii obviare, ac Dominam suam Urracam a Castellanis eius terras invadere volentibus defensare. Urraca consilio maturiori accepto, cum timerent tyrannidem Domini Sancii, qui erat Rex nomine ac tyrannide, non de iure pro eo quod Regnum Castellae iam Aldefonso debebatur, ut ac iure pacti superius memorati, Domina Urraca [illegible] esse, et consilio Zamorensi pro illis omnibus, qui et idem in causa sua vellent consistere, et auxilium impertiri. Inter haec vero Rex Sancius, Rex superbus, et ex Castella et Navarrae partibus exercitu congregato Legionem advenit, et eam licet modicum restitisset, ut victor intravit, et sub sua subdidit ditione. Legionenses quidem usque ad carnem, et sanguinem tunc resistere noluerunt [illegible] Domino naturali. Coeperat vero Rex Sancius quod Regis [illegible] Aldephonsi tyrannice usurpavit, et subito Regnorum imposuit diadema: et cum Rex Sancius circa huiusmodi moraretur, | Sancius

Rex Garsia in suos tyrannide grassabatur, et vilis ab hominibus, et a suis etiam habebatur, et contra fratrem bella licet segniter intentabat. Habebat autem quendam vernulum familiarem secretum plus debito sibi charum, cuius delationibus contra milites, et Varones aures credulas adhibebat, et licet saepius supplicassent, ut a se praedictum vernulum removeret, discessum eius nullatenus voluit sustinere: et ipsi reputantes dedecus, et ignominiam, quia eius delationibus exulabantur, delatorem in eius praesentia occiderunt. In cuius morte se laesum reputans, et confusus illatum dedecus saepe obiiciens, omnes suos coepit affligere, indistincte communicans indignationis suae nullum terminum [illegible], aut [illegible] periculum pavescentes, Portugalenses videlicet, et Gallaeci

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL

illatas sibi decus recolentes ab eius dominio prout potuerunt discedebant.
Occupatis vero Legione, et Asturijs, Rex Sancius vultum vertit ad Ga-
llecias obtinendas, Gallecias autem turbatione nimia involutas [illegible]
Rex Sancius de facili obtinuit Gallecias, ut optabat.

Iterum autem Rex Garsias assumptis secum ccc.tis militibus
ivit ad Agarenos, et misit ad Aspidere, ut secum contra fratres suos exer-
citum destinarent: eis fratris, et suum Regnum pollicens. Gadatrum
cui taliter responderunt. Cum Rex esses, regnum tibi servare minime
potuisti, quomodo nunc perditum nobis tribuis? Sed honoratum muneribus,
sed destitutum ad Corianos Patrias remiserunt, qui duplici confusi-
one contritus coepit provincias infestare, et in Portugalliam se recepi-
tus loca plurima occupavit. Cui occurrens Rex Sancius frater
eius in bello, qui Sancta Hyrenea dicitur, ambo fratres acies
ordinaverunt, et inito praelio victus Garsias, Regno perdito capti-
vatur, et apud Lunam vinculis, et custodiae mancipatur. Ubi
habuit metam vitae, et fuit ad ipsius petitionem apud Legionem
cum fuit vinculis humatus, sub Era M.C.XVI. praesente Regne-
rio Cardinali Legato Romanae Curiae, qui ibidem cum Bernardo Ar-
chiepiscopo Toletano Concilium celebravit.

Occupatis itaque tyrannice fratre binis Regnis, terras
sororum voluit etiam Rex Sancius occupare indignans sororibus,
eo quod Alephonso fratri suo, et expulso condolebant, et [illegible]
phalangibus congregatis urbes aggressus est Zamorenses, et cum tanta
multitudine supervenit, quod fossata, quae in circuitu muri fecerant
obsidentibus statim usque ad muros terra, et lapidibus [illegible]
et manu ad manum cum ijs qui super murum erant, viriliter dimi-
cavit. Sed in ipso primo congressu multi Nobiles ex parte Regis
Sancij ad minus LX milites stipendiarij, et alij plures innumeri
corruerunt, et idcirco a muris a longe discesserunt. Unde Civitatem
obsidione inclusam fortiter impugnabant. Sed Arias Gundisalvi,
de quo diximus, cum [illegible] Zamorensibus, caussam naturalis Domini
defendentes obsidentibus ex adverso damna plurima inferebant.
Nec Rex Sancius illico potuit obtinere quod statim in primo congressu
superbo cogitatu se credidit invasurum; naturale quidem dominium
obsessis submittendi dabat valorem, ac vigorem; cumque diu Civitas sic
fuisset obsessa, contingit, quod Diabolus apparuit cuidam militi Cas-
tellano dicto Byllido Acchulphi nepoti Roderici Velez qui
infantem Garsiam, quem de sacro fonte levaverat apud Legionem
proditionaliter interfecit, et eidem militi Bellido sic de sanguine
Nota — sic de sanguine Comitum trahenti originem persuasit, ut si Zamoram
veniret, et Dominam Urracam de manu Regis Sancij liberaret, posset
eius contubernio frui, cuius persuasionibus condescendens Billidus, et Za-
moram veniens de morte Regis Sancij cum Urraca Fernandi cum
omnibus civibus ignorantibus pertractavit, et promisit sibi Dña Urraca
Longarium, et villam Lupi, et tandem sui contubernium perfer-
mine aliquos fraudulentos, si faceret, quod dicebat. Tunc ipse
tanquam proditor Zamorensibus se conmutans, coepit eis callide per-
suadere, ut Regi Sancio traderent Civitatem: quod ut Cives audierunt

ipsum

ipsum interficere voluerunt. Sed quoniam insidens [illegible] Dittega [illegible]
egrediens Civitatem se Regi Sancio praesentavit, asserens, quod ipsum Zamorenses
interficere voluissent, eo quod eis persuasisset, ut eidem traderent Civitatem, et
ex eo tempore Bellidus Acchulphi fuit inventus Regis Sancij lateris, et acceptus, +
et familiaris effectus fuit, [illegible] Bellidus Acchulphi [illegible]
qui apud [illegible] interfecerunt Nunionem Fernandi consobrinus nihilominus
Roderici Velez, qui ut dictum fuit infantem Garsiam apud Legionem prodi-
tionaliter interfecit. Denotabis vero civibus Zamorensibus, qui tunc erant sub Xa-
[illegible], habebat XVj. filios, quorum minor erat XXij annorum: XI vero ex
eis erant sublimati dignitate militaria: Habebat similiter ex Germanis
suis [illegible]. Dux Civitatis erat tunc Arias Gundisalvi cuius
filij erant sacramentis militaribus conscripti: minor autem erat annorum | Sacramentis militaribus
XV putabatur, cum de compositione inter Reges Sancium, et Dominam
Urracam Rodericus Didaci eiusdem Regis vexillarius pertractaret, et Dña
Urraca eidem super compositione, et concambio respondisset, quod quem-
minabatur et propera [illegible] eam in plano [illegible] Zamorensi [illegible]
litate, qui usque ad pugnas a regno phalanges [illegible] Romanorum:
nec pro villis in plano Zamorae Regi Sancio voluit concedere Domina
Urraca, nec pecuniam memorata: cuius verba cum Rodericus Didaci
Regi Sancio retulisset in furorem versus, flexis genibus, et cruce facta
juravit, quod ab obsidione Zamorensium per decennium non recederet,
quousque civitatem [illegible] obtineret: cum quo longius a civitate
Castra metari iussisset, et super ipsius obsidione [illegible] cum fuit
[illegible] habuisset, [illegible] elevatus [illegible] Baronibus [illegible]
et eorum consilijs non acquiesceret, et angarijs indebitis affligeret totas
terras: Billidus Acchulphi superius memoratus eidem quasi in contemptus
fuit aliorum familiaritatis fabula copulatus: ergo in fraudem, et laqueum
Regis Civitatem sibi promisisset Zamorenses, ipse prae alijs admittebat
ad familiaria obsequia, et secreta: et dum Rex comedebat, vel dormi-
ebat Billidus Accaupthi coram Rege armatus tenens in dextera bena-
bulum assistebat. Vassallagio confirmato, et sublimavit eum ad vexi-
llariam dignitatem. Post hunc vero Vassallagij confirmati, solus Rex Sancius
cum solo Billido Accaupthi contemptis Baronibus, et militibus comitiva
Dorium pertransijt iuxta confinia Civitatis, sedulamente tractans à
parte Dorij, Civitatis altitudinem murorum spissitudinem, quae hinc erat
obsessorum magnanimitatem, et fortitudinem, terrae circumiacentis pin-
guedines, Civium diversitudinem, [illegible] nihilominus Civium constan-
tiam, et gloriosas victorias, quas habuerunt ab antiquo tempore Romano-
rum. Suspirans in dominium Civitatis prorupit in haec verba: O Zamora,
tam fortis sita iuxta meum desiderium obtinerem, Aragonum, et
Navarrorum, Francorum, et Sarracenorum Hispaniae, me scirent Dominum
reputarem. Haec autem verba sicut posuerunt Historiographi, vel
per confessionem Billidi, vel per confessionem quasi factam publice Rex
Sancius in ultimo constitutus: Finitis autem verbis, cum Rex sederet, et
versus Zamoram faciem converteret, Billidus Accaupthi Regem percussit
venabulo inter scapulas adeo nimis dure quod pectus Regis cuspis
venabuli penetravit, nec fuit necessarium, ut ictum secundum primo ictui
cumularet, quia post primum lethale vulnus inter duas vias Rex corruit
commotus, et inanitum Regem superbum Regno, et vita privavit, ut
cognosceretur, quod Altissimo superbi Gigantes non placuerunt

ab initio,

sed in Angelis, et hominibus signanter peccatum superbiæ castigavit, cum
ibi sit certum, quod frangit Deus omne superbum.

Bellidus autem Arnulphi scelere perpetrato, cum versus Zamoram ad latebras
suas rediret, ex quo insidiis, et ad confinium Muri, versus Dorsum pertran-
siret, respexit eum absque venatibus venientem Rodericus Didaci
Campiator, et suspicans factionem, cum interrogasset eum pro Rege, et
nihil eidem proditor respondisset, sed versus civitatem dirigeret iter suum,
eundem cum clamore valido celeriter insequens transfigere voluit,
sed non potuit; quia equus, cum quo Rodericus Didaci insidebat, propter cur-
sum celerem praecesserat. Veruntamen responsis habitis, cum insequ-
retur denuo proditorem, sese proditor ab equo dejecit, et Dominæ Urracæ
palatium adiit festinanter: at vero ipsius equum antequam intraret
proditor civitatem, Rodericus Didaci, ut dicitur, vulneravit. Nihil autem de
his omnibus conscium unquam fuit Concilium Zamorense, ut omnes historiæ
contestantur, et credebatur, quod Bellidus Arnulphi inter Dominam Urracam,
et Regem Sancium compositionem, vel aliquid aliud pertractabat pertinens
ad secretum. Postquam vero Bellidus se Dominæ Urracæ aspectibus praesentavit,
quasi remotis eidem sociis nuncians sic proposuit: incunctanter fateor Domina
quod ego feci quod debui, et fratrem vestrum taliter vulneravi. Cumque
vellet ruere in amplexus ejus, Domina Urraca eum repulit, et adiecit:
O proditor, si non fuisses ipsius manu militaliter insultatus, eo quod ipsum inter-
fecisses, eo quod ipsum interfecisses, eo quod ipsum pluries diffidaveram,
acceptassem; sed quod proditionaliter interfecisti fratrem meum sustinere
non debeo, neque possum: qua in re paratus ad fugam, et quærere loca
devia, et remota, ubi a nemine cognosceretur. Igitur dum inter Dominam
Urracam, et Bellidum, ignorante Concilio Zamorensi talia tractarentur,
rumor in castris insonuit Regem fratrem interfectum, et concurren-
tibus ad ipsum lamentabiliter, et cum planctu Rodericus Didaci, et alii
Principes Castellani, ipsum quasi semineceem invenerunt. Hæsitantibus
vero ipsis, quem assumerent in Dominum, et in Regem, nullis aliquibus
perpenderunt quod innuebat eis, ut mitterent pro fratre suo Domino Aldefonso,
qui apud Toletum a facie suæ tyrannidis absconderat; recreantes autem
Regem, quasi semineceem, quidam milites in quodam palio ipsum transferentes
in castra propria reduxerunt, et communione recepta, et etiam confessione
facta secundum aliquos, expiravit humiliter, qui ad depraedandum aliena
venerat arroganter. Post cujus transitum Legionenses, et Gallæci, Asturi,
et Navarri in propria redierunt. Castellani vero, et Extremadurani, qui
Dominum suum negligenter custodierant, in obsidione remanserunt,
ne ipsi de proditione possent notari, eo quod Dominum suum custodierant
negligenter; et super hoc consilio inierunt, ut exclusati ipsi Zamo-
renses reputarent, et qui consilii nunquam fuerant necis Regis, quamquam
ab ipsis fuisset Rex pluries diffidatus, ut causam defenderent Dominæ
naturalis. Inter Zamorenses quoque Castellani suam injuriam, quam Dominum
suum male custodierant, retorquentes, Didaco Ordonii filio Comitis reptan-
di Zamorenses finaliter potentiam tribuerunt, qui assumptis armis, et
equo insidens animose, clamoribus personantibus, reptavit viriliter Zamo-
renses, eo quod, ut ipse asserebat, proditorem defendebat Concilium Zamorense.
Respondit autem ei tantus vivus, in bello et defunctus, Arias vero Gundisalvi
confectus senio, cum ultra moenia consisteret cum V filiis suis, et audiret
verba

verba tanti improperii, tantique injuriæ, sic respondit: in iis quæ Di-
daco Ordonii intulisti, plane multa falsa, multaque mendacia inseru-
isti, eo quod defunctos reptare mortuos non debuisti, nec vivos reptare
similiter debuisti, cum, ex quo nemini constet, ignoret penitus Concilium Zamorense,
a quo Rex Sancius tanquam hostis publicus fuerat publice diffidatus: et si enim
aliquis etiam de Concilio interfecisset, proditionis crimen nullatenus incurrisset.
Praeterea, qui reptat Concilium, cum quandoque aggredi debet pugnam: ut
autem Arias Gundisalvi verba hujusmodi peroravit, Castellani sententiam
confirmaverunt, et de sua militari, quod Arias Gundisalvi proposuerant appro-
baverunt. Sententiam vero prolatam, et ab omnibus acceptatam Didacus
Ordonii acceptavit. Post hoc Arias Gundisalvi Zamorensi Concilio adu-
nato coram eo proposuit verba superius perorata. Et ut senis Concilium
Zamorense Concilium acceptavit, ut reptationi reptaliter responderet. Ve-
rba hujusmodi se prius intulit Bellidus, quamquam de proditore nihil sciunt,
tamen quaeramus studiosius proditorem, et si forte ipsum inveneris, ab ipso
extrahamus de sub pallio, etiam infantissæ, quod ipsa fuisse hominis consilia-
rius fuit. Obsidentes quoque palatium infantissæ Arias Gundisalvi palatii
subintravit, et contra voluntatem infantissæ silentis, et commorantes
extraxit de sub ejus pallio proditorem, ipsum que repetentes viriliter et
manus Didaci Ordonii tradiderunt, facta fieri referentes, et adjicientes,
quod quidquid de jure faciendum erat fecerunt. Castellani hostem in manus
ejus tradiderunt, et ideo a reptatione deberent quiescere, et tacere. Caste-
llani vero ut hoc audierunt Bellidum Arnulphi sacrosancta jurare
fecerunt si proditionis suæ fuissent consilii Zamorenses, cumque ipse juravit
talis stetisset, protestatus fuisset quod proditionis suæ consilium non fuerat
aliquis Zamorensis, Castellani Concilium inierunt ut proditorem non
interficerent, ne forte per hoc reptandi ipsius admitterent, seu amitterent.
Sed et hoc et decreverunt ut Dominam Urracam infantissam, et fratrem ejus
Dominum Aldefonsum, qui Toleti tunc erat, uno vinculo reptationis una cum
Zamorensibus innodarent. Quod ex eo bono reptationem demandaret, Arias
Gundisalvi quinque filios suos animans, et ad pugnam exhortans, asserens
quod mori eis erat melius, quam proditionis infamiæ subjacere, datis duobus
fidelibus, videlicet Xaj Cox, et Munione Alvari, divisaque que
campo solers exposuit filios certamini pro naturali Domina Infantissa,
et Concilio Zamorensi. Cumque Didacus Ordonii cum primogenito Ariæ
Gundisalvi Fernando Arias durum certamen inchoassent, sese mutuo
acriter percusserunt hastis confractis usque ad carnem arma omnia irrum-
perunt. Dictus Didacus Ordonii ense nudato exerto, quod desuper
scutum deerat, sic Zamorensem transacta galea medio vertice cruentavit,
quod et percussus visum ad oculos defluente sanguine amisit, et in sel-
lam mann ejus cecidit, et equum fuit ambabus manibus amplexatus; cumque
iterum Didacus Ordonii Fernandum Arias duris ictibus attrivisset, et ipsum
mortuum reputasset, sedes dedit, et alium militem expetiit ad certamen.
Quo audito Arias Gundisalvi post Fernandum Arias ad certamen Didacum
Arias aduxit, ex certamine, fortitudine, ac veritate potius moreretur, quam
ut audiret mentiretur. Cumque Domina sua Urraca, et convivium suum

fuisse

ignorat

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

nicri, et germani sub Ferdinandi Arie angustiis expressus ad memoriam
reuocaret, ut extra eum congressum suum amplius arctaret. Fernandus
Arie, qui quasi mortuus videbatur, vires iam coepit resumere, sanguinem
que detergere, et se in tantum ad praelium praeparare. Unde partem
hastae determinatam contra Didacum Ordonii ex insperato coepit
arma mouere, et ambo se mutuis ictibus impeterent tanquam si nouiter
inciperent praeliari. Fernandus Arie Zamorensis dexteram manum
percussit Didaci Ordonii viri Nobilissimi de Castella adeo fortiter, quod
ensis de manu Didaci Ordonii cecidit, et cum spata vaginae contra Fer
nandum Arie dimicauit: et cum vagina similiter defecisset, cum
strepa sellae coepit Fernandum Arie infestare. Sed Fernandus
Arie Zamorensis hasta, quam manu tenebat Didacum Ordonii per
cutiens, oculum eius fregit. Postquam ictum Didacus Ordonii corruit,
et post ipsum Fernandus Arie Zamorensis. Cumque Fideles ad Didacum
Ordonii concurrissent persuadentes ei, ut reptationis verbum, sicut iuri
et rationi erat consonum, reuocaret, vel se ad pugnam cum alio milite
praepararet, nullatenus acquieuit: erat etenim minime compos sui.
Praeterea quod consumens verbum Rodericus Didaci Camgrudus (?), illud, quod
fideles adiudicauerat, confirmauit, asserens contra iustum hominem non esse
cum superbia procedendum, quia frangit Deus omne superbum. Confirmantibus
igitur sententiam Roderici Didaci praedictis omnibus Baronibus de Castella
[illegible] Comitibus Castellani videlicet Comes Garsias Munio Aluari, et Al
narus Didaci, reptationis verbum iniuste prolatum, et in vituperium
Zamorensium reuocarunt, et in omnibus fideliter gessisse Zamorenses
Consilium apparuit, eo quod Dno naturali usque ad mortem fide
liter dimicarunt. Castellani vero corpus Principis in Sarcophago
egregio collocarunt, et regionis planctibus subsequentibus ad Omniense
monasterium, ubi planctibus exequiis consumatis corpus Regis Sancii se
pulturae cum honore Regio tradiderunt.

Celebratis vero exequiis, ut licebat, Castellani, et Nauarri, Bur
gis pariter conuenerunt, et quia Rex Sancius decesserat expers prolis, Al
phonsum, qui a facie fratris Toletum confugerat, in Regem, et in Dnum
concorditer elegerunt, tali pacto, ut prius ab eo reciperent iuramentum,
quod Rex Sancius de ipsius conscientia non fuerat interfectus. Dna vero
Urraca Legionensium, et Zamorensium curia congregata de ipsorum
consilio, et assensu, ad fratrem suum Alphonsum, quem specialiter
diligebat, qui et Toleti tunc morabatur, nuntios destinauit, ut acce
leraret accipere Regna fratris, et praecepit nuntiis, ut hoc consilium
secretissimum haberetur, ne reuelatum in Alphonsi periculum verteretur.
Fuit tunc ibi Castellanorum nuntius principalis Arias Gundisalui, sed
viri diabolici, qui nunc dicuntur miliciati, et solebant Arabibus
Christianorum propositum denudare, Regis Sancii morte comparata nun
tiare Arabibus peruenerunt. Sed Petrus Ansurii vir discretus,
et in lingua Arabica eruditus, ex rumoribus Patriae curiosus, omni die
extra Toletum, quasi spatiandi gratia ad tria milliaria vel amplius
equitabat: et casu accidit quadam vespere, ut ~~[illegible]~~ inueniret quemquam
venientem

venientem, qui dixit sic: Sed ideo aduenire, ut Almemoni Regi Regis
Sancii interitum nuntiaret. Petrus autem Ansurii duxit eum quasi
causa colloquii extra urbem, sive viam, quem amputato capite, interfecit
et ad viam rediens, et paulisper procedens inuenit alium rumore, et causa
simili venientem, quem ex prioris simili decollauit, sed via alia aliis veni
entibus secretum non latuit Almemoni. Petro vero Ansurii gressu
tertio procedente Urracae Reginae nuntius superuenit, qui ut facta fue
rant omnia nuntiauit, et ille festinus Toletum rediens coepit Al
phonso ipsius itineri necessaria praeparare. Cumque dicat alius Castellanorum
nuntius aduenisset, ut Regi negotium indicasset, ipse, et Petrus An
surii cum suis fratribus dubitabant, ne si Almemoni nuntium reue
larent, Regem caperet, et pacta grauia postularet: vel si celaret, et
ipse aliunde posset scire, se sibi subditos destrueret. Et dum ipsi talia duo tenerentur
Rex Alphonsus confidens in Dno sic respondit: honorifice me recepit,
et necessaria liberaliter ministrauit, et ut filium me tractauit, quomodo
ergo eum celare potero, quae Dominus mihi fecit? Et accedens ad eum,
quod a nuntiis acceperat, reuelauit. Almemon autem haec omnia
iam sciebat, et omnium viarum transitus fecerat diligentissime obseruari,
ut si eo inscio vellet abire ab obseruatoribus caperetur. Cumque
audisset quae dixerant Alphonsus factus hilaris, sic respondit: gratias
ago Deo Altissimo qui me ab infamia liberauit, et te aperiendo voluit
custodire: si enim me inscio, effugisses, captionem aut mortem nullatenus
euasisses: nunc autem vade, et accipe Regnum tuum, et de meis accipe
aurum, argentum, equos, et arma, quibus possis tuorum animos com-
planare: cumque inter eos multa amicabiliter tractarent, inter
caetera hoc exigit, ut Rex Alphonsus iuramentum sibi, et filio primo
genito quod de securitate fecerat, innouaret, et filius primogenitus Al
phonsi se foedere simili obligauit, erat autem minor filius, de cuius fide
nihil dixerunt, nec Alphonsus fuit ei in aliquo obligatus. Ipse per-
actis Almemon cum maioribus gentis suae usque ad montes de [illegible]
Alphonso regaliter comitato, dedit manum et pecunias, quibus
indiguit, et datis, et dicto Vale, in summitate montium ad inuicem
discesserunt, et Alphonsus suis feliciter redonatur. = Aliorum
autem Historiographorum super recessu ab Almemone alia est sententia
et communior est sententia supradicta, quia Rex Alphonsus promiserat
Almemoni quod ab eo non discederet, donec ei primitus nuntiaret: unde
postquam recepit Dnae Urracae nuntium, quadam nocte Regi astitit
Almemoni petens ab eo auxilium militum, cum quibus reuersurus in Patriam
in auxilium sui foret. Rex autem Almemon affectus tedio ex importunis
Alphonsi precibus sic respondit: recede modo, quia super hoc liberius
colloquemur. Porro Petrus Ansurii equitaturas extra Toletum
et alia viatica praeparabat antequam essent Ciuitatis ostia obser
uata. Tunc Alphonsus per verbum Almemonis a fidelitate quam
ei fecerat, [illegible] se continuo per murum a suis dimissus, expertam
noctem equitando ad patriam se recepit: ratione cuius, ut alibi legitur,
oportuit, ut Petrus Ansurii Toletum rediret, et se ipsum Almemo
ni exponeret voluntati; vulgus quidem loquitur, fecerat Almemoni

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL

Zamoram vero veniens Aldefonsus cum ingenti laetitia receptus fuit a Concilio Zamorensi, et in aspectu multo, qui se ipsos viderunt, Domina Urraca, et Dominus Aldefonsus ineffabiliter congaudentes ad tractandum de novis nuptiis interesse, ac fratrem suum Dominum Aldefonsum Dña Urraca humano consilio se renuerit, ut per talem illicitum matrimonium posset ipsa latius dominari, et Reginae nomine appellari. Cumque ipsius Domini Aldefonsi assertiores illes tali commertio capitur, et in vinculis alligatur, nec unquam sub eis fuit traditus libertati; quousque, ut tradunt historiae, venit Petrus Ansurij de Tholeto, qui post longum tractatum, quem habuit cum Aria Gundisalvi, fratrem, et sororem ad talem concordiam reduxerunt, ut Domina Urraca fratri suo Aldefonso Zamorensem traderet Civitatem, et ipse Aldefonsus sorori suae consortium suum traderet, atque Regnum, et hoc super sacrosancta sibi mutuo juraverunt. Et Arias Gundisalvi una cum Zamorensibus demandato Dña Urraca civitatem Zamorensem Dño Aldefonso, et eum in Regem, et Dominum receperunt. Postea Nuptijs celebratis, tenentiam Civitatis Petro Ansurij tradiderunt, et exinde ad Regni gubernationem processerunt. Alibi legitur quod postquam Zamoram venit Dnus Aldefonsus, Regina Urraca, quae prius erat ab ipsis operibus dedicata habito consilio diligenti coepit in operibus justa exercere. Castellani vero, et Navarri ad ipsum Bellico convenerunt, et ante omnia juramentum ut diximus exegerunt, quod non fuerat consilio mortis Regis Sancij fratris sui. Sed cum nemo vellet ab eo recipere juramentum ad recipiendum se obtulit solus Rodericus Didaci Campiator. Unde, et postea licet strenuus non fuit in oculis ejus gratiosus, et Rex Aldefonsus obtento Regno, quod perdiderat, et etiam Regnis fratrum, omnibus acclamantibus Vivat, omnes ei communiter juraverunt, et accepit apud Legionem Regnorum omnium Diadema in Era M. C. prima; triginta annorum, et vij mensium erat cum regnare coepisset, et regnavit XL. tribus annis.

Rex Aldefonsus autem praefatus, ut praediximus in alijs libris nostris fuit serenitate maxima, nobilis virtute, excelsus gloria, singulariter abundavit in diebus ejus justitia, finem accepit servitus, consolationem lactissima, augmentum fides, dilatationem patria, audaciam populus: confusus est inimicus, obmutuit gladius, cessavit Arabs, timuit Afer, ploravit, et ululavit Hispania usque ad istum mansit absque consolatione, de terra ejus praesidium patriae munimen cum absque timore, fortitudo sine perturbatione, protectio pauperum, virtus Magnatum, magnitudo cordis ejus in sponsam angustijs Asturiarum non potuit contineri, et elegit laborem individuum, comitem vitae suae; delitias miseriam reputabat, et belli dubia experiri delectabile, et jucundum; id dependium deputans vitae suae in quo belli pericula non agebat. Rex accrescens magnanimus Aldephonsus; Rex accrescens sedit in fortitudine ejus, et dirupta sunt vincula hostium ejus per manus potentis Jacob. Confisus in Dño invenit gratiam in oculis Creatoris, magnificavit eum in timore inimicorum: et in populo suo elegit eum Zelare fidem, dilatare Regnum, exterminare inimicos, concludere adversarios, mul

tiplicare Ecclesias

multiplicare Ecclesias, restaurare sancta, restituere dissipata. Hic, mortuo Almemone et Bisse primogenito ejus, cum quibus fecerat pacem, civitatem obtinuit Toletanam sub Era M. C. XXI. multis praeliorum angustijs, ut in libris nostris illustribus, et in libro de mundi aetatibus scriptum. Coepit etiam multas alias civitates plurimas, in virtute, de quibus quidam versificator egregius ita dixit.

Hunc Madinam Celim, Talabera, Conimbria plaudat,
Abula, Secobia, Salmantica, Publica Septem,
Cauria, Conca, Colar, istar Medina, Canales,
Ulmus, et Ulmetum, Macharch, Attentia, Ripa,
Vamarum fluvius lapidum Vileranica, Maqua,
Escalona, Firca, Consuera, Maqueda, Buitrago,
Victrix sine fine suo modulentur ovantes,
Aldefonse, nil reficient super astra triumphi.

Horum autem [illegible] omnium fuit principium, et occasio principalis Civitas Zamorensis, quae stabilivit sua Regnum conjunctione Aldefonso. Haec Civitas est fundata in rupibus semper eminentibus [illegible] principalis tria usque habuit, videlicet Dorium, Esmaltum, et Arratorium: duplici porte gaudet. Unde dixit quidam egregius versificator. Pontibus, et fluvijs, muris, fossisque decora: Urbibus et alijs Regni praelata Zamora. Nullus exercitus potest eidem aquarum abundantiam subtrahere quoquomodo potest namque sempiternum e rupibus sese per totam Civitatem erumpunt perenni eminentes: montium lactaginem, et Assistri ei venationis sufficientiam administrant. Vallis optima; Vallis Cangica, Vallis Regia, Vallis aurea: Vallis aratoria, foecundant eam mirabili ubertate: distat autem per duas dietas a loco ubi lampredae et solia capiuntur: distat autem a mari versus Portugalliam a portu per septem dietas bestiae onustae. Distat a mari versus Asturias a portu Abilei per quinque vel per 6. dietas: ratione cujus temporibus debitis copiam habet piscium marinorum: pisces fluviales in magna copia eidem circumadjacentes fluvij subministrant: fructus habet in mirabili ubertate: vinum fortissimum, et rarum tenet medium, abundans praecipue et conformis Civitati. Haec civitas Principibus exhibuit servitia spontanea, et servitia sumptuosa rerum, corporum, et armorum. Sed quamvis semper stetit pro nihilo suorum civium, et priorum infestos habuit Principes, qui volebant tyrannice dominari, et angarijs singularibus signari, quorum hodie peccatis exigentibus, ambitio, et superbia, et cupiditas sic exercuit quod Praelati, et Principes, et Potestates voluptatibus illicitis involvuntur, et perturbato ordine rationis, everterunt judicij veritatem: et procuratis injurijs consuetudinibus violenter per injustitiam inducuntur, et imperium justitiae adversari, ipsi quidem judicant quod laurum mulceat Praesidentis, et a summi Judices initio, oculos suos interras statuunt declinare: nec enim quod pauperi condescendat, nisi familiaris debito inducatur. Sed utinam Altissimus videat, et permittet, et non Hispaniae miserere Sed facientibus imputetur, et non luat universitas miserere

oppressorum: quod merito iniquitas Dominorum, et esset indignatio Ma-
jestatis compatiens clamoribus paupertatis, cum caeteri orbis mundi domi-
centur angariis, seu pro angariis dedicantur. Hispani autem sola inter
[illegible] oppressionibus cruciatur semper remanens in consumptione, ut possit semper
despicere, et consumptioni piaculo reservari, et tot vulneribus saucia
quod a summis capitibus successivo voragine cruciatur. Nec est qui
possit vocem attollere, cum inimici ejus dominentur, nisi quod
[illegible] agri et area sitiens vociferatur, et vim patiens Sabaoth
Domini pulsat aures, et ultimam Deus videat, et ut caeteros mundi
partes Hispaniam judicet, ergo spiciat de excelso.

De Apologiis Principum, et Magnorum, et eorum Tyrannide VIIII Tractatus.

Post Tractatum de Civitatum, et oppidorum Hispaniae nomi-
nibus immutatis, sequitur octavus tractatus de Apologiis Principum, et
Magnorum, de quibus [illegible] dominus, quod potentes potenter
tormenta patientur, et judicium durissimum iis, qui praesunt fiet.
Et ratio hujus est, quia ipsi qui totum salubriter regere debuerunt,
totum mundum miserabiliter destruxerunt; sicut exempla sequentia
manifestant. Siquidem Lucifer natione collectus sublimior, et
ipse etiam prae aliis creaturis, cum sui altitudinem inspexisset inflatus
elevatus, dissensionis in coelo fuit, atque schisma: [illegible]
[illegible] similiter [illegible]. Ipse primus proditor [illegible] voluntatis Regis gloriae
voluit auctoritate propria [illegible] in Angelis Principatus. Adam
similiter, et Eva humani generis Principes, [illegible], qui volue-
runt rapere divinitatem, amiserunt felicitatem. Cain prin-
cipis, et caput generationis humanae primus inter homines proditor
et fratricida, et ex avaritia [illegible] congregans suos ad latrocinia
incitabat simplicitatem [illegible] hominum ad inventionem mensurarum
et ponderum permutavit, et ad calliditates, et corruptiones perduxit.
Terminos terrae primus posuit, civitates muravit, et timens quod [illegible]
bat ad securitatem suos in urbibus collocavit secundum Josephum. Hic
semper peccata commisit, non recte divisit, fratri invidit [illegible]
egit, vacans in agrum occidit, peccatum negavit, desperavit.

De Nemrroth.

Nemroth autem primus nobilis, et patrechus de Cha, et ex matre
Cybele de Iren filio semigigas fortissimus, cujus erat statura decem cubi-
torum altitudinis venit ad [illegible] et eruditus est ab eo in multis, et doctus
de ortu futurorum Regnorum, et casu eorum per successiones
videlicet quod primum generarent de Cham, deinde de Sem, unde descen-
dunt Persae. Tertio de eorum Sem et de Japhet, unde descendunt Graeci. 4°
de Japhet atque Romani. Fuit autem Nemroth potens in terra, et
robustus venator hominum coram Domino, idest extinctor, et
oppressor

oppressor amore dominandi. Hic transfugit ad Caldaeos, et docuit eos
ignem colere, et sollicitabat genus filii de Sem, ut imperaret aliis, qui
primogenitus [illegible] coepit eos sollicitare [illegible]
[illegible], [illegible]. Transit autem Nemroth
ad filios Cham, et regnavit in eos: hujus exemplo coepit regnare
[illegible] super filios Sem, et [illegible] super filios Japhet. Tunc consilio
Nemroth convenerunt praedicti Duces in campum Sennaar, et timen-
tes diluvium coeperunt aedificare Turrim, quae pertingeret ad coelos, ha-
bentes lateres coctos pro saxis, et bitumen pro caemento. [illegible] bitumen
ut fertur, non nisi sanguine menstruo dissolvitur. Porro fuerit aedificata
Turris in altitudinem tenere duo mille sexcentos quadraginta tres passus
dicitur: latitudo tanta fuit, ut [illegible].
Caeterum ambitus civitatis quadringentos octoginta stadiis distende-
batur: ipsa autem altitudo murorum [illegible] ex utroque latere
habitantibus aqua [illegible] mediam intercapedinem fuit multis quadri-
gis capiebat. Muri totius lateres atque interfusso bitumine erat
compactus, fossa extrinsecus late patens undique amnis circumfluebat.
In frontibus murorum erant centum portae aereae nimiae magnitudinis.
Turris civitatis habebat in latitudine cubitos centum, et in altitudine
ducentos; erant autem cubiti fere geometrici, quemadmodum cubiti
Arcae Noe: continebat autem cubitus geometricus sex nostros, et secundum
quosdam IX. Angeli de mandato Dei ventos validissimos immi-
tentes, ut habetur in historiis Scholasticis turrim everterunt, et
linguas eorum in LXX diviserunt. Alibi vero legi quod Nemroth
expulit filios Sem, et filios Japhet a civitate quadam calliditate, et Baby-
loniam condidit, et regnum suum super filios confirmavit, et postea ad
Persas migravit, eosque ignem colere docuit. Fuit autem [illegible] civitas a Nem-
roth gigante fundata, a Semiramide Regina uxore Nini reparata: Nini
a Cyro Rege [illegible] diruta, et incisa.

De Nino

Ninus filius Beli Nemrothidis Regis Babylonis primus post mortem
patris bella campalia instituit, et armorum multa instrumenta invenit
et auxiliante uxore sua Semiramide, quae in multis sapientior videbatur
totam Assyriam obtinuit, et civitatem, in qua caput erat Regni itinera
trium dierum complevit, et a suo nomine Ninive nuncupavit: hic
foemoralia, idest bracchas invenit, ne denudatis Noe in opprobrium suum
deret filius. Rex autem Ninus primus invenit idola, hoc modo:
mortuo Bello Nembrothide patre suo Ninus in solatium doloris imaginem
fecit patris sui, cui tantam reverentiam exhibuit, et honorem, ut
omnibus sceleratis ad eam confugientibus remitteret supplicium: proinde
homines de Regno honores divinos in imaginem fictilem transtule-
runt. Mali etiam spiritus, quasdam delusiones circa imagines
faciebant, ut excaecati mente miseri mirabantur: hujus exemplo
plurimi

Chaam fuit mortuus, imagines dedicarunt, et sicut ab idolo Beli omnia traxerunt originem, sic, ex ab eius nomine generale nomen assumpserunt. Sicut enim dictus est Baal, vel Bel ab Assyrijs, sic et aliae nationes iuxta idiomata linguae suae dixerunt alia Bel, alia Begl, aliae Baalimo, et nomina specificarunt; nam alia Beelfegor, alia Belzebub dixerunt. Et Zephanes primus fuit Idolatra Aegyptiorum. Caldaei ignem adorabant. Et cagitabant alios idem facere, alia Idola comburentes. Sacerdotes vero Aegypti, qui aquam adorabant, eo quod Aegyptus praeceteris regionibus Nili irrigabatur, magnum quoque Idolum in honore Beli formauerunt, et remouentes coronam auream apposuerunt, ex vasa fictile ad modum coronae perforatum, ad quod per occultos meatus aqua desuper veniebat, obstructis cera aquae fluxus, quae erat in corona, extinguit ignem, et praeualuerunt Idola Aegypti. Haec omnia ideo ponuntur, ut exempla malorum, et incrementa quia Principibus, et Sacerdotibus processerunt a principio mundi. Ordinibus pateant in mundo.

Contumacia, et Irreuerentia Pharaonis Aegypti contra Deum Altissimum et aliorum Regum Orientalium satis fuit notoria toti mundo, de Regibus autem Israel Eccl. XLIX. c. dicitur, quod praeter Dauid, et Ezechiam, et Josiam omnes Reges peccatum Idolatriae, vel Blasphemiae commisserunt.

Romulus, et Remus gemelli ex Dea, et Marte Ilia nascuntur et a Lupa nutriti feruntur, quod credit fuisse meretricem, quae subterraneo multos occidebat. Prophetabant autem tunc in Judaea Osee, Joel, Isaias, et Michaeas.

Anno vero ab Vrbe Condita tertio Remus rastro pastorali occissus est a Fabio Duce Romuli. Tholemon Dux Romuli fuit sub Ezechia Rege. Romulus apud Paludem Capreae nusquam comparuit. Postquam Numa Pompilius regnauit, qui et Februarium, et Januarium decem mensibus addidit. Romulus igitur et Remus Romam aedificarunt in monte Palatino quinta Olympiade sub Rege Achaz, quo tempore historia est incepta Romana. Incoepit autem primum Olympias a Graecis tempore Oziae Regis. Vocabantur autem Olympiades ludi, qui fiebant in monte Olympo in quinto anno, quatuor intermedijs annis vacantibus, qua dicimus sub Olympiade supputatos. Post Romulum regnauit Numa Pompilius, a quo fuit Numancia forsitan appellata, quae nunc Zamorensis Ciuitas appellatur.

Romanorum mores tangens Beatus Bernardus in principio 4. libri de consideratione ad Eugenium Papam dicit sic. Quid loquar de Populo Romano? Populus Romanus est, nec breuius potui, nec expressius tamen aperire de his Parrochianis quod sentio. Quid tam notum saeculis, quam proteruia, et ceruicositas Romanorum? gens insueta Paci, tumultui assueta, gens immitis, et intractabilis vsque adhuc, subdi nescia, nisi cum non valet resistere, et sequitur ante omnia sapientes sunt, ut faciant mala; bonum autem facere nesciunt, ij inuisi terrae

ij inuisi terrae, et coelo iniecere manus impij in Dominum, temerarij in sancta, seditiosi inuicem, aemuli in vicinos, et humani in extraneos, quos neminem amantes amat nemo, et cum timeri affectent ab omnibus, omnes timeant necesse est. ij sunt, qui subesse non sustinent, praeesse non norunt; superioribus infideles, inferioribus importabiles: ij inuerecundi ad petendum, ad negandum frontosi: ij importuni ut accipiant, ingrati, ut acceperint. Docuerunt linguam suam grandia loqui cum operentur exigua. Largissimi promissores, parcissimi exhibitores: blandissimi adulatores, et mordacissimi detractores, simplicissimi dissimulatores, et iniquissimi proditores.

Nabuchodonosor Rex Maximus elatus superbia, et non cognoscens Deum, ut debuit post reuelationes somniorum, quos vidit, ab hominibus eiectus, et foenum, ut bos comedit: mutatus est non corporis mutatione, sed mentis alienatione, et videbatur quod erat bos in anterioribus, in posterioribus leo, qui in prima aetate fuit voluptuosus, et ceruicosus, et in fine multos interfecit, et nullus ei Regum resistere potuit. Daniel autem orauit Dominum, et obtinuit, ut VII menses verterentur in dies: XL. diebus insaniam patiebatur, et per alios XL. ad cor hominis vertebatur, donec VII menses complerentur, post quos reuocatus est, non tamen statim regnauit, sed statim sunt per VII Judices, et usque ad finem VII annorum poenitentiam egit, panem, et carnes non comedens, et vinum non bibens iuxta consilium Danielis.

Abilmoraduch Rex frater Nabuchodonosor minor duxit vxorem fratris sui, et tactus libidine dominandi, timens ne surgeret Pater suus, quia sepulchrum Patris aliquando mouebat, ipsum Patrem in secreto iussit exhumari, et cor, atque cadauer eius tradi, et vulturibus deuorandum: fecit autem hoc de consilio Regis Joachim, qui dixit sibi quod non resurgeret Pater suus quousque redderet in unum vultures quod fecerant ex corpore. Balthasar Rex irreuerens in Deum excelsum in parte sua, eadem nocte interfectus est proditionaliter a Caldaeis.

Philippus Pater Alexandri putatiuus per insidias peremptus a Pausania trahente genus ab Horeste, qui Pausanias facto homicidio aufugit. De cuius genere fuit Paula mater Eustochij, quae intralios contubernales Pausaniae, qui fugerunt, fugit Romam, et facta est ciuis Romana.

Alexander filius Regis Aegyptiorum naturaliter filius Philippi Regis Graecorum adoptiue filius Dei Amonis nuncupatiue, cuius mater fuit Olympias, post mundi subiugationem, post duarum statuarum aurearum fabricationem, quas in sui titulum fecerat fabricari; nihilominus post Aristotelem, et Demonum consultationes dissuadentes, et Jobas Principes futuri super sceptrum Regis, et satellites, ipsum veneno interfecerunt, eorum Patre Antipatro instante: Jobas autem nobilis adolescens, et qui Principi assistebant in mensa, aliorum potionem ministrationem potuit potionari. Remedio sustulit mundi Principem, et Monarcham: et ut poculo ipsius pestiferum effectum sortiretur, postquam Alexander post assumptam potionem pennam petijt, quae venenum euomeret iam assumptum, Jobas proditor oblatam pennam mortali poculo intinctam tradidit Alexandro, quod ut in gutture immisit, sensit amplius se grauari. Voluit autem seipsum in fluuium Eufratem praecipitare, ne amplius inueniretur, si non obuiasset Roxane filia Darij vxor eius. Tunc Alexander vocauit Jobam proditorem, de quo plurimum confidebat, et praecepit vocari suum Notarium Simonem, cum quo testamentum suum ordinauit.

cogebant

Ceruicositey

titulum

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ut in libro nostro continetur, cuius titulus est Armarium Scripturarum: in libro quoque Illustrium personarum ordinum, illud idem non continetur in historia nobilissima Alexandri: in libro de mundi aetatibus tradita succincte.

Julius Caesar de partibus transmarinis Romam venit, et gloriose receptus, et ortus dissensione de Roma, sequendum accessit, et partes Pompeii, et Afranio, totam Hispaniam Romano imperio subjugavit, ut supra dictum est. Et Hispalim, Juliam Romulam vocavit, et secundum quosdam in ipsis partibus interea sui insigne nominis sui fieri jussit. et turrem mirabilem in Brigantio Galleciae condidit, ut dictum est, et ab Hispania regressus, Romae dolo Bruti, et Cassii occisus est post annos quinque, et menses vii, post victoriam Pompeii solus tenuit principatum. Obiit autem Caesar anno aetatis suae quinquagesimo sexto. Corpus eius combustum est a populo Romano in foro, et statuerunt sibi columnam lapidis Numidici, secundum quam tumulatus est. Quadam vero die cum iret in Capitolium, datae sunt ei litterae indices mortis suae, et in manu nondum solutae inventae sunt: quas si legisset, mortis suae conscius fuisset. Eodem tempore apparuerunt tres soles in oriente, qui paulatim in unum corpus solare redacti sunt. Caesaris autem nomen, quo alii imperatores Caesares sunt vocati a Julio Caesare inchoavit, secundum Isidorum in Ethimologiis, qui bello civili commoto, primus Romanorum, et singulare obtinuit principatum. Caesar autem dictus, eo quod caeso mortuae matris utero, vel a Caesarie natus sit, a quo imperatores sequentes Caesares dicti eo quod comati essent, qui enim secto utero eximebantur Caesones, et Caesares appellabantur, et a Julio Caesare usque ad Heraclium imperatorem fuere Romae LX imperatores Caesares appellati, et ex Vandalis in Hispania fuerunt Reges vii, et ex Suevis, et ex Alanis fuerunt in Hispania Reges ..., et ex Gothis in Hispania ab Athanarico primo Rege Gothorum, usque ad Alphonsum Regem filium Remundi Ducis, et Urracae Reginae fuerunt Reges ..., ab incarnatione Domini recurrente anno CCCLXXXI fuerunt Hispaniae Reges LXIX, quarum Reges autem ex eis aliqui fuerunt strenui, et de eis illustribus manifestat.

Octavianus primus Caesar, postmodum Augustus dictus, eo quod Romanum imperium augmentavit: ab isto Augusti sunt Imperatores ceteri appellati. Hic Octavius Romanus fuit ex patre Octavio senatore Romano, maternum genus ab Aenea duxit, Julii Caesaris nepos fuit, et filius adoptivus: totum mundum in manum redegit Monarchiam: quinque triumphos praeclare egit scilicet Dalmaticum, Asiaticum, Alexandrinum, Hispaniae, post quos Caesaraugusta civitas Augusti praecepto in Hispania conditur. Huius anno 4º Era singulorum annorum ab eo exstitit constituta, quo primus orbem descripsit, et censum exegit, dicitur Era, ex eo quod totus orbis singulis annis aes Reipublicae insignitus tributum reddere est confessus. Constituta vero fuit Era XXXVIII annos ante Nativitatem Almi Salvatoris Redemptoris. Fluxerunt autem ab Adam usque ad Nativitatem Almi Salvatoris Jesu Christi anni quinque millia ducenti, unde excepto secundum Septuaginta Interpretes: secundum alios anni V millia CCXXVIII: secundum alios VI M. CXXIX. et ad conditionem Romanae urbis anni septingentesimi quinquaginta duo: Hebraei vero pauciores computant annos, eo quod Moyses amisit centum annos quibus Adam filium suum Abel mortuum luxit centum XXX annorum eum esse dixit cum genuit Sethi: LXX autem interpretes, et Josephus, atque alii plures Historiographi ducentorum XXX annorum

eum fuisse scribunt cum genuit Seth. Judaei quoque super odium fidei Christianae necnon ut testimonium veritatis, quaedam de libris legis praecederunt, et quaedam immutaverunt. In computatione annorum ab Adam usque ad Christum Authores versificati sunt, eo quod aliqui computaverunt usque ad Nativitatem, et a Nativitate: alii usque ad diem, in qua baptizatus est: et a die qua baptizatus est computant. Alii usque ad passionem, et a passione Domini computant, quia tunc facta est redemptio nostra, et aperta est coeli janua, atque inchoata quodammodo aetas septima quiescentium. Melius autem videtur a nativitate ipsius inchoandum, eo quod Apostolus dicit; Cum venit plenitudo temporis misit Deus filium suum. Natus est autem Jesus XLII anno Octaviani Augusti anno centesimo nonagesimo tertio Olympiadis. Trigesimo anno Regni Herodis, hoc ipso die, quo natus fuit trans Tyberim in Taberna Emeritoria fons olei de terra emanavit, ac per totum diem largissimo rivo fluxit; in illam statim Virgo peperit, illa statua aurea corruit, quam in palatio Palatio Romulus posuerat dicens: Non cadet donec Virgo pariat. Tunc et circulus ad speciem coelestis arcus apparuit circa solem. Post Nativitatem Almi Salvatoris Jesu Christi, imperavit Octavianus annis XIIII. Hunc populi Romani videntes esse tantae pulchritudinis, quod nemo in oculis eius intueri poterat, et tantae prosperitatis, et pacis, quod totum mundum tributarium sibi fecerat, dixerunt ei: te volumus adorare quia deitas est in te, si enim non esset, non omnia succederent prospere; qui renuens in ducias postulavit, et ad se Tyburtinam Sybillam sapientem vocavit, et quod Senatores sibi dixerunt, recitavit, quae spatium trium dierum petiit, in quibus arctum jejunium operata est: post tertium vero diem, hoc modo imperatori respondit. In dicium signum tellus sudore madescet, E coelo Rex adveniet per saecula futurus, et cetera quae sequuntur. Illico apertum est coelum, et nimius splendor irruit super eum, et vidit in coelo quandam pulcherrimam Virginem stantem super altare, et puerum tenentem in brachiis, et admiratus est nimis, et vocem dicentem audivit. Haec ara filii Dei est: et statim procidens in terram adoravit, quam visionem Senatoribus retulit, et ipsi mirati sunt nimis. Haec visio fuit facta in camera Octaviani Imperatoris, ubi nunc est Ecclesia Sanctae Mariae in Capitolio, ubi nunc fratres Minores sunt. Ideo autem dicta est Ecclesia sancta Maria Ara coeli, vel secundum alios in Ara coeli.

Cum autem Octavianus de oriente victor reversus urbem triplici cum triumpho ingressus esset, tunc primus Augustus ab eo quod Rempublicam augmentaverit a Romanis est salutatus. Hic vicit etiam Dacos, et Germanorum ingentes copias prostravit: quo bello captivorum XL millia hominum ex Germania transtulit, et supra ripam Rheni Galliae collocavit. Nullus eo in bello foelicior XLIIII annis, quibus solus gessit imperium: Civilissime. XII annis alios cum Antonio regnavit. Hic est gloriatus se urbem lateritiam invenisse, et marmoream reliquisse, et quam plurimo decoravatam; anno ipsius XXV. Virgilius Brundusii moritur, sed ossa Neapolim transferuntur. Anno eiusdem tricesimo quinto Horatius Poeta Romae moritur. Tempore Octaviani erat Taberna famosa trans Tiberim, quae ideo dicebatur Emeritoria, quia emerita ea, quae suis stipendiis meruerunt, ibi solatiando expendebant, de qua, quia die Nativitatis Domini fons olei erupit ad honorem Beatae Mariae Virginis constructa fuit

quia tunc

quodammodo

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

fuit Ecclesia ibidem a Beato Papa Calixto I. Mortuus est autem Octavianus Augustus anno aetatis suae LXXVij apud Atellam Civitatem Campaniae, et sepultus est in Martio Campo; tempore Augusti computata fuerunt Civium Romanorum nonagies trecenta iij, et octoginta millia: nec enim iste Maximus Imperator vitiis caruit; nimium namque libidini serviebat, nam inter duodecim Cathamitos totidem que puellas erat solitus accubare.

Gajus, qui, et Caligula Imperator post Tiberium, qui et nepos eius sceleratissimus homo fuit, et duabus suis sororibus stuprum intulit, et unam natam filiam recognovit. Se tanquam Deum coli fecit, per totumque Imperium imaginem suam misit ut adoraret eum. In templo quoque Jerusalem statuam Jovis sub suo nomine poni jussit. Hic cum esset Romae, et redirent a ludis Circensibus interfectus est consilio Senatorum. Eodem tempore Herodes Agrippa, dum oblatos divinos honores non respueret, dixit: Heu cum Deus videbar major, et statim percussit eum Angelus Domini: qui per V dies magnis doloribus cruciatus, consumptus vermibus exspiravit.

Imperatrix Messalina uxor Claudiani Imperatoris sicut scribit Juvenalis, tantae libidinis fuit, ut prostibulum peteret clam, deinde se publice omnibus exponebat, non satiata, sed lassata recedens: nobiles etiam mulieres ad hoc ipsum trahebat.

Nero Imperator Romanorum imperium deformavit: piscabatur retibus aureis, quae sericis funibus extrahebantur; infinitam Senatus partem interfecit: bonis hominibus hostis fuit: Citaredico habitu, vel tragico utebatur, parricidia multa commisit, fratrem, uxorem, matrem et magistrum suum incisione venarum, et austoulene Seneca interfecit. Sororem suam stupravit, et interfecit, Romam incendit, ut Trojani incendij possit similitudinem speculari. Secum habebat Simonem Magum, cuius maleficijs deludebatur. Petrum, et Paulum Dei Apostolos interfecit. Hic cum ad poenam spiritus sua malefacta quaereretur fugit de Palatio et seipsum ad quartum Urbis milliarium interfecit: a lupis autem corpus eius devoratum. Hic nullum hominem pudicum, vel purum ex aliqua parte corporis judicabat; ideo suis libere omnia scelera concedebat. Nullam vestem bis induit, soleas argenteas mulis fecit. Palatia sua ex auro, argento, et gemmis, et ebore construebat.

Vitellius Imperator interfectus fuit a ducibus Ducibus Vespasiani, et in Tiberim mersus caruit sepultura.

Domicianus Imperator frater Titi interfecit Nobiliores ex Senatu, Dominum, et Divum se primo appellari jussit: nullam sibi positam in Capitolio, nisi auream, vel argenteam passus fuit. Consobrinos suos interfecit, ipse vero a suis fuit in Palatio interfectus, et cum dedecore tumulatus.

Filia Antonini Imperatoris, qui dictus est Pius, Faustina nomine, cum vidisset gladiatores duos simul cum gladijs ludere exarsit in unum, propter quem, cum languere coepisset, viro suo Marco Antonino caussam languoris manifestavit, qui per medicorum consilium Caldaeorum ipsum gladiatorem fecit interfici, et sanguine illius Faustinae corpus perungi, maxime illam partem corporis ubi libidine vehementius inflammabatur, quo facto infirmitas curaretur. Incommodus in domo Vestali interijt strangulatus.

strangulatus. Maximus Imperator cum filio suo detruncatur.

Antonius Caracalla Imperator impatientis libidinis fuit, Novercam suam in uxorem duxit, seditione militari interfectus fuit. Similiter Marcus Aurelius Antonini filius. Alexander Imperator tumultu perijt militari. Gordianus Imperator fraude suorum interijt. Gallienus fraude Ducis sui Aureolj est occisus. Decius a Valeriano Galieno Imperatore creatus fuit sed non extitit Imperator; ab hoc autem fuit martyrizatus Laurentius.

Carracala

Maxentius sub quo passa fuit Beata Catherina sub Galerio, et Constantino Patre Maximi Constantini in Imperatorem assumitur a Romanis. Sed Constantinus Maxentium Romae vicit in signo Crucis in visione sibi ostenso. Maxentius praedictus adeo vitijs plenus fuit, quod nullum vitium ipsum effugere potuit.

Constancius quoque praedictus Hispaniam sibi subegit, et Helenam filiam Regis Britanniae in concubinam accepit, ex qua magnum genuit Constantinum. Theodosij vero junioris temporibus Diabolus in Creta in specie Moysi apparuit, et promisit Judaeis, ut per mare in terram suam eos duceret pede sicco; cumque in mare intrasset eos idem necavit.

Julianus Apostata nepos Magni Constantini, ex parte fratris continet Constantium Imperatorem, qui iam occiderat fratrem suum, monasticam vitam sumpsit, demum fugiens, Magos, et Ariolos inquirebat, si posset fieri Imperator. Cui Daemon mediante quodam Mago apparuit, et accepta ab ipso Christianae fidei renuntiatione, ipsum futurum Imperatorem praedixit. Factus postmodum Imperator Felix dixit, cum ad bellandum contra Persas perrexisset transiens per Caesaream Cappadociae multa opprobria Beato Basilio [illegible]. Ipso, et Christianis fecit, et eisdem comminans: in regressu Beatus Basilius orans et jejunans cum Christianis vidit Beatam Virginem praecipientem Mercurio Militi dudum ante in quodam Monasterio sepulto, ut ipse, et filium eius de Juliano Apostata vindicarent: quod factum est: nam et Mercurius miles dudum iam sepultus hasta percussit ipsum Apostatam futurum: qua percussus Julianus exspirans blasphemando clamavit. Vicisti Galilee, Vicisti.

Mauritius Imperator cum mortem fuisset Beati Papae Gregorii comminatus, apparuit Romae virgo quaedam in Monastico habitu, evaginatum gladium habens per civitatem transeundo, clamans eodem anno Mauritium gladio periturum; quod Imperator audiens de malis suis poenitens, per se, et per alios Dominum oravit, ut hanc sententiam revocaret: Sic gestus audivit in somnijs vocem dicentem: Vis ut hic, aut in futuro judicio tibi parcam? Et Imperator reddit. Amator misericordiae Deus, hic mihi redde malum, ut in futuro parcas. Post Mauritius in Oriente constitutus cum milites suos a rapinis cohiberet, mox cum eis stipendium consuetum daret, milites quendam Phocam superiore vero Mauritium Caesarem crearunt, quo dicto, Mauritius in quandam insulam fugit, ibique cum uxore et duobus filijs per Phocam interemptus est. Hic primus ex Graecorum gente Romano praefuit Imperio. Huius tempore apud Dacium mulier infantem peperit sine oculis, sine brachijs, sine manibus, a lumbis autem erat

Vt audiri posset, in illo etiam flumine apud insulam Deltam, Sirenae
in specie viri, et mulieris ab exercitu Romano visae sunt a mane usque
ad meridiem.

Tiberium quoque Imperatorem successorem Imperatrix
arguebat, eo quod thesauros suos pauperibus erogabat. Unde et ipsum dissipa-
torem Reipublicae acclamabat. Cui Tiberius respondit: Confido in Deo
quod fisco nostro non deerit pecunia. Sed de iis quae Dominus nobis contulit, eis elee-
mosynas faciendo, thesauros congregemus in coelo: et cum transiret per
quoddam solarium Imperiale vidit in pavimento tabulam marmoream
in qua erat Crux sculpta. Cumque illam tabulam fecisset levari,
dicens indignum esse crucem pedibus conculcari, quae in pectoribus, et
frontibus hominum debet esse; apparuit sub illa alia tabula, eodem modo
cruce sculpta. Cumque et illam levari fecisset, apparuit tertia tabula
consimilis, et cum Imperator admirando illam levari fecisset, invenit
infinitum thesaurum.

Constantini quinti tempore Carolus Martellus Parisiis in Sancto
Dionysio sepelitur, sed post modicum tempus in sepulchro diu eius non
nisi unus serpens maximus invenitur. Leo 4. Imperator cum insa-
niret cupiditate coronam cuiusdam Ecclesiae carbunculos habentem
accepit, quam cum portaret in capite febre correptus moritur.

Constantinus Leonis filius cum Hirenne matre sua impe-
ravit decem annis; sed quia matrem privavit Imperio, ipsa mar-
core foeminea stimulata illum excaecari fecit, imperavit tribus annis.
Constantinus vero ante excaecationem sine matre sua imperavit
quinque annis. Huius Constantini primo anno, quaedam aurea
lamina in Constantinopoli in quodam sepulchro cum quodam defuncto
ibidem iacente inventa est cum hac scriptura: Christus nascetur ex
Virgine Maria, et credo in eum. Sub Constantino et Hirenne Impe-
ratoribus: O Sol iterum me videbis: his temporibus Sol xvij diebus
non apparuit, ita ut multi dicerent, quod hoc propter excaecationem
Principis contigisset. Hirenne autem Imperatrix, ut securius
regnaret fecit evelli oculos filios sui filij Constantini.

Carolus Magnus namque in aliis foelicissimus extitit, tamen
in hoc foelicitatem magnam incurrit, quod nunquam a latere suo dimittere
voluit filias, quas habebat, nec aliquam alicuius coniugio copulare
et ut dicit Alcuinus, vel Aluinus Magister suus, ex hoc mala
suspicio fuit de ipso in populo generata: dicebat enim Carolus se
non posse carere contuberniis earum... Hunc prodidit Galalon
in Pirineis montibus sicut fertur. Sed hoc fusius fuit tactum in
tractatu de illustrissimo Rege Alphonso dicto Casto.

Ludovicus Imperator filius Magni Caroli, multi Principes,
Optimates, et filij procurarunt ut Imperij deponeret dignitatem, et sic
a Principibus, et propriis filiis proditus arma deposuit, et recluditur. Sed
eodem anno populus eundem restituit pristinae dignitati. Ab isto autem
proditionis tempore ad Saxones Francorum gloria quoad regimen
Imperij est translata.

translata. Hoc tempore in territorio Tullensi puella 12 annorum post fa-
ctam communionem a Sacerdote in Pascha susceptam, per sex menses pane
et aqua, demum omni cibo, et potu per triennium abstinuit. Hoc etiam tempore
in Gallia ante solstitium aestivale magna tempestate exorta cum grandine
ingens fragmentum glaciei incidit, seu cecidit, cuius latitudo vij pedum, et longitudo
xv. altitudo duorum fuit.

Lotharius 1.us qui et Imperator, spreto Imperij seu Regno suscepit
habitum Monachalem; post mortem vero ipsius, inter Angelos et daemones de ipsius
anima magna fuit altercatio subsequuta; adeo quod cum assistentibus corpus distrahi
videbatur. Sed Monachis orantibus daemones sunt fugati.

Carolus filius Imperatoris Ludovici sancti per triduum vexatus fuit a daemone
in praesentia patris, et etiam Optimatum. In ipsa vero vexatione professus est sibi hoc
ideo accidisse, quia in Patrem proprium conspirasset. Hoc tempore in Brixia
Italiae Civitate tribus diebus, et tribus noctibus sanguis coelitus emanavit. Huius
tempore Joannes Scotus doctissimus in scripturis in Franciam venit, et rogatu
Ludovici Hierarchiam Dionysij de Graeco transtulit in latinum, quae postea
per ipsum quod docebat stilo confusiori mansit. Carolus 2.us Imperator
cum a Gallijs in Italiam pergeret, per quendam Iudaeum Sedeciam nomine
potionatus in Alpibus diem clausit extremum. Carolus 3.us qui et Imperator
dictus junior, sine prole ab optimatibus Regni repudiatur.

Arnulphus Imperator longa infirmitate tabefactus, ullo arte
medicinali potuit adiuvari, quin a pediculis consumeretur.

Boleslaus frater Bertelaj Ducis Bohemiae, ipsum Berte-
laum fratrem, et Ducem, et Dominum interfecit. Fuit autem Bertellaus
Dux Bohemiae, humilitatis, et devotionis, qui cum uno servo clam de
nocte ad silvam propriam ibat, et propriis humeris ligna deferens, clam ante
fores viduarum, et pauperum deponebat. Colligebat etiam spicas clam de agris de
nocte, et clam uvas excutiens, et manu propria hostias faciens distribuebat
per Ecclesias. Hic post CCC annos passionis suae Regi Dacorum
haeretico quiescenti per visum apparuit, eique quod sub genere mortis
non deberet mori revelavit, praecipiens sibi, ut in honorem ipsius, qui
Bertellaus dicebatur, monasterium construeret; qui Rex a somno con-
surgens, et stupefactus ex visione, coepit de Sancto Bertellao, de quo nunquam
ante audierat, ab Episcopis, et abaliis, qui esset perquirere, et certificatus
quod fuisset Princeps Bohemiae, et a fratre occisus, coepit ad honorem
ipsius nominis Cisterciensis Ordinis Monasterium magnarum possessionum
construere. Sed antequam consummasset fratre suo Abel procurante, sicut
sanctus revelaverat est peremptus. Contigit autem hoc tempore haereticos,
qui in Alemania tantummodo non Italia superavit.

Othonis secundi tempore filij Othonis primi Theutonici Imperatoris Sanctus
Eduardus Rex Angliae, a noverca sua proditionaliter, ut dicitur est occisus.
Circa hoc tempus sicut fuit in Vasconia mulier, quae ab umbilico sursum divisa
duo pectora, et duo capita habens, una dormiente, vel comedente, altera quan-
doque vigilans faciebat, vixeruntque multo tempore, nec uno tempore ambae mortuae sunt.
Tres autem Othones Theutonici per generationis seriem regnaverunt; verum
tamen fuit postmodum institutum, ut per officiales imperij Imperator eligeretur,
qui sunt septem, videlicet, tres Cancellarij, scilicet Maguntinus, Cancellarius Germaniae:
Treverensis Cancellarius Galliae, Coloniensis, Cancellarius Italiae: Marchio Bran-
deburgensis

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USAL

Camerarius Palatinus Dapifer. Dux Saxoniae ensem portans. Pincerna Rex Bohemiae. Archiepiscopus Maguntinus, Treverensis, Coloniensis, quilibet Imperij sit Cancellarius, horum, et Palatinus Dapifer, Dux Saxoniae Marchio praepositus Camerae. Pincerna Bohemus: Hi statuunt Dominum cunctis per saecula summum. &c.

Conradus primus pacem inter suos cupiens conservare, statuit, ut quicunque Principum pacem infringeret capite plecteretur. Sub huius statuti transgressor Comes Lupoldus accusatur, qui cupiens vitam salvare cum uxore occulte fugiens in vastam solitudinem, ipsam multis temporibus tanquam heremita inhabitavit, nullo penitus sciente quo devenisset. Sed contigit Imperatorem ad illas partes accedere, et cum venationis causa, bestias insequens, per solitudinem discurreret, sic se ab omnibus elongavit, ut solus remanens, ubi esset penitus ignoraret, et nocte appropinquante Imperator multum anxius ad praedicti Comitis heremitorium tandem pervenit: qui benigne receptus est, et post laborem, cum in strata dormiret, et eadem nocte praedicti Comitis uxor filium peperisset, audivit vocem Imperator in somnijs: ipsum puerum generum suum futurum, ac Imperij successorem: hanc vocem Imperator primo contemnens, cum in re tanta fuisset anxius, visa surgens mane, cum ad suos pervenisset, vocatis duobus secretarijs occulte mandavit ut praedictum puerum vagientem in sylva occiderent, et sibi cor eius apportarent. ipsi iuxta mandatum puerum rapuerunt, et misericordia moti non occiderunt, sed in nemore relinquentes, cor capti leporis in argumentum occisionis Imperatori detulerunt. Audivit autem, ut in eadem hora Dux Henricus causa venationis in eadem sylva solus errans puerum vagientem audivit, ipsumque pulcherrimum cum aspiceret uxori suae sterili ipsum occulte apportans mandavit eidem, ut quod ipsum genuerit, affirmaret. quod et factum est, vocavitque eum nomine suo Henricum: cumque iam adultum Imperator vidisset, pensans vultum, quem videbat, et aetatem, licet multum renitente Patre, scilicet Duce Henrico, Imperator iuvenem, ut sibi astaret, retinuit, et post aliquod tempus misit eum cum litteris ad Imperatricem, scribens, ut ipsa sub obtentu gratiae suae, eodie, quo ipse iuvenis ad ipsam veniret, ipsum occulte suffocaret. Sed iuvene iter agente, cum in domo cuiusdam Presbyteri quiesceret, Presbyter ipso dormiente, curiose ipsius bursam perscrutans, litteras Imperatoris conspexit, et illas caute aperiens illi foeliciter commutavit: nam, abraso ipso die moriatur, reposuit: ipso die ei filia Maria tradatur: quod et factum est, licet cum magna admiratione Imperatricis propter tam subitum, et stupendum mandatum, quod Imperator percipiens obstupuit. Sed postquam investigavit verum ipsius Patrem nobilem Comitem fuisse, quem Rusticum credebat, dolor ipsius mitigatus est. Qui Henricus postquam Conrado successit, sive succedit in loco Nativitatis suae construxit Monasterium.

Henrici Secundi tempore, Romae cuiusdam Gigantis corpus Palantis nomine inventum est incorruptum: cuius vulneris status, ubi vulneratus fuerat, 4. pedes, et semis habebat: corpus vero altitudine muri vincebat: lucerna quae ardens ad caput ipsius inventa est, quae nec flatu extingui poterat, nec liquore: Sed cum stilo foramine subter flammam facto extincta est, per illud foramen aere introducto. Hunc dicitur Turnus occidisse, et hoc ipsius epitaphium fuit: Filius Evandri Pallas, quem lancea Turni militis occidit more suo iacet hic.

Tempore

Tempore dicti Henrici Imperatoris cum quidam potens sederet in convivio repente a muribus est vallatus, et cum murium innumerabilis multitudo de nullo captabat nisi de illo: Sed cum a suis in pelago maris deductus esset, nihil ei profuit, quod mures navem sequentes, ipsum usque ad aquae introitum corrodebant. In terram igitur repositus, totus a muribus dilaceratus est, et comestus. Idem legitur cuidam Principi Poloniae contigisse. Et hoc minus mirum judicatur, quia apud certos dicitur, quod in quibusdam dicitur terris, si Leopardus aliquem momorderit, confestim murium copiam advenire, ut vulneratum commingant, immundum que urina diluvium comminari hominis exitium.

Invenitur etiam de quodam Principe, qui nulla arte poterat tueri, quin ipsum pediculi consumerent. Isto Henrico imperante mirabilis multitudo Gallicorum in terrae sanctae subsidium crucesignati inexplicabili labore peragratis terras, et tandem per Constantinopolitanam urbem transeuntes Antiochiam pervenerunt. fuerunt autem huius exercitus Capitanei Godofredus Dux Lotoringiae, Comes Blesensis, Comes Flandrensis, Comes Sancti Egidij; et multi alij Nobiles, et Barones, antequam Antiochia caperetur Sanctus Andreas apparuit cuidam rustico simplici provinciali genere dicens: veni ostendam tibi lanceam, qua perforatus fuit Jesus Christus: qui Rusticus capta Civitate, praesente R. Comite, et Cappellano suo in Ecclesia Sancti Petri fodiens terram rubeam, in qua reca latronem habuerat lanceam invenit, anno Domini M.LXXXIX. Dubitantibus autem plerisque utrum lancea Christi esset, quidam Bartholomeus nomine, cui Christus apparuerat, seu apparens de Lancea certificavit, cum ipsa lancea per ignem XIIJ pedum, quem fieri fecerat illesus transivit, et sic exercitus fiduciam in Christo, et in lancea ipsius habentes intrepidi percusserunt Saracenos, quibus tunc Tholomaeus dominabatur.

Henricus 4. Henrici filius Imperator suscepto imperio Patrem suum capiens in vinculis mori fecit. Huius temporibus Papa Calixtus Compostellanum Episcopum pro Reverentia Beati Iacobi, qui ibi quiescit, ad Archiepiscopatus apicem sublimavit subijciens Emeritanam Provinciam sibi totam. Tempore Lotharij 3. tanta siccitas in Francia fuit, ut flumina, lacus, fontes, et putei siccarentur: ignis quippe per rimas terram subintraverat, nec imbribus, nec frigore, nec arte aliqua biennio extingui potuit. Temporibus Conradi Secundi Ioannes de temporibus qui annis CCCLXI. vixerat a tempore Caroli Magni, cuius armiger fuerat est defunctus. Fredericus Secundus Imperator filium suum Henricum Regem Alemaniae, squalore carceris suffocavit. Idem eiusdem temporibus Guillelmus Comes Hollandiae in Imperatorem electus a Frisonibus occiditur. Idem anno Domini M.XXXIX. gens Tartarorum Orientalibus partibus occupatis, et se in Dominia gemina dividentes Ungariam, et Poloniam intraverunt, ut Campestri bello habito cum ipsis frater Regis Ungariae Dux Colmannus in Pannonia occiditur et in Polonia Dominus Dux Henricus: et sic Ungariam potissime in solitudinem redegerunt, ut prae fame validi, matres puerorum suorum carnibus vescebantur: plerique loco farinae cuiusdam montis pulvere utebantur. Ipsius etiam tempore in Burgundia imperiali per terrae motum a montibus suffocati circiter quinque millia hominum corruerunt: nam unus maximus mons scissus ab alijs montibus per plura milliaria cuiusdam vallis transiens ad alios montes accessit. In valle omnes villae terrae ce-

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL

et lapidibus operiendo. Eo tempore, et etiam Regis Fernandi: apud Tholetum
Hispaniæ civitatem quidam Judæus comminuendo rupem unam pro vinea
ampliandâ, in medio lapidis invenit concavitatem unam; nullam penitus divisi-
onem habentem, nec scissuram, et in concavitate illa reperit unum librum quasi fo-
lia lignea habentem, qui liber tribus linguis erat scriptus, videlicet Hebraice, Græce,
et Latine, tantum de littera habebat, quantum unum Psalterium, et loquebatur
de triplici mundo ab Adam usque ad Xpum; proprietates hominum cuiusque mundi
exprimendo: principium vero tertij mundi in Xpo posuit isto modo. In tertio
mundo filius Dei nascetur ex Virgine Maria, et pro salute hominum patietur;
quod legens Judæus cum tota domo sua fuit quam cito baptizatus. Erat etiam in libro
scriptum, quod tempore Regis fernandi debebat huiusmodi reperiri post mortem
Frederici anno Dni M.CC.L. = In Dacia Henricus Rex Dacorum
inclytus a Juniore fratre suo Abel, ut regnare posset pro eo in marinis fluc-
tibus suffocatur. Sed Abel ex hoc parum fuit honoris, et commodi consequutus; nam
sequenti anno cum Frisones subjugare voluisset, fuit a Frisonibus interemptus.~

Item Anno Dni M.CC.LI. Conradus Rex filius Frederici, ut
mortuo Patre Siciliæ Regnum susciperet per mare in Apuliam devenit, et capta
Neapoli, muros illius funditus destruxit et sequenti anno introitus sui in Apu-
liam infirmari cœpisset, et tere quod a Medicis judicatum fieri ad salutem,
veneno mixto inhaliti fuit mortuus. Item anno Dni M.CC.LXIIIJ Come-
tes tam nobilis apparuit, qualem nullus tunc vivens ante viderat: ab oriente
n. cum magno fulgore surgens, usque ad medium Emisphærij; versus
occidentem comam perlucidam protrahebat. Et licet in diversis partibus
mundi forte multa significavit, hoc tamen unum pro certo compertum est, ut aliis
plusquam per tres menses duravit; ipso primo apparente Papa Urbanus cœpit
infirmari, et ea nocte, qua Papa expiravit, Cometes disparuit. Hæc
quæ dicta sunt, ex Chronicis authenticis sunt excerpta, videlicet ex Chro-
nicis Imperatorum, et Summorum Pontificum.

Post facinora Orientalium Regnorum, et seditiones proditorias
aliquarum nationum, de quibus pauca perscripsimus, ad seditiones Gothorum
et facinora eorum exempli caussa transitum faciamus. Et in primis memo-
randum quod Maldrich Rex Suevorum cum Gallecis, pace
firmata, Lusitaniam pace decepta diruit, et diruxit. Olisbona similiter
dominus occupat [illegible] prodente, qui custos præerat Civitati secundum
Isidorum in Chronicis. Rex Ataulphus, dum relictis Gallijs Hispan
peteret à quodam suorum apud Barchinonam inter familiares
fabulas jugulatur.

Sigericus Rex dum ad pacem cum Romanis esset promptissi-
mus a suis est proditionaliter interfectus. Theodoricus Rex fuit a fratre
suo Henrico similiter interfectus. Almaricus Rex apud Narbonam
in foro sui ipsius exercitus interfectus. Gaudus Rex fuit interfectus a quodam
qui se insanum, ut Regem interficeret simulavit. Theodisclus Rex
apud Hispalim à quodam suorum fuit inter epulas jugulatus ===
Agila Rex à suis est apud Emeritam interfectus. Leovigildus Rex
interfecit filium suum Hermegildum, eo quod nolebat hæresi
consentire. Liuba Rex filius Reccaredi à Witherico fuit
proditionaliter

proditionaliter interfectus. Sisebutus Rex, (ut quidam asserunt) veneno
fuit similiter interfectus. Rex inclitus Bamba perfecit paulum Principem Galliæ,
rebelle dictum, qui post modicum revelavit. Et apud Nemausium fuit captus,
deinde excoriatus, multosque qui favebant paulo assentientes Rex inclitus inte-
remit, et Tholetum redijt cum triumpho: Sed et Hervigius in Palatio nu-
tritus, et honore Comitis sublimatus, et in superbiam elevatus, et callide
adversus Regem excogitans herbam cuius nomen est: Spartum Regi obtulit de-
gustandum, et statim Regi memoria est ablata, et sumpsit habitum Mo-
nachalem. Witiza Rex fuit a Roderico excæcatus. Rodericus autem
ultimus Rex Gothorum fuit, ut creditur a Juliano Comite interfectus.
Per hunc Comitem Julianum tota fuit Hispania exassata, et hæc deus tecta
usque in Pictavos, et Ansegaviam, Aquitaniam, et Thuroniam, et Pro-
vinciam pertransivit, ut superius est pertractatum: qui vestiebant voluptuosè,
nec vestibus saturanti, et qui nutriti in croceis, nunc tangibilia amplexantur.
Parvuli allidunter, adolescentes cædibus inveheuntur, juvenes gladio
extinguuntur: Viri prælijs consternuntur: Senes excidio consumuntur,
et quos senium, et decrepita faciet honorandos, hos Afros crude
litas docet extirpandos. Mulieres servantur ad ignominiam,
et earum speciositas ad contumelias, qui robustus, Deus occubuit gladio.
et qui velox pedibus, sagittis contemptis, peperit gladijs inimicis,
et in domesticos debaccatur. Non erat, qui resisteret Gothis dimi
cantibus in se ipsos: quis dabit capiti meo aquas, et fontes oculis lacry=
marum, ut plorem excidium Hispanorum, et miserias gentis Gothorum.
Contrivit Religio Sacerdotium, cessavit frequentia Ministrorum,
abscessit diligentia Prælatorum, perijt doctrina fidei, et sanctorum unio
Jubetur. Patrum orthodoxorum sanctuaria destruuntur, Ecclesiæ
diruuntur, et quæ laudebant cum Cymbalis, jam cant in blasphemijs:
Lignum salutis à sanctis ejicitur, non est qui aspiciat, ut salvetur
solemnia penitus cessaverunt: non est qui jubilet in Ecclesijs, et sub sanat
confessio: Mahometi defoedat abusio, ornamenta et vasa sacra contaminant,
alieni Regimen ducunt inimici, et omnis hæreditatis desolatur, cum
occiditur habitator, Civitates ignibus consumuntur, et quæque viridia succi
dunter: adeo enim pestis invaluit Comitis Juliani, quod in tota His-
pania non remansit Civitas Cathedralis, quæ non fuerit aut incensa,
aut dirupta, aut obtenta: Arabes quas vi non poterant subjugare,
facto foedere decoeperunt. Oppa filius Regis Egicæ Tholetano, et Hispa
lensis Episcopus suadente, ut subiecti Arabibus viverent sub tributo, et
si forte Dominus patriam visitaret fierent subvenientibus in succursum,
et sic fraudibus circumventi reddiderunt oppida, et præsidia Civitatum,
et isti dicti sunt Almozarabes, seu Almozarabes mixti, eo quod
mixti Arabibus convivebant quorum hodie apud nos nomen perseverat,
et gemmis, et tali fraude Arabes fere omnia occuparunt. Et omnibus
occupatis, rupto foedere thesauros Ecclesiarum, et divitias incolarum
pariter exhauserunt, quod Episcopi postmodum cum reliquijs Asturijs

Asturijs sederunt, et tunc, vt creditur fuit deuictus Zamoram corpus Beatissimi Aldephonsi. Quidque illa Babylon magna inter Regna prima a Cyro, et Dario subuersa permisit, et Hispaniam tolleravit: Quidque Roma Prouinciarum Domina ab Alarico, et Ataulpho Gothorum Regibus, et Giserico Vandalorum Principe est perpessa: Quidque Jerusalem iuxta Dominicam Prophetiam, Lapidem super lapidem non relicto sustinuit diruta, et incensa: quodcumque Carthago nobilis à Scipione Romano direptione, et incendio passa fuit: Hoc misera Hispania omnium clausum concludit miserijs est experta, nec est quod adijciat miseri: Sed quia Regis ad exemplum totus componitur orbis, per peccata Regis Vitizae, et Regis vltimi Roderici, et aliorum Regum, qui praecesserant, quorum aliqui factione, aliqui fratricidio, seu parricidio Regni vsurpauerant potestatem successione legitima non servata incanduit ira: Haec excepta sunt ex Chronicis Gothicis Isidori, et Roderici Archiepiscopi Toletani. =

De seditionibus, quae contigerunt per Regem Rodericum.

Ad seditiones alias, quae post Regem Rodericum in Hispania contigerunt per Nobiles potissime, accedentes calamum commutamus cum recopilatione multorum, quae superius sunt pertractata, et omissis Regum Arabum seditionibus, et proditionibus, quae vix a nobis possunt aliquatenus computari compassio contium est instandum in cautelam, et memoriam futurorum, quod Gallecia contra Froylam Regem suum, et Dominum filium Aldephonsi Regis dicti Catholici rebellauit, sed ipsam Galleciam praedictus Froyla denuo subiugauit. Hoc idem fecit Vasconibus, et Nauarris, qui eius calcaneum eleuarant. Iste a Lucensi Ciuitate, quam aedificauerant Vandali Episcopatum transtulit in Ouetum. Cumque Vimaranus frater eius esset affabilis, et strenuus, et decorus, Froyla Rex ob zelum Regni propris ipsum manibus interfecit. Sed non impune tulit, nam in Asturijs apud Canicas sine cangas fuit idem Rex Froyla interfectus consimili factione. Hic in quodam praelio LIIIJ Arabum numerum interfecit. Item contra Zylonem Regem Gallecia rebellauit, sed ipsos Gallecos in monte Cipio superauit, et suo imperio subiugauit. Mauregatus filius Aldephonsi Regis Catholici ex ancilla contra Aldephonsum filium Froylae insurrexit, et regnum nepotis inuasit. Aldephonsus vero fugit in Alauam, et Nauarram. Hic Mauregatus in fauore Arabum eisdem C. puellas dabat plebeias, et C. Nobiles annuatim. Aldephonsus Rex dictus castus, qui de Magno Carolo in Pirineis montibus triumphauit a Regno per suos vassallos, et per tirannidem est expulsus, et fugitiuus in Abzlei monasterium se recepit: Sed aliquibus suis vassallis fidelibus denuo reuocatus regni culmini redditur, qui contra Ramirum filium Regis Veremundi, et Diaconi Nepotianus Comes Palatij fauentibus sibi Asturibus, et Vasconibus insurrexit. Sed ad pontem fluuij, qui Narceja

reuocatur

Narceja nuncupatur a suis Asturibus in ipso certamine fugam parat. Tandem captus, et orbatus in ipso certamine fugam parat. Tandem captus, et orbatus in Monasterio relegatur: post hoc LXX naues Normanorum venientes contra eum in Pharo Galleciae concremauit eorum multitudine interfecta. Comitem quoque Palatium alendum priuauit oculis. Primo Aluitum Proceres cum VIJ. filijs interfecit quod insurrexerant contra eum. Iste appariente S. Iacobi confortatus LXX Sarracenorum millia interfecit: in quo Bello apparuit Beatus Iacobus vexillum manu baiulans, et tunc haec inuocationis incoluit. Adiuua me Deus, et Sancte Iacobe, et vota, et denaria promisserunt. Contra Aldephonsum filium Ordonij Froyla Veremundi exercitus Galleciae insurrexit, et tyrannice coepit regnum. Aldephonsus vero Rex timens Alauam se recepit: Froyla vero dum se incaute gereret Oueti ab Asturibus est extinctus. Rex vero Aldephonsus postquam venit ab Alaua Legionem contra ipsum Alauenses concerto rebellarunt: ipse vero Eylone Comitem Alauensium missit in Asturias ferro vinctum, eo quod conspirauerat in eundem Alauam, aut suo imperio subiugauit. Hoc tempore Bernardus castrum, quod dicitur Carpius, populauit, et contra Regem Aldephonsum, qui captum tenebat in Castro Luna patrem suum Comitem Sancium rebellauit: Sed Patre Bernardi a vinculis liberato, Rex Aldephonsus iuxta fluuium Vrbicum interfecit XIJ millia Arabum cum Bernardo. Per tempus Froyla frater eius cum alijs 4or fratribus mortem Regis quaerens in Bardulium, id est, in Castellam continuo se recepit, postquam fuit proditio reuelata. Sed Rex ipsum, et Veremundum, et Nunium, et Oduarium, et Froylam comprehendit, et oculis excorbauit. Veremundus autem orbatus oculis fugit Astoricam, et per VIJ annos tyrannidem gessit Regi: tunc Rex in Ventosam, et Astoricam vindicauit. Et sic Abtum ad Arabes compulit fugere Veremundum. Hic Rex Aldephonsus cum Bernardo, et Rege Caesaraugustano de Marulis, dicto Marcello, et Pyrineis montibus triumphauit. Froyla namque frater Regis Ordonij absque culpa sciuit oculis postquam Legione suscepit Regnum Diadema filios Orimundi, et Aromium fratrem, Legionensemque Episcopum exilio condemnauit. Sed postea lepra vitam finiuit, et sub Patrem suum Ordonium Legione inglorius sepelitur. Eisdem diebus Nobiles de Bardulia, quae nunc est Castella, Tyrannidem exercuit in Froylam Regem suum, et Dominum, et contempto Domino naturali se duos milites iudices elegere, quorum alter fuit Nunius Minij Catalanus dictus Rasura filius Nunij Bellidez. Alter vocabatur Flaui Caluus, qui vulgariter Christianus dicitur, seu Lainus, ex quo descenderunt multi nobiles de Castella specialiter Rodericus Didaci dictus Campeator filius Didaci Flauini ex filia Roderici Aluari viri Nobilis de Asturis. Aldephonsus filius Regis Ordonij postquam loco sui fratrem suum Ranimirum in Regem substituit, et suscepit apud Sanctum Facundum habitum Monachalem, et Apostata post effectus rediit Legionem, vbi, et contra Regem Ranimirum viribus rebellauit duobus annis obsedit eum, et ipsum captum vinculis coarctauit. Post haec Asturiae cum filijs Regis Froylae, et Aldephonso fratre suo contra Ranimirum Dominum suum in Asturijs rebellauerunt. Sed Ranimirus eos in proelijs subiectioni

ipsia

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL

manu capuerunt, et tandem Aldefonsi fratrem, et consobrinos predictos et eodem carcere crudeliter excecauit. Tandem Ranimirus praenominatus deuotus prope Legionem in ripa Dorij Monasterium sancti Juliani construxit, et in eo fratrem, et consobrinos suos prout potuit collocauit, ubi usque ad finem vitae necessaria habuerunt. Ranimirus autem Rex in festo Justi et Pastoris LXXX millia Arabum prostrauit apud Septimancas, et in obsidione Talauerae XII fere millia, qui ad succurrendum oppido venerant, interfecit: et usque ad septem millia captiuauit. Ordonius vero filius eius, qui post mortem Ranimiri suscepit Regium Diadema, per Sancium fratrem suum fuit multipliciter infestatus, eo quod ipsum Sancium adiuuabat Garsias Rex Nauarrae, et Fernandus Gundisalui Comes Castellae. Gallaeci autem huiusmodi dissensionem audientes ceperunt contra Ordonium suum Dominum rebellare. Ipse vero exercitu congregato Gallaecos perdomuit usque Olisbonam vastatione atque incendio omnia depredatus. Sancius vero frater Regis Ordonij postquam eo defuncto suscepit Regium diadema contra eum Comes Fernandus, et Magnates Asturum rebellarunt: et loco eius Ordonium dictum malum in Regem et Dominum elegerunt. Sed Rex Sancius rediens, et Regem Asturum, et Astures domuit, et fugauit. Gallaecis fecit similiter illud idem, et usque ad flumen Dorij Principes exierunt, et iuramentum Regi praestiterunt de tributis soluendis, et sic Dominum recognouerunt: proditionum virus in corde conseruans unus, mortiferum pomum missum Regi obtulit ad edendum, in cuius esu cor Regis coepit illico titubare: quod Rex intelligens dum Legionem mortis consternatus properaret, excepit die tertia metam vitae. Ranimirus vero filius Regis Sancij cum esset annorum 5. accepit Legione regium Diadema. Gallaeci contra Ranimirum suum Dominum rebellarunt, et Veremundum filium Regis Ordonij super se Regem in sede Beati Jacobi creauerunt. Post hoc tempore

duo serui

Veremundi filij Regis Ordonij tres serui de familia S. Jacobi, ecce quorum unus vocabatur Cadon, Alter Ansilon apud Regem Adulphum Episcopum Dominum suum de crimine pessimo accusarunt, eo quod clam promisserat Sarracenis se legem Mahometanam suscepturum, et Gallaeciam traditurum. Rex autem credidit, eo quod Episcopus esset filius illius Principis, qui Regi Sancio in pomo mortis poculum propinauerat. Cumque praecedens Episcopus vocatus ad Curiam V. feria ante Pascha venisset Ouetum, consulentibus sibi aliquibus, ut antequam ad Ecclesiam descenderet se Regis aspectui praesentaret. Episcopus constanti animo sic respondit: quod prius se praesentiae Saluatoris omnium exhiberet, et postea in praesentia tyranni Principis compareret, intransque Ecclesiam Saluatoris illico indutus sacris vestibus diuina officia celebrauit. Rex autem taurum ferocem adduci praeceperat, ut in venientem Episcopum desaeuiret: Sed Episcopus innocens, cum talia praesensisset, consummatis officijs ad locum ubi taurus aestuans mugiebat, accessit intrepidus, et mox taurus ad Episcopum veniens cornua in manibus eius misit, quibus dimissis, ad montes unde venerat, remeauit. Episcopus autem cornua, quae sibi taurus dimiserat, coram Altari deponens Domino Saluatori, cum caeteris Clericis soluit laudes. Authores vero falsae suggestionis, et eorum semine maledicto coarctans, ad exemplum David, qui pro morte Abner, Joab,

David

cum semine excommunicauit sententialiter, sic praefatus de semine Cadon, et Cadon non deficiat leprosus, et claudus, caecus, et mancus et tenens fusum. Rex autem visso miraculo perturbatus obtulit Episcopo

satisfactio

satisfactionem. Sed Episcopus Regem videre noluit, imo 2a feria post festum Paschae iter arripiens ad Dumariensem Ecclesiam Sanctae Eulaliae usque peruenit, et infirmitate correptus 4a feria vitam finiuit. Cumque sui vellent corpus eius ad Ecclesiam sancti Jacobi deportare immobile est inuentum, et attendentes, quod a Domino fieret, tradiderunt corpus eius in eadem S. Eulaliae Ecclesia sepulturae.

Idem quoque Jacobitani contra Dominos suos Archiepiscopos pluries insurrexerunt. Filij quoque Comitis Vegilae de Castella Infantem Garciam annorum XIIII apud Legionem cum aliquibus Legionensibus proditionaliter occiderunt et Castella proditione tractata Roderico Vegilo Ceamane, quia cum de sacro fonte leuauerat gladio feriente Comes Almaricus de Castella postquam Fernando Regi Legionis fecit homagium, quod ei daret Regem suum puerum in vassallum cum pueris fugit, et ei fidelitatis homagium non seruauit.

puerum

Infans Sancius filius Regis Garsiae de Nauarra fuit apud Rhodam proditionaliter interfectus. Germanus eius Sancius in Poenate fuit occissus. Salamantini contra Regem Fernandum naturalem Dominum insurrexerunt, Abulensibus sibi praestantibus auxilium, et fauorem. Elegerunt autem sibi in Principem suum Regem quendam, qui Sinorauin vocabatur. Cumque Rex Fernandus cum nobili Comitiua, et Concilio Zamorensi ad domandum eorum seditionem, et superbiam properaret. Salmantini cum Abulensibus audacter in pugnam ad Vallem Muzae ob suum damnum processerunt, et cum eo campale praelium habuerunt in sua multitudine confidentes. Credibile tamen est, quod obitionem pro periurium hoc fecerunt: Vix enim insurgunt Collegia populorum, nisi propter scelum, et magnam malitiam Dominorum. Sed praeter omnes spes Rex obtinuit, et optabat, Municonem Rauiam quem Salmantini sibi praefecerant in Ducem, et in Principem, viuum coepit, et capitali sententia condemnauit. Tunc dispersi sunt in omnem ventum Salmantini, et remanet usque in hodiernum diem Ciuitas desolata, et vix a militibus populata, et potentia minorata. Portugallenses exulem mori fecerunt apud Tholetum Dominum Sancium Regem suum, et ibidem obtinet sepulturam. Rationabiliter credendum est, quod propter ipsius remissionem qua regnum se destruxerat fuit factum: Unde impotet ipse sibi. Aldefonsus nobilis Rex Castellae succubuit suis desperantibus, ut fertur in praelio Alarcuris in Era M.CC.XV. Circa Augustum, praesidente Coelestino Papa 3o Domino Didaco de Bysraia dicto Benoncle fuit imposita in hoc bello obsidium quod dederat reputatus fuit; similiter sicut fertur Comites de Castella non se habuerunt fideliter, sicut fertur, ratione cuius oportuit fugere ipsum Regem. In hoc praelio fuit Praesul Tholetanus Martinus Magnus honor gentis, vita eius, et schola eius Ecclesiae diadema, cuius sapientia pax multorum, et lingua eius informatio disciplinae: manus eius ad subsidium pauperum, et cor eius ad compassionem humilium, cingulum eius Zelus fidei, et arma eius ad persequtionem blasphemiae. Rex Henricus apud Palentiam fuit a quodam Domicello casualiter interfectus. In Regem Fernandum filium Regis Aldefonsi

Nobilis

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL

nobilis frequenter insurrexerunt Comites de Castella, quanquam
esset eorum Dominus naturalis. Est etiam adhuc hodie in Dnō suos im-
patiens progenies eorundem, Regibus autem alijs communiter hoc fecerunt
Praefato Regi Fernando milites Taurin. Villam Tauriensem, ut vulgo
loquitur, sub pretio posuerunt quamquam esset eorum Dominus naturalis.
Inne gestis similiter Dnō Urraca, quod erat Dnā naturalis cum obse-
quium amore virilitar, ut creditur, seminime habuerunt, nec etiam
Legimus quod eidem restiterint etiam ad moriendum pro Dnā naturali.
In Regem Alphonsum filium praefati Regis Fernandi apud Secobiam
tres sagittas proditiosi homines emisserunt, ut ipsum, et vita, et Regno
privarent. Sed sagittae in partem aliam voluntate Deifica declinantes
Regem intactum declinantes, et ut vulgariter dicebatur, de Nobilium
consilio factum, quorum sanguis quiescere nunquam novit, sicut exem-
plariter patet in libro nostro illustrium personarum, et in libro de

Etatibus

etatibus. Haec omnia communiter scripta sunt ex Chronicis Re-
gum Hispaniae, Sed ex Chronicis potissime Gothicis Isidori, Aldephonsi,
Roderici Archiepiscopi Toletani, et Lucae Tuden. Episcopi, et aliorum, qui
ex his quae dicta sunt plurima, vel viderunt, vel vera esse assertione pro-
baverunt. Hispaniam vastata exceptis paucis, qui a tris differentis fuerunt
cum diligentia conseruit. Unde Historias, quas in libris istis actenus
sumptae fuerunt ex libris Ysidori Senioris, qui scripsit Gothorum Historias
usque ad quintum annum Principis Suyntillae sub Era sexagesima LXXX
ij Nonas Aprilis. Sumptae sunt similiter ex Chronicis Ysidori Junioris
qui scripsit a principio mundi usque ad XVIIj annum Recessvindi Regis
etiam usque ad destructionem Hispaniae per Arabes, sicut Rodericus
Archiepiscopus Toletanus, et Lucas Tudensis Episcopus contestantur. Sumptae
sunt nihilominus a Chronicis Beatissimi Aldephonsi Archiepiscopi
Toletani, qui descripsit tempora Gothorum, Alanorum, Vandalorum,
et Suevorum a quinto anno Suyntillae usque ad XVIIj Recessvindi Regis.
Sumptae sunt nihilominus ex Chronicis Alinducij Episcopi Galletiae, et
Sulpicij Equitaniti, et ex Concilijs Toletanis, et Jordani Sacri Palatij
Cancellarij; et Claudij Ptolomei orbis terrae descriptoris Egregij,
et Dyonisij; qui fuit historiae Gothicae scriptor verus, et Pompei Trogi,
qui fuit historiarum Orientalium solicitus supputator, et ex simul
vitalijs libris authenticis, quorum nomina sunt in libro nostro, quod
vulgo dicitur Archivus, seu Armarium Scripturarum.

De Juribus Magnorum, et Obligationibus Vassallorum Tractatus Decimus

Post Tractatum de Apologijs Principum, et Magnorum sequi-
tur tractatus de Juribus Magnorum, et obligationibus Vassallorum
Ubi primum consideratione, ac narratione dignum occurrit, quod
in ijs, quae contra Deum sunt, aut animos Vassallorum non tenet,
nec obligat imperium Dominorum. Unde Augustinus in libro de natura
boni ait. Si aliquid jubeat potestas quod non debes facere hic sane
contemne potestatem, timendo potestatem maiorem, ipsos humanarum
rerum

rerum gradus advertere. Si quid jusserit Imperator siciut Proconsulem jubeat
numquid faciendum est, cum si ipse Proconsul aliquid jubeat, et aliud jube-
at Imperator, numquid dubitatur illo contempto, illi esse serviendum. Ergo
si aliud Imperator, et aliud jubeat Deus, illo contempto, Deo est obtemperandum.
Potestati ergo diaboli, vel hominis tunc resistimus, cum aliquid jusserit contra Deum
in hoc enim ordinationi Dei non resistimus sed obtemperemus; sic n. Deus praecipit
in malis nulli potestati obediamus. Secundum consideratione ac narratione dignum
occurrit, quod subditi, aut Vassalli non obligantur per Imperia Dominorum,
nisi juxta promissa labiorum ipsorum, jura n. Regnorum, et statuta forum, et appro-
batae consuetudines populorum a primarijs aedificationibus metam imponunt cupidita-
tibus, et vexationibus Principum, et Magnorum. Quodcunque ultra violenter
exigatur, rapina, et extorsio indebita judicatur, quia secundum jura, et Leges, et
Laudabiles terrarum consuetudines debent subditos suos regere Principes. Unde
Codice de consuetudinibus Principum: digna vox est maiestate regentis Legibus
alligatum se Principem profiteri, adeo ut authoritate juris eius pendeat
authoritas. Dicit Tiberius habetis me, ut Senatorem, non habeo te ut Principem
et ei secundum passiones populorum, jura Dominorum, alios non servantibus di-
ci est servandum, ut cavetur in decretali de sup. jurar. cap. pervenit. Tertium
consideratione ac narratione dignum occurrit quod eandem fidem debet Dominus sub-
dito, et maiorem, quam subditus Dnō: Sed si subditus Dnum suum caperet, vel
eidem aliquid mali faceret absque dubio proditor esset, ita, et si Dominus
subditum injuste capiat, vel ab eo aliquid injuste exigat, procul dubio crimen
proditionis incurrit. Maior est proditio in domesticos, quam in extraneos, in
amicos, quam in inimicos: Ergo cum subditi sint humiles amici, (secundum
sapientem) maiorem proditionem incurrit, qui in eos exercet tyrannidem
quam in alios. Domini quidem temporales fidelitatem debebant pauperibus
etiam antequam ei homagium facerent, cum sint eorum proximi, et charita-
tis foedere consuncti: Igitur cum fidelitas per homagium duplicetur, proditionis
crimen, magis incurrunt Domini si laedunt vassallos suos post factum homagium
(quos tenentur defendere, aut fovere) quam ante homagium sibi factum. Unde
sciendum est, quod sicut Vassallus tenetur Dnō servare fidelitatem in sex casi-
bus, ita et Dnus Vassallo; et isti sex casus notantur in Decreto in cap. de for-
ma fidelitatis XX. 11. q. 5. Ubi dicit Philibertus sic: qui Domino suo fideli-
tem jurat, ista sex in memoria semper habere debet, videlicet incolume,
tutum, honestum, utile, facile, possibile; incolume ne sit in damnum Dnō suo
de corpore suo; tutum, ne sit ei in damnum de secreto suo, vel de munitionibus
suis per quas tutus esse potest: Honestum, ut non sit in damnum de sua justitia,
vel de alijs causis, quae ad honestatem eius pertinere videntur: Utile, ne sit ei in
damnum de suis possessionibus: Facile vel possibile, ne id quod bonum, quod
Dnus suus facere leviter poterat, faciat ei difficile, ne vel id, quod possibile erat
reddat ei impossibile, ut autem fidelis haec nocumenta caveat justum est.
Sed quia non sufficit abstinere a malo, nisi fiat bonum, quod est,
restat ut in eis supradictis, consilium, et auxilium Dnō suo fidelis praestet, si beneficio
dignus videri vult, et salvus esse de fidelitate, quam juravit Dominus, quos fideli
suo in omnibus ijs vicem reddere debet quod si non fecerit, merito censebitur
malae fidei, sicut ille si in eorum praevaricatione, vel faciendo, vel consentiendo

vel consentiendo de thesauris fuerit, perfidus, et periurus iudicatur. [illegible]
eadque | Reddant igitur Domini vassallis ea quae debent, vt esse, et ex regni consue-
tudine obligantur, et vassalli similiter reddant eis vectigalia, et tributa, et
alia, quae iuxta Regni approbatam consuetudinem postulantur: Ad hoc enim
tenemur in lege diuina, in lege canonica, et ciuili. Sed hodie specialiter
exigentibus non petunt Principes a vassallis debitum, sed indebitum, non
quod iustum est, et consuetum, sed quod iniustum, et penitus insuetum; et ad
hoc vassalli nullatenus obligantur. Nam sicut pulli a miluo, agni
a lupo, fauus ab vrso, haedus ab aquila, sic et homines populares a Prae-
sidentibus continue deuorantur, quamquam illis ipsi populares Principibus, et
Praelatis fideliter, et vtiliter obsequantur.

Nec mirandum est si hoc fiat, et causa reddenda est. Principes siqui-
dem, et Praelati nostri temporis, quales habeant, et quales abiiciant, quales
diligant, et quales negligant, ostendendum est quales placeant, et quales
displiceant, quales videant, et quales fugiant: neminem optimorum latet
prudentem: bonos oderunt, quia sibi dissimiles, malos diligunt quod sibi
similes; illis non placent, nisi mala, in istis non displicent nisi bona; placet
in illis scilicet in malis rudis peritia, stulta sophistica, hebes ignorantia,
cura inutilis; illicita cupiditas, sacrilegi errores, timor vanus, amor noxius,
imprudentia, gaudia, fides perdita, spes relicta, charitas neglecta, intellectus
abiectus, voluntas fugitiua. Quoniam Princeps mundi fecit Regnum suum fortis
armatus atrium suum pater tenebrarum tenebrosum habitaculum suum.
In bonis displicent religiosi, noctes pernices, vigiliae sanctae, corpora casta,
actus probi, conuersatio honesta, vita insontiosa, in caeteris sanctitas, quae
in aliis repellit languorem, torporem, errorem, infirmitatem, ad [?] suauando
negligentiam, exhortando ignorantiam erudiendo: hoc sapientia est illis
puerilis: et ideo honestos reiiciunt, probos deturbant, insidiantur,
vt rapiant, rapiunt, vt deuorent, et deuorantes, quae rapuerunt, valida
fame cruciantur. quorum pauperes bursa euacuat, fames exinaniuit ho-
rrea, sitis exhausit apothecas, liber ab eis non legitur, nisi liber exactionis
et extorsionis, quem millies iudicare recusarunt, vt habeant, et hauriant qui
alios deprimant, et occidant, eis depraedationibus ditatus, et dilatatus incedit
Pharao, et ornatus Israel cofino onustus; et onere pressus, honore
priuatus, labore fatigatus, miseriis afflictus, iniuriis lacessitus, gemit, et
luget, et pulsat coelum clamoribus, pedes patris orphanus lacrymis
madefacit, clamat, et suspirat ad protectorem suum Regem gloriae, vt
ei videre placeat afflictionem Ecclesiae suae lucrum a [illegible] oppressi
clamat pro se, clamat pro filiis, quibus fames imperat, dolor [illegible]
flagitat consilium, implorat auxilium; auxilium a Potente, consilium
a Prudente: moueat Regem gloriae zelus domus suae; moueat Regem gloriae
fletus misericordiae, lacrymae pietatis, planctus innocentiae, gemitus humi-
litatis, clamores iustitiae, silentia benignitatis, vulnera patientiae, compa-
ssio charitatis, suspiria prudentiae, scandala simplicitatis, pudoris, visitatione
laesiones integritatis. Cum enim caeterae mundi Prouinciae certis angariis
educantur, Hispania misera incertis oppressionibus cruciatur, semper re-
manens inconsumpta, vt possit saepius opprimi, et consumptionis piaculo
reseruari.

reseruari, et tot vulneribus sauciatur, quot a summis capitibus successiue vora-
gine cruentatur: nec est qui possit vocem attollere cum inimici iudices dominentur,
nisi quod bestia aegra et area sitiens vociferatur, et impatiens Sabbath Domini
pulsat aures, et vtinam Deus videat, et vt caeteras mundi partes Hispaniam iudi-
cet, et respiciat de excelso, et voluat vniuersitas oppressionum, quod meretur ini-
quitas Dominorum; et cesset indignatio Maiestatis compatiens clamoribus pauperum.

Scribendi autem haec, et consimilia dedit ausum infantis Sancii cre-
dulitas, et benignitas, operis vtilitas, et charitas foras mittens timorem. Ni-
hilominus ausum dedit pauperum clamor, et anxietas, quae sub Regibus, et
Praesidentibus, qui sub tot Pharaonibus vociferantur impatientes sublimes, latere,
ac paleis, et non est qui exaudiat, cum pseudo Reges, pseudo magistri, pseu-
do Pontifices, pseudo religiosi, et pseudo officiales in curiis dominentur, raptores
potius, quam rectores, Perlati potius quam Praelati, habentes speciem sine spe
florem sine fructu, manipulum sine grano, monetam sine argento. Et sunt
dissipatores potius, quam dispensatores, depraedatores pauperum, quam defensores.
De pauperum inopia diuites, de pauperum ignominia Nobiles, venerabi-
les de contemptu, et de angustia pauperum delicati: de cilicio sericati, de opprobrio
honorati, de seruitute pauperum gloriosi, et venerabiles de contemptu.

Vos autem o Domine respiciatis quod ob hoc ad talem statum Altissimus
vos vocauit, vt sitis populi vestri pastor sollicitus, Rector industrius, perspi-
cuus aduocatus, vt estis propter populum, et per populum, non autem populus
propter vos, vel per vos. Igitur ad hoc in tali statu posuit vos Deus Altissimus,
et aeternus, vt sitis tyrannis ad correptionem, afflictis ad consolationem, populis
ad eruditionem, nocentibus ad timorem, Clericis ad liberationem, superbis ad
humiliationem, humilibus ad tutelam, compositus ad mores, seruitus in delicatione,
mansuetus in societate, clemens in commisso, quia instabile est Regnum quod
non clementia firmat; stabilis in promisso, fortis ad patiendum, perennis
ad concordiam, vigil ad censuram; in studiis rectus, in loquendo modestus,
in viuendo discretus, in dispensatione industrius, in agendo strenuus, in auxili-
ando sollicitus, in consiliis fidus, in responsionibus circumspectus. Ad hoc vocauit
vos Deus Altissimus, et aeternus ad tantae apicem dignitatis, vt exhibeatis vos
Religiosis ducem, minoribus blandum, aequalibus mansuetum, rigidum super-
bis, benignum humilibus, misericordem poenitentibus, inflexibilem obstinatis, et
ostendatis, seu exhibeatis vos esse Ioannem incestuosis, vt Mathathiam Apostatis,
Eliam idolatris: Petrum mentientibus: Paulum blasphemantibus:
Dauid impugnantibus fidem nostram. Ad hoc vocauit vos Deus Altissimus, et
aeternus inter alios Principes, vt sitis velut stella matutina in medio nebulae,
et quasi luna plena in diebus suis, quasi sol refulgens inter nebulas gloriae, et
quasi flos rosarum in diebus veris, quasi lilia in transitu aquarum, et quasi thus
redolens in tempore aestatis: quasi ignis effulgens incendii diuini amoris, et
thus ardens in igne affectu compassionis. Quasi vas auri solidum ornatum
omni lapide pretioso, et quasi oliua pullulans, et cypressus in monte
Sion, quasi palma exaltata in Cades, et quasi cypressus se extollens,
quasi cedrus exaltatus in Libano, et quasi plantatio rosae in Iericho,
quasi oliua speciosa in campis, et quasi platanus iuxta aquas, quasi
cinnamomum, et balsamum aromatizans, et balsamum cum myrrha
conseruans populos, et Regnum, vita, et iusto exemplo, moribus, et
doctrina: His quippe videtur alludere nomen vestrum: Dicitur enim | videtur

Dicitur enim Sanctus à Verbo Sanctio, idest, firmo, et Lex est Sanctio Justiniana, et per hoc innuitur, quod debet Rex habere Justitiam quae est virtus conferens jus suum unicuique. Secundo quoniam Sanctus dicitur, quasi satus, idest plenus gratia, et veritate; Ideo per hoc innuitur, quod debet Rex habere temperantiam, quae est virtus cohibens motus illicitos animi, prosperitatis suasu in eos impetum facientes. Tertio quoniam Sanctus dicitur quasi sanctus, idest, sanguine tinctus, ideo per hoc virtus fortitudinis indicatur qua pollere debet Rex in actibus militaribus, civilibus, et divinis, eo quod virtutis est ad dura, et aspera sustinenda: ratione cuius sancti dicuntur fortes, ut ostendit asperitas martyriorum, et est fortitudo considerata periculorum susceptio, et laborum perpessio diuturna. 4º quoniam Sanctus dicitur quasi sapidus, idest, sapiens: nam et sapientia dicta est a sapore quoniam dicit Philosophus: Philosophia habet mirabiles delectiones: ideo per hoc innuitur virtus prudentiae, quae est rerum bonarum et malarum discretio, quae est auriga virtutum, et debet esse praecipue in Regibus, et Prelatis, qui ad regendum mundum super alios ordinati sunt: qua virtute, qui caruerunt, numquam Regnum regere bene potuerunt. Si ergo Regnum vestrum erit virtutibus Regnis scilicet justitiae temperantiae fortitudinis, et prudentiae quae sunt virtutes, quae sunt virtutes 4or Cardinales si dederitis quod suum est Regi coelesti, videlicet Reverentiam, sive justitiam, vobis metipsis sobrietatem, sive temperantiam legi, quam debetis servare fortitudinem, sive constantiam gregi, cui debetis providere prudentiam, et clementiam. His quippe virtutibus informati per gratiam pervenerunt boni Reges ad gloriam, ubi est Rex Regum, Dominus Dominantium, Altissimus Dei Filius Jesus Christus, qui cum Patre, et Spiritu Sancto vivit et regnat Deus gloriosus, et sublimis per saecula infinita. Amen.

militaribus

regentium

Deus

Amen.

Finis

INdex Supradictorum Tractatuum.

Tractatus 1º. de Hispaniae populatione. fol. 1. colum. 2.
Tractatus 2º. de Hispaniae fertilitate. fol. 3. col. 1.
Tractatus 3º. de Hispaniae liberalitate. fol. 4. col. 1.
Tractatus 4º. de Hispaniae fortitudine, et Nobilium strenuitate. fol. 6. col. 1.
Tractatus 5º. de Sanctitate ac honestate Virorum Hispaniae. fol. 20. col. 2.
Tractatus. 6. de perspicuacitate Philosophorum Hispaniae. fol. 24. col. 2.
Tractatus. 7. de Triplici strenuitate Regis respectu sui, et populi. fol. 25. col. 1.
Tractatus. 8. de litterarum Hispaniae nominibus immutatis, et de locis Regni legionis. fol. 29. col. 1.
Tractatus. 9. de Apologiis Principum, et Magnorum, et eorum tyrannide. fol. 39. col. 2.
Tractatus 10. de Juribus Magnorum, et obligationibus Vassallorum. fol. 48. col. 2.

Liber undecimus de Regulis bellorum generalibus. fol. 51.

INDEX omnium Tractatuum huius Libri.

Tractatus primus de Hispaniae populatione. fol. 1. col. 2.
Tractatus secundus de Hispaniae fertilitate fol. 3. col. 1.
Tractatus tertius de Hispaniae liberalitate fol. 4. col. 1.
Tractatus quartus de Hispaniae fortitudine, et Nobilium strenuitate fol. 6. columna 1ª.
Tractatus quintus de sanctitate, ac honestate Virorum Hispaniae fol. 20. col. 2.
Tractatus sextus de perspicuacitate Philosophorum Hispaniae fol. 24. columna 2.
Tractatus septimus de Triplici strenuitate Regis respectu sui, et populi. fol. 25. col. 1.
Tractatus octavus de litterarum Hispaniae nominibus immutatis, et de locis Regni Legionis. fol. 29. col. 1.
Tractatus nonus de Apologiis Principum, et Magnorum, et eorum Tyrannide. fol. 39. col. 2.
Tractatus Decimus de Juribus Magnorum, et obligationibus Vassallorum, fol. 48. col. 2.

Liber undecimus de Regulis Bellorum generalibus. fol. 51.

De Aliquibus Notabilibus huius Libri

De Hispano Rege fol. 2. columna. 2.
De Viriato fol. 8. col. 2.
De Traiano Imperatore: ibidem.
De Nerva fol. 9. col. 2.
De Adriano: ibidem.
De Theodosio fol. 10. col. 1.
De Rebellione Pelagii in Asturiis fol. 13. col. 2. = De fuga Pelagii ad montes &c. ibidem.
De Cauea Pelagii, et eius obsessione, et Arabum prosternatione fol. 14. col. 1.
De Triplici strenuitate, quam debent Reges habere fol. 21. col. 1.
De locis Castella, fol. 30. col. 1.
De locis Aragoniae fol. 31. col. 1.
De Carpentania, et locis Navarrae, ac Provinciae fol. 32. col. 2.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL

De Nemroth. fol. 39. col. 2.
De Nino. fol. 40. col. 1.
De seditionibus, quae contigerunt per Reyes Rodericus. fol. 46. col. 2.

Declaraciones de algunas abrebiaturas

Alt.ᵒˢ digase Altones. Alt.ᵉ altone: Alcant.ᵃʳᵃ digase Alcantaram: Aut: autem
B.
C. [illegible], dice, continetur: [illegible], completur: cat.ᵒ caetero: cᵒ contra: circᵃ circiter [circa]
Dñs, Dominus, Dño, Domino: dr. dicitur, dilig.ᵃ diligentiae: dictr. dicitur
Ex.ᵐ exemplum, ex.ᵒ exemplo, et, etiam, ē. est: ēē, esse, ēēt, esset: ear. earum.
Fract.ᵉˢ fractiones: flum.ᵃ flumina: fundes: fundere
Gra, gratia, glam, gloriam: gubnandum, gubernandum: g.ᵒ ergo: g.ᵃ erga.
Hisp.ᵃ Hispania, Hisp.ᵉ Hispaniae: hoies, homines: hebam, habebam, habebat
Just.ᵃ justitia, ipm, ipsum, ipō, ipso, | i. idest | ig.ᵗ igitur, ib: ibidem
L. una L. entre dos puntos quiere decir vel = Legiois. Legionis
M.ʳᵉᵐ maiorem
N. Nro, nostro; nāa, natura; nāatr, naturaliter | n. enim | n. non
O. ōs, omnis, ōia, omnia, [illegible] opīo, opinio. | opt.ᵃᵐ optimam
P. ppʳ propter. Purgat.ᵒ Purgatorio, ppt.ᵉˢ per partes: [illegible] ponitr, ponitur, pptr propter, pcipue, praecipue, pcticasse, practicasse. = pcepit, praecepit = plur.ᵃ plurima, pmum, primum, pncipium principium, pxis, praxis.
Q.: dos qq assi quiere decir quibus: q, quod | q.ᵈᵒ quando | q qui = qm, quoniam, q̄ quam, q̄ qua, q.ᵃ qua; qq quanquam = qr. quia = q.ᵃ quia =
Rom. Romani | Rom.ᵒˢ Romanos.
S. una S. entre dos puntos quiere decir scilicet, que tambien assi scil. = Sup, super; s. sed | sup super, supdictis: supradictis | simptr. simpliciter
T. tm, tantum | tm. tantummodo | tn tamen | tt.ᵒ titulo | tpē, tempore, tempē tempore
V. V.ᵒ vero | vro, vestro | vrā, vestra | vtg, virtus | vba, verba |
= vz videlicet = que tambien assi videl.
X. X. juxta = xpianos Christianos = quanto a mas que para gente docta no es necessario declaracion de abrebiaturas. [illegible]

fe, spere = [illegible] opera

[illegible] secundum; [illegible] similiter; siml simul; s. sicut; ss. sunt

Incipit Liber Undecimus de Regulis bellorum Generalibus

Tractatus Undecimus, sive Liber de Regulis bellorum generalibus quas Flavius Vegetius, Renatus, et alii Philosophi ediderunt in Libris de ordinatione, ac conservatione rei militaris praecipue in bellis.

IN negotiis bellicis oportet Tyronem solertem eligere, armorum disciplinam docere, exercitium quotidianum habere, quaecunque in acie, seu in bellis evenire possunt Campestri meditatione praenoscere. Nemo facere metuit, quod se bene didicisse confidit. In certamine bellorum exercitata paucitas ad victoriam velocior est. Rudis autem, et indocta multitudo semper ad caedes.

Tyrones de imparatoribus eligendi sunt, plagis, quibus et copia sanguinis suppetat ad mortis contemptum, et non possit deesse prudentia, quae, et modestiam servat in castris, et non parum prodest in dimicatione consilii. Rurales magis, quam civiles ad arma sunt potius sciscitandi, quia plebs rustica sub [Divorum] laboribus nutrita solis patiens, imbre negligens, valnearum nescia, deliciarum ignara simplicis animi parvo contenta, indurata ad omnes labores tollerantiam, membris cui gestare ferrum, fossam claudere, homines ferire consuetudo de rure est. Interdum tamen necessitas exigit, et urbanos ad arma compelli qui primum laborare [decet] portare pondus, solem, pulveremque ferre condiscant, parvo victu utantur, et rustico, interdum sub divo, interdum sub papilionibus commorentur, a quibus licet illecebris in humo, et corporibus eorum robur accedat, et animis. Minus mortem timet, qui minus delitiarum novit in vita.

Adolescentes ad arma eligendi sunt ut habeant spatium universa addiscendi, fossas scilicet ducere, sudes sapienter figere, tractare scutum, et obliquis ictibus et [illegible] ad tela deflectere, plagam prudenter vitare, audacter inferre. Sit autem Adolescens operi bellico deputandus vigilantibus oculis, erecta vel cervice, lato pectore, humeris musculosis, valentibus brachiis, digitis longioribus, ventre modico, exilior cruribus suris in pedibus, non superflua carne distentis, sed nervorum duritia collectis. Cum his Tyronibus signis deprehenditur paucitatem, non magnopere desideramus. Utilius enim est fortes milites esse, quam grandes.

Piscatores, aucupes, dulciarios, lentones, omnesque, qui aliqua tractasse videbuntur huiusmodi: Longe arbitror pellendos a castris. Fabros Ferrarios, Carpentarios, Macellarios, aprorumque venatores convenit sociare militiae, et in hoc totius Reipublicae salus vertitur, ut Tyrones non tam corporibus, quam animis praestantissimi eligantur. Juventus cui defensio Provinciarum, cui bellorum est committenda fortuna, et genere si copia suppetat, et moribus debet excellere. Honestus enim idoneum militem reddit, verecundia dum prohibet fugere facit esse victorem. A magnis quoque viris, magna que diligentia idoneus eligi convenit juniores.

In omni conflictu non tam prodest multitudo, quam virtus. Nihil quae magis in itinere, vel in acie custodiendum est, quam ut omnes milites

| Divorum
| decet
vel cervice

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

incedendi ordinem servent, quia aliter non potest, si non assiduo exercitio ambulare celeriter, et aequaliter discant. Periculum enim ab hostibus semper gravissimum sustinuit divisus, et inordinatus exercitus. Peractam in Commendatione Pompeij Magni narrat Salustius, quia cum alacribus saltu, cum velocibus cursu, cum validis vecte certabat. Neque enim ille aliter potuisse par esse Sertorio, nisi se, et militem se frequentibus exercitijs praeparasset ad praelia.

Natandi usum aestivis mensibus omnis aequaliter debet Tiro addiscere, non enim semper pontibus flumina transeunt, nec solum pedites, sed et equites, ipsosque equos [illegible] quos Gallicanos vocant ad natandum exercere per commodum est. Ne quid imperitis quibus necessitas incumbit eveniat.

Palorumque, ac clavarum usum missilium, et jaciendarum sagittarum, et expeditarum fundarum quae bellatores non onerat habere Tirones necesse est. Nam confestim perierunt, aut in fugam conversi sunt, qui pigre, et inepte pugnarunt. Unde in censura Scipionis Africani narrat Vegetius, quod cum adversus Numantinos, qui populum Romanum devicerant, esset alie certaturus, aliter se superiorem futurum esse non credidit in omnibus Centurijs electos sagittarios miscuisse.

Pondus bajulare usque ad sexaginta libras, ut facere gradu militari frequentissime cogendi sunt juniores, quibus in arduis expeditionibus necessitas imminet annonam pariter, et arma portandi. Nec hoc credatur difficile esse, si usus accessit. Nihil enim est, quod non assidua meditatio facillimum reddat.

Non de pugna, sed de fuga cogitent, qui in acie nudi exponuntur ad vulnera: Necesse est ergo ut dimicandi acriorem sumat audaciam, qui munito capite, vel pectore non timet vulnus. Cum autem ad pilam, ut appellant venitur, et manu ad manum gladijs pugnatur; tunc dextros pedes manus ante milites habere debent, ut in latera eorum subducantur ab hostibus ne possit vulnus accipere, et proximior eorum Dux tantum sit, qui plagam possit inferre. Instruendos ergo, et protegendos omni arte pugnandi quocunque armorum genere constat esse Tirones.

Castrorum munitionem non debet Tiro communiter discere, nihil enim, neque tam salutare, neque tam necessarium invenitur in bello. Castra vero semper tuto facienda sunt loco, ubi lignorum et pabuli, et aquae suppetat copia. Et si diutius commorandum sit loci salubritas eligatur. Cavendum autem, ne mons sit vicinus altior, qui ab adversarijs captus ex opposito possit officere. Nihil magis prodesse constat in pugna, quam ut assiduo exercitio milites in acie dispositos ordinem servent, ne sese contra quod expedit, aut conglobent agmen, aut laxent. Nam, ut contra stipati produnt spatia pugnandi, et sibi invicem expeditos, supra in itinerarios, atque intercedentes additum parvipendentes hostibus dabunt. Haec quae scripta sunt ex verbis Salustij scripta sunt, et ex verbis Flavij Vegetij in 1° libro.

Qui desiderat, si dat pacem se parare bellum, qui victorias cupit, milites inveniat diligenter. Qui secundos optat eventus, dimicet arte, non casu, nemo provocare, nemo autem offendere, quod intelligit superiorem esse pugnaturum scilicet Flavius Vegetius in lib. 3.

In omni expeditione unum est, et maximum consilium, ut tibi sufficiat victus, hostes frangat inopia. Ante ergo quam inchoetur bellum, de copijs expensisque sollers debet esse tractatus, ut pabula frumentum,

frumentum, caeteraque annonariae species a Provincialibus exigantur, et in opportunis ad rem gerendam, ac munitissimis locis amplior semper modus quam sufficiat gregem.

Nulla divitiarum possessio est nisi armorum defensione serventur. Difficile quidem hostis ad ea loca audet accedere, in quibus a fronte, et a tergo noverit adversariorum acies commorari. Omnes artes, omniaque opera quotidiano usu vigili exercitatione proficiunt. quod si in parvis verum est, quanto magis in maximis custodiri? Quis autem dubitat artem publicam rebus omnibus esse potiorem, per quam libertas retinetur, indignitas propugnetur, Provinciae conservantur Imperium, pars victoriae est inimicos turbare antequam dimicas, necesse est ad fugam parati sint, qui Ducem suum sentiunt desperare.

quibus

In omnibus praelijs expeditionis conditio talis est, ut quod tibi prodest adversaris noceat, et quod illum juvat, tibi semper officiat, nunquam ergo ad illius arbitrium aliquid facere, vel dissimulare debemus, sed id solum agere, quod nobis utile judicamus, contra te enim esse incipis si imiteris quod fecit ille pro se. Rursum [illegible] quidquid tentabis contra illum erit, si voluerit imitari.

In Bello, qui plus in agrarijs vigilavit, plus in exercendo milite laboravit, minus periculum sustinebit: Nunquam miles in aciem producendus est, cujus autem experientiam ceperit, aut inopia similiter, aut terrore. Melius est hostem fame edomare, quam praelio, in quo amplius solet fortuna potestatis habere, quam virtus.

Nulla consilia meliora sunt, nisi illa, quae ignoraverit adversarius antequam faciat. Et occasio in bello amplius solet juvare, quam virtus. In sollicitandis, suscipiendisque hostibus, si cum fide venerit, magna fiducia est, quia adversarium plus frangunt transfugae, quam peremti. Melius est post aciem plura servare subsidia, quam latius militem spargere. Difficile vincitur, qui potest de suis, et de adversarijs copijs judicare. Amplius juvat virtus, quam multitudo: amplius prodest saepe locus, quam virtus, paucos viros fortes natura procreat, bona institutione plures reddit. Exercitus labore proficit, otio consenescit, nunquam ad certamen publicum produxeris militem, nisi cum eum videris sperare victoriam. Subita conterent hostes, usitata vilescunt. Qui dispersis suis inconsulte sequitur quam acceperat adversarijs vult dare victoriam. Qui frumentum necessarium, quam incommeatum non praeparat vincitur sine ferro, qui multitudine virtute praecedit.

DE Regulis Bellorum Generalibus

Undecimus Liber

Qui confidit in equitatu apertiora loca quaerat equitibus, idest, rem magis equitibus gerat. Qui confidit pedestribus copijs apertiora loca pedestribus quaerat, et rem magis per pedites gerat. Cum exploratores ab hostibus latenter ad tentoria sua per diem redire jubeantur, et statim deprehendantur, ut explorati. Tum consilium tuum cognoverit adversarijs proditum dispositionem mutare convenit. Quid sit debeat tractare cum multis

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

quid. Verò facturus sit cum paucissimis, vel fidelissimis, vel potius ipse tecum Militissimos, et poena infectibus corrigit. In expeditionibus sequi, et omnia fiunt meliora. Boni Duces publico certamine nunquam, vel ex occasione aut nimia necessitate confligunt. Magna dispositio est hostes fame magis urgere, quam ferro. Haec autem ex 3.º lib. Flavij Vegetij Renati sunt assumpta.

12. Liber siue Tractatus de cautelis habendis in rebus bellicis, et agendis

Et 1.º Tractabitur de cautelosa consiliorum occultatione.
2.º De cautelosa consiliorum exploratione
3.º De Exercitus incaute pugnare anhelantis discreta refrenatione
4.º De locorum difficilium euasione
5.º De exercitus discordia sedanda
6.º De signorum exercitus contrariorum cautelosa interpretatione
7.º De temporis ad pugnandum discreta electione
8.º De locorum ad pugnandum cautelosa consideratione
9.º De acierum cauta ordinatione
10. De cautelosa hostium turbatione
11. De insidiarum praeparatione
12. De cauenda hostium desperatione
13. De adversariorum aduentus simulatione.
14. De acierum confortatione
15. De reliquiarum per victorias belli confirmatione, et fugae captatione
16. De ciuitatum expugnatione
17. De repentina impetitione
18. De obsessorum deceptione
19. De hostium per inopiam oppressione
20. De timoris in hostes immissione
21. De facienda in hostes irruptione
22. De insidiarum ad obsessos dispositione
23. De regressus simulatione
24. De vigiliarum urbis exhibitione
25. De nunciorum emissione, ac receptione
26. De abundantiae simulatione
27. De transfugarum, et proditorum occursione
28. De militum disciplinatione
29. De iustitia liberatione, seu ponderatione

1.º De

1.º De consiliorum occultatione. Narrat Vegetius in ultimo, quod Marcus Portius Cato cum subiugasset Hispaniae ciuitates, et metueret ne subito rebellarent; Epistolas singulis ciuitatibus missit, ut unaquaeque ciuitas muros suos dirueret, et si non placerent bellum eis inferret. Epistolas quae ipsas omnibus ciuitatibus una die dari praecepit. Unaquaeque ciuitas cum sibi hoc imperatum putasset, muros illico diruit. Certe si omnibus pariter, hoc non mandasset, Rebelles extitissent.

Himilco Dux Africanorum, ut in Siciliam cum militibus veniret, nemini dixit ubi vellet ire, sed tabellas signatas omnibus Nauclerijs dedit, praecepitque ne quis legeret, nisi quem tempestas ab alijs nauibus separasset.

Mitridates Rex Ponti, cum a Pompeio Romano Consule circundatus esset et fugam meditaretur, ut suum consilium occultaret, securitatem finxit, et prope Romanorum castra equos suos in pabulum missit, permisitque Romanis secum eis in crastinum loqui. Ignes, et frequentes per tota castra exercitum duxit.

Imperator Domicianus cum aduersus Gallos pergeret, praecepit militibus, ut nullus diceret, quod Imperator cum eis esset, ne illis se aduersus Imperatorem attentius praepararent, sicque immanem multitudinem hostium superauit.

Metellus Romanus Dux in Hispania cum interrogatus a militibus quid sequenti die facturus esset; respondit: si hoc tunica loqui possset mox eam comburerem.

2.º De consiliorum hostium exploratione. Narrat Vegetius quod Scipio Romanus Consul cum Lelio quem ad Siphacem Maurorum Regem in legationem missit Tribunos in veste viri ire iussit, ut cognoscere posset quantam multitudinem Rex haberet. Cumque castra eius ingressi essent, equum indomitum voluntarie dimisserunt, quidam post eum huc, illuc currerent omnia perscrutati sunt, quae voluerant scire.

Cartaginenses dum Alexandrum Magnum metuerent unum de ciuibus suis astutum virum nomine Amilcarem finxere se in exilium mittere, profitentes ei ut Alexandrum confugeret, qui cum ita fecisset omnia, quae ab Alexandro sciri poterat ciuibus suis nota faciebat.

Marcus Cato in Hispanias cum aliter hostium consilium scire non poterat iussit trecentos milites super hostes impetum facere: raptumque vnum in castra perferri, discussit ille omnia suorum secreta confessus est.

3.º De Exercitus per loca difficilia traditione narrat Vegetius, quod Emilius Paulus cum per loca angusta exercitum duceret, et Tarantinis habebat per latera pedites iussit, propterea quod hostes ab his timuere a sagittis —

Nicostratus Dux Ethiolorum cum Epiroteorum aditum transire vellet, occupassent, finxit se, per alium locum irrumpere, ubi cum illi occurrissent, ipse paucis in eodem loco de suis relictis, quasi faciem exercitus ostenderet, unde prius cupierat, intrauit —

Alexander Macedo cum Hidaspem fluuium transire per vadum non posset propter obstantem Porum Indorum Regem, currere per ripas iussit, cumque Porus contra cum suis per alteram ripam occurreret, Alexander vadum occupauit —

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS

4.º DE locorum difficilium evasione narrat Vegetius, quod Sertorius in Hispania cum flumen transire vellet, et a tergo hostes haberet, fossam circa ipsum, et suum exercitum fecit, in qua ligna congererent, ignemque supposuit, ita flumen securus transivit.

Hirtuleius in Hispania inter duos montes longum, et angustum iter ingressus, cum didicisset contra se magnam multitudinem advenire, fossam transversam inter montes fecit, quam lignis repletam incendit, ita hoste interclusus evasit.

Darius Rex Persarum, cum de Scythis fecerit exire vellet, in castris suis canes, et asinos religatos reliquit, quorum voces dum audirent, putabant Darium ibidem esse.

Anibal Dux Africanorum cum premeretur a Flavio, ut de loco in quo erat evadere posset, per noctem bobus quibus ad cornua fasciculos alligaverat, supposito igne dimisit. Cumque accensa flamma bobus huc, illuc quae discurrerent, Romani novo prodigio turbati Anibali locum dederunt evadendi.

5.º DE Discordiae seminatione inter Hostes narrat Vegetius, quod Coriolanus cum Romanorum agros vastaret a rebus Patriciorum abstinuit, plebeiorum opes diripuit, et incendit. Itaque Populus sedi[-]tiose suos suspectos habere coepit.

Anibal cum omnia circa Romam vastaret, ab agris, et possessionibus Fabij, qui tunc Romanis praefectus erat, abstinuit ut Fabium in hostem Patriae ostenderet. Contra Fabius ne in suspicionem haberetur possessiones suas publicavit.

Cum Sabini Romanorum fines cum magno exercitu intrassent, Marcus Consul occulte exercitum misit qui Sabinorum vicos depraedantes incenderunt. Hoc audito Sabini cum dispersi ad sua revertantur a Marco oppressi sunt.

Cum Anibal ad Antiochum Regem fugisset, et eum Antiochus propter bellandi peritiam gratissimum haberet, Romani crebrius cum Anibale colloquentes effecerunt, ut eum Antiochus suspectum haberet.

Metellus Consul cum adversus Jugurtam Maurorum Regem profectus esset, epistolas ad Regis Jugurtae amicos misit sic quasi communi consilio Jugurtam occidere deberent, et effecit, ut epistola ipsa ad manus Jugurtae devenirent. Quicum omnes damnasset, spoliatus amicis, amicos postea reparare non potuit.

Agesilaus Lacedemonius cum Tisaferni bellum inferret Cariam se petere simulavit, quasi apertius in locis montuosis cum hoste pugnaret. Cumque Tisafernis in Cariam perrexisset, ipse Lidiam, ubi caput Regni erat irrupit, et cepit.

6.º De sedanda proprij exercitus seditione narrat Vegetius, quod Paulus Consul cum cognovisset, quod milites eius Campanorum eos a quibus hospitabantur interficere vellent, sparsit rumorem, quod ibi hibernaret. Itaque Campaniam aperiendo liberavit, et per occasionem postea in omnibus, qui hoc facere voluerunt vindicavit.

Cotta Consul cum exercitus eius intoleranda seditionem movisset, statim misit, qui ei diceret Hostes adesse, et fecit buccinas canere et clamare, ut arma parent; illi arbitrantes inimicos subito supervenire, paraverunt se relinquentes seditionem.

7. DE Exercitus incaute pugnare volentis refrenatione narrat Vegetius, quod Sertorius Hispaniensis cum exercitus eius effrenate super Romanos irruere vellet, et ipse sciret Romanos fortiores esse, ut exercitum suum mitigaret duos equos in conspectu eorum adduci fecit, unum fortem, et crassum: alium debilem, et macilentum. Similiter, et duos iuvenes statuit unum fortem et alium gracilem, et iussit forti iuveni, ut equo illi macilento totam caudam simul apprehensam rumperet. Gracili autem, ut equi crassi caudam per partes, pilis caudae singulis abstraheret. Quod ille facile fecisset, quod sibi fuerat imperatum, videntibus autem iuvenis cum equi ex illis caudam fortiter effectum fatigaret. Sertorius exercitui suo dixit, per hoc vobis exemplum Romanorum ostendi virtutem insuperabiles sunt in vos, unde oportet, ut per partes debeant laceriari.

Scorilo Dux Dacorum, cum Romanorum exercitus inter se discordiam haberet, exercitum suum retinere non posset, ne irrationabiliter super Romanos irrueret, duos canes in conspectu exercitus commisit, quorum inter se acerrime pugnarent, lupum eis ostendit, quem canes videntes mox super eum irruerunt, atque ex hoc exemplo prohibuit suos abstinere Romanorum.

8.º DE signorum exercitus contrariorum cautelosa interpretatione narrat Vegetius, quod Cipio cum in Africam perrexisset, et egressus de navi cecidisset, et propter hoc milites suos turbari sensisset, eorum pavorem in hortationem convertit dicens: Attende quod Africam oppressi.

Sertorius cum equitum scuta extrinsecus, et equorum pectora sanguine cruenta subito apparuissent, interpretatus est victoriam sibi significari, quoniam illa partes solent hostium sanguine respergi.

Epaminondas Dux Thebanorum, cum ex hasta eius flammulam ventus rapuisset, et eam in sepulchro cuiusdam Lacedemonij misisset, ait, milites nolite trepidare Lacedemonijs significatur interitus, sepulchra enim eorum mortibus ornanda sunt.

Idem ipse, cum fax de coelo nocte delapsa exercitum eius terruisset, ait, Deus nobis ostendit.

Ipse, et pugnaturus adversus Lacedemonios, cum resedisset, et sella in qua sederat succubuisset, ac suos trepidare vidisset, ait: certe vetamur sedere.

9. DE temporis ad pugnandum idonei electione narrat Vegetius, quod

Quod Pompeius adversus Mitridatem nocte praelium commississet, aversis constituit aciem, ut hostium oculos adversae lunae splendor impediret.

Jugurta Rex Maurorum inclinato iam die, solebat pugnam committere, ut si fugaretur sui noctis se tenebris occultarent.

Lucullus Romanorum Consul cum pugnavit Mitridatem, qui magnum exercitum habebat, antequam ille aciem ordinaret, invasit, et illico vicit.

Julius Caesar cum cognovisset Gallos decrescente luna non bene pugnare, statim eos committere pugnam coegit.

Similiter Vespasianus Judaeos die sabbathi superavit.

10\. DE Loci ad pugnandum electa praesumptione narrat Vegetius quod cum Sonbal dux cum Marcello Romano Consule pugnam committeret caute, et propter vias abierit a latere; ipse quae laudem promovebat habens clarissimum Ducem vicit.

Idem Anibal apud Cannas adversus Romanos Vulturnum ventum, qui arenas, et pulverem ageret, ita ordinavit aciem, ut Romani contra ventum pugnarent, sic eos devicit, ut tria modia annulorum de mortuorum digitis auferret.

Marius adversus Gallos sic ordinavit exercitum, ut contra solem, et ventum hostibus aspiceret exercitus.

Cleomenes Lacedemonius adversus Athenienses, qui equitatu praevalebant campum pugnae egerat arboribus prostratis impeditum, et equitatibus invium fecit.

11\. DE Acierum capta ordinatione narrat Vegetius quod Philippus Macedonum Rex, cum adversus Illiricos bellum gereret, et cognovisset in fronte hostium electos viros stare, latera autem infirmiora habere, fortissimos suos in dextro cornu collocavit, et sinistrum latus hostium invasit: turbata que tota acie victor extitit.

12\. DE cautelosa hostium turbatione narrat Vegetius quod Pompeius Consul in Albania pedestrem aciem instituit, ac praecepit equitibus, ut ad primum impetum hostium refugerent, atque cum ad pedites venissent, se per latera recipiunt, sicque incaute insequentes superavit hostes.

Julius Caesar contra Gallos falcatis quadrigatis, pallis affixis potenter restitit.

Romani contra Pirum fortissimis in prima acie expositis reliquam aciem stare fecerunt, qui eis auxilium ferrent.

Julius Caesar adversus Pompeium sic aciem ordinavit ut a sinistro latere, ne circuire posset paludem haberet, in dextro cornu velocissimos posuit, ac deinde fortissimos ad ferendum auxilium per aciem

per aciem collocavit, sicque Magni Pompeii exercitus vicit, nec alia causa magis Julio victoriam praestabat, quam quod hostes, cum illi minime putarent suos ex insidiis percurrere faciebat.

Papirius Consul cum adversus Samnites bellum commissurus esset, nescientibus suis, praecepit aliquantis de suis, ut sedentes in mulis, a cola, qui contraxerant, ramos manibus tenentes sibi obvias occurrerent. Quod cum illi fecissent, ipse exercitui suo dixit, quod collega eius, qui in alio loco contra hostes servabat se cum ad victoriam veniret. Quapropter deberent ipsi prius hostes invadere, ne eorum gloriam socii iam victores aufferent. Quod cum dixisset exercitus eius alacrior hostes invasit et in fugam convertit.

Sulpitius Consul cum adversus Gallos pugnam committeret jussit aliquantos de suis, ut sedentes super mulos de contraria Gallis ostenderent, quod cum factum esset Galli putabant venire auxilium Romanis in fugam sunt versi.

Valerius Consul cum adversus Pirum Graecorum Regem pugnaret, et unum ex adverso Pirum Graecorum Regem pugnaret, et unum de Regibus occidisset, dixit Graecis, quod eorum Regem Pirum interemisset. Graeci hoc audientes turbati terga dederunt.

Hispani contra Almucarem Cartaginensem boves vehiculis adjunctos in prima fronte constituerunt, et vehicula tela, et pisce, et sulfure repleverunt, ac signo pugnae dato incenderunt: concitatis deinde bobus hostium aciem proruperunt.

Aetes Rex Scitarum cum adversus Triballos pugnaret post hostium aciem greges asinorum, et boum admoneri, qui cum nimium pulverem excitassent, ipse famam diffudit, quod ei solatia adventarent; qua de causa hostes turbati sunt.

13\. DE insidiarum praeparatione narrat Vegetius, quod Romulus fugam simulavit, et adversarios devicit. Cum adversus Fidenantes pugnaret insidias in locis occultis disposuit, et fugam simulavit. Cumque eum hostes persequuntur, ibi eos deduxit ubi insidias paravit, qui similiter irruentes vicerunt statim.

Gracus in Hispania fugam simulans castra sua omnibus divitiis, maximo vino repleta reliquit, quod cum hostes invasissent, et se cibo onerantes nocte dormientes repente super eos irruens vicit.

Anibal ad Cannas cum Romanis pugnaturus sexcentos equites de suis ad Romanos confugere jussit, qui ad Romanos venientes, ut eis fidem facerent, scuta, et gladios suos eis tradiderunt. Cumque Romani praelium commisissent, ipsi equites gladios, quos occultabant extrahentes scuta jacentia de terra tollentes, omnes a tergo caedere coeperunt, sicque Romani devicti sunt.

Scipio cum ex una parte Carthaginensium castra, et alia Maurorum haberet, per noctem in Maurorum castris ignem fecit. Qui cum ad extinguendum ignem securi percurrerent, eos delevit. Cum Carthaginenses ad suorum castra defendenda currerent, eos per insidias, quas positas habebat devicit.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

14. DE cauenda Hostium desperatione narrat Vegetius, quod Julius Cesar Germanos inclusos ex desperatione fortius pugnantes semitti jussit, ac fugientes persequuti fuisset.

Pyrrus Rex Graecie dicere solebat Victores acriter prosequi fugientes non debere, nec ex necessitate resisterent, et vt alia vice similiter fugerent, dum scirent Victores se non satis persequi.

15. DE Aduersariorum simulatione narrat Vegetius, quod Bucculus Consul cum animaduertisset, Macedones, quos in auxilium habebat ad hostes confugere, signa canere jussit, et exercitum, qui eos sequerentur immissit. Macedones dum viderent, nec ab hostibus se recipere posse, et a Romanis premi, inuasserunt Hostes.

Datamenes Dux Persarum cum de exercitu suo aliquos ad hostes fugere cognouisset, cum suis reliquis post eos cucurrit, ac transfugos collaudauit, qui cum velociter processissent. Adhortatus est etiam vt hostes fortiter inuaderent: illi hoc audientes dum non putarent consilium suum deprehensum, ei fideles deinceps extiterunt. —

16. DE Animorum Confortatione narrat Vegetius, quod Cornelius Niger equitem signiferum suum dubitantem occidi praecepit. Quo exemplo ceteri perterriti Hostes inuasserunt.

Cossus Romanorum Dux, quia dubitabant sui equites frenos de equorum ore detrahere jussit, et equos concitari, vt irrumperent hostium aciem.

Philippus suorum fortissimos per aciem posuit, et praecepit, vt qui fugere vellet eum occiderent, quod illi audientes fortiter pugnauerunt, ne a suis occiderentur. —

17. DE reliquiarum per Victoriam belli confirmatione et fuga captatione narrat Vegetius quod Nero Dux Romanorum cum Asdrubalem fratrem Anibalis occidisset, caput eius in castra Anibalis jactari praecepit, et ipsum, et eius exercitum timore prostrauit —.

Sylla occisorum capita hastae praefixa eis, qui in Ciuitate fugerant ostendit, et eos magis exterruit.

Pharis Dux Atheniensium cum paucum exercitum haberet, et metueret ne hostes paucitatem exercitus eius contemnentes, castra eius oppugnarent: plures ex illis per noctem missit, qui per diem per loca vnde hostes videre possent, in castris venirent. Hostes arbitrati ei auxilia superuenire, continuerunt se, donec ipse exercitum multum praeparauit.

Tryphon Rex Syriae victus per totam viam fugiens pecuniam sparsit, dum Hostes propter hoc remorarentur, ipse cum suis euasit.

18. DE Ciuitatum expugnatione narrat Vegetius, quod Quintus Consul cum Vilticos vicisset, et illi in Ciuitatem fugissent, ipso impetu vrbem expugnauit, et cepit. —

19. DE Repentina impetitione narrat Vegetius quod Cato in Hispania iter quatuordecim dierum bidui peragens per loca confragosa, cito superueniens, hostium Ciuitatem fortissimam coepit. —

20. DE

DE obsessorum deceptione narrat Vegetius, quod Simon Dux Atheniensium Templum foris muros positum cuiusdam Ciuitatis nocte superueniens incendit: cum Ciues vrbis ad extinguendum ignem exissent ipse Vrbem inuasit.

Antiochus in Cappadocia, cum Hostes de Ciuitate Rusticos mississent, qui et frumentum deferrent, ipse eos totem Rusticos cepit. et vestimenta eorum suis fortibus immissit, et jumenta onerata cum eis ad Ciuitatem direxit. Illi arbitrantes suos, quos misserant eis aperuerunt, qui cum ingressi essent, immisserunt in Vrbem Antiochi exercitum —

Tarquinus superbus filium suum virgis caesum ad Vigaos missit, qui se contra patrem reuellare fingeret. Illi consentientes eum Ducem praelij fecerunt, ac per eum decepti sunt. —

21. DE Hostium per inopiam oppressione narrat Vegetius, quod Dionisius Siciliensis dum Regnum comprehendere non posset, eo quod multam abundantiam haberet, simulabat cum eis pacem petens, vt alimenta exercitui suo praeberet, dum ille alias vrbes debellaret. Quod cum factum fuisset, exhaustam opibus obsedit, et cepit. —

Alexander dum Leucadiam Vrbem ditissimam capere vellet, de omnibus Castellis, quae ceperat homines ad eam fugere dimissit, vt eis alimenta inter multos diuisa deficerent, quod et factum est. —

Graco Romanorum Duci cum dicerent Lusitani in Hispaniam in decem annos se habere annonam, Gracus ait, et ego vndecimo anno vos capiam. —

Seruilius Hostium flumen vnde omnes adaquebantur auertit, et propter sitim hostium Ciuitatem inuasit.

22. DE Timoris in Hostes immissione narrat Vegetius narrat Vegetius, quod Philippus cum Transassum Castellum capere non posset, terram ante ipsos muros multam aduexit. Illi putantes quod eos suffoderet, tradiderunt se. —

Pelopidas Thebanus, cum duas Ciuitates pariter obsideret, 4.or de suis juuenibus equos missit occulte, qui venientes cursum Ciuitatem alteram captam nuntiarent, et mox versus illam Ciuitatem fumum magnum jussit fieri. Illi obsidentes hoc videntes putantes vere a his Ciuitatem captam, tradiderunt se.

23. DE facienda in hostes irruptione narrat Vegetius, quod Scipio Carthaginem, ab ea parte vnde male cingebatur inuasit. —

24. DE insidiarum contra obsessos dispositione narrat Vegetius, quod Anibal cum obsideret Ciuitatem Hicrineram, simulato timore castra sua capi permissit. Cumque de Ciuitate ad diripiendam praedam concurrerent, Anibal vacuam vrbem per eos quos in insidijs posuerat intrauit. —

Ipse Anibal vt Saguntinos elliceret rara acie ad muros, cumque de vrbe egressi essent, ipse mox fugam simulauit. Quem cum illi sequerentur, repente interpositio ab vrbe exercitu, eos in medio trucidauit.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

25. DE Regressus simulatione narrat Vegetius, quod Formio Dux Atheniensium Legatos eorum benigne suscepit. Et cum eis diutissime erat, finxit sibi litteras superuenisse [illegible] quos reuerti deberet, et statim egressus dimisit Legatos, cum quae illi ciuibus suis omnia sua nuntiarent, et Formionem abisse, Lacedemones securitate decepti vrbem negligentius custodierunt, et subito reuersus Formio inuasit eos.

26. DE Vigiliarum vrbium exhibitione narrat Vegetius, quod Alchibiades Dux, dum Atheniensium Ciuitas a Lacedemonijs obsideretur timens negligentiam vigilantium praecepit his qui per muros erant, vt intuentes aspicerent lumen, quod illis [illegible] ostenderetur esset. Et ipsi quo similiter lumen ostenderent, et si non fecissent poenas persoluerent. Dum sollicite expectarent signum Ducis custodierunt vigilias vrbis suae.

Ifigrates Dux Atheniensium, cum eum, qui vigilare debuerat dormientem inuenisset lancea transfixit, cumque eum alij tanquam crudelem reprehenderent, dixit, qualem inueni, talem reliqui.

Notate.

27. DE Nuntiorum emissione, ac receptione narrat Vegetius, quod quidam pecoribus, seu in animalibus venatione captis litteras immittentes transmisserunt.

Si flumen iuxta habes nuntium cum inflatis vtribus immittis magnum, magnum transferre. Si transnatare flumen facis litteras in plumbo laminae scribes, et ad brachium ligabis.

28. DE Abundantiae simulatione narrat Vegetius, quod Romani cum a Gallis obsiderentur in extrema fame, panem in hostes iactauerunt, ac propter hoc abundantiam habere ab hostibus reputati sunt.

Traces in montibus obsessi, vbi paruum tritici habebant pecora excoepauerunt, et versus hostes dimiserunt, quae hostes comprehensa, et occisa, cum frumentum intra eis inuenissent arbitrati sunt eos abundantiam habere, vnde et pecora nutrirent.

29. DE Transfugarum, et Proditorum occasione narrat Vegetius, quod Almicar Dux Carthaginensium, cum auxiliarij eius Galli frequenter ad Romanos fugerent, fidelissimos de suis in Sabine Gallos misit, cumque Romani venissent, vt eos exciperent, et Gallos arbitrarentur, ab eis caesi sunt, sicque deinceps Romani Gallos recipere non ausi sunt.

Amilcar

30. DE Militum disciplinatione narrat Vegetius, quod Metellus lapsam militum disciplinam intantum correxit, vt cibaria ipsi portaret, flumina pedibus transirent, epulas vllas haberent, assam tantum carnem, elixamque comederent, ideoque pugnans adu[illegible] Mauros, eos fortiter deuicit.

Scipio Africanus cum ornatis scutis cuiusdam militis sui vidisset dixit, non mihi mirum est, quod tanto studio scutis ornasti, in quo plus fiduciam, quam in gladijs habuisti.

Cato refert, quod militibus in furto comprehensis dextera fuisse abscisa.

Regulus Consul cum in Samnio exercitus eius hostiter auertissent, fugientes pro desertoribus iussit caedi.

Manlius

Manlius Romanus Dux, quod filius eius contra voluntatem eius pugnauerat, quamuis victor extitisset, in conspectu exercitus virgis caesum, securi percussit.

31. DE Iustitiae liberatione narrat Vegetius, quod ad Fabricium Ducem Romanorum Medicus Pirri Regis Graecorum nocte venit promittens Pirrum veneno occidere, si sibi in eadem condigna daret. Quo audito Fabricius eundem Medicum vinctum Pirro transmisit mandans ei, quod de eum Medicus cogitasset, et propter hoc cum Pirro amicitias fecit.

De his et alijs militaris disciplinae notabilibus, et cautelis exemplis causa satis arbitror fuisse scriptum in libris meis de historia Ciuili, et Diuinissimus Moyses afflatus diuino spiritu multa scripsit, de quibus mentio similiter fuit facta in libro nostro superiormemorato, et libro nostro de [illegible], vbi Sacra, et Canonica concordauimus Almifluo Jesu duce, qui est via, veritas, et vita, via per humilitatem, et incarnationem, veritas per illuminationem, et perditionem, vita per charitatem, et passionem. Via in Patriarchis, veritas in Prophetis, vita in Apostolis, via ne erremus, veritas ne decipiamur, vita ne moriamur. Via sine errore perambulantibus, veritas sine falsitate quaerentibus: vita sine morte permanentibus. Via in Regimine morum, veritas in discretione mandatorum, vita in dispositione praemiorum: via quae ad veritatem ducit, veritas quae vitam promittit: vita quae datur, videlicet via errantibus, veritas incedentibus; vita permanentibus: videlicet via qua itur: veritas ad quam itur, vita in qua statur: videlicet, via non errans, veritas non fallens, vita indeficiens: ad quam nos perducere dignetur Almifluus Dei filius, qui cum Patre et Spiritu Sancto viuit, et regnat Deus per infinita saecula. Amen.

58

Ortiz

50bis 57 + 1 = 58

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES